

03

วารสาร
อินทนนท์ทักซิณสาร
INTHANINTHAKSIN JOURNAL

ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2568)
Vol. 20 No.3 September - December 2025

ISSN : 3027-6403 (Online)

วารสาร อินทนิลทักษิณสาร

วารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ
INTHANINTHAKSIN JOURNAL Thaksin University

• ที่ปรึกษา

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ การวิจัย และนวัตกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองคณบดีฝ่ายบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

• บรรณาธิการประจำฉบับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริมศักดิ์ ขุนพล

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

• กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักร์ สัตยานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร วัฒนาศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง
รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทรแดง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ วิเศษปรีชา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรณีย์ สายศร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟารีดา เจาะเอาะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ ฤทธิมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หนึ่งหทัย ขอมผลกลาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุมาน จันทวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ก้องกิตากร บุญช่วย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมิทธิ์ชาติ พุ่มมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พญู อัคพราหมณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรินทร์ น้ำใจดี
อาจารย์ ดร.องค์ บรรจุน
อาจารย์ ดร.ขวัญจิตต์ สุวรรณนพรัตน์
อาจารย์ ดร.นิหทัย เอ็มเอก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
สำนักวิชาการบัญชีและการเงิน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยทักษิณ

• กองจัดการวารสาร

นางสาวจิตตานันท์ ทองสุริวงศ์
นายประภัตร นุ่นแก้ว

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

สถานที่ติดต่อ กองจัดการวารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา อ.เมือง จ.สงขลา 90000
โทรศัพท์ 0-7431-7607 โทรสาร 0-7444-3972, 0-7444-3970

>>>พิมพ์ที่ บริษัท นำติลปิยะนา จำกัด
32 ถนนพัทลุงสงเคราะห์ 1 ซอย 10 ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110
โทรศัพท์ 074-236637

วัตถุประสงค์

นำเสนอบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทรรศน์ ด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ ภาษาศาสตร์ พัฒนาสังคม นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจจากองค์กรต่าง ๆ

กระบวนการพิจารณา

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดย ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา (peer reviewer) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบันอย่างน้อย จำนวน 3 คน ต่อ 1 บทความ และที่ไม่ใช่สังกัดมหาวิทยาลัยเดียวกับผู้เขียนบทความ และต้องผ่านการพิจารณา 2 ใน 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) โดยเป็นการประเมินแบบ (double blinded)

กำหนดออก

ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย.), ฉบับที่ 2 (พ.ค.-ส.ค.) และฉบับที่ 3 (ก.ย.-ธ.ค.)

การเผยแพร่

Online

การพิจารณบทความเพื่อตีพิมพ์

บุคคลทั่วไปที่ประสงค์จะเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ กำหนดให้ส่งบทความผ่านระบบ Thaijo ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/> เมื่อบทความผ่านการพิจารณาคุณภาพและรูปแบบจาก กองบรรณาธิการวารสารเบื้องต้นแล้ว ทางวารสารจะมีการแจ้งให้ผู้เขียนชำระค่าตรวจประเมินบทความ (ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิ) จำนวน 3,000 บาท ต่อบทความ ชำระผ่าน บัญชีธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 868-0-04540-3 และแจ้งชื่อ ที่อยู่พร้อมสำเนาหลักฐานการโอนเงิน มาที่กองจัดการวารสารอินทนิลทักษิณสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อ.เมือง จ.สงขลา 90000 หรือทางอีเมล sumalee@tsu.ac.th

การติดต่อ

กองจัดการวารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อ.เมือง จ.สงขลา 90000 หรือทางอีเมล sumalee@tsu.ac.th

โทรศัพท์ : 0-7431-7600 ต่อ 1106, 0-7431-7607

E-mail : sumalee@tsu.ac.th

ขอเขียนทั้งหมดที่ปรากฏในวารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะไม่ใช้ความเห็นและความรับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ หรือกองบรรณาธิการวารสาร

บทบรรณาธิการ

วารสารอินทนิลทักษิณสาร ได้ดำเนินการมาสู่ปีที่ 20 ในฐานะพื้นที่ทางวิชาที่เปิดโอกาสให้นักวิจัยและนักวิชาการได้ใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลากหลายสาขา อาทิ ภาษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา วัฒนธรรมศึกษา พัฒนาสังคม นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ ศึกษาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยและสังคมศาสตร์ ฉบับนี้เป็นฉบับประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2568 ยังคงมีผลงานวิชาการที่มีคุณภาพที่ได้รับการคัดเลือกของกองบรรณาธิการ โดยแบ่งเป็นบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) บทความเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ และ 2) บทความเรื่อง ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในสถานการณ์การรับโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ระดับปริญญาตรี และบทความวิจัย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ 1) บทความเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองใน สถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา 2) บทความเรื่อง ปัจจัยการประกอบสร้างสัญญาผ่านความเชื่อในโฆษณาประกันภัย “ศักดิ์สิทธิ์ดีศรีบ” 3) บทความเรื่อง การพัฒนาการจัดการศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑน์โนราเดิม วีน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 4) บทความเรื่อง วัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ อันตรภาษา : กรณีศึกษากิตติกรรมประกาศในวิทยานิพนธ์ที่เขียนเป็นภาษาไทย

5) บทความเรื่อง “ระเบียบ ความเชื่อ และการต่อต้าน” : การสร้างอำนาจผ่านสถานศึกษาในนวนิยายเรื่อง คาร ของปราปต์ และ6) บทความเรื่อง THE DEVELOPMENT OF PROBLEM-SOLVING ABILITY IN MANAGERIAL ECONOMICS THROUGH PROBLEM-BASED LEARNING

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งหมดผ่านการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา (Peer Reviewer) หลากหลายสถาบัน จำนวน 3 คน ต่อ 1 บทความ และเป็นบุคคลที่ไม่ใช่สังกัดมหาวิทยาลัยเดียวกับผู้เขียนบทความ โดยบทความที่เข้ารับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องได้ผลประเมินเห็นชอบ 2 ใน 3 (Peer Review) ซึ่งเป็นการประเมินแบบ (Double-Blinded) ทั้งนี้ทางกองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ประพันธ์ทุกท่านที่เลือกให้วารสารของเรา หากการดำเนินงานใดของวารสารมีข้อผิดพลาดใดๆ เกิดขึ้น ท่านสามารถให้ข้อเสนอแนะหรือท้วงติงมายังวารสารได้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทางวารสารของเราจะได้รับความไว้วางใจจากนักวิจัย นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิอย่างต่อเนื่องในวาระถัดไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ ขุนพล
บรรณาธิการ

บทความวิชาการ

- ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการสื่อสารเชิงกลยุทธ์
เพื่อการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ** 9

**Transformational Leadership and Strategic Communication
for the Development of Smart Farmers**

เมธิกา เมษฉาย (Metika Mekchay)
วิทยากร ท่อแก้ว (Wittayatorn Torkaew)
กวิทธิ์ ศรีสัมฤทธิ์ (Kawit Srisamrit)

- ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในสถานการณ์การรับโทรศัพท์
ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ระดับปริญญาตรี** 31

**Errors in Business-Oriented Telephone Conversations of the
Thai JFL Undergraduates**

พัชรารภรณ์ นิลอุบล (Patcharaporn Nilubol)
ศิรินทร์ญา เปียกลิ่น (Sirinya Piaklin)
คุณชญ์ สมชนะกิจ (Kunaj Somchanakit)

บทความวิจัย

- กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้
และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา** 59

**Crisis Communication Strategy to Raise Awareness and Self-Defense
in Emerging Infectious Disease Situation of People in Yala Province**

ภาวีนี ต่วนมุดอ (Dawinee Tuanmudor)
ชินีเพ็ญ มะลิสสุวรรณ (Chineephen Malisuwan)
แวอาชีชะห์ ดาหะยี่ (Wae-arsesah Dahayee)

- ปัจจัยการประกอบสร้างสัญลักษณ์ผ่านความเชื่อในโฆษณาประกันภัย
“ศักดิ์สิทธิ์ดีศรีรับ”** 89

**Factors Contributing to Semiotic Construction of Belief in the Insurance
Advertisement ‘Sak Sit Dee Krub’**

คุณัญญา จอมวิเชียร (Khunanya Chomwichian)
ปาริชาติ ป่องภัย (Parichat Pongphai)
ธนภัทร เต็มรัตนกุล (Tanapat Temrattanakul)

สารบัญ (ต่อ)

- การพัฒนาการจัดการศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเดิม วิน วาด 113
ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
Development of Nora Teum Win Wad Museum Learning Center
Management at Khu Tao Subdistrict, Hat Yai District, Songkhla Province
นิติกิตติกานต์ เหมสุวรรณ (Nithikittikarn Hemsuwan)
พาฝัน รัตน์นะ (Phafan Rattana)
วรารภรณ์ อ่องเซ่ง (Varaporn Ongseng)
- วจนกรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ 131
อันตรภาษา : กรณีศึกษาภคตติกรรมประกาศในวิทยานิพนธ์ที่เขียนเป็นภาษาไทย
An Interlanguage Pragmatic Study of Speech Acts of Gratitude
by Chinese Learners of Thai: A Case Study of Acknowledgments in Thai Theses
หว่านชิน ล้าย (Wanxin Lai)
ดีอานา คาสา (Deeana kasa)
- “ระเบียบ ความเชื่อ และการต่อต้าน” : การสร้างอำนาจผ่านสถานศึกษา 165
ในนวนิยายวายเรื่อง คธา ของปรাপต์
Regulation Belief and Resistance : Politics of Power in School Setting
of BL Novel Kath by Prapt
ณัฐวุฒิ สำลี (Nattawut Sumlee)
พัชลินจ์ จินนุ่น (Phatchalin Jeennoon)
สมิทธิ์ชาติ พุ่มมา (Samitcha Pumma)
- THE DEVELOPMENT OF PROBLEM-SOLVING ABILITY 195
IN MANAGERIAL ECONOMICS THROUGH PROBLEM-BASED LEARNING
รุ่งนภา อริยะพลปัญญา (Rungnapa Ariyaphonpanya)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ เพื่อการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ Transformational Leadership and Strategic Communication for the Development of Smart Farmers

เมธิกา เมษฉาย^{1*} (Metika Mekchay)^{1*}

วิทยากร ท่อแก้ว² (Wittayatorn Torkaew)²

กวิทธิ์ ศรีสัมฤทธิ์³ (Kawit Srisamrit)³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งวิเคราะห์บทบาทของภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และกลยุทธ์การสื่อสารในการขับเคลื่อนเกษตรกรไทย จากรูปแบบดั้งเดิมสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmers) ในบริบทของ เกษตรกรรมยุค 4.0 ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยมีคำถามวิจัยหลักว่า ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงมีบทบาทอย่างไรต่อการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ และกลยุทธ์การสื่อสารรูปแบบใดที่ส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี 11120, อีเมล: metikamekchay@gmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี 11120, อีเมล: wittayatorn@gmail.com

³อาจารย์ ดร., สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี 11120, อีเมล: witdreampaper@gmail.com

¹Doctoral Student, Program in Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, 11120, Thailand, E-mail: metikamekchay@gmail.com

²Assoc. Prof. Dr., Program in Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, 11120, Thailand, E-mail: wittayatorn@gmail.com

³Lecturer Dr., Program in Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, 11120, Thailand, E-mail: witdreampaper@gmail.com

*Corresponding author: E-mail address: metikamekchay@gmail.com

Received June 5, 2025 Revised: July 17, 2025 Accepted: July 18, 2025

การศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารทางวิชาการ นโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ จูงใจ และส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร โดยเฉพาะเมื่อผู้นำใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทการสื่อสารทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการประสานความร่วมมือ ถ่ายทอดความรู้ และขยายแนวปฏิบัติที่ดีสู่ชุมชน การบูรณาการภาวะผู้นำและการสื่อสารจึงเป็นกลยุทธ์หลักที่ช่วยให้เกษตรกรไทยสามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, เกษตรกรอัจฉริยะ

Abstract

This academic article aims to examine the role of transformational leadership and strategic communication in supporting the transition from traditional farming to smart farming in Thailand under the Agriculture 4.0 policy. The study addresses two research questions: (1) How does transformational leadership contribute to the development of smart farmers? and (2) What communication strategies are employed to facilitate this transformation?

This study applied a qualitative research method using content analysis of academic publications, research reports, and national policy documents. The analysis revealed that transformational leadership plays a critical role in shaping vision, motivating behavioral change, and fostering continuous learning among farmers. These impacts are amplified when leaders implement strategic communication tailored to the local agricultural context and technological environment. Communication thus acts as a key tool for collaboration, knowledge dissemination, and the promotion of best practices across farming communities.

The findings suggested that the integration of transformational leadership and communication is a vital strategy for empowering Thai farmers to adapt to the digital economy in a sustainable and systematic manner.

Keywords: Transformational Leadership, Smart Farmer

บทนำ

การเปลี่ยนผ่านภาคเกษตรกรรมของไทยสู่บริบทเกษตรกรรมยุค 4.0 กำลังเผชิญความท้าทายที่ซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในมิติของการปรับตัวต่อเทคโนโลยี การจัดการข้อมูลดิจิทัล และการแข่งขันในตลาดโลก การพัฒนา เกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmers) จึงกลายเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐ ที่เน้นยกระดับศักยภาพเกษตรกรให้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านดังกล่าวยังประสบข้อจำกัดในระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะการขาดแคลนกลไกกลางที่สามารถสร้างแรงขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน

ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณา เนื่องจากเป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจ การถ่ายทอดวิสัยทัศน์ และการสนับสนุนการเติบโตของผู้ตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตรงกับเป้าหมายการเปลี่ยนผ่านของเกษตรกรสู่ความเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ อย่างไรก็ตาม การทำหน้าที่ของผู้นำในยุคปัจจุบันจะไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ หากขาดกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเข้มข้น

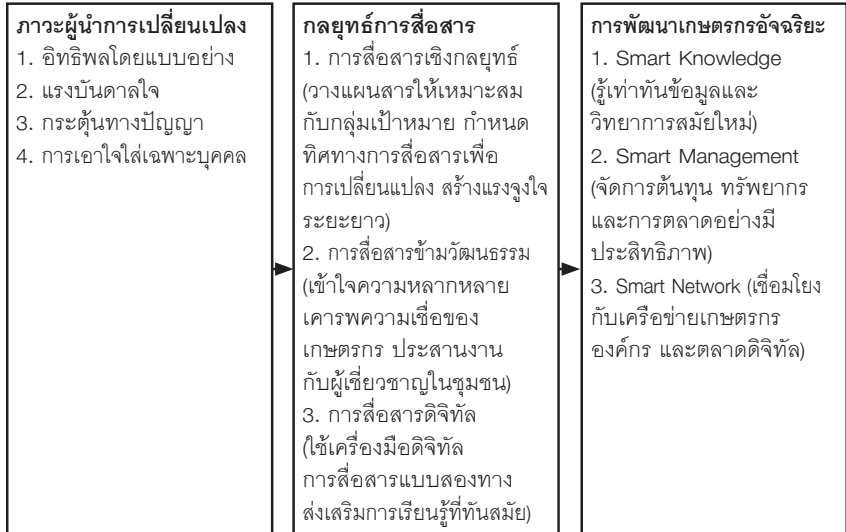
กลยุทธ์การสื่อสารในบริบทการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะจึงมิใช่เพียงการถ่ายทอดข้อมูล แต่คือการออกแบบสาร การเลือกช่องทาง และการจัดการความสัมพันธ์เชิงอิทธิพล เพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ การยอมรับเทคโนโลยี และการสร้างความร่วมมือในระดับชุมชน ซึ่งบทบาทของผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงจะสามารถเสริมพลังดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อสามารถใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือหลักในการโน้มน้าว บ่มเพาะความรู้ และสร้างแรงขับเคลื่อนที่ยั่งยืน

บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งวิเคราะห์เชิงแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงกับกลยุทธ์การสื่อสารที่ใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ โดยตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดที่สังเคราะห์จากทฤษฎีภาวะผู้นำ การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง และแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในยุคดิจิทัล ทั้งนี้เพื่อวางรากฐานทางวิชาการสำหรับการวิจัยและนโยบายในอนาคต

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะในบริบทของประเทศไทยยุคเกษตรกรรม 4.0 จำเป็นต้องอาศัยกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำ การสื่อสาร และกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งมีบทบาทในการผลักดันเกษตรกรให้สามารถปรับตัวต่อบริบทใหม่ของโลกยุคดิจิทัลผ่านการสื่อสารที่มีเป้าหมายชัดเจนและครอบคลุมหลายมิติ ทั้งด้านอารมณ์ แรงจูงใจ วิสัยทัศน์ และการมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำลักษณะนี้มีได้ทำหน้าที่เพียงกำกับหรือสั่งการเท่านั้น หากแต่ต้องสามารถใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการสื่อสารในลักษณะข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Communication) และการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Communication) ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบัน นอกจากนี้ แนวคิดการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Communication for Social Change) ยังช่วยเสริมให้การสื่อสารของผู้นำมีลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมความเป็นเจ้าของร่วมของกลุ่มเป้าหมาย และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความพร้อมด้านทักษะและการเข้าถึงเทคโนโลยี เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้งหมดร่วมกัน จะเห็นได้ว่า การพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะไม่สามารถเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบได้หากขาดภาวะผู้นำที่สามารถออกแบบและใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กรอบแนวคิดของบทความจึงเน้นการบูรณาการระหว่าง (1) ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง ในฐานะผู้ขับเคลื่อน (2) กลยุทธ์การสื่อสาร ในฐานะเครื่องมือ และ (3) เกษตรกรอัจฉริยะ ในฐานะเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง โดยทั้งสามองค์ประกอบเชื่อมโยงกันอย่างเป็นพลวัต

ในบริบทของเกษตรกรรมยุคใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล เทคโนโลยี และความร่วมมือของเครือข่ายดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ที่มา : วิเคราะห์และจัดทำโดยผู้วิจัย

ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)

แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ได้รับการพัฒนาจากงานของ Burns (1978) และต่อมาได้ขยายโดย Bass & Avolio (1994) ซึ่งเสนอว่า ภาวะผู้นำประเภทนี้มีพลังในการเปลี่ยนแปลงองค์กรหรือชุมชน โดยเน้นการพัฒนา “ผู้ตาม” ให้สามารถเติบโต มีแรงบันดาลใจ และมุ่งมั่นต่อเป้าหมายร่วมกันอย่างยั่งยืน ผู้นำประเภทนี้ไม่เพียงแต่แบ่งการหรือควบคุม แต่มีความสามารถในการจุดประกายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง องค์กรประกอบสำคัญ 4 ประการของภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง ได้แก่

1. อิทธิพลโดยแบบอย่าง (Idealized Influence) ผู้นำที่มีคุณลักษณะนี้จะเป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ความเสียสละ และความเชื่อมั่นในเป้าหมาย ผู้นำลักษณะนี้ไม่เพียงแต่พูดหรือสั่งการ แต่แสดงออกด้วยพฤติกรรมจริงที่สร้างแรงศรัทธาแก่ผู้ตาม ในบริบทของการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ ผู้นำที่มีอิทธิพลโดยแบบอย่างจะเป็นบุคคลที่เกษตรกรเชื่อถือ ยอมรับ และพร้อมเดินตามแนวทางที่เสนอ

2. แรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) ผู้นำที่มีแรงบันดาลใจจะสามารถถ่ายทอดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และค่านิยมให้แก่ผู้ตามอย่างชัดเจน ด้วยภาษาที่เข้าใจและเข้าถึงอารมณ์ ความสามารถนี้ทำให้เกิดพลังร่วมในการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในชุมชนเกษตรที่ต้องปรับตัวจากระบบเกษตรแบบดั้งเดิมสู่การใช้เทคโนโลยี ผู้นำจะต้องทำให้ผู้ตาม “เห็นภาพอนาคต” ที่ชัดเจนและเป็นไปได้

3. การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) หมายถึงการเปิดพื้นที่ให้ผู้ตามได้คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม และนำเสนอแนวคิดหรือแนวทางใหม่ๆ ผู้นำที่กระตุ้นทางปัญญาจะไม่ปิดกั้นความคิดเห็น แต่สนับสนุนให้ผู้ตามได้เรียนรู้และทดลอง ในบริบทของเกษตรกรอัจฉริยะ ผู้นำควรส่งเสริมให้เกษตรกรกล้าเรียนรู้เรื่องใหม่ เช่น การใช้เทคโนโลยี การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการตลาดออนไลน์

4. การเอาใจใส่เฉพาะบุคคล (Individualized Consideration) ผู้นำที่มีคุณลักษณะนี้จะเข้าใจความแตกต่างของผู้ตามแต่ละคน และให้การส่งเสริมสนับสนุนตามศักยภาพและบริบทของแต่ละบุคคล เช่น เข้าใจว่าเกษตรกรแต่ละรายมีระดับทักษะหรือความพร้อมต่างกัน และสามารถปรับวิธีการสื่อสาร การส่งเสริม หรือการพัฒนาให้เหมาะสมกับแต่ละรายได้

การประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงในบริบทของการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนผ่านอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อผู้นำสามารถใช้การสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจ ถ่ายทอดแนวคิด และส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับปัจเจกและชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยนอกจากนี้ผู้นำที่ดีมีลักษณะ ดังนี้ (1) เป็นกันเอง เป็นคนใจกว้างไม่ถือตัว กล้าได้กล้าเสีย (2) มีความยุติธรรม เป็นคนตรงไปตรงมา เสมอต้นเสมอปลาย มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ แต่มีระเบียบวินัย (3) ชี้แนะชี้แจง สอนผู้ได้บังคับบัญชาให้ทำงานให้ดีอยู่เสมอ แต่ไม่จุจกใจดีเพื่อก่อ ทรูปแล้วก็คือเป็นผู้สอนเก่ง ถ่ายทอดวิธีทำงานเก่งนั่นเอง (4) ไม่แล้งน้ำใจ เป็นคนเห็นอกเห็นใจผู้ได้บังคับบัญชา ดูแลทุกข์สุขของผู้ได้บังคับบัญชา (5) เห็นคุณค่าของคน เป็นคนมองโลกในแง่ดีในแง่สวยสดงดงาม ควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ดี (6) มีเหตุผลใจ พุดเก่ง มีวาทศิลป์ดี ไม่ถืออำนาจบาตรใหญ่ ไม่สั่งการใดๆ โดยพลการ มักจะประชุมปรึกษาหารือกับผู้ได้บังคับบัญชาเสมอ (7) ไม่พยาบาทใครง่าย เป็นคนมองโลกในแง่ดี รู้จักเอาใจเขา

มาใส่ใจเรา เข้าใจคนอื่น ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ (8) ไม่โทษผู้ได้บังคับบัญชา เป็นคนมีความรับผิดชอบสูงเวลามีปัญหาเกิดขึ้นจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ไม่เป็นคนสร้างปัญหา ปกป้องผู้ได้บังคับบัญชาไม่เอาตัวรอดแต่เพียงผู้เดียว (9) มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมสูง มีศิลป์ในการจูงใจให้คนทำงานสูง มีระเบียบวินัย (ไชยา ภาวะบุตร, 2565)

กลยุทธ์การสื่อสารของภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง

การสื่อสารในบริบทของการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเกษตรกรรมอัจฉริยะ ไม่ใช่เพียงการส่งข้อมูลให้ผู้รับสารเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยการออกแบบสารอย่างมีกลยุทธ์ (Strategic Design) เพื่อให้สามารถผลักดันการเรียนรู้ การปรับทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในงานศึกษาหลายฉบับ (เช่น Airhihenbuwa, 1995; Hallahan et al., 2007; Rogers, 2003) ได้เสนอว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาทั้งเนื้อหา บริบท กลุ่มเป้าหมาย และเครื่องมือที่ใช้ โดยในบทความนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่ การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการสื่อสารดิจิทัล ดังนี้

1. การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) การสื่อสารเชิงกลยุทธ์หมายถึงการวางแผน กระบวนการ และการจัดการการสื่อสารอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมหรือเจตคติของกลุ่มเป้าหมายในระยะยาว (Hallahan et al., 2007) กลยุทธ์นี้เน้นการวิเคราะห์ผู้รับสารอย่างลึกซึ้ง การกำหนดสารให้เหมาะสมกับบริบท และการใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ที่เอื้อต่อการสร้างแรงบันดาลใจ โดยเฉพาะในกรณีของเกษตรกรอัจฉริยะ ผู้นำจำเป็นต้องออกแบบสารที่เชื่อมโยงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีเข้ากับเป้าหมายชีวิตของเกษตรกร เพื่อให้เกิดแรงจูงใจอย่างยั่งยืน

2. การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Communication) การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมคือความสามารถในการเข้าใจ เคารพ และประสานความแตกต่างด้านภาษา ความเชื่อ และค่านิยมของผู้รับสารในแต่ละพื้นที่ (Gudykunst, 2003) ในกรณีของชุมชนเกษตร การถ่ายทอดนโยบายหรือองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ

ภายนอกไปสู่เกษตรกรท้องถิ่น ต้องอาศัยการสื่อสารที่ไวต่อความรู้สึกและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำหรือผู้สื่อสารต้องสามารถแปลแนวคิดเชิงวิชาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกร และเชื่อมโยงกับตัวแบบความสำเร็จที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมและลดแรงต้านในการเปลี่ยนแปลง

3. การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) ในยุคของเกษตรกรรม 4.0 การสื่อสารดิจิทัลกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงข้อมูล การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการเรียนรู้แบบไร้พรมแดน โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มสื่อสังคม เช่น Facebook, LINE, TikTok หรือ YouTube ซึ่งสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง (Two-way Communication) ระหว่างผู้นำกับกลุ่มเกษตรกร (Schiavo, 2023) การใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพิ่มขีดความสามารถในการจัดการฟาร์ม การตลาดออนไลน์ และการวางแผนการผลิตตามข้อมูลจริง

การใช้กลยุทธ์การสื่อสารทั้งสามรูปแบบอย่างผสมผสาน โดยสอดคล้องกับลักษณะของผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง จึงนับเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้เกษตรกรอัจฉริยะสามารถปรับตัวกับบริบททางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ

แนวคิด “เกษตรกรอัจฉริยะ” (Smart Farmer) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมในยุค “เกษตร 4.0” ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล และการจัดการข้อมูลกลายเป็นปัจจัยหลักในการเพิ่มศักยภาพการผลิตและสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2566) การพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะจึงไม่ใช่เพียงการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเสริมสร้าง “ศักยภาพภายใน” ให้เกษตรกรสามารถวิเคราะห์ คิดวางแผน และเชื่อมโยงเครือข่ายได้ด้วยตนเอง จากการสังเคราะห์แนวคิดของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2564) และงานวิจัยร่วมสมัยของภาครัฐและสถาบันวิชาการ องค์ประกอบของเกษตรกรอัจฉริยะสามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่

1. Smart Knowledge รู้เท่าทันข้อมูลและวิทยาการสมัยใหม่ เกษตรกรอัจฉริยะควรเป็นผู้มี “ความรู้รอบด้าน” ที่สามารถเข้าถึง วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการผลิตและการตลาดได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านภูมิอากาศ ราคาสินค้า พฤติกรรมผู้บริโภค หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), ระบบ IoT (Internet of Things), Blockchain หรือ Big Data ความสามารถในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการกล้าปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญของ “Smart Knowledge” (FAO, 2022)

2. Smart Management การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึงความสามารถในการวางแผน จัดสรรทรัพยากร และบริหารต้นทุนการผลิตอย่างมีระบบ โดยเฉพาะการควบคุมต้นทุนให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังรวมถึงทักษะในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน การวางกลยุทธ์ด้านการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่ม และการคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ เกษตรกรที่มี “Smart Management” จึงต้องมองเกษตรกรรมเป็น “ธุรกิจ” มากกว่าแค่ “อาชีพ”

3. Smart Network การเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะในปัจจุบันจำเป็นต้องมีความสามารถในการเชื่อมโยงกับเครือข่ายความรู้ องค์กรสนับสนุน และตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมกลุ่ม Young Smart Farmer การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันกับเกษตรกรรายอื่น หรือการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการทำตลาด เกษตรกรที่มี Smart Network จะสามารถลดความเสี่ยง เพิ่มโอกาสทางธุรกิจ และเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Chepkirui, 2021)

การบูรณาการคุณลักษณะทั้ง 3 ด้านข้างต้นไว้ในกระบวนการพัฒนาเกษตรกรจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจดิจิทัล สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมผู้บริโภคได้อย่างยั่งยืนและแข่งขันได้ในระยะยาว

เกษตรอัจฉริยะของต้นแบบเกษตรกรรุ่นใหม่

เกษตรอัจฉริยะหรือสมาร์ทฟาร์ม (Smart farm)

เกษตรอัจฉริยะ หรือ สมาร์ทฟาร์ม (Smart farm) เป็นนวัตกรรมที่เกิดจากแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พระบิดาแห่งนวัตกรรมไทย) เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรและผู้ประกอบการใช้นวัตกรรมด้านการเกษตรมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและพัฒนาภาคการเกษตรให้ยั่งยืนในอนาคต สมาร์ทฟาร์ม หรือเกษตรอัจฉริยะ เป็นรูปแบบการทำเกษตรแบบใหม่ที่จะทำให้การทำไร่ทำนามีภูมิคุ้มกันต่อสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป แนวโน้มของเกษตรกรในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมเข้าสู่ยุค 4.0 (Smart farmer) มีโอกาสเป็นไปได้สูงในอนาคต โดยภาครัฐมีนโยบาย Thailand 4.0 ที่รัฐบาลพูดถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาขับเคลื่อนประเทศ ความก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยี มีการใช้นวัตกรรมในการเพาะปลูก การจัดการ รวมไปถึงการตลาด และมีการร่วมมือกับสถาบันการศึกษางานวิจัยเพื่อควบคุมการผลิตให้ได้ตามที่ต้องการมีสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทำให้ออนาคตเกษตรกรมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมเข้าสู่ยุค 4.0

รัฐบาลได้มีการตั้งเป้าเพื่อเดินหน้าผลักดันการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) และมีการมองแนวทางปรับปรุง นโยบายทางการเงิน ด้านภาคบริการทางการเงินให้สอดคล้องและเตรียมรับการเข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ แต่ที่สำคัญการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้ภาคการเกษตร และเกษตรกรไทยให้ปรับตัวและสามารถใช้ประโยชน์จากเศรษฐกิจแบบ knowledge-based และ digital economy ให้ได้มากที่สุด ประเทศไทยไม่ได้ขาดแคลนศักยภาพในการทำวิจัยหรือคิดค้นวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านการเกษตร แต่ปัญหาดูเหมือนจะเป็นการนำเทคโนโลยีที่คิดค้นแล้วเหล่านั้นมา Commercialize หรือสร้างมูลค่าทางการค้า เพื่อให้กลายเป็นผลผลิตในเชิงพาณิชย์ ก็คือสินค้าเกษตรใหม่ที่ขายได้ดีติดตลาดส่งออกทำเงินและสร้างงานให้เกษตรกรในระดับรากหญ้านอกจากนั้น ยังมีเรื่องการพัฒนา

เทคโนโลยีด้านการเกษตร เพื่อที่ช่วยให้เกษตรกรทำงานง่ายขึ้น และพัฒนาผลผลิตให้คุ้มค่ามากขึ้น การใช้เทคโนโลยีมาพัฒนาผลิตภัณฑ์บรรจุกัญสำหรับสินค้าเกษตรและอาหารด้วย

ทั้งนี้การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต้องใช้เงินลงทุนและการลงทุนสูงเพื่อหวังผลในระยะยาว ภาครัฐจึงต้องเข้ามาสนับสนุนในการสนับสนุน ในปัจจุบันเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม และเครือข่ายคอมพิวเตอร์มีความเจริญก้าวหน้าไปมาก ประกอบกับมีการใช้งานเครือข่ายเซ็นเซอร์ไร้สายอย่างแพร่หลาย หากนำเครือข่ายไร้สายมาประยุกต์ใช้งานเพื่อตรวจสอบสภาพของสิ่งแวดล้อม จะทำให้การตรวจสอบสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Mare, Cvetan, Vladimir, Aleksandra, and Vesna, 2015)

นอกจากนี้ แนวคิดหลัก “smart farmer” ของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ คือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการพัฒนาทั้งห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) ของกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรไปจนถึงผู้บริโภค (from farmer market) เพื่อยกระดับผลผลิตภาพการผลิตต้นทุน รวมทั้งพัฒนามาตรฐานสินค้า โดยการพยายามยกระดับการพัฒนาเกษตรกรรมใน 4 ด้าน (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2560) ได้แก่

1. การลดต้นทุนในกระบวนการผลิต
2. การเพิ่มคุณภาพมาตรฐานการผลิตและมาตรฐานสินค้า
3. การลดความเสี่ยงในภาคเกษตรซึ่งเกิดจากการระบาดของศัตรูพืชและจากภัยธรรมชาติ
4. การจัดการและส่งผ่านความรู้ (Knowledge Management and Transfer) โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้สู่การพัฒนาในทางปฏิบัติและให้ความสำคัญใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของเกษตรกร

อีกทั้งยังรวมถึงการพัฒนาเกษตรกรสู่ smart farmer เป็นโครงการหนึ่งในยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรมีความสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงด้านการผลิต

การตลาด และมีการกระจายรายได้ที่ทั่วถึง มีความสามารถในการผลิตและการตลาดก้าวสู่ผู้จัดการฟาร์มที่เป็นมืออาชีพ ฤทัยชนก จริงจิตร, (2562) กล่าวว่า ดังนี้ (1) เกษตรกรมีความรู้อย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม (2) เกษตรกรมีความคิดในการวางแผนเป็นเลิศ โดยเฉพาะการรู้ถึงอุปสงค์ของตลาด และเตรียมการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ (3) เกษตรกรมีความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (4) เกษตรกรมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้รวดเร็ว โดยการวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจ ที่ตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล ตลอดจนรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ในการเกษตร

แนวคิดนี้เป็นแนวความคิดที่มีมานานแล้วในต่างประเทศ โดยถูกนำมาใช้ในการทำการเกษตรของประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ช่วงกลางถึงปลายทศวรรษที่ 1980 แต่ในช่วงแรกนั้นยังไม่ได้มีการตอบรับที่ดีนักเนื่องจากข้อมูลของเกษตรกรอัจฉริยะยังมีไม่มากนัก รวมถึงประโยชน์ของการนำมาใช้ยังไม่น่าดึงดูดพอที่จะทำให้เกษตรกรรู้สึกคุ้มค่ากับการปรับเปลี่ยนมาใช้งาน แต่ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้งาน มีการทดสอบและพิสูจน์ว่าเกษตรกรอัจฉริยะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำการเกษตรได้จริง ได้ผลผลิตเพิ่มและผลกำไรเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรที่อเมริกาหันมาใช้เกษตรกรอัจฉริยะกันอย่างแพร่หลายและลงทุนในเทคโนโลยีเกษตรกรอัจฉริยะมากขึ้น (Mulla & Khosla, 2015)

เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ (Smart farming technologies)

สำหรับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรอัจฉริยะสามารถแบ่งได้หลายประเภท ในหนังสือ “Precision Agriculture: Technology and Economic Perspectives” ได้แบ่งประเภทของเทคโนโลยีตามลักษณะของการทำงานออกเป็น 3 ประเภท (Balafoutis, Beck, Fountas, Tsiropoulos, Vangeyte & van der Wal, 2017)

1. เทคโนโลยีการเก็บข้อมูล (Data acquisition technologies) เป็นเทคโนโลยีที่ใช้บันทึกข้อมูลต่างๆ และทำแผนผังพื้นที่สำหรับใช้ทำ การเกษตรโดยแบ่งประเภทย่อยได้ 4 ประเภท ได้แก่ (1) เทคโนโลยีระบบนำร่องด้วยดาวเทียม (Global navigation

satellite systems technologies) เป็นเทคโนโลยีที่ให้ข้อมูลพิกัดบนพื้นผิวโลกโดยใช้ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นตัวรับสัญญาณจากดาวเทียมให้กับผู้ใช้งาน เพื่อบันทึกและแสดงพิกัดตำแหน่งของสิ่งของในพื้นที่ที่ต้องการ (2) เทคโนโลยีการทำแผนที่ (Mapping technologies) เป็นเทคโนโลยีการทำแผนที่ โดยใช้อุปกรณ์และเทคนิคขั้นสูง ซึ่งอาจรวมถึงการใช้ดาวเทียมในการรับข้อมูลความละเอียดสูงและข้อมูลแบบแยกส่วนจากภาพถ่ายดาวเทียม ยกตัวอย่างเทคโนโลยีในลักษณะนี้ เช่น ระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) ดาวเทียม และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) (3) เทคโนโลยีเก็บข้อมูลคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อม (Data acquisition of environmental properties) เป็นการใช้เทคโนโลยีประเภทกล้อง และเซนเซอร์ ในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมตามพื้นที่ที่ต้องการ (4) เทคโนโลยีเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องจักรกล (Machines and their properties) เป็นการใช้ข้อมูลจากการทำงานของเครื่องจักรกล เช่น การติดตั้งเซนเซอร์เข้ากับรถแทรกเตอร์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ หรือการใช้อากาศยานไร้คนขับ (Unmanned aerial vehicle : UAV) ในการเก็บข้อมูล (Balafoutis et al., 2017)

2. เทคโนโลยีการวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล (Data analysis and evaluation technologies) เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถนำตัวแปรต่างๆ ที่ได้จากการเก็บข้อมูล มาทำเป็นแบบจำลองก่อนการตัดสินใจทำการเกษตรได้ โดยแบ่งประเภทย่อยได้ 3 ประเภท ได้แก่ (1) เทคโนโลยีการแบ่งเขตการจัดการ (Management zone delineation) เป็นวิธีการจำแนกความแปรปรวนเชิงพื้นที่ภายในขอบเขตของข้อมูลโดยพิจารณาจากปริมาณคุณภาพและลักษณะของพื้นที่จากข้อมูลในอดีต (Ekanayake, Roberts, Royal, Bennett & Werner, 2015) การวิเคราะห์ข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดพื้นที่ในการจัดการ พื้นที่ที่มีลักษณะเดียวกันสามารถใช้วิธีการปฏิบัติและทรัพยากรที่มีลักษณะเดียวกันในการจัดการได้ (Balafoutis et al, 2017) (2) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision support systems) เป็นระบบที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจทำการเกษตรได้อย่างเหมาะสมตามปัจจัยการผลิตต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขที่ถูกรวบรวมขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถควบคุมสภาพแวดล้อมภายนอกได้โดยง่าย (Bournaris & Papathanasiou, 2012) (3) ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการฟาร์ม (Farm management information systems)

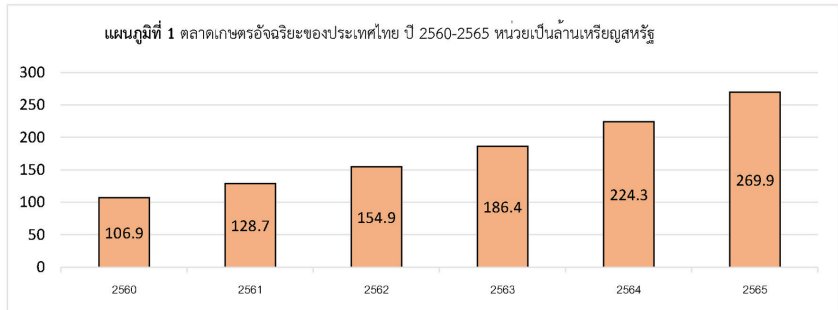
เป็นระบบสำหรับวางแผน รวบรวม ประมวลผล จัดเก็บและการเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบที่จำเป็นในการเกษตร (Sorensen, Fountas, Nash, Pesonen, Bochtis, & Pedersen, 2010)

3. เทคโนโลยีโปรแกรมประยุกต์เพื่อความแม่นยำ (Precision application technologies) เป็นเทคโนโลยีที่นำมาใช้ทำการเกษตร เพื่อเพิ่มความแม่นยำให้กับการทำงาน โดยแบ่งประเภทย่อยได้ 4 ประเภท ได้แก่ (1) เทคโนโลยี Variable-rate application technologies เป็นเทคโนโลยีที่ใช้โปรแกรมอัตโนมัติในการให้ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย น้ำ ยา และอื่นๆ ตามความเหมาะสมบนพื้นที่ที่กำหนด ซึ่งวิธีการปริมาณการใช้ปัจจัยการผลิตขึ้นอยู่กับข้อมูลที่รวบรวมโดยเซนเซอร์แผนที่และวิธีการอื่นๆ (Grisso, Alley, Thomason, Holshouser & Roberson, 2011) (2) เทคโนโลยีการชลประทานอย่างแม่นยำ (Precision irrigation) เป็นเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมระบบชลประทานแบบอัตโนมัติ โดยจะใช้ข้อมูลทางสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่ต้องการ และปริมาณน้ำตามอุณหภูมิต่างๆ (Marks, 2010) (3) เทคโนโลยีการกำจัดวัชพืชอย่างแม่นยำ (Precision weeding) เป็นการใชโปรแกรมอัตโนมัติในการตรวจจับและกำจัดวัชพืชอย่างแม่นยำ ซึ่งครอบคลุมถึงการใช้นุ่นยนต์ในการกำจัดวัชพืชแบบอัตโนมัติ (4) เทคโนโลยีเครื่องจักรนำร่อง (Machine Guidance) เป็นการใช้เครื่องจักรในการทำการเกษตร โดยสามารถตั้งโปรแกรมเพื่อควบคุมจากระยะไกลให้เครื่องจักรทำงานด้วยระบบอัตโนมัติ ซึ่งเครื่องจักรจะวิ่งไปตามเส้นทางที่ได้โปรแกรมไว้อย่างแม่นยำ (Balafoutis et al., 2017)

ตลาดเกษตรกรอัจฉริยะของประเทศไทย

ภาคการเกษตรในประเทศไทยจ้างงานคิดเป็นสัดส่วนถึง 33% ของประชากรวัยทำงาน อย่างไรก็ตาม การเกษตรสร้างมูลค่าเพียง 8.7% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศในปี 2560 ดังนั้น เพื่อเพิ่มผลกำไรของภาคการเกษตร รัฐบาลไทยได้ออกนโยบายและริเริ่มกิจกรรมส่งเสริม เพื่อแปลงการเกษตรดั้งเดิมไปสู่เกษตรอัจฉริยะ ยกตัวอย่าง เช่น รัฐบาลประสงค์ให้เกษตรกรนำการเกษตรที่เท่าทันต่อภูมิอากาศ (climate-smart farming) มาใช้ เพื่อเพิ่มผลิตผลด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีรับมือสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง จากการออกนโยบายเกษตรอัจฉริยะในปี 2560 รัฐบาล

คาดว่ารายได้ของเกษตรกรไทยรายย่อยจะเพิ่มขึ้นไปถึง 12,200 เหรียญสหรัฐต่อปี ในช่วง 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2561)

ที่มา : วิเคราะห์และจัดทำโดยผู้วิจัย จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2566)

1. มาตรการจูงใจเกษตรกรอัจฉริยะของประเทศไทย (Smart Farming Incentives)

ภาครัฐได้กำหนดมาตรการจูงใจเกษตรกรอัจฉริยะของประเทศไทยไว้เป็น 2 กิจกรรมหลักในการควบคุมการทำงาน หรือการส่งเสริมการลงทุนของภาคการเกษตร ดังนี้ (1) กิจกรรมการผลิตอาหารสัตว์และส่วนประกอบของอาหารสัตว์ มีมาตรการจูงใจของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้แก่ ยกเว้นภาษีนำเข้าเครื่องจักร ยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบและส่วนประกอบสำคัญที่ใช้ในการผลิตสินค้าส่งออกเป็นเวลา 1 ปี ซึ่งสามารถขยายระยะเวลาออกไป หาก BOI พิจารณาเห็นสมควร มาตรการจูงใจอื่น ๆ ที่มีใช้ภาษี (2) การผลิตสินค้า/บริการ ที่เกี่ยวกับการเกษตรแบบใหม่ โครงการต้องครอบคลุมระบบและกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์สำหรับการจัดการทรัพยากร ซอฟต์แวร์จัดการทรัพยากรต้องครบวงจร และสามารถรวบรวมเข้าใจและวิเคราะห์ข้อมูลได้ มีมาตรการจูงใจของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้แก่ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 5 ปี ยกเว้นภาษีนำเข้าเครื่องจักร ยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบและส่วนประกอบสำคัญสำคัญที่ใช้ในการผลิตสินค้าส่งออกเป็นเวลา 1 ปี ซึ่งสามารถขยายระยะเวลาออกไป หาก BOI พิจารณาเห็นสมควร มาตรการจูงใจอื่น ๆ ที่มีใช้ภาษี (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2561)

2. เกษตรกรอัจฉริยะดึงศักยภาพการเกษตรโลก

เกษตรอัจฉริยะ (หรือการทำฟาร์มอัจฉริยะ) กำลังเข้ามาแทนที่รูปแบบการทำเกษตรในปัจจุบัน กล่าวคือ เกษตรอัจฉริยะประยุกต์ใช้โซลูชันอินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (IoT) ในการผลิตพืช ด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีต่างๆ เช่น เซนเซอร์ เครือข่ายอัจฉริยะ รถยนต์ไร้คนขับ และหุ่นยนต์ เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ยกตัวอย่างเช่น การเกษตรแม่นยำสูง (Precision Agriculture: PA หรือ Precision Farming) ใช้ระบบอัตโนมัติและอุปกรณ์เซนเซอร์ตรวจสอบและควบคุมกิจกรรมการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรทรัพยากร ทั้งนี้ อุปกรณ์ IoT การเกษตรจะมีปริมาณการติดตั้งถึง 75 ล้านเครื่อง ภายในปี 2563 จากการประมาณการของอุตสาหกรรม ดังนั้นประเด็นต่างๆ เช่น ความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น พื้นที่เพาะปลูกจำกัด ต้นทุนการผลิตพุ่งสูงขึ้น การขาดแคลนน้ำ ความต้องการแรงงาน สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง และการสูญเสียคุณค่าทางโภชนาการ ยังคงส่งผลกระทบต่อการผลิตอาหารของโลกในปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการของจำนวนประชากรโลกที่สูงขึ้น เกษตรกรจึงต้องเร่งการผลิตอาหารเพิ่มขึ้นถึง 70% เพื่อป้อนประชากรโลก ประมาณ 1 หมื่นล้านคน ภายในปี 2593 ซึ่งเทียบเท่ากับเมล็ดข้าว 2.5 ตันต่อเอเคอร์ จึงเห็นได้ชัดเลยว่าอุตสาหกรรมเกษตรเป็นส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ของเศรษฐกิจโลก ดังนั้น โอกาสในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนนั้นจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอสำหรับทุกคน ด้วยเหตุนี้โลกจึงกำลังค่อยๆ ขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ขจัดความหิวโหย (Zero Hunger) ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (UN Sustainable Development Goals) ให้กลายเป็นจริง ส่งผลเกิดความสนใจต่อบทบาทความสำคัญของการเกษตรอัจฉริยะและการทำฟาร์มอัจฉริยะเพิ่มขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2561)

บทสรุป

จากการวิเคราะห์เอกสารและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ พบว่าการสื่อสารเป็นกลไกสำคัญที่ผู้นำใช้เพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมของเกษตรกร การเปลี่ยนผ่านจากเกษตรกรแบบดั้งเดิมไปสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะมิได้เกิดขึ้นเพียงเพราะนโยบายจากภาครัฐ แต่ต้องอาศัยผู้นำในพื้นที่ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ และประสานเครือข่ายผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลจากกรณีศึกษาหลายพื้นที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำในกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น เครือข่าย Young Smart Farmer มีบทบาทสำคัญในการใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อวางเป้าหมายร่วมของกลุ่ม การใช้เรื่องเล่า (storytelling) เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และการเลือกใช้ช่องทางสื่อที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของเกษตรกรในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ อาทิ LINE Facebook และ YouTube เพื่อเผยแพร่ความรู้ แสดงแบบอย่างความสำเร็จ และเปิดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบสองทาง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้นำที่สามารถเข้าใจและเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ภาษา ความเชื่อ หรือบทบาทของปราชญ์ท้องถิ่น จะสามารถใช้การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อสร้างความไว้วางใจและลดแรงต้านจากกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิเคราะห์ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงส่งผลโดยตรงต่อการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสาร เช่น การถ่ายทอดวิสัยทัศน์ของผู้นำอาศัยการสื่อสารอย่างมีแบบแผนชัดเจน และเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกร การกระตุ้นแรงจูงใจของกลุ่มอาศัยการสื่อสารที่อิงอารมณ์และคุณค่า (value-based communication) ขณะเดียวกัน การส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของเกษตรกรอาศัยการสื่อสารผ่านเวิร์กชอป การสาธิต และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังพบช่องว่างสำคัญที่ควรพิจารณาในเชิงวิพากษ์ ได้แก่ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายที่เปลี่ยนแปลงตามฝ่ายบริหาร ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีของเกษตรกรกลุ่มเปราะบาง และการขาดระบบสนับสนุนผู้นำในระดับท้องถิ่นในด้านทักษะการสื่อสาร นอกจากนี้ยังพบว่าการส่งเสริมนโยบายเกษตร 4.0 ของภาครัฐ แม้จะมีเป้าหมายที่ดี แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถ

แปลความเป็น “ดิจิทัล” ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้การพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะเป็นไปอย่างยั่งยืน บทความนี้เสนอให้เสริมสร้างศักยภาพผู้นำในระดับชุมชนให้สามารถใช้การสื่อสารทั้งเชิงกลยุทธ์ ข้ามวัฒนธรรม และดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนออกแบบนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการประเมินผลด้านการสื่อสารในทุกโครงการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในทุกขั้นตอน เพื่อสร้าง “เจ้าของการเปลี่ยนแปลง” อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

บทความวิชาการฉบับนี้ได้วิเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงร่วมกับกลยุทธ์การสื่อสารที่มีบทบาทต่อการขับเคลื่อนเกษตรกรไทยไปสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนผ่านภาคเกษตรกรรมสู่ยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำที่สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ สร้างแรงบันดาลใจ และประสานเครือข่ายโดยใช้การสื่อสารอย่างมีแบบแผน สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ การปรับตัว และการยกระดับความสามารถของเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะเมื่อผู้นำสามารถเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งเชิงกลยุทธ์ ข้ามวัฒนธรรม และดิจิทัล ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ดังกล่าว บทความนี้เสนอข้อเสนอแนะในสองระดับ ได้แก่ เชิงนโยบาย/เชิงปฏิบัติ และเชิงวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาภาคเกษตรในระยะต่อไป

ข้อเสนอเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

1. การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนด้านการสื่อสาร หน่วยงานรัฐและภาคประชาสังคมควรจัดอบรมเชิงลึกด้านการสื่อสารให้แก่อนุรักษ์เกษตรกร โดยเฉพาะการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ การใช้สื่อดิจิทัล และการเข้าใจวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อเพิ่มความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การสร้างระบบสนับสนุนเครือข่ายผู้นำในพื้นที่ ควรมีการจัดตั้งกลไกเครือข่ายระดับจังหวัดหรือภาค เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำเกษตรกร สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ นักวิชาการ และภาคเอกชน

3. การประเมินผลโครงการด้านการสื่อสารในนโยบายเกษตร 4.0 รัฐควรกำหนดตัวชี้วัดด้าน “ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสาร” เพื่อประเมินประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายและโครงการส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยในอนาคต

การศึกษาภาคสนามในแต่ละภูมิภาค ควรมีการวิจัยภาคสนามในระดับภูมิภาคเพื่อเปรียบเทียบลักษณะการสื่อสารของผู้นำในบริบทวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน รวมถึงศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของเกษตรกรในพื้นที่จริง

การพัฒนาโมเดลการสื่อสารสำหรับการเป็นผู้นำเกษตรกรอัจฉริยะ ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการออกแบบโมเดลการสื่อสารที่เหมาะสมสำหรับผู้นำเกษตรกร โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Communication for Social Change) และบริบทการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การดำเนินการตามข้อเสนอเหล่านี้จะช่วยยกระดับความสามารถของผู้นำเกษตรกรในการเป็นกลไกสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในภาคเกษตรกรรม และเสริมสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะของประเทศไทยในระยะยาว

บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2566). ยุทธศาสตร์เกษตรอัจฉริยะ พ.ศ. 2566 – 2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2560). แนวทางพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน). (2561). รายงานแนวโน้มเกษตรอัจฉริยะของไทยสู่อนาคตโลก. กรุงเทพฯ: สสปน.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). รายงานสถานการณ์เกษตรกรรมของไทย ปี 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). **ข้อมูลสถิติภาคเกษตรไทยปี 2566**. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2565). **ผู้นำกับการพัฒนาองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทัยชนก จริงจิตร. (2562). การพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ความเป็นมืออาชีพในยุคดิจิทัล, **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช**. 11(2), 45–60.
- Airhihenbuwa, C. O. (1995). **Health and culture: Beyond the Western paradigm**. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Balafoutis, A., Beck, B., Fountas, S., Tsiropoulos, Z., Vangeyte, J., & van der Wal, T. (2017). **Precision agriculture: Technology and economic perspectives**. Cham, Switzerland: Springer International Publishing.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). **Improving organizational effectiveness through transformational leadership**. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). **Transformational leadership**. New York: Psychology Press.
- Bournaris, T., & Papathanasiou, J. (2012). Decision support systems in precision agriculture: A review, **Agricultural Economics Review**. 13(2), 17–27.
- Burns, J. M. (1978). **Leadership**. New York : Harper & Row.
- Chepkirui, A. (2021). **Impact of social media on agricultural extension**. Retrieved July 8, 2021, from <https://www.idosr.org/wp-content/uploads/2021/07/IDOSR-JAH-61-51-58-2021.pdf>.

- Ekanayake, H. K., Roberts, R. K., Royal, K. A., Bennett, B. D., & Werner, R. (2015). **Management zone delineation using precision farming technologies**. Retrieved June 10, 2015, from <https://doi.org/10.1007/s11119-014-9371-5>.
- FAO. (2022). **Digital agriculture transformation: Sustainable value creation from data and digital technologies**. Retrieved August 12, 2015, from <https://www.fao.org>.
- Grisso, R., Alley, M. M., Thomason, W. E., Holshouser, D. L., & Roberson, G. T. (2011). Precision farming tools: Variable-rate application, **Virginia Cooperative Extension Publication**. 10(20), 442-505.
- Gudykunst, W. B. (2003). **Cross-cultural and intercultural communication**. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Hallahan, K., Holtzhausen, D., van Ruler, B., Verčič, D., & Sriramesh, K. (2007). Defining strategic communication, **International Journal of Strategic Communication**, 1(1), 3–35.
- Marks, G. (2010). Precision irrigation and its potential impact on crop yields and water use, **Irrigation Journal**. 62(3), 18–23.
- Mare, S., Cvetan, G., Vladimir, D., Aleksandra, K., & Vesna, B. (2015). Wireless sensor networks for precision agriculture: A survey, **Journal of Agricultural Engineering**. 46(1), 25–34.
- Mulla, D. J., & Khosla, R. (2015). Historical evolution and recent advances in precision farming, **Advances in Agronomy**. 9(3), 1–39.
- Rogers, E. M. (2003). **Diffusion of innovations**. New York : Free Press.
- Schiavo, R. (2023). **Health communication: From theory to practice**. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในสถานการณ์ การรับโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ระดับปริญญาตรี Errors in Business-Oriented Telephone Conversations of the Thai JFL Undergraduates

พัชรารภรณ์ นิลอุบล¹ (Patcharaporn Nilaubol)¹

ศิรินทร์ญา เปียกลิ่น² (Sirinya Piaklin)²

คุณัญญ์ สมชนะกิจ^{3*} (Kunaj Somchanakit)^{3*}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อผิดพลาดการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในการสนทนาทางโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนา การรับโทรศัพท์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

¹อาจารย์, หลักสูตร ศศ.บ. ภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: patcharaporn@tsu.ac.th

²อาจารย์, หลักสูตร ศศ.บ. ภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: sirinya@tsu.ac.th

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตร ศศ.บ. ภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: kunaj@tsu.ac.th

¹Lecture, Japanese Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, E-mail: patcharaporn@tsu.ac.th

²Lecture, Japanese Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, E-mail: sirinya@tsu.ac.th

³Asst. Prof. Dr., Japanese Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, E-mail: kunaj@tsu.ac.th

*Corresponding author : E-mail address : kunaj@tsu.ac.th

จากการศึกษาพบข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในสถานการณ์การรับโทรศัพท์ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) ข้อผิดพลาดด้านการใช้ไวยากรณ์ผิด และ 2) ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำศัพท์ผิด ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีข้อผิดพลาดในการใช้ไวยากรณ์มากที่สุด ตามด้วยการใช้คำศัพท์ผิด สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนไม่สามารถจดจำรูปแบบสำนวนมาตรฐานในการรับโทรศัพท์เชิงธุรกิจที่ถูกต้องได้ ไม่สามารถใช้ภาษาสุภาพ เช่น รูปยกย่องและรูปถ่อมตนได้อย่างถูกต้อง ใช้รูปสุภาพไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ อีกทั้งผู้เรียนมีคลังคำศัพท์น้อยโดยเฉพาะคำศัพท์ที่ใช้ในบริบททางธุรกิจ ดังนั้น ผู้สอนจึงควรแนะนำตัวอย่างสถานการณ์จริงไปพร้อม ๆ กับการสอนคำศัพท์ วัฒนธรรมและมารยาทการโทรศัพท์ และความเข้าใจในการใช้ภาษาสุภาพ โดยใช้สถานการณ์จำลองทางธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการสนทนาเชิงธุรกิจทางโทรศัพท์ได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ข้อผิดพลาด, ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ, การสนทนาทางโทรศัพท์, ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศชาวไทย

Abstract

This article aims to study the errors in business-oriented telephone conversations among Thai JFL undergraduates. The target group for this study consisted of 31 fourth-year students majoring in Japanese at the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University. The research instruments included the business-oriented telephone conversation completion test and focus group interviews. The statistical methods used for data analysis included mean and percentage.

Errors in business-oriented telephone conversations were divided into two types: 1) grammar errors, and 2) vocabulary errors. The results revealed that learners made the most mistakes in grammar, followed by vocabulary usage. These findings suggest that learners cannot memorize the correct standard

expressions used in business-oriented telephone conversations. They also struggle with correctly using Japanese honorific and polite forms, including both honorific and humble expressions, and often apply polite forms inappropriately for the context. Furthermore, learners have a limited vocabulary, particularly in business contexts. Therefore, instructors should recommend examples of real-world situations to enhance their learning of vocabulary, telephone culture, and etiquette. Integrating business simulations will help learners better understand honorific expressions and improve their skills in business-related telephone conversations.

Keywords: Errors, Japanese Business, Telephone Conversations, Thai JFL

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เป็นฐานลงทุนทางธุรกิจของบริษัทญี่ปุ่น ซึ่งปัจจุบันมีบริษัทญี่ปุ่นจำนวนมากเข้ามาลงทุนและดำเนินงานในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 25 ของจำนวนธุรกิจต่างชาติในไทย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2567) โดยการขยายตัวของธุรกิจญี่ปุ่นในประเทศไทยได้สร้างความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นทั้งในภาคธุรกิจและภาครัฐ บุคลากรเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับการสื่อสาร การเจรจาธุรกิจ และการให้บริการลูกค้า มีคนไทยอยู่จำนวนไม่น้อยที่ทำงานเป็นพนักงานประจำในบริษัทญี่ปุ่น หรือมีโอกาสติดต่อกับธุรกิจกับชาวญี่ปุ่น และไม่เพียงแต่ความต้องการบุคลากรภายในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประเทศญี่ปุ่นที่กำลังประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานเนื่องจากอัตราการเกิดต่ำ มีประชากรวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยทำงานและวัยเด็กมีแนวโน้มลดลง ทำให้ความต้องการแรงงานฝีมือเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การเรียนรู้และทำความเข้าใจมารยาทในการทำงานกับคนญี่ปุ่น รวมถึงการสื่อสารทางธุรกิจผ่านช่องทางต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นสำหรับการทำงานในบริษัทญี่ปุ่น ถึงแม้ว่าตลาดแรงงานในปัจจุบันจะต้องการบุคลากรที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นจำนวนมาก แต่ก็พบว่ามีปัญหาผู้รู้ภาษาญี่ปุ่นยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

(ศิริวรรณ มุนินทรวงศ์ และทัศนีย์ เมธาพิสิฐ, 2558 : 48-69) ดังนั้นผู้รู้ภาษาญี่ปุ่นจึงไม่ใช่เพียงรู้ภาษาญี่ปุ่นแต่จำเป็นต้องปฏิบัติและประยุกต์ใช้ความรู้ภาษาญี่ปุ่นสู่การทำงานได้

จากปัจจัยและเหตุผลดังกล่าว หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นที่เปิดสอนในระดับมหาวิทยาลัย มีการเปิดสอนรายวิชาภาษาญี่ปุ่นเพื่อการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น ภาษาญี่ปุ่นเพื่อธุรกิจ ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยว ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการอุตสาหกรรม เป็นต้น ในรายวิชาเหล่านี้มีการบรรจุเนื้อหาไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาญี่ปุ่นในการสนทนาทางโทรศัพท์ หรือการใช้ภาษาญี่ปุ่นในการส่งอีเมล เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติด้านการสื่อสารทางธุรกิจให้แก่ผู้เรียน เนื่องจากสถานประกอบการมีความคาดหวังว่าบัณฑิตควรมีความสามารถด้านภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ (Nareenoot Damrongchai, 2013 : 348-356) ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจประกอบด้วยเนื้อหาหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาญี่ปุ่นในการสนทนาทางโทรศัพท์ หรือการเขียนภาษาญี่ปุ่นในการส่งอีเมล บัณฑิตมักประสบปัญหาด้านการพูด เช่น การสนทนาทางโทรศัพท์ (อิติสรณ์ แสงอุไร, 2556) ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้การใช้ภาษาญี่ปุ่นทางธุรกิจหรือภาษาสุภาพให้ถูกต้องตามสถานการณ์ต่าง ๆ หากผู้เรียนไม่มีความรู้เรื่องภาษาสุภาพ อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจในการสื่อสาร อันจะส่งผลทำให้การสื่อสารไม่บรรลุวัตถุประสงค์ได้ (ธนิต พูนวงศ์ประเสริฐ, 2559)

งานศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผู้เรียนประสบปัญหาด้านคำศัพท์ โดยเฉพาะคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในการปฏิบัติงานมากที่สุด ปัญหารองลงมาคือ การเลือกคำศัพท์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และการฟังภาษาถิ่น ตามมาด้วยปัญหาการสนทนาได้แก่การเลือกระดับภาษาให้เหมาะสมกับคู่สนทนา ได้แก่ รูปสุภาพและรูปกันเอง หนึ่งในปัญหาการใช้ภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนคือ การสนทนาด้วยภาษาสุภาพได้อย่างเหมาะสม (วรวิไล จันทโร และธนภัต สนธิรักษ์, 2563 : 65-82) การเรียนภาษาสุภาพนั้นอาจเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย เนื่องจากภาษาสุภาพมีรูปแบบการผันคำที่ซับซ้อนและมีคำศัพท์ที่เป็นรูปเฉพาะ แต่หากผู้เรียนไม่มีความรู้เรื่องภาษาสุภาพ อาจทำให้การสื่อสารเกิดความผิดพลาดและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนิต พูนวงศ์ประเสริฐ (2559) และณรงค์ศักดิ์

พิชญพิศุทธิ์ (2567) ที่พบว่า ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาสุภาพของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย คือ การผันคำกริยาคำยกย่อง คำอ่อมตนผิดไวยากรณ์ และการไม่ใช้คำยกย่อง คำอ่อมตนให้เหมาะสมกับบริบท โดยมีสาเหตุมาจากผู้เรียนมีการใช้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจในมุมมองที่ตนเองยังเป็นผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษา และไม่มีโอกาสในการนำไปใช้อย่างเพียงพอที่จะทำให้เกิดความชำนาญ จึงยังไม่เห็นภาพการทำงานในบริษัทได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเลือกใช้ภาษา กับผู้ที่มีความอาวุโสมากกว่า

หนึ่งในสถานการณ์การใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจที่มีความจำเป็นในการทำงาน ได้แก่ การสนทนาทางโทรศัพท์ (服部, 2016 : 77-86) การสนทนาทางโทรศัพท์เป็นสถานการณ์ที่ไม่ได้เผชิญหน้าโดยตรง ซึ่งพึ่งพาความสามารถทางวัจนภาษาเป็นหลัก จึงสร้างความลำบากใจให้กับนักศึกษาชาวต่างชาติที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเป็นอันมาก (野元, 2007 : 69-81) อย่างไรก็ตามงานศึกษาเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจในการสนทนาทางโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นยังมีไม่มากนัก ด้วยเหตุนี้ การศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ ในสถานการณ์การรับโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ระดับปริญญาตรีจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะภาษาญี่ปุ่นธุรกิจของผู้เรียนชาวไทย เช่น สามารถนำไปหาแนวทางแก้ไขข้อผิดพลาด รวมถึงสามารถนำไปพัฒนาและออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในการสนทนาทางโทรศัพท์ได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ ในสถานการณ์การรับโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ระดับปริญญาตรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ หมายถึง คำศัพท์และสำนวนเฉพาะทางที่ใช้ในบริบททางธุรกิจ อาทิ คำศัพท์และสำนวนการรับโทรศัพท์ การนัดหมาย และการเขียนอีเมล เป็นต้น

ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจ หมายถึง คำศัพท์และสำนวนที่ใช้แบ่งระดับทางภาษาให้เหมาะสมเน้นความสุภาพ แสดงความเคารพและให้เกียรติ

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันมีนักวิชาการที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาการใช้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจหลายท่าน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการเรียนรู้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจ ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน หลังจบการศึกษา ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจที่ชี้ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นสำหรับการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการทำงาน ตัวอย่างงานวิจัยมีดังนี้

ธนิส พูนวงศ์ประเสริฐ (2559) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาสุภาพของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย พบว่า ข้อผิดพลาดจำแนกออกเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ 1) การใช้ภาษาสุภาพผิดไวยากรณ์ ซึ่งมาจากการผันคำกริยาคำยกย่อง คำถ่อมตนผิดไวยากรณ์โครงสร้าง ใช้คำกริยาผิด เป็นต้น 2) การไม่ใช้คำยกย่อง คำถ่อมตนให้เหมาะสมกับบริบท มาจากการที่ผู้เรียนจำรูปแบบการผันคำกริยาไม่ได้ และไม่มั่นใจว่าจะผันได้ถูกต้อง ผู้เรียนตีความว่าบุคคลที่ทำงานในองค์กรเดียวกันย่อมมีความสนิทสนมกัน จึงไม่จำเป็นต้องใช้คำยกย่องต่อการกระทำของคนในด้วย สอดคล้องกับณรงค์ศักดิ์ พิชญพิศุทธิ์ (2567) ที่พบว่า ปัญหาการใช้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจมาจาก 1) การใช้รูปแบบคำผิด 2) ปัญหาจากการใช้ประเภทของภาษาสุภาพสลับกัน 3) ปัญหาจากผู้เรียนไม่สามารถจำคำหรือสำนวนสุภาพได้ 4) ปัญหาจากผู้เรียนใช้คำผิดความหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ 5) ปัญหาจากการใช้คำยกย่องหรือคำถ่อมตนแบบที่ 1 หรือคำถ่อมตนแบบที่ 2 ทั้ง ๆ ที่ไม่ควรใช้ในบริบทนั้น 6) ปัญหาจากการใช้รูปสุภาพและรูปธรรมดาไม่เหมาะสม

โดยปัญหาหลักในการใช้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจเกิดจากปัญหาการผันรูปทางไวยากรณ์ผิด เนื่องจากผู้เรียนยังไม่มีโอกาสในการนำไปใช้อย่างเพียงพอที่จะทำให้เกิดความชำนาญ

งานวิจัยทั้งสองชิ้นข้างต้นยังได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดอีกด้วย ธนิต และณรงค์ศักดิ์ พบว่า สาเหตุข้อผิดพลาดมาจากผู้เรียนมีการใช้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจในมุมมองที่ตนเองยังเป็นผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาและไม่มีโอกาสในการนำไปใช้อย่างเพียงพอที่จะทำให้เกิดความชำนาญ จึงยังไม่เห็นภาพการทำงานในบริษัทได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเลือกใช้ภาษากับผู้ที่มีความอาวุโสมากกว่า นอกจากนั้วราลี จันทโร และธนภัธ สนธิรักษ์ (2563) ได้พบปัญหาด้านการใช้ภาษาญี่ปุ่นที่พบในการฝึกงานของผู้เรียนวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นพบว่า ผู้เรียนประสบปัญหาด้านคำศัพท์ โดยเฉพาะคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือ การเลือกคำศัพท์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และการฟังภาษาถิ่น นอกจากนี้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ยังสะท้อนให้เห็นว่า แม้ผู้เรียนจะสามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากในชั้นเรียนสื่อสารทั่วไปได้ แต่เมื่ออยู่ในสถานการณ์การทำงานที่ซับซ้อน กลับประสบปัญหาด้านการใช้ภาษาญี่ปุ่น เนื่องจากการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถครอบคลุมเนื้อหาเชิงธุรกิจได้อย่างเพียงพอ

จากตัวอย่างงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาข้อผิดพลาดและสาเหตุในการใช้ภาษาสุภาพของผู้เรียนชาวไทย แต่ยังไม่พบการศึกษาข้อผิดพลาดในการสนทนาทางโทรศัพท์ของผู้เรียนชาวไทย จึงไม่อาจทราบสาเหตุได้ว่า ข้อผิดพลาดในแต่ละลำดับขั้นตอนในการสนทนาทางโทรศัพท์ มีสาเหตุมาจากการใช้ภาษาสุภาพผิดไวยากรณ์อย่างเดียวหรือไม่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในสถานการณ์การรับโทรศัพท์ เพื่อเพิ่มเติมประเด็นดังกล่าวให้มีความชัดเจนมากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

งานวิจัยนี้มีกลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 31 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาญี่ปุ่นเพื่อการเลขานุการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยนักศึกษากลุ่มดังกล่าวมีประสบการณ์ในการเรียนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ ในรายวิชาภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยว 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 และมีประสบการณ์สนทนาทางโทรศัพท์กับบุคคลต่างบริษัทผ่านสถานการณ์จำลอง ในรายวิชา ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการเลขานุการ เป็นจำนวน 12 ชั่วโมง

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.1 แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ จำนวน 1 บทสนทนา โดยเว้นช่องว่างให้เติม 7 ข้อ แบบมีชี้นำคำตอบ คือ ใช้ถ้อยคำที่ชี้นำให้กลุ่มเป้าหมายตอบคำถามให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ออกแบบสอบถาม ตามลำดับการรับโทรศัพท์ที่นำมาจากหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ จำนวน 5 เล่ม (ตารางที่ 1) เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกวิธีนี้ เพื่อต้องการทราบว่าผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสุภาพ และสำนวนเชิงธุรกิจในการสนทนาสถานการณ์การรับโทรศัพท์ได้ถูกต้องหรือไม่

2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกลุ่ม (focus group)

ตารางที่ 1 ลำดับการสนทนาโทรศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ

ลำดับ การสนทนา โทรศัพท์	หนังสือ				
	『実用ビジネス日本語』 (2006年)	『仕事の日本語 (電話応対)』 (2007年)	『ロールプレイ学ビジネス日本語 グローバル企業でのキャリア 構築をめざして』 (2012年)	『伸ばす 就活能力・ビジネス日本語力』 (2018年)	『留学生・日本で働く人のための ビジネスマナーとルール』 (2020年)
① การทักทาย การแนะนำตัว			●		
② การตอบรับคำ ทักทาย	●	●	●	●	●
③ การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่า ไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ	●	●	●	●	●
④ การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ ติดต่อ	●	●	●	●	●
⑤ การทวน ข้อความซ้ำอีกครั้ง			●	●	
⑥ การรับฝาก ข้อความ	●		●	●	●
⑦ การจบ การสนทนา	●	●	●	●	●

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

3.1 ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 31 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการเลขานุการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ทำแบบทดสอบ ชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ จำนวน 1 บท (ภาพที่ 1) ซึ่งเว้นช่องว่าง ให้เติมพร้อมมีคำอธิบายชี้้นำคำตอบตามลำดับบทสนทนาทางโทรศัพท์ทั้ง 7 ข้อ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2566 มีเวลาทำแบบทดสอบ จำนวน 30 นาที

3.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเชิงลึกแบบกลุ่ม โดยการเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน โดยเลือกผู้เรียนที่มีผลคะแนนแบบทดสอบ สูงสุด 2 คน และผลคะแนนต่ำสุด 3 คน เก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายโดยการสัมภาษณ์ เชิงลึกในประเด็นเรื่องความรู้เกี่ยวกับลำดับการสนทนาสถานการณ์การรับโทรศัพท์ ในเชิงธุรกิจ การอธิบายลำดับการสนทนาสถานการณ์การรับโทรศัพท์ในเชิงธุรกิจ ในเอกสารประกอบการเรียน ความเหมาะสมของเวลาเรียน จำนวนชั่วโมงในการเรียนการสอน ความรู้สึกหลังจากเรียนการสนทนาสถานการณ์การรับโทรศัพท์ ในเชิงธุรกิจ และข้อผิดพลาดในการทำแบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง ในวันที่ 21 ตุลาคม 2567 ผู้วิจัยจดบันทึก และบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยนับจำนวนความถี่ข้อผิดพลาด ที่พบในแบบทดสอบมาหาค่าร้อยละของข้อผิดพลาด การศึกษาค้นครั้งนี้จำแนก ข้อผิดพลาดออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การใช้ไวยากรณ์ผิด และการใช้คำศัพท์ผิด ผู้วิจัยแบ่งรูปแบบข้อผิดพลาดโดยอ้างอิงจากงานวิจัยของณรงค์ศักดิ์ พิชญพิศุทธิ์ (2566) งานวิจัยนี้จะเพิ่มการสำรวจการใช้สำนวนการรับโทรศัพท์เชิงธุรกิจ ซึ่งผู้วิจัย ได้นำกรอบการวิเคราะห์ของณรงค์ศักดิ์ มาปรับใช้ให้ครอบคลุมกับงานวิจัยนี้ ในแต่ละ รูปแบบข้อผิดพลาดแบ่งย่อยดังต่อไปนี้

1) การใช้ไวยากรณ์ผิด

1.1 การใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจผิด หมายถึง การใช้รูปประโยคที่มีเนื้อหาและความหมายไม่ตรงหรือไม่เหมาะสมในแต่ละลำดับการสนทนาทางโทรศัพท์

1.2 การไม่ใช้สำนวนที่จำเป็นเชิงธุรกิจ เช่น 「かしこまりました」「承知しました」「申し訳ございません」

1.3 การใช้ภาษาสุภาพสลับกัน ระหว่างคำยกย่อง คำถ่อมตนแบบที่ 1 และคำถ่อมตนแบบที่ 2

1.4 การผันคำกริยาหรือภาษาสุภาพผิดรูปไวยากรณ์ หรือเปลี่ยนรูปสุภาพผิด

1.5 การไม่เปลี่ยนรูปของภาษาสุภาพ

2) การใช้คำศัพท์ผิด คือ การใช้คำศัพท์ผิดความหมายที่กำหนดไว้ หรือไม่เหมาะสมกับบริบท

ทั้งนี้ในการประเมินความถูกต้องของการใช้ภาษาสุภาพ คำศัพท์และไวยากรณ์ ผู้วิจัยจะอ้างอิงตามที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ ตามที่ระบุในตารางที่ 1

問題 2 適当な文章を入れなさい。(7 点)

会話～～電話が鳴る～～

あなた：① _____

取引先：大日本ソフトウェアの戸川でございます。お世話になっております。

あなた：② _____

取引先：中村主任、お願いできますでしょうか？

あなた：③ _____

取引先：それでは、恐れ入りますが、そのようをお願いできますでしょうか。

あなた：④ _____

取引先：はい。442-3219 です。

あなた：⑤ _____

取引先：はい。そうです。

あなた：⑥ _____

取引先：それでは、よろしく願いいたします。失礼いたします。

あなた：⑦ _____

- ① 『イクタツ・システム』だと言う
- ② あいさつを返す。
- ③ 今は席にいないと言い、後でかけ直すと提案する
- ④ 了解し、相手の電話番号を確認する
- ⑤ 復唱する
- ⑥ 中村主任が帰ってきたら、そう伝えろと言う
- ⑦ 終わりのあいさつをする

ภาพที่ 1 แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์
 ที่มา : うちやまかずยา (2007)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในสถานการณ์การรับโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยพบส่วนที่มีการเขียนคำตอบทั้งสิ้น 172 ประโยค แบ่งเป็น ประโยคที่เขียนตอบถูกต้องจำนวน 67 ประโยค และประโยคที่เขียนตอบผิด จำนวน 105 ประโยค และส่วนที่เหลือคือไม่เขียนคำตอบจำนวน 45 ประโยค โดยจะวิเคราะห์เฉพาะคำตอบที่เป็นข้อผิดพลาดจำนวน 105 ประโยคเท่านั้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของส่วนที่มีการเขียนคำตอบผิดพลาดและส่วนที่ไม่มีการเขียนคำตอบในภาพรวม

การเขียนคำตอบ	จำนวน (ประโยชน์)	ร้อยละ
① ส่วนที่มีการเขียนคำตอบผิดพลาด	105	70.00
② ส่วนที่ไม่มีการเขียนคำตอบ	45	30.00

จากตารางที่ 2 พบข้อมูลส่วนที่มีการเขียนคำตอบผิดพลาด จำนวน 105 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 70.00 และ ส่วนที่ไม่เขียนคำตอบ จำนวน 45 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 30.00

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประโยคที่ตอบถูก-ตอบผิด และไม่มี การเขียนคำตอบ แยกตามหัวข้อลำดับการสนทนาโทรศัพท์

ลำดับการสนทนาโทรศัพท์	จำนวนที่ตอบถูก (ประโยชน์)	ร้อยละ	จำนวนที่ตอบผิด (ประโยชน์)	ร้อยละ	ไม่มีการเขียนคำตอบ (ประโยชน์)	ร้อยละ
① การทักทาย การแนะนำตัว	15	48.39	9	29.03	7	22.58
② การตอบรับคำทักทาย	12	38.71	13	41.94	6	19.35
③ การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าจะไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ	0	0.00	24	77.42	7	22.58
④ การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ	1	3.23	24	77.42	6	19.35
⑤ การทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง	13	41.94	12	38.71	6	19.35
⑥ การรับฝากข้อความ	4	12.9	20	64.52	7	22.58
⑦ การจบการสนทนา	22	70.97	3	9.68	6	19.35
รวม (217)	67	30.88	105	48.39	45	20.74

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาพรวมของเนื้อหาลำดับการสนทนาโทรศัพท์ที่นักศึกษาตอบถูกมากที่สุด คือ ⑦ การจบการสนทนา จำนวน 22 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 70.97 รองลงมา คือ ① การรับสายโทรศัพท์ การแนะนำตัว จำนวน 15 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 48.39 ⑤ การทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง จำนวน 13 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 41.91 ② การตอบรับคำทักทาย จำนวน 12 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 38.71

ร้อยละ 38.71 และ ⑥ การรับฝากข้อความ จำนวน 4 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 12.90 ตามลำดับ ส่วนลำดับการสนทนาโทรศัพท์ที่นักศึกษาตอบถูกน้อยที่สุด คือ ④ การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ คิดเป็นร้อยละ 3.23 และ ③ การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ ไม่มีผู้ตอบถูกเลย คิดเป็นร้อยละ 0.00

ภาพรวมของเนื้อหาลำดับการสนทนาโทรศัพท์ที่นักศึกษาตอบผิดมากที่สุด คือ ③ การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ และ ④ การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ จำนวน 24 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 77.42 รองลงมาคือ ⑥ การรับฝากข้อความ จำนวน 20 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 64.52 ② การตอบรับ คำทักทาย จำนวน 13 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 41.94 ⑤ การทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง จำนวน 12 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 38.71 และ ① การรับสายโทรศัพท์ การแนะนำตัว จำนวน 9 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 29.03 ตามลำดับ ส่วนลำดับการสนทนาโทรศัพท์ที่นักศึกษาตอบผิดน้อยที่สุด คือ ⑦ การจบการสนทนา จำนวน 3 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 9.68

ภาพรวมของเนื้อหาลำดับการสนทนาโทรศัพท์ที่นักศึกษาไม่เขียนคำตอบมากที่สุด คือ ① การรับสายโทรศัพท์ การแนะนำตัว ③ การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ และ ⑥ การรับฝากข้อความ ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน จำนวน 7 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 22.58 รองลงมาคือ ② การตอบรับคำทักทาย ④ การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ ⑤ การทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง และ ⑦ การจบการสนทนา จำนวน 6 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 19.35

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ ในสถานการณ์การรับโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ระดับปริญญาตรี โดยภาพรวม

รูปแบบข้อผิดพลาด	จำนวน (ประโยค)	ร้อยละ
① การใช้ไวยากรณ์ผิด	85	80.95
② การใช้คำศัพท์ผิด	20	19.05
รวม	105	100.00

จากตารางที่ 4 พบข้อผิดพลาดในการใช้ไวยากรณ์ผิดมากกว่าการใช้คำศัพท์ผิด โดยพบข้อผิดพลาดในการใช้ไวยากรณ์ผิด จำนวน 85 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 80.95 ส่วนข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ผิด จำนวน 20 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 19.05

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของข้อผิดพลาดด้านการใช้ไวยากรณ์ผิด

รูปแบบข้อผิดพลาด	จำนวน (ประโยค)	ร้อยละ
① การใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจผิด	50	58.82
② การไม่ใช้สำนวนที่จำเป็น	10	11.76
③ การใช้ภาษาสุภาพสลับกัน	4	4.71
④ การผันคำกริยาหรือภาษาสุภาพผิดรูปไวยากรณ์	8	9.41
⑤ การไม่เปลี่ยนรูปของภาษาสุภาพ	13	15.30

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณารูปแบบข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์แล้ว พบการใช้สำนวนการรับโทรศัพท์ผิดมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง มีจำนวน 50 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 58.82 รองลงมา การไม่เปลี่ยนรูปของภาษาสุภาพ จำนวน 13 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 15.30 ถัดมา การไม่ใช้สำนวนที่จำเป็น จำนวน 10 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 11.76 การผันคำกริยาหรือภาษาสุภาพผิดรูปไวยากรณ์จำนวน 8 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 9.41 และการใช้ภาษาสุภาพสลับกัน จำนวน 4 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 4.71 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ข้อผิดพลาดจากการใช้ไวยากรณ์ผิด

ลำดับการสนทนา โทรศัพท์	จำนวน (ประโยค)	ร้อยละ	ข้อผิดพลาดที่พบ	คำตอบที่ถูกต้อง
① การทักทาย การแนะนำตัว	7	8.24	「わたくし、イク タツ・システムと 申します。」	「はい、イクタ ツ・システムで ございます。」
② การตอบรับ คำทักทาย	13	15.29	「初めまして。 こちらこそよろ しくおねがいし ます。」 「社員のキーム でございます。」	「こちらこそ お世話になって おります。」
③ การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ	16	18.82	「中村主任はた だ今席を外しま すが、後でおか け直しいたしま す。」 「すみません、 今は中村主任で いらっしゃいま せん。」	「申し訳ござい ません。中村は ただいま席を外 しております。 折り返し、お電 話を差し上げて よろしいでしょ うか。」
④ การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ	17	20.00	「念のため電話 番号をいただい きますでしょ うか。」 「はい、電話番 号をお願いしま す。」 「お電話番号は 何でしょうか。」	「かしこまりま した。念のため お電話番号をお 願いできますで しょうか。」 「かしこまりま した。念のため お電話番号をい ただけますでし ょうか。」

ลำดับการสนทนา โทรศัพท์	จำนวน (ประโยค)	ร้อยละ	ข้อผิดพลาดที่พบ	คำตอบที่ถูกต้อง
⑤ การทวนข้อความซ้ำ อีกครั้ง	12	14.12	「442-3219けっ こうですか。」 「442-3219とい うことで復唱さ せていただけま すか。」	「復唱いたしま す。442-3219 でございます ね。」
⑥ การรับฝากข้อความ	17	20.00	「また後日、中 村主任さまが帰 りましたら、再 電話をします。」 「中村主任さま が帰ったきた ら、お伝えと 言います。」	「では、中村が戻 りましたら、申し 伝えます。」
⑦ การจบการสนทนา	3	3.53	「失礼しま す。」	「失礼いたしま す。」

จากตารางที่ 6 เมื่อพิจารณารูปแบบข้อผิดพลาดแยกตามหัวข้อลำดับการสนทนาโทรศัพท์แล้ว พบการใช้ไวยากรณ์ผิดมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ④ การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ และ⑥การรับฝากข้อความ มีจำนวนข้อผิดพลาดเท่ากัน จำนวน 17 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงมา ③ การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่และยื่นข้อเสนอ จำนวน 16 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 18.82 ② การตอบรับคำทักทายจำนวน 13 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 15.29 ⑤ การทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง จำนวน 12 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 14.12 ① การทักทาย การแนะนำตัวจำนวน 7 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 8.24 และ ⑦ การจบการสนทนา จำนวน 3 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 3.53 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจผิดมากที่สุด จำนวน 11 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 64.71 รองลงมาคือการใช้สำนวนที่ไม่จำเป็น จำนวน 4 ประโยค

คิดเป็นร้อยละ 23.53 ส่วนการผันคำกริยาหรือภาษาสุภาพผิรูปไวยากรณ์ และการไม่เปลี่ยนรูปของภาษาสุภาพ มีจำนวนข้อผิดพลาดเท่ากัน จำนวน 1 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 5.88 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาใช้สำนวนผิด จาก 「いただけます でしょうか。」 เป็น 「いただきますでしょうか。」 「何でしょうか。」 และบางประโยคสนทนาขาดการตอบรับ 「かしこまりました。」 ก่อนที่จะกล่าวประโยคถัดไป

2. การรับฝากข้อความ

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจผิดมากที่สุด จำนวน 7 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 41.18 รองลงมาคือการไม่เปลี่ยนรูปของภาษาสุภาพ จำนวน 6 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 35.29 และการผันคำกริยาหรือภาษาสุภาพผิรูปไวยากรณ์ จำนวน 4 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 23.53 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษารู้ว่าต้องใช้ สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจ แต่นักศึกษาไม่สามารถจำสำนวนที่ถูกต้องได้ จึงเขียนผิด จาก 「申し伝えます」 เป็น 「お伝えと言います」 อีกทั้งเรียกคนในบริษัท ตนเองโดยเติมคำว่า 「主任様」 ไว้ท้ายชื่อ เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เพราะการใส่ 「様」 หลัง 「主任」 เป็นการยกย่องซ้ำซ้อน นอกจากนี้นักศึกษาเลือกใช้คำกริยา ที่สื่อความหมายใกล้เคียง และลืมเปลี่ยนคำกริยาให้อยู่ในรูปสุภาพ

3. การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจผิดมากที่สุด จำนวน 6 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมา การใช้ภาษาสุภาพสลับกัน ถัดมา การผันคำกริยา หรือภาษาสุภาพผิรูปไวยากรณ์ จำนวน 3 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 18.75 การไม่เปลี่ยนรูปของภาษาสุภาพ จำนวน 2 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 12.5 และการไม่ใช้สำนวนที่จำเป็น จำนวน 1 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 6.25 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาไม่สามารถจำรูปสำนวนการแจ้งคู่สนทนาให้ทราบว่าบุคคลที่ต้องการพูดคุย ด้วยไม่อยู่ที่โต๊ะได้ อีกทั้งอาจเป็นเพราะรูปประโยคที่มีความยาวและการผันรูปสุภาพ ที่ซับซ้อน จึงทำให้เขียนคำตอบประโยคผิด เช่น การใช้ 「すみません。」 โดยไม่ได้

เปลี่ยนให้เป็นรูปสุภาพ 「申し訳ございません。」 นอกจากนี้ยังมีการใช้ 「いらっしゃいません。」 กับคนในบริษัทแทนการใช้รูปถ่อมตัว

4. การตอบรับคำทักทาย

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจผิดมากที่สุด จำนวน 13 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาอาจจำรูปแบบการตอบรับคำทักทายเชิงธุรกิจสลับกับการแนะนำตัว ซึ่งการทักทายในเชิงธุรกิจจะใช้สำนวน 「お世話になっております。」 หรือ 「いつもお世話になっております。」 ดังนั้น ประโยคตอบรับคำทักทายเชิงธุรกิจมักใช้ 「こちらこそ お世話になっております。」

5. การทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจผิดมากที่สุด จำนวน 7 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 58.33 รองลงมาคือการไม่ใช้สำนวนที่จำเป็น จำนวน 5 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 41.67 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาใช้สำนวนสุภาพที่ต้องการยืนยันกับคู่สนทนาไม่ถูกต้อง จาก 「でございますね」 เป็น 「けっこうですか。」 「ということで復唱させていただけますか。」 และบางประโยคสนทนาขาดการตอบรับ 「復唱いたします。」 ก่อนที่จะยืนยันประโยคของคู่สนทนา

6. การทักทาย การแนะนำตัว

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจผิดมากที่สุด จำนวน 6 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 85.71 รองลงมาเป็นการไม่เปลี่ยนรูปของภาษาสุภาพ จำนวน 1 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 14.29 ตามลำดับ ซึ่งอธิบายได้ว่า นักศึกษามีความคุ้นเคยกับการใช้ 「～と申します。」 ในการแนะนำตัวที่เป็นทางการ และอาจเข้าใจว่าสามารถใช้ในการแนะนำตัวเมื่อรับโทรศัพท์ได้ ซึ่งสำนวนการแนะนำตัวในการรับโทรศัพท์ที่ถูกต้อง คือ 「はい、社名でございます。」 หรือ 「社名でございます。」

7. การจบบทสนทนา

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการการไม่เปลี่ยนรูปของภาษาสุภาพ จำนวน 3 ประโยค คิดเป็น ร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษารู้ว่าต้องใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจ แต่ก็ล้มที่จะเปลี่ยนรูป จาก 「失礼いたします。」 เป็น 「失礼します。」

ตารางที่ 7 ข้อผิดพลาดจากการใช้คำศัพท์ผิด

ลำดับการสนทนา โทรศัพท์	จำนวน (ประโยค)	ร้อยละ	ข้อผิดพลาดที่พบ	คำตอบที่ถูกต้อง
① การทักทาย การแนะนำตัว	2	10.00	「はい、A 会社で ございます。」	「はい、イクタ ツ・システムで ございます。」
② การตอบรับคำทักทาย	0	0.00		
③ การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ	8	40.00	「中村主任が外 出中ございま す。何か伝言を よろしいでしょ うか。」 「申し訳ござい ませんが、ただ 今出社中です。 後でかけ直しま す。」	「申し訳ござい ません。中村は ただいま席を外 しております。 折り返し、お電 話を差し上げて よろしいでしょ うか。」 「申し訳ござい ません。中村は ただいま席を外 しております。 折り返し、お電 話させましょ うか。」

ลำดับการสนทนา โทรศัพท์	จำนวน (ประโยค)	ร้อยละ	ข้อผิดพลาดที่พบ	คำตอบที่ถูกต้อง
④ การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ	7	35.00	「はい、戸川の 電話番号をい かでしょうか。」	「かしこまり ました。念のた めお電話番 号をお願い できますで しょうか。」 「かしこまり ました。念のた めお電話番 号をいた だけますで しょうか。」
⑤ การทวนข้อความซ้ำ อีกครั้ง	0	0.00		
⑥ การรับฝากข้อความ	3	15.00	「中村主任がも どりましたら、お かえします。」	「では、中村が 戻りましたら、申 伝えます。」
⑦ การจบการสนทนา	0	0.00		

จากตารางที่ 5 พบว่า เมื่อพิจารณารูปแบบข้อผิดพลาดแยกตามหัวข้อลำดับการสนทนาโทรศัพท์แล้ว พบการใช้คำศัพท์ผิดมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งคือ ③ การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่และยื่นข้อเสนองาน จำนวน 8 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา อันดับสองคือ ④ การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ จำนวน 7 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 35.00 อันดับสามคือ ⑥ การรับฝากข้อความ จำนวน 3 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 15 ถัดมาคือ ① การทักทาย การแนะนำตัว จำนวน 2 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ ส่วน ② หัวข้อการตอบรับ คำทักทาย ⑤ การทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง และ ⑦ การจบการสนทนา ไม่มีจำนวนข้อผิดพลาด คิดเป็นร้อยละ 0.00 รายละเอียดดังนี้

1. การขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ผิด จำนวน 8 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 40 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาเลือกใช้คำศัพท์ผิด จาก 「席を外します。」 ที่หมายถึง ไม่อยู่ที่โต๊ะ เป็น 「外出中」 「出社中」 อาจเนื่องมาจากนักศึกษารู้ว่าต้องใช้ ภาษาสุภาพ แต่เลือกใช้คำศัพท์ผิดความหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้นักศึกษาใช้ คำศัพท์ผิด 「伝言」 ซึ่งไม่ตรงกับคำชี้แนะในแบบทดสอบ

2. การรับทราบ ขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ผิด จำนวน 7 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 35 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาไม่เปลี่ยนคำให้เหมาะสมกับบริบท เขียนผิดจาก 「お電話番号」 เป็น 「電話番号」 เนื่องจากการสอบถามเบอร์โทรศัพท์ของคู่สนทนาซึ่งเป็น คู่ค้าทางธุรกิจ

3. การรับฝากข้อความ

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ผิด จำนวน 3 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 15 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาใช้คำผิดจาก 「申し伝えます」 เป็น 「おかんがえます」 ซึ่งมีความหมายไม่สอดคล้องกับบริบท

4. การทักทาย การแนะนำตัว

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ พบข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ผิด จำนวน 2 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 10 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาเลือกใช้คำศัพท์ผิด 「A 会社」 ซึ่งไม่ตรงกับคำชี้แนะในแบบทดสอบ

5. การตอบรับคำทักทาย

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ ไม่พบข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ผิด คิดเป็นร้อยละ 0 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษา รู้คำศัพท์ที่ใช้ในการตอบรับคำทักทาย

6. การทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ ไม่พบข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ผิด คิดเป็นร้อยละ 0 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษารู้คำศัพท์ที่ใช้ในการทวนข้อความซ้ำ

7. การจบบทสนทนา

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาการรับโทรศัพท์ ไม่พบข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ผิด คิดเป็นร้อยละ 0 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษารู้ว่าเมื่อจบสนทนา ก่อนจะวางสายจะพูดว่า 「失礼いたします。」

อภิปรายผลวิจัย

จากผลการศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในสถานการณ์การรับโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ระดับปริญญาตรี รวมจำนวน 105 ประโยค พบข้อผิดพลาด 2 รูปแบบ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ข้อผิดพลาดด้านการใช้ไวยากรณ์ผิด พบมากที่สุด จำนวน 85 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 80.95 ซึ่งปรากฏในหัวข้อการรับทราบ ขอเบอร์ติดต่อ และหัวข้อการรับฝากข้อความมากที่สุด ร้อยละ 20.00 รองลงมา หัวข้อการขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่และยื่นข้อเสนอ ร้อยละ 18.82 หัวข้อการตอบรับคำทักทาย ร้อยละ 15.29 หัวข้อการทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง ร้อยละ 14.12 หัวข้อการทักทาย การแนะนำตัว ร้อยละ 8.24 และหัวข้อการจบการสนทนา ร้อยละ 3.53 โดยข้อผิดพลาดส่วนใหญ่ที่พบเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจผิดมากที่สุด กล่าวได้ว่า ผู้เรียนไม่สามารถจำรูปแบบสำนวนมาตรฐานในการรับโทรศัพท์เชิงธุรกิจที่ถูกต้องได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ศักดิ์ พิชญพิศุทธิ์ (2567) ที่พบว่า ผู้เรียนยังมีปัญหาในการพิจารณาใช้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจ รวมถึงยังไม่เห็นภาพการทำงานในบริษัท ได้อย่างชัดเจนและยังไม่มีประสบการณ์ตรง จึงทำให้เกิดปัญหาในการใช้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจ เช่น ตัวอย่างในหัวข้อการรับทราบ ขอเบอร์ติดต่อ เป็นการขอเบอร์โทรศัพท์ของผู้สนทนา จากประโยคคำตอบของผู้เรียน 「念のため電話番号をいただきますでしょうか。」 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนใช้สำนวนผิด จาก 「いただけますし

ようか。」 เป็น「いただきますでしょうか。」และประโยคขาดการเกริ่นนำแสดงการตอบรับจากบทพูดก่อนหน้านี้「かしこまりました。」แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสำนวนสุภาพเชิงธุรกิจอย่างถ่องแท้ รวมถึงไม่มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในการสนทนาทางโทรศัพท์ ในสถานการณ์จริง ทำให้ไม่สามารถใช้และผันคำรูปสุภาพ ไม่ว่าจะเป็นรูปยกย่อง รูปถ่อมตนได้ถูกต้อง ทำให้ผิดหลักไวยากรณ์ เนื่องจากรูปแบบการผันคำสุภาพมีความซับซ้อน และอาจทำให้เกิดการสับสนในการใช้สลับกันในกลุ่มรูปถ่อมตน ตรงกับที่ผู้เรียนให้สัมภาษณ์ว่า ต้องจำคำศัพท์และคำสุภาพที่ไม่ได้ใช้บ่อย ๆ เวลาเขียนจะนึกไม่ออก แต่ถ้าจำแพทเทิร์นได้ก็ทำได้

2. ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำศัพท์ผิด พบข้อผิดพลาดทั้งหมด 20 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 19.05 เป็นเพราะผู้เรียนมีคลังคำศัพท์น้อยหรือใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสมกับบริบททางธุรกิจ ทำให้เกิดการเลือกใช้คำศัพท์ผิด เช่น ในหัวข้อการขอโทษ แจ้งให้ทราบว่าไม่อยู่ และยื่นข้อเสนอ เป็นสถานการณ์ที่ต้องแจ้งคู่สนทนาว่าบุคคลที่คู่สนทนาต้องการคุยด้วยไม่อยู่ที่โต๊ะ ซึ่งผู้เรียนเลือกใช้คำศัพท์ผิด จาก「席を外します」ที่หมายถึง ไม่อยู่ที่โต๊ะ เป็น「外出中」「出社中」 อาจเนื่องมาจากนึกได้ว่าต้องใช้ภาษาสุภาพ แต่เลือกใช้คำศัพท์ผิดความหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้เรียนที่ว่า ไม่รู้มาก่อนว่าการสนทนาทางโทรศัพท์จะมีคำศัพท์และไวยากรณ์ค่อนข้างยาก ทำให้ไม่สามารถนำคำศัพท์มาใช้ได้ถูกต้องตามบริบท จนทำให้บทสนทนาสื่อความหมายผิดและไม่สมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิไล จันทโร และธนภัส สนธิรักษ์ (2563 : 70) ที่พบว่า ปัญหาด้านคลังคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีปัญหามากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการรู้คำศัพท์ที่หลากหลายยังคงเป็นสิ่งจำเป็นในการสื่อสาร นอกจากนี้ ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นว่าการสนทนาทางโทรศัพท์มีลำดับขั้นตอน คำศัพท์และสำนวนในการสนทนาจากง่ายมา ทำให้สับสนรูปไวยากรณ์ การเลือกใช้คำศัพท์รูปประโยคมาเขียนบทสนทนาให้ถูกต้องตามสถานการณ์ที่กำหนดจึงเป็นเรื่องยาก และรู้สึว่าการพูดง่ายกว่าการเขียน นอกจากนี้ผู้เรียนยังเสนอแนะว่าอยากให้ผู้สอนเพิ่มเวลาฝึกฝนการสนทนาทางโทรศัพท์โดยใช้ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจเพิ่มมากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในสถานการณ์การรับโทรศัพท์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ระดับปริญญาตรีครั้งนี้ใช้แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่า ข้อผิดพลาดส่วนใหญ่เป็นข้อผิดพลาดด้านการใช้ไวยากรณ์ผิด กล่าวคือ ผู้เรียนไม่สามารถจดจำรูปแบบสำนวนมาตรฐานในการรับโทรศัพท์เชิงธุรกิจที่ถูกต้องได้ ใช้รูปสุภาพไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ เนื่องจากผู้เรียนอาจไม่เข้าใจหลักการใช้และการผันคำสุภาพอย่างถ่องแท้ และมีคลังคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจน้อย รวมถึงไม่มีประสบการณ์ในการรับโทรศัพท์เชิงธุรกิจ สถานการณ์จริง จึงเกิดความสับสนในการใช้สำนวนสุภาพเชิงธุรกิจ คำศัพท์ และไวยากรณ์ แม้ว่าผู้เรียนได้ศึกษาและฝึกสนทนาในสถานการณ์การรับโทรศัพท์เชิงธุรกิจนี้มาก่อนแล้วก็ตาม แต่การเขียนบทสนทนาให้ถูกต้องตามสถานการณ์ที่กำหนดก็ยังคงเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียน ทั้งนี้ นอกจากผู้สอนจะให้ความรู้ด้านสำนวนไวยากรณ์ในบริบทธุรกิจแล้ว ควรเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมและมารยาทการโทรศัพท์ รวมถึงลำดับการสนทนาทางโทรศัพท์อย่างครบถ้วนทุกขั้นตอน โดยใช้สถานการณ์จำลองทางธุรกิจในการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงสถานการณ์การติดต่อธุรกิจโดยใช้ภาษาญี่ปุ่น รวมถึงการเพิ่มกิจกรรมเพื่อฝึกฝนการใช้ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจในการสนทนาทางโทรศัพท์อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นผ่านการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนาซึ่งเป็นทักษะการเขียนในอนาคตควรเก็บข้อมูลจากการสนทนาจริงด้วยเพื่อให้ครอบคลุมทักษะการพูด ซึ่งจากการศึกษาระบุพ้องกันว่าเป็นทักษะที่จำเป็นมากที่สุดในการสื่อสารธุรกิจ

บรรณานุกรม

- ศิริวรรณ มุณินทรวงศ์ และทัศนีย์ เมธาพิสิฐ. (2558). ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อประกอบการญี่ปุ่นในประเทศไทยในศตวรรษที่ 21. **วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา**. 5(2), 48-69.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2567). **7 เดือน ปี '67 ต่างชาติลงทุนในไทย 90,987 ล้านบาท ญี่ปุ่นลงทุนอันดับหนึ่ง 47,879 ล้านบาท**. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.dbd.go.th/news/17901092567>.
- ณรงค์ศักดิ์ พิชญพิศุทธิ์. (2567). ปัญหาการใช้ภาษาสุภาพเชิงธุรกิจของผู้เรียนชาวไทยระดับปริญญาตรีที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นธุรกิจเป็นวิชาเอก. **วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ**. 31(1), 189-212.
- ธนิต พูนวงศ์ประเสริฐ. (2559). **การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาสุภาพของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย** (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธิตติสรณ์ แสงอุไร. (2556). **ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นด้านการฟังและการพูดกับความสอดคล้องกับความต้องการของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย** (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มิชิโกะ มียาซากิ และซาชิโกะ โกชิ. (2553). **คล่องญี่ปุ่นธุรกิจใน 30 ชั่วโมง**. (วิภา งามฉันทกร, ผู้แปล) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม.
- วราลี จันทโร และธนภัต สนธิรักษ์. (2563). การวิเคราะห์ปัญหาด้านการใช้ภาษาญี่ปุ่นที่พบในการฝึกงาน: กรณีศึกษาผู้เรียนวิชาเอกภาษาญี่ปุ่น. **วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา**. 10(1), 65-82.
- Damrongchai, N. (2013). Japanese Speaking Personnel Proficiency Deficiencies : A Case Study of Japanese Education in Thailand. **Journal of Language Teaching and Research**. 4(2), 348-356.

- うちやまかずや. (2007). 電話応対. Retrieved August, 7, 2023,
from <https://www7a.biglobe.ne.jp/nifongo/index.html>.
- 野元千寿子. (2007). 「日系企業が現地社員に求める「ビジネス日本語」の実態」, 『ポリグロシア』. 13, 69-81.
- 服部明子. (2016). 「ビジネス場面の会話データを利用した日本語教育への応用」, 『三重大大学教育学部研究紀要』. 67, 77-86.

วออาซึซะห์ ดาหะยี้³ (Wae-arsesah Dahayee)³

Received May 12, 2025 Revised: September 23, 2025 Accepted: October 2, 2025

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารในพื้นที่ จำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความเข้าใจในบริบท พหุวัฒนธรรมของพื้นที่ ทั้งด้านภาษา ศาสนา วิถีชีวิต และความเชื่อ ความสำคัญของการออกแบบคือต้องมีข้อมูลเนื้อหาที่เหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย ส่งผ่านโดยผู้ส่งสารที่น่าเชื่อถือ และนำเสนอในช่วงเวลาที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ผ่านช่องทางที่หลากหลายทั้งสื่อออฟไลน์และสื่อออนไลน์ เสริมสร้างความเข้าใจ ความตระหนักรู้ และการป้องกันตนเองของประชาชนในพื้นที่ต่อสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ได้อย่างถูกต้อง ผลการประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตอยู่ในระดับมาก (4.47) โดยประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุดในการนำไปประยุกต์ใช้ (4.51) และรูปแบบการนำเสนอ (4.50) สะท้อนถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารในภาวะวิกฤตที่มีประสิทธิภาพในจังหวัดยะลาต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมและบริบทเฉพาะพื้นที่ จึงจะสามารถสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมการป้องกันตนเองของประชาชนได้อย่างเหมาะสม ลดผลกระทบของโรคอุบัติใหม่ และเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบสุขภาพของชุมชน

คำสำคัญ : กลยุทธ์การสื่อสาร, ภาวะวิกฤต, โรคอุบัติใหม่

Abstract

This study on “Crisis Communication Strategy to Raise Awareness and Self-Defense in Emerging Infectious Disease Situation of People in Yala Province” aimed to analyze, develop, and transfer crisis communication strategies that are appropriate to the local socio-cultural context, with a focus on the COVID-19 pandemic. A mixed-methods research design was employed, consisting of quantitative data collected from 400 residents in Mueang Yala and Betong districts, and qualitative data obtained through in-depth interviews

with 12 key informants, including experts, academics, and communication practitioners in the area.

The findings revealed that effective crisis communication strategies must be grounded in an understanding of the multicultural context of the region, encompassing language, religion, lifestyle, and local beliefs. The development of a communication guidebook should emphasize appropriate, clear, and easily comprehensible content, delivered by credible messengers, and disseminated consistently in a timely manner through diverse channels, both offline and online. Such strategies enhance understanding, awareness, and self-protection among local communities in response to emerging diseases. The evaluation of the crisis communication strategy guidebook indicated a high overall level of satisfaction (4.47). Respondents expressed the highest satisfaction with the applicability of the manual (4.51) and its presentation format (4.50), reflecting its relevance and alignment with community needs.

This study highlights that effective crisis communication in Yala Province requires sensitivity to cultural nuances and local contexts, which significantly contributes to raising public awareness, strengthening self-protective behaviors, mitigating the impacts of emerging diseases, and enhancing public confidence in the healthcare system.

Keywords : Communication Strategy, Crisis, Emerging Infectious Diseases

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยเผชิญกับความเสี่ยงต่อโรคติดต่ออุบัติใหม่ และเกิดโรคอุบัติใหม่ซ้ำ โดยในช่วงระยะเวลาเกือบหกปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2562 จนถึงปัจจุบัน มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสชนิดหนึ่งที่สามารถกลายพันธุ์ได้นั้นคือ โรค Covid-19 หรือเชื้อไวรัสโคโรนา (กรมควบคุมโรค, 2563) ก่อให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจที่ส่งผลกระทบรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ทำให้มีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในภาวะวิกฤต ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตและสุขภาพ “การสื่อสาร” จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ประชาชนได้ทราบข้อมูลข่าวสารในช่วงเวลาที่ประเทศหรือสังคมกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (ณัฐวรรณ คำแสน, 2564) เนื่องจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจะเป็นอีกหนึ่งกำลังสำคัญที่จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ถูกจุด และเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

จังหวัดยะลาเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีรายงานผู้ติดเชื้อโควิด-19 สะสมในระดับสูง และมีลักษณะการระบาดเป็นกลุ่มก้อน (cluster) ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ที่เริ่มมีการแพร่ระบาดในพื้นที่ (ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อจังหวัดยะลา, 2564) จากลักษณะเฉพาะของพื้นที่ซึ่งเป็นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย มีการเคลื่อนย้ายของประชาชนเข้าออกในพื้นที่ระหว่างสองประเทศอยู่ตลอด การดำเนินกิจกรรมทางศาสนาแบบกลุ่มใหญ่ และการเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การควบคุมโรคไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งในด้านการติดตามผู้สัมผัส การจำกัดกิจกรรมทางศาสนา และการสื่อสารความเสี่ยงกับประชาชน ซึ่งเป็นหนึ่งในอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันโรค โดยเฉพาะเมื่อเนื้อหาที่เผยแพร่โดยหน่วยงานรัฐมีลักษณะเป็นทางการ ไม่สอดคล้องกับภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตในพื้นที่ ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงหรือเข้าใจสารสนเทศด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการตัดสินใจปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสาธารณสุขของประชาชนในจังหวัดยะลานั้น ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากผู้นำศาสนาและบุคคลที่ประชาชนให้ความเชื่อถือมากกว่าจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือสื่อหลัก สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความเข้าใจ การยอมรับ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมโรคอย่างยั่งยืน (ยุทธอ เล้าแม และคณะ, 2565)

สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารด้านสุขภาพในสังคมไทยยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ประชาชนใช้เป็นแหล่งข้อมูลหลักในการติดตามข่าวสาร ด้วยลักษณะการเปิดกว้าง

ของแพลตฟอร์มดังกล่าวเอื้อต่อการแพร่กระจายของข่าวปลอม (Fake News) ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของโรค วิธีการรักษา หรือมาตรการของรัฐ ซึ่งมักถูกส่งต่อโดยอาศัยความน่าเชื่อถือของผู้ส่งและความไว้วางใจภายในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ขณะเดียวกันประชาชนจำนวนไม่น้อยขาดทักษะการตรวจสอบข้อมูล ทำให้เกิดการเชื่อและส่งต่อข้อมูลโดยไม่ผ่านการกลั่นกรอง ส่งผลให้เกิดความสับสน ความตื่นตระหนก และบั่นทอนการปฏิบัติตามมาตรการสาธารณสุขในระดับพื้นที่ (วิจิตรวาทะ, 2565) กรณีของจังหวัดยะลาซึ่งสะท้อนภาพปัญหาในลักษณะเดียวกัน โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลจากทางหน่วยงานราชการ หรือมีข้อจำกัดด้านภาษาและวัฒนธรรม ส่งผลให้การสื่อสารภาครัฐขาดประสิทธิภาพ และการตอบสนองต่อสถานการณ์ระบาดเป็นไปอย่างล่าช้า และยุ่งยาก (เสวนาวิชาการเรื่อง “Covid-19 กับผลกระทบต่อการสื่อสาร”, 2564) สถานการณ์นี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการเสริมสร้างทักษะการรับรู้สื่อที่ถูกต้อง และการพัฒนารูปแบบการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และพื้นที่อย่างเป็นระบบ ช่วยให้เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การจัดการข่าวปลอมอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับการจัดการภาวะวิกฤตสุขภาพ และสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำในการรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยในเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา จึงเห็นความสำคัญของ “การสื่อสารในงานวิจัย” เกิดจากการต่อยอดองค์ความรู้จากเวทีเสวนาวิชาการเรื่อง “Covid-19 กับผลกระทบต่อการสื่อสาร” (2564) ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขาเข้าร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อเสนอแนะด้านกลไกการสื่อสารในสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างรอบด้าน มุ่งเน้นวิเคราะห์แนวทางการสื่อสารที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของจังหวัดยะลา ที่มีความหลากหลายทั้งด้านศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และการตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุข ผ่านแนวคิดการสื่อสารในภาวะวิกฤต โดยงานวิจัยนี้จัดอยู่ในขั้นตอนการเกิดวิกฤต (Crisis) ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบสาธารณสุขและหน่วยงานรัฐ (Coombs, 2012) ผ่านการถ่ายทอดบทเรียน การสื่อสารอย่างโปร่งใส และการสื่อสาร

อย่างต่อเนื่องที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ ที่ถูกต้องและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันตนเองได้อย่างเหมาะสม การสื่อสารสุขภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้นำศาสนา เครือข่ายท้องถิ่น และกลุ่มสื่อสารในระดับชุมชน เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับในหมู่ประชาชน (คอลิด ครูนันท์ และคณะ, 2566) ก่อให้เกิดการพัฒนาต้นแบบกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤต ที่มีความยืดหยุ่น เชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่จริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นในการรับมือกับโรคอุบัติใหม่ ช่วยลดความสับสน จากข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อน สร้างภูมิคุ้มกันทางความคิด ส่งเสริมพฤติกรรม การป้องกันตนเองในระดับปัจเจกและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และ การป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา
3. เพื่อถ่ายทอดกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review of Literature)

จอมรุจจิโรจน์ เหตุเกษ (2563) ศึกษาเกี่ยวกับ กลยุทธ์ในการจัดการ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมืองสมุทรปราการ พบว่า กลยุทธ์ของผู้บริหารในการจัดการสถานการณ์ การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 มี ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ กลยุทธ์ด้าน การตรวจคัดกรองสุขภาพ กลยุทธ์ด้านการรักษาความสะอาด กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติตน การประชาสัมพันธ์และติดตามข้อมูลข่าวสาร กลยุทธ์ด้านการรับมือต่อการแพร่ระบาด โดยใช้ประกาศเทศบาลตำบลเมือง เป็นรูปแบบวิธีการดำเนินงานที่ผู้บริหารใช้

ในการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส โควิด - 19 ซึ่งปัญหาด้านพื้นที่และจำนวนประชากรที่มีประชากรรวม ประชากรแฝง ขั้นตอนการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างวัสดุ กลายเป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาด จึงใช้วิธีการติดต่อประสานงานและร่วมวางแผนการดำเนินงานกับผู้แทนชุมชนในเขตพื้นที่และใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ ไวรัสโควิด-19 เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

สรารุณ จบศรี (2564) ศึกษาเกี่ยวกับ การสื่อสารในภาวะวิกฤติของกระทรวงสาธารณสุข ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชน ในการป้องกันการแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในภาวะเช่นนี้เพราะเป็นหน่วยงานหลักที่ประชาชนให้ความเชื่อถือ ข่าวสารต้องมีความแม่นยำ ถูกต้อง ชัดเจน น่าเชื่อถือ และข่าวต้องอธิบายให้เข้าใจ ไม่สับสน และไม่ให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ทางสังคมถึงความเชื่อมั่น และการให้ข่าวของกระทรวง เนื้อหาต้องเป็นไปทิศทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกัน รวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะข่าวที่เป็นกระแสลบ จึงทำการแถลงข่าวเร่งด่วนเพื่อตอบโต้ข่าวกระแสลบด้วยการจัดการแถลงข่าว โดยเชิญสื่อมวลชนร่วม ทำข่าวเผยแพร่ผ่านสื่อของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งอาจจะมีการจัดทำเป็นคลิปวิดีโอสั้น หรือ Infographic ในการสร้างความเชื่อมั่น ตอกย้ำในประเด็นข่าวที่สนใจ จัดทำเป็นข่าวประชาสัมพันธ์ (Press release) ส่งต่อไปกับนักข่าวผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ร่วมสร้างภาคีเครือข่ายในการร่วมมือทุกช่องทางในการสื่อสาร ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชื่อ “ไทยรู้สู้โควิด” เป็นสื่อรวมในการลงข่าวสาร เนื่องจากมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมากสำหรับประเด็นหลักที่กระทรวงสาธารณสุขเน้นให้ประชาชนปฏิบัติ เช่น มาตรการ DMHTTA การเว้นระยะห่าง สวมกากอนามัย/หน้ากากผ้า ล้างมือบ่อย ๆ ตรวจวัดอุณหภูมิ ตรวจเชื้อโควิด-19 และใช้แอปพลิเคชันไทยชนะ/หมอชนะและให้ประชาชนตอบกลับเสนอแนะข้อคิดเห็นผ่านทางสายด่วนของกระทรวงสาธารณสุข

ปณณวัชร พิชัยบวรวัตร (2560) ศึกษาเกี่ยวกับ กลยุทธ์การจัดการสื่อสารในภาวะวิกฤตในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา กลุ่มธุรกิจการบินและบริการ: สายการบินยูไนเต็ด แอร์ไลน์ สายการบินแอร์เอเชีย และสายการบินนกแอร์ ซึ่งล้วนเผชิญกับสถานการณ์วิกฤตที่กระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของสาธารณชนอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยชิ้นนี้นำเสนอการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการสื่อสารในภาวะวิกฤตผ่านกระบวนการ 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนเกิดวิกฤต (Pre-crisis) ซึ่งองค์กรต้องเตรียมแผนสื่อสารภาวะวิกฤตอย่างเป็นระบบ กำหนดโฆษกกลาง เตรียมช่องทางสื่อสาร และฝึกซ้อมรับมือเหตุการณ์จำลองอย่างต่อเนื่อง ระยะขณะเกิดวิกฤต (Crisis) ซึ่งองค์กรต้องตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านการสื่อสาร (PR Operation Center) เพื่อประเมินสถานการณ์อย่างรวดเร็วและสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และตรงประเด็นผ่านสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย พร้อมทั้งเน้นความจริงใจ โปร่งใส และสื่อสารอย่างต่อเนื่องกับสาธารณชน และระยะหลังวิกฤต (Post-crisis) ซึ่งเป็นช่วงของการฟื้นฟูภาพลักษณ์องค์กร โดยเน้นการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อฟื้นความเชื่อมั่น พร้อมทั้งสรุปบทเรียนและปรับปรุงแผนการจัดการวิกฤตในอนาคต งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลในฐานะกลไกสำคัญที่สามารถพลิกวิกฤตให้กลายเป็นโอกาสได้ หากองค์กรสามารถบริหารจัดการการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบของความรับผิดชอบและความโปร่งใส

เบญจามา ทับทอง (2564) ศึกษาเกี่ยวกับ การสื่อสารกับสื่อมวลชนต่างประเทศของกรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 โดยมุ่งวิเคราะห์แนวทางการสื่อสารที่รัฐไทยใช้เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อประชาคมระหว่างประเทศ ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดที่ส่งผลกระทบทั้งในด้านสุขภาพ สังคม และภาพลักษณ์ของประเทศ การสื่อสารในภาวะวิกฤตจึงถูกวางบทบาทให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารสถานการณ์ภายใต้หลักการที่เน้นความโปร่งใส ถูกต้อง และทันต่อเหตุการณ์โดยกรมสารนิเทศได้ประยุกต์ใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งการจัดแถลงข่าวรายวัน การเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย การประสานงานกับผู้สื่อข่าวต่างประเทศอย่างใกล้ชิด ตลอดจนการใช้ภาษาต่างประเทศอย่างมืออาชีพในการสื่อสารสารสนเทศสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของกรมสารนิเทศมีประสิทธิภาพ

ในระดับสูง โดยสามารถสร้างภาพลักษณ์ของความเป็นมืออาชีพและความน่าเชื่อถือให้แก่ประเทศไทยในสายตาสื่อต่างประเทศ อีกทั้งยังช่วยลดความเข้าใจคลาดเคลื่อนและสร้างความร่วมมือกับนานาชาติในช่วงวิกฤตได้อย่างเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์

เครื่องมือวิจัย และวิธีการศึกษา (Materials and Methods)

การวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา” เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยบูรณาการการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งด้านแนวคิดเชิงกลยุทธ์การสื่อสาร พฤติกรรม ความเข้าใจ และระดับการตระหนักรู้ของประชาชนในพื้นที่จริงต่อสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ (Covid-19) โดยในส่วนของวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน เป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ประสบการณ์ตรงและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสื่อสารในภาวะวิกฤต ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยนักวิชาการและนักวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์ นักวิชาการและนักวิชาชีพด้านสาธารณสุข รวมถึงผู้บริหารระดับนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยแบ่งเป็นประเด็นหลักตามตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เช่น กลยุทธ์การสื่อสาร ช่องทางการสื่อสาร ความท้าทายในการเผยแพร่ข้อมูล และความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์การสื่อสารในภาวะวิกฤตในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของจังหวัดยะลา และ (2) พัฒนากลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในช่วงวิกฤต

ในขณะที่การวิจัยเชิงปริมาณใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองยะลาและอำเภอเบตง จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งคำนวณจากสูตรของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว

ถูกเลือกโดยมีหลักเกณฑ์จากสภาพพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง มีลักษณะเป็นศูนย์กลางของการคมนาคม เศรษฐกิจ และการสื่อสารของจังหวัด อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ และประสบอุปสรรคด้านการสื่อสารในภาวะวิกฤต ทั้งในมิติของการเข้าถึงข้อมูลที่ต้อง และระดับการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน การวิจัยในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (3) ถ่ายทอดกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม วิถีชุมชน และโครงสร้างการเข้าถึงสื่อที่หลากหลายเพื่อสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันตนเองของประชาชน ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่

กระบวนการวิจัยได้มีการดำเนินการจากเชิงคุณภาพนำไปสู่เชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จังหวัดยะลา เพื่อเก็บข้อมูลจากทั้งสองแนวทางอย่างเป็นระบบ สำหรับข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณนั้นนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) พร้อมทั้งแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมถึงการประเมินผล ความพึงพอใจของการใช้คู่มือกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชน จังหวัดยะลาที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัย โดยคู่มือดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการส่งผ่าน ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่เสี่ยง ส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตที่มีประสิทธิภาพผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ และออฟไลน์ ครอบคลุมทั้งระดับปฏิบัติการและระดับชุมชนในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาและอภิปรายผล (Results and Discussion)

1. ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 1 : เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตจากสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ในจังหวัดยะลาครั้งนี้ มีรากฐานอยู่บนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจำนวน 12 คน ประกอบด้วย นักวิชาการและนักวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์ นักวิชาการและนักวิชาชีพด้านสาธารณสุข และผู้บริหารองค์กรภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการสื่อสารในพื้นที่ภาวะวิกฤต โดยใช้กรอบแนวคิดการสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis Communication) ทั้งในเชิงโครงสร้าง องค์ประกอบ และบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งภาวะวิกฤตเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนวิกฤต (Pre-crisis Phase), ระยะระหว่างวิกฤต (Crisis Phase) และระยะหลังวิกฤต (Post-crisis Phase) ร่วมกับการสื่อสารแบบองค์รวมที่วิเคราะห์ผ่านผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร และปฏิกิริยาตอบสนอง (Feedback)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา และบริบททางสังคม วัฒนธรรม การสื่อสารที่สะท้อนให้เห็นถึงกลยุทธ์การสื่อสารที่ปรับตัวตามสถานการณ์ พร้อมทั้งสร้างการตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่โควิด-19 มีลักษณะสำคัญ 4 ประการดังนี้

1) ความเข้มข้นและความถี่ของการสื่อสาร (Message Intensity and Frequency) ในภาวะปกติ ประชาชนอาจเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารตามความสนใจ แต่ในช่วงวิกฤตโควิด-19 ลักษณะของการสื่อสารต้องมี “ความเข้มข้น” (intensity) และ “ความถี่” (frequency) ที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลายทั้ง ออนไลน์ (เช่น Line Official Account, Facebook Page หน่วยงานรัฐ, TikTok สำหรับกลุ่มวัยรุ่น) และ ออฟไลน์ (เช่น วิทยุชุมชน การแถลงข่าว โทรโข่ง

และสื่อบุคคล) เป็นกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของประชากรในยะลา ได้อย่างครอบคลุม ตัวอย่างเช่น การส่งคลิปวิดีโอในภาษามลายูผ่าน Line Official ที่มีผู้ติดตามกว่า 30,000 คนในเขตเทศบาลนครยะลา เนื่องจากความเข้มข้นของ ข้อมูลและความถี่ที่มีการสื่อสารอย่างต่อเนื่องจะเพิ่มโอกาสที่ประชาชนจะได้เห็น จำ และนำข้อมูลเหล่านั้นไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง การสื่อสารที่ความถี่เหมาะสม สามารถเข้าถึงความรุนแรงของโรคและวิธีการป้องกันที่ชัดเจน นอกจากนี้ การปรับ กลยุทธ์การสื่อสารให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งในส่วนของภาษา ความน่าเชื่อถือ ของผู้ส่งสาร เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา จะเปลี่ยนสามารถความกลัวเป็น การตระหนักรู้และป้องกันตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) จุดมุ่งหมายของการสื่อสารที่ชัดเจน (Clear Communication Objectives) การสื่อสาร ในภาวะวิกฤตมีความซับซ้อน เนื่องจากประชาชนผู้รับสารอยู่ในภาวะ ที่เต็มไปด้วยความกลัว ความไม่แน่นอน และข้อมูลที่หลากหลาย การสื่อสารในภาวะ เช่นนี้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการให้ข้อมูลเท่านั้น แต่ต้องมีเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน มีทิศทาง การสื่อสารที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่กระจัดกระจาย และมุ่งตอบโจทย์ ในสิ่งที่ประชาชนต้องการในเวลานั้น เพื่อสร้างความเข้าใจต่อมาตรการการป้องกัน โรค เช่น การลดความสับสน ความวิตกกังวล และความตื่นตระหนกของประชาชน โดยให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันทุกช่องทาง การสร้างความเชื่อมั่นจากการสร้างข้อมูล ที่เป็นระบบ มีเหตุผล สะท้อนถึงความพร้อมของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นต้น นอกจากนี้ การออกแบบเนื้อหาการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม กระชับ เข้าใจง่าย สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ และมีรูปแบบการสื่อสาร ที่ชัดเจน สามารถกระตุ้นการตระหนักรู้และพฤติกรรมป้องกันตนเอง ปฏิบัติตาม มาตรการสาธารณสุขได้อย่างถูกต้อง

3) รูปแบบการสื่อสารแบบสองทางและเน้นสื่อบุคคล (Two-Way Communication and Personal Media) การสื่อสารในภาวะวิกฤตต้องอาศัยรูปแบบการสื่อสารที่ หลากหลาย โดยเลือกใช้ทั้งสื่อออฟไลน์และสื่อออนไลน์ เพื่อให้สามารถสื่อสาร และสร้างความเข้าใจต่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและทั่วถึง และ มีบทบาทสำคัญในการสร้างการตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์ โรคอุบัติใหม่ เนื่องจากกลยุทธ์การสื่อสารในลักษณะนี้ไม่ใช่เพียงการสื่อสาร

ฝ่ายเดียว แต่เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยน ขจัดข้อสงสัย แก้ไขปัญหาข่าวปลอม ลดความวิตกกังวล สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และกระตุ้นการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและข่าวสารที่หลากหลาย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพของประชาชนเพื่อการป้องกันตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกสามารถสรุปได้ว่า “สื่อบุคคล” โดยการส่งสารผ่านอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา เป็นรูปแบบการสื่อสารที่สำคัญที่สุดในช่วงภาวะวิกฤต โดยเฉพาะในช่วงระหว่างที่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้ สามารถสร้างความใกล้ชิดกับประชาชน สร้างความน่าเชื่อถือ สร้างความไว้วางใจ และสามารถถ่ายทอดสารในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การลงพื้นที่เพื่อพูดคุยให้ความรู้และทำความเข้าใจกับประชาชน โดยใช้ภาษามลายูเพื่อสื่อสารกับชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งคลิปผ่าน Line Official Account ที่มีสมาชิกประมาณ 30,000 คนในเขตเทศบาลนครยะลา แสดงให้เห็นถึงการทำงานเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทุกคนสามารถรับรู้ถึงสถานการณ์ได้อย่างทั่วถึง

4) การวางแผนสื่อสารตามช่วงเวลา (Time-Phased Crisis Communication Planning) เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการสร้างการตระหนักรู้และกระตุ้นการป้องกันตนเองของประชาชนในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ เนื่องจากระบาดของโรคมักเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอน มีความรุนแรงและความไม่แน่นอนสูง การส่งสารที่สอดคล้องกับระยะเวลาและสถานการณ์ปัจจุบัน จะช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่เหมาะสมในเวลาที่ต้องการใช้การตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ จากข้อมูลที่รวบรวมพบว่า การสื่อสารในจังหวัดยะลาในช่วงการระบาดของโรค โควิด-19 มีการวางแผนตาม “ช่วงเวลา” ของวิกฤตอย่างชัดเจน ได้แก่

ช่วงก่อนวิกฤต : ถือเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการเตรียมการที่ดีและการวางแผนล่วงหน้าจะช่วยให้สามารถกำหนดวิธีการและขั้นตอนการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ทำให้ประชาชนเข้าใจสถานการณ์ได้ดีขึ้น ซึ่งในพื้นที่จังหวัดยะลาทางภาครัฐได้มีการศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการแพร่ระบาดของโรค เนื่องจากไม่ได้เป็นพื้นที่แรกที่เกิดการระบาด

จึงมีเวลาในการเตรียมความพร้อมในการรับมือ และจัดหาแนวทางในการป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านมาตรการป้องกันพื้นฐาน เป็นต้น

ช่วงระหว่างวิกฤต : การสื่อสารจะต้องดำเนินการตลอดต่อเนื่องทั้งวัน โดยเน้นการสื่อสารที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ แต่ยังคงต้องมีความระมัดระวัง และรอบคอบ การกระจายข่าวสารควรมีความถี่มากขึ้นกว่าภาวะปกติ พบว่า ช่วงเช้าและช่วงเย็นเป็นช่วงที่ได้รับการตอบรับดีที่สุด โดยเฉพาะระหว่างเวลา 8.00 น. และ 17.00 น. ซึ่งเป็นช่วงที่มีผู้รับสารมากที่สุด สำหรับกลุ่มวัยทำงานและผู้สูงอายุ มักนิยมฟังรายการข่าวในช่วงค่ำ ในขณะที่คนส่วนใหญ่เน้นการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในช่วงเช้ามืดก่อนไปทำงาน

ช่วงหลังวิกฤต : มุ่งเน้นการฟื้นฟูความเข้าใจ การประเมินผล การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนปฏิบัติตามแนวทางใหม่ ๆ และเสริมสร้างความรู้เท่าทันในอนาคต

ลักษณะการสื่อสารในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของจังหวัดยะลา แสดงให้เห็นถึงการนำหลักการและกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตมาใช้อย่างมีแบบแผน โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีทั้งความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเข้าถึงเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน และปัญหาความเชื่อมั่นที่เปราะบาง ด้วยการเน้นความถี่ ความหลากหลาย จุดมุ่งหมายชัดเจน การมีส่วนร่วม และการวางแผนเชิงช่วงเวลา ทำให้สามารถตอบสนองสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 : เพื่อพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญด้านนิเทศศาสตร์และสาธารณสุข รวมถึงข้อมูลสนับสนุนจากแบบสอบถามเชิงปริมาณในพื้นที่ พบว่า กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเอง จะต้องมีความเข้มข้นและความถี่ของการสื่อสาร มีจุดมุ่งหมายของการสื่อสารที่ชัดเจน มีรูปแบบการสื่อสาร

ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และสถานการณ์ (แบบสองทางและเน้นสื่อบุคคล) และมีการวางแผน สื่อสารตามช่วงเวลาให้เหมาะสม นอกจากนี้ กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะต้องอิงอยู่บน หลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความน่าเชื่อถือในผู้ส่งสาร (2) ความเหมาะสมของเนื้อหา และ (3) ความสามารถในการเข้าถึงและใช้งานของสื่อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความน่าเชื่อถือในผู้ส่งสาร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนยอมรับข้อมูลและพร้อมปรับพฤติกรรม จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจำนวน 12 คน พบว่า การเลือกผู้ส่งสาร (Message Source) ที่มีความน่าเชื่อถือในบริบทท้องถิ่น มีผลอย่างยิ่งต่อการยอมรับสารของคนในชุมชน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาและสุขภาพ บุคคลที่ชุมชนให้ความไว้วางใจ จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการสร้างความเชื่อถือและโน้มน้าวให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังมีผลมากขึ้นเมื่อมีการส่งต่อข้อมูลอย่างต่อเนื่องและมีความเข้มข้นสูง เพราะประชาชนจะให้ความสนใจและเชื่อถือมากกว่าข้อมูลจากแหล่งที่ไม่น่าเชื่อถือแม้จะมีความถี่และความเข้มข้นเท่ากัน

2) ความเหมาะสมของเนื้อหา การออกแบบเนื้อหาและสื่อประชาสัมพันธ์ ต้องมีความตรงประเด็น เหมาะสมกับพฤติกรรมการรับสารของประชาชน และสอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์ พบว่า กลไกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องไม่เพียงแค่ส่ง “ข้อมูล” เท่านั้น แต่ต้องสามารถ “แปลข้อมูลเป็นความเข้าใจ” ได้ด้วย ดังนั้น การออกแบบเนื้อหา (Message Design) จึงเป็นอีกกลยุทธ์ที่มีความสำคัญในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งภาพ สี และตัวอักษรอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจจากผู้รับสาร การเลือกใช้ภาษาที่กระชับ เข้าใจง่าย การลดข้อความที่เป็นวิชาการ เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้จริง คำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย หากมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการสื่อสารที่ชัดเจนและเนื้อหาที่เหมาะสมจะช่วยให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมาย เพราะผู้รับสารสามารถเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับการปฏิบัติได้ทันที

3) ความสามารถในการเข้าถึงและใช้งานของสื่อ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดประสิทธิภาพของการสื่อสารในภาวะวิกฤต หากประชาชนเข้าถึงสื่อได้ง่ายและครอบคลุม ทั้งสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์ ข้อมูลจะถูกส่งต่อไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด การออกแบบคู่มือการสื่อสารที่เหมาะสมต่อการใช้งานจริง เพื่อการสื่อสารในภาวะวิกฤตจำเป็นต้องยึดหลักการออกแบบที่คำนึงถึงบริบทความต้องการ และความสามารถของผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งอาจมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงเทคโนโลยี ช่วงเวลาในการทำงาน และทักษะการอ่านสื่อที่ซับซ้อน อีกทั้งขนาด ความยาว และโครงสร้างของสื่อ ล้วนส่งผลต่อการนำคู่มือไปใช้งานจริง โดยรูปแบบที่ได้รับการตอบรับดีที่สุดคือ คู่มือขนาดไม่เกิน A4 จำนวนไม่เกิน 5 หน้า มีการจัดวางเนื้อหาในลักษณะสั้น กระชับ แบ่งเป็นหมวดหมู่ชัดเจน พร้อมภาพประกอบที่สื่อความหมายได้ทันที ทั้งนี้ การสื่อสารแบบสองทางและสื่อบุคคลจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้รับสารสามารถเข้าถึงช่องทางของสื่อได้ง่าย เพราะจะเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและได้ตอบอย่างแท้จริง และเมื่อผนวกรวมกับการวางแผนการสื่อสารตามช่วงเวลาที่เหมาะสม มีการสื่อสารให้ประชาชนเข้าถึงสื่ออย่างต่อเนื่อง จะทำให้การสื่อสารไม่เป็นเพียงแค่การถ่ายทอดข้อมูล แต่กลายเป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักรู้และพฤติกรรม การป้องกันตนเองที่มีประสิทธิภาพ และสามารถปรับใช้ได้ทันตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันท่วงที

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาคู่มือในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-manual) เพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมายวัยทำงานและเยาวชนในเขตเมือง ซึ่งมีพฤติกรรม การเปิดรับสื่อผ่าน แอปพลิเคชัน Line และ Facebook เป็นหลัก การออกแบบสื่อในรูปแบบดิจิทัลจึงเน้นความคล่องตัว ความยืดหยุ่นในการแชร์ข้อมูล และการปรับให้เข้ากับอุปกรณ์พกพา เช่น โทรศัพท์มือถือและแท็บเล็ต เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อถ่ายทอดกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อำเภอเมืองยะลาและอำเภอเบตง ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ พบว่า การถ่ายทอดกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตในพื้นที่จังหวัดยะลาจำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์เฉพาะที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม วิถีชุมชน และโครงสร้างการเข้าถึงสื่อที่หลากหลาย โดยวิเคราะห์ได้เป็น 3 ประเด็นสำคัญ คือ (1) การถ่ายทอดกลยุทธ์การสื่อสารต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความไว้วางใจของชุมชน ที่ผสมผสานระหว่างการสื่อสารทางการกับการสื่อสารไม่เป็นทางการ (2) การเลือกรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายขึ้น และ (3) การผสมผสานระหว่าง “สารทางการ” กับ “ภาษาท้องถิ่น” ช่วยลดแรงต้านและเพิ่มการยอมรับพร้อมกับปรับเนื้อหาให้เข้ากับบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมในชุมชน พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการสำรวจความพึงพอใจ พอใจต่อคู่มือกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อคู่มือกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลาของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ที่	หัวข้อการประเมิน/ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.	ด้านรูปแบบการนำเสนอ	4.50	.53	พึงพอใจมากที่สุด
	1.1 รูปแบบการนำเสนอมีความทันสมัยดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน	4.52	.58	พึงพอใจมากที่สุด
	1.2 รูปแบบการจัดวางองค์ประกอบของข้อความ ภาพ และสีสันทที่เลือกใช้ดูสบายตาน่าอ่าน	4.50	.58	พึงพอใจมากที่สุด

ที่	หัวข้อการประเมิน/ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	1.3 รูปแบบการนำเสนอเป็นลำดับ ขั้นตอน มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน	4.48	.56	พึงพอใจมาก
2. ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา		4.46	.52	พึงพอใจมาก
	2.1 เนื้อหามีความชัดเจน อ่านแล้วได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคอุบัติใหม่ (ไวรัสโคโรนา โรคฝีดาษลิง)	4.44	.57	พึงพอใจมาก
	2.2 เนื้อหามีความน่าสนใจ ทันสมัย สร้างความตื่นตัวในการดูแลตนเอง	4.48	.57	พึงพอใจมาก
	2.3 เนื้อหามีความละเอียด กระชับ เข้าใจง่าย สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนในการป้องกันตนเอง ครอบคลุม และสังคมได้	4.47	.56	พึงพอใจมาก
3. ด้านความเหมาะสมของคู่มือ		4.42	.53	พึงพอใจมาก
	3.1 ขนาดของคู่มือมีความเหมาะสม พกพาสะดวก	4.44	.60	พึงพอใจมาก
	3.2 จำนวนหน้ามีความเหมาะสม น่าสนใจ	4.41	.58	พึงพอใจมาก
	3.3 การจัดลำดับข้อมูลโรคอุบัติใหม่ (ไวรัสโคโรนา โรคฝีดาษลิง) เป็นลำดับขั้นตอน มีความเหมาะสม	4.42	.57	พึงพอใจมาก
4. ด้านความเข้าใจที่มีต่อคู่มือ		4.46	.51	พึงพอใจมาก
	4.1 ท่านมีความเข้าใจต่อกระบวนการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในคู่มือ	4.45	.53	พึงพอใจมาก
	4.2 ท่านสามารถทำความเข้าใจหรือตีความข้อมูลข่าวสารในคู่มือด้วยตนเองได้	4.47	.54	พึงพอใจมาก
	4.3 ท่านคิดว่าองค์ประกอบของคู่มือ เช่น เนื้อหา ภาพ ตัวอักษร การออกแบบ และ สีสน เป็นต้น ส่งผลต่อความเข้าใจ	4.47	.55	พึงพอใจมาก
5. ด้านการนำไปปรับประยุกต์ใช้		4.51	.51	พึงพอใจมากที่สุด
	5.1 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากคู่มือไปปฏิบัติและแนะนำผู้อื่นได้	4.51	.57	พึงพอใจมากที่สุด

ที่	หัวข้อการประเมิน/ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	5.2 ท่านสามารถนำเนื้อหาในคู่มือไปประยุกต์ใช้กับการป้องกันโรคอุบัติใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้	4.50	.54	พึงพอใจมากที่สุด
	5.3 ท่านสามารถนำเนื้อหาในคู่มือไปถ่ายทอดให้กับสมาชิกในครอบครัว องค์กร หรือหน่วยงาน และประชาชนในชุมชนได้	4.52	.54	พึงพอใจมากที่สุด
	รวม	4.47	.43	พึงพอใจมาก

ที่มา : จัดทำขึ้นโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนต่อคู่มือ กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา พบว่าโดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.47, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านการนำไปปรับประยุกต์ใช้ (ค่าเฉลี่ย = 4.51, S.D. = 0.51) ซึ่งสะท้อนถึงประโยชน์เชิงปฏิบัติของคู่มือที่สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ถัดมาเป็นด้านรูปแบบการนำเสนอ (ค่าเฉลี่ย = 4.50, S.D. = 0.53) ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีความทันสมัย ดึงดูดความสนใจ และจัดลำดับเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ตามด้วยด้านความเข้าใจที่มีต่อคู่มือ และด้านความเหมาะสมของเนื้อหา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.46 แต่ต่างกันเล็กน้อยในส่วนของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.51 และ 0.52 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง และเห็นว่าเนื้อหามีความกระชับ ชัดเจน และทันสมัย ส่วนด้านที่ได้รับความน้อยที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความเหมาะสมของคู่มือ (ค่าเฉลี่ย = 4.42, S.D. = 0.53) โดยยังคงสะท้อนถึงความพึงพอใจต่อโครงสร้าง ขนาด และจำนวนหน้าของคู่มือที่เอื้อต่อการใช้งานจริง ทั้งนี้ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนถึงประสิทธิภาพของคู่มือในการเป็นเครื่องมือสื่อสารสุขภาพในภาวะวิกฤตที่สามารถเข้าถึง เข้าใจ และใช้งานได้จริงในบริบทของพื้นที่จังหวัดยะลา

2. อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1: เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตในจังหวัดยะลา สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับใช้แนวคิดทางวิชาการกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ โดยมีกลไกที่หลากหลายและตอบโจทย์ความซับซ้อนของพื้นที่พหุวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อบุคคลควบคู่กับเทคโนโลยีดิจิทัล การออกแบบการสื่อสารให้สอดคล้องกับช่วงเวลาของภาวะวิกฤต และการให้ความสำคัญกับความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารในภาวะวิกฤตในพื้นที่จังหวัดยะลามีความเป็นระบบและมีการวางแผนที่เหมาะสม โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1) ความเข้มข้นและความถี่ของสาร (Message Intensity and Frequency) ในช่วงวิกฤต การสื่อสารจำเป็นต้องเพิ่มทั้งความถี่และความเข้มข้นของข้อมูลเพื่อให้สามารถส่งผ่านสารสำคัญเกี่ยวกับโรค มาตรการป้องกัน และแนวทางการปฏิบัติตนให้ประชาชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง สอดคล้องกับแนวคิด Crisis and Emergency Risk Communication (CERC) ของ Reynolds and Seeger (2005) ที่เน้นการสื่อสารผ่านหลายช่องทางในภาวะวิกฤต และมีความต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจ ความจำ และความมั่นใจให้กับประชาชน

2) กำหนดจุดมุ่งหมายของการสื่อสารที่ชัดเจน (Clear Communication Objectives) สารในภาวะวิกฤตต้องไม่เพียงแต่การให้ข้อมูลอย่างเดียว แต่ยังต้องมุ่งเน้นเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ เสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง กระตุ้นพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เหมาะสม และสร้างความเชื่อมั่นในมาตรการของรัฐ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่เข้มแข็ง การเลือกผู้ส่งสารที่น่าเชื่อถือ เช่น ผู้นำศาสนา หรือผู้นำชุมชน จึงปัจจัยสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมให้การสื่อสารสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงจุดและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Seeger et al. (2003) ที่เน้นว่าจุดมุ่งหมายของหลักการสื่อสารในภาวะ

วิกฤตจะต้องสร้างความเชื่อมั่น การฟื้นฟูความไว้วางใจ การสร้างความร่วมมือ และการสนับสนุนพฤติกรรมที่ปลอดภัยอย่างเหมาะสม

3) รูปแบบการสื่อสารแบบสองทางและเน้นสื่อบุคคล (Two-Way Communication and Personal Media) ในภาวะวิกฤต การสื่อสารแบบสองทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านการแสดงความคิดเห็นและการรับฟัง ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้หน่วยงานสามารถปรับกลยุทธ์ได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสะท้อนถึงแบบจำลอง Two-Way Symmetrical Communication ของ Grunig & Hunt (1984) ซึ่งมุ่งเน้นการสื่อสารแบบสมดุลและสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน ให้ความสำคัญกับความรวดเร็วในการสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และส่งเสริมความร่วมมือมากกว่าการบังคับ

4) การวางแผนสื่อสารตามช่วงเวลา (Time-Phased Crisis Communication Planning) การสื่อสารถูกออกแบบให้สอดคล้องกับแต่ละระยะของวิกฤตตามแนวคิดของ Fink (1986) ได้แก่ ระยะก่อนวิกฤต (เตรียมความพร้อม), ระยะระหว่างวิกฤต (การสื่อสารเชิงรุกอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง) และระยะหลังวิกฤต (การประเมินผลและการฟื้นฟูความเข้าใจของประชาชน) โดยมีการกำหนดช่วงเวลาการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น ช่วงเช้าและช่วงเย็นเป็นช่วงที่ได้รับการตอบรับดีที่สุดระหว่างเวลา 8.00 น. และ 17.00 น. รวมถึงการเลือกเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจและความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วง

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม การสื่อสารในภาวะวิกฤตในจังหวัดยะลาจึงเป็นตัวอย่างของการประยุกต์แนวคิดทางทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติในพื้นที่จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนทางสังคมและวัฒนธรรม การสื่อสารไม่ได้เป็นเพียงการส่งผ่านข้อมูลจากรัฐไปยังประชาชนเท่านั้น แต่ยังเป็นกลยุทธ์ที่เสริมสร้างความไว้วางใจ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการรับมือกับภาวะวิกฤตด้านสาธารณสุข และเป็นต้นแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ในบริบทพื้นที่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งในระดับประเทศและภูมิภาคอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา

การพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตในพื้นที่จังหวัดยะลาต้องตั้งอยู่บนฐานของความเข้าใจบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีความหลากหลายทางศาสนา ภาษา และวิถีชีวิต ซึ่งลักษณะเฉพาะนี้ส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบและประสิทธิภาพของการสื่อสารในภาวะวิกฤต กลไกที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจึงต้องครอบคลุมทั้ง “ผู้ส่งสารที่น่าเชื่อถือ” “เนื้อหาที่เหมาะสม” และ “สื่อที่เข้าถึงได้จริง” ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ โดยมีกรอบแนวคิดสนับสนุนจากองค์ความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ จิตวิทยาการสื่อสาร และสุขภาพชุมชนอย่างสอดคล้องกัน

1) ความน่าเชื่อถือในผู้ส่งสาร การเลือกผู้ส่งสารในระดับชุมชนเป็นกลยุทธ์สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และการยอมรับสารของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและลดแรงต้านทานทางวัฒนธรรมในการสื่อสาร โดยแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดด้าน “Culturally Sensitive Communication” ของ Kreps & Sparks (2008) ที่ระบุว่า การสื่อสารด้านสุขภาพในสังคมพหุวัฒนธรรมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจค่านิยม ความเชื่อ และภาษาพื้นถิ่น เน้นการเลือกผู้นำความคิดในชุมชนมาเป็นผู้แปลสารอย่างเข้าอกเข้าใจและได้รับความไว้วางใจจากกลุ่มเป้าหมาย

2) ความเหมาะสมของเนื้อหา การออกแบบเนื้อหาและสื่อประชาสัมพันธ์ต้องปรับให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการรับสารของประชาชนในแต่ละกลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาที่กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย การออกแบบด้วยภาพ สี ตัวอักษร และสัญลักษณ์ที่ตรงกับความเข้าใจและความคุ้นชินของประชาชนในพื้นที่ ไม่เพียงแต่ส่งข้อมูลเท่านั้น แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยแปลง “ข้อมูลเชิงวิชาการ” ให้เป็น “ความรู้ที่เข้าถึงได้จริง” สอดคล้องกับแนวคิด “Audience-Centered Health Communication” ของ Schiavo (2013) ที่เน้นการสื่อสารโดยยึดผู้รับสารเป็นศูนย์กลาง ทั้งในแง่ภาษาศาสตร์ จิตวิทยาการจดจำ และบริบทสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย

3) ความสามารถในการเข้าถึงและใช้งานของสื่อ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดประสิทธิภาพของการสื่อสารในภาวะวิกฤต เนื่องจากการเข้าถึงได้ง่ายและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายจะได้ข้อมูลที่ต้องการอย่างรวดเร็วและตรงจุด การออกแบบสื่อในรูปแบบคู่มือหรือเครื่องมือสนับสนุนการสื่อสาร ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้งานจริงโดยผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดด้านเวลา เทคโนโลยี และทักษะการอ่านวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิด “Human-Centered Design” (IDEO, 2015) ที่ให้เห็นว่า เครื่องมือสื่อสารที่มีโครงสร้างเรียบง่าย ชัดเจน และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ โดยเฉพาะรูปแบบคู่มือกระดาษขนาด A4 ความยาวไม่เกิน 5 หน้า ที่มีหมวดหมู่ชัดเจน ใช้ภาพประกอบแทนคำอธิบาย ส่งเสริมให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในการพูดคุยรายบุคคลหรือการอบรมกลุ่มย่อย อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด “Cognitive Load Theory” ของ Sweller (1988) ซึ่งเสนอว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการลดภาระทางความคิดของผู้รับสาร โดยนำเสนอเนื้อหาที่เป็นระเบียบ ไม่ซับซ้อน และเข้าใจง่าย

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม กลยุทธ์การสื่อสารที่ได้รับการพัฒนาขึ้นนี้ ไม่ได้เป็นเพียงช่องทางการส่งต่อข้อมูลด้านสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และความเข้าใจร่วมกันระหว่างภาครัฐกับประชาชน มุ่งเน้นให้การสื่อสารเป็นเครื่องมือพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะการตระหนักรู้ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองของประชาชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อถ่ายทอดกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา

การถ่ายทอดกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตของจังหวัดยะลาสะท้อนให้เห็นถึงความประณีตและความซับซ้อนในการประสานองค์ความรู้เชิงวิชาการกับบริบทวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นอย่างลึกซึ้ง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องหลอมรวมระหว่างความเข้าใจในวิถีชีวิต ประเพณี และความไว้วางใจของชุมชน เข้ากับความยืดหยุ่นในการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่ตอบสนองพฤติกรรมและศักยภาพของผู้รับสารอย่างหลากหลาย ผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์และอภิปรายทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1) การถ่ายทอดกลยุทธ์การสื่อสารต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความไว้วางใจของชุมชน ต้องลดทอนความเป็นทางการที่อาจสร้างความห่างเหิน และเสริมสร้างการสื่อสารในรูปแบบที่อบอุ่น เป็นมิตร และอยู่ในวิถีปฏิบัติของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และบริบทที่ใกล้เคียงกับ ผู้รับสาร โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีในพื้นที่ต่าง ๆ ตอบโจทย์พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ความต่อเนื่องและความถี่ของการส่งสารในช่วงวิกฤต เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจและลดความวิตกกังวล สอดคล้องกับหลักการ Crisis and Emergency Risk Communication (CERC) ของ Reynolds & Seeger (2005) ที่เน้นการสื่อสารที่ตอบสนองต่อความต้องการและความเชื่อของชุมชนในเวลาวิกฤตอย่างเหมาะสม มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจร่วม โดยการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและการถ่ายทอดข้อมูลจากแหล่งที่มาที่ประชาชนเชื่อถือได้

2) การเลือกรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายขึ้น การใช้ “สื่อบุคคล” เป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด เปรียบเสมือนสะพานเชื่อม ที่ทำให้สารผ่านจากภาครัฐสู่ประชาชนอย่างเป็นธรรมชาติและไว้วางใจได้ เกิดการรับฟังอย่างลึกซึ้ง ส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมในการดูแลสุขภาพของชุมชน ซึ่งตรงกับแนวคิดในรูปแบบ Two-Step Flow of Communication ของ Katz and Lazarsfeld (1955) และ Participatory Communication ของ Servaes (1999) ที่ชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารที่ประสบผลสำเร็จต้องเกิดขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและผ่านผู้นำความคิดเห็นที่เข้าถึงจิตใจของผู้รับสาร

3) การผสมผสานระหว่าง “สารทางการ” กับ “ภาษาท้องถิ่น” หนึ่งในกลไกการถ่ายทอดที่สำคัญผ่านการแปลง “สารทางการ” ให้กลายเป็น “ข้อความที่ชาวบ้านเข้าใจ” การถ่ายทอดสารต้องผ่านการแปรรูปจากข้อความทางการที่ซับซ้อน ให้กลายเป็นข้อความที่ใช้ภาษาถิ่น การดำเนินการเช่นนี้ช่วยลดอุปสรรคทางจิตวิทยา เพิ่มความร่วมมือ และเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของสารอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนหลักการ Cultural Competency in Health Communication ของ Kreps & Sparks (2008) และ Audience-Centered Communication ของ Schiavo (2013) ที่เน้นการวางผู้รับสารเป็นศูนย์กลางของกระบวนการสื่อสาร

นอกจากนี้ จากการศึกษาความพึงพอใจต่อคู่มือกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อคู่มือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.47, S.D. = 0.43) แสดงให้เห็นว่าคู่มือที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเมื่อพิจารณาในรายด้าน สามารถวิเคราะห์และอธิบายได้ดังนี้

ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากคู่มือ เป็นด้านที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.51, S.D. = 0.51) สะท้อนให้เห็นว่าคู่มือสามารถตอบสนองการใช้งานจริง และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “Culturally Sensitive Communication” ของ Kreps & Sparks (2008 ที่มุ่งเน้นการสื่อสารที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจค่านิยม ความเชื่อ และภาษาพื้นถิ่นตอบสนองตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ด้านที่ได้รับความพึงพอใจรองลงมา คือ รูปแบบการนำเสนอ (ค่าเฉลี่ย = 4.50, S.D. = 0.53) แสดงให้เห็นว่าการจัดทำคู่มือที่มีรูปแบบชัดเจน เข้าใจง่าย มีเนื้อหากระชับส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “Cognitive Load Theory” ของ Sweller (1988) ที่เสนอว่า รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นระเบียบไม่ซับซ้อน และเข้าใจง่าย ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และด้านที่ได้รับความพึงพอใจต่ำที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความเหมาะสมของคู่มือ (ค่าเฉลี่ย = 4.42, S.D. = 0.53) แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานยังคงมองว่าคู่มือสามารถใช้งานได้จริง แต่ยังคงคาดหวังเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด “Human-Centered Design” ของ IDEO (2015) ที่เสนอว่า เครื่องมือสื่อสารที่เหมาะสมจะต้องมีโครงสร้างเรียบง่ายชัดเจน และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม การถ่ายทอดกลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตของจังหวัดยะลา ไม่เพียงแต่เป็นการส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร แต่เป็นการสร้างกระบวนการสื่อสารที่ลึกซึ้งและมีชีวิตชีวา ผ่านการผสมผสานความเข้าใจในบริบทสังคมวัฒนธรรม การออกแบบสารที่ถ่ายทอดด้วยภาษาท้องถิ่นและสอดคล้องกับวัฒนธรรม

ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ ความตระหนักรู้ และการป้องกันตนเองของประชาชนในพื้นที่ต่อสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ข้อค้นพบยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการออกแบบคู่มือให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อประสิทธิผลในการนำไปใช้จริงต่อไป

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ (Conclusions)

จากผลการศึกษาพบว่า สื่อสารในภาวะวิกฤตของจังหวัดยะลา สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานองค์ความรู้เชิงวิชาการเข้ากับบริบทพหุวัฒนธรรมที่ซับซ้อนอย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์การสื่อสารถูกออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการเพิ่มความถี่และความเข้มข้นของสาร ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ทั้งสื่อดิจิทัลและสื่อบุคคล ตลอดจนการกำหนดวัตถุประสงค์สื่อสารที่ชัดเจนเพื่อสร้างความเข้าใจ ลดความตื่นตระหนก และกระตุ้นพฤติกรรมเชิงบวก พร้อมส่งเสริมความเชื่อมั่นต่อมาตรการของรัฐในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม โดย “สื่อออนไลน์” ที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย กระชับ สร้างความเข้าใจรวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์ อาทิ Facebook, Line, TikTok, Instagram รวมถึงเว็บไซต์และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ซึ่งเป็นช่องทางยอดนิยมในปัจจุบัน ทั้งนี้ต้องควบคู่กับ “สื่อบุคคล” ซึ่งเป็น “สื่อออฟไลน์” ที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการสื่อสารเชิงรุกในภาวะวิกฤต สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ที่สุด ช่วยสร้างความเข้าใจแบบครอบคลุมรอบด้าน และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ โดยสิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุดในสถานการณ์ โรคอุบัติใหม่ คือ วิธีปฏิบัติตนและการดูแลตัวเองหลังติดเชื้อ เนื่องจากเป็นโรคติดต่อที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ข้อมูลเหล่านี้จึงมีความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ในการสื่อสารภาวะวิกฤต

นอกจากนี้ ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบสื่อสารในภาวะวิกฤตโดยปรับคู่มือให้เหมาะสมกับสื่อออนไลน์ที่กำลังได้รับความนิยม เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้สะดวก รวดเร็ว และกระจายได้กว้างไกล สื่อประเภทอื่นๆ เช่น สื่อบันเทิง สื่อให้ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้กับการสื่อสารในภาวะวิกฤตอื่นๆ ได้ เนื่องจากการศึกษาค้างนี้มุ่งเน้นเฉพาะกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเองในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่เท่านั้น

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgments)

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความร่วมมือจากคณะผู้วิจัยที่ได้ร่วมกันปรึกษาหารือตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณตัวแทนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้เชี่ยวชาญด้านการประชาสัมพันธ์ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการจัดทำคู่มือสำหรับการพัฒนาไกการสื่อสารในภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันตนเอง ในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ของประชาชนจังหวัดยะลา และในการทำงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

บรรณานุกรม (References)

- กรมควบคุมโรค. (2563). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- คอลิดี ครุพันธ์ และคณะ. (2566). บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามในการคัดกรองและเฝ้าระวังโรคโควิด 19 : กรณีศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้, *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์*. 31(3), 68-77.
- จอมรุจจิโรจน์ เหตุเกษ. (2563). กลยุทธ์ในการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลบางเมืองอ่าวเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐวรรณ คำแสน. (2564). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัส โควิด-19 ของประชาชนในเขตอ่าวเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรบุรี, *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า*. 4(1), 33-48.

- ปณณวัชร พิชัยบวรภัสร์. (2560). **กลยุทธ์การจัดการการสื่อสารในภาวะวิกฤตในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา กลุ่มธุรกิจการบินและบริการ : สายการบินยูไนเต็ด แอร์ไลน์ สายการบินแอร์ เอเชีย และสายการบินนกแอร์** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ยุชรอ เล้าแม่ และคณะ. (2565). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน, **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี**. 5(1), 12-25.
- วิจิตรา คงเคาธรรม. (2565). **การส่งต่อข่าวปลอมด้านสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อจังหวัดยะลา. (2564). **รายงานสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 จังหวัดยะลา**. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2564, จาก <https://ylo.moph.go.th/webssj/>.
- สราวุฒิ จบศรี. (2564). **การสื่อสารในภาวะวิกฤติของกระทรวงสาธารณสุขในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)**, **วารสารนิเทศศาสตร์ มสธ.** 11(1), 13-29.
- เบญจมา ทับทอง. (2564). **การสื่อสารกับสื่อมวลชนต่างประเทศ กรมสารนิเทศกระทรวงการต่างประเทศในภาวะวิกฤต โควิด-19**, **วารสารนิเทศศาสตร์ มสธ.** 11(2), 66-77.
- Coombs, W. T. (2012). **Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing, and Responding** (3rd ed.). Los Angeles : Sage Publications.
- Fink, S. (1986). **Crisis Management: Planning for the Inevitable**. New York : American Management Association.
- IDEO. (2015). **The Field Guide to Human-Centered Design**. San Francisco : IDEO.

- Katz, E., and Lazarsfeld, P. F. (1955). **Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Mass Communications.** New York : Free Press.
- Kreps, G. L., and Sparks, L. (2008). **Meeting the Health Literacy Needs of immigrant populations,** Patient Education and Counseling. 71(3), 328–332.
- Mayer, R. E. (2005). **The Cambridge Handbook of Multimedia Learning.** Cambridge : Cambridge University Press.
- Reynolds, B., and Seeger M. W. (2005). Crisis and Emergency Risk Communication as an Integrative Model, **Journal of Health Communication.** 10(1), 43–55.
- Schiavo, R. (2013). **Health Communication: From Theory to Practice** (2nd ed.). San Francisco : Jossey-Bass.
- Seeger, M. W., Sellnow, T. L., and Ulmer, R. R. (2003). **Communication and Organizational Crisis.** California : Greenwood Publishing Group.
- Servaes, J. (1999). **Communication for Development: One World, Multiple Cultures.** New York : Hampton Press.
- Shannon, C. E., and Weaver, W. (1949). **The Mathematical Theory of Communication.** Illinois : University of Illinois Press.
- Sweller, J. (1988). **Cognitive Load During Problem Solving: Effects on Learning,** Cognitive Science. 12(2), 257–285.
- UNICEF. (2017). **Integrated Communication for Development (C4D).** New York : UNICEF Publications.
- Yamane, T. (1967). **Statistics: An Introductory Analysis (2nd ed.).** New York : Harper and Row.

ปัจจัยการประกอบสร้างสัณยะผ่านความเชื่อในโฆษณาประกันภัย “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” Factors Contributing to Semiotic Construction of Belief in the Insurance Advertisement ‘Sak Sit Dee Krub’

คุณัญญา จอมวิเชียร¹ (Khunanya Chomwichian)¹

ปาริชาติ ป้องภัย² (Parichat Pongphai)²

ธนาภัทร เต็มรัตนะกุล³ (Tanapat Temrattanakul)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการประกอบสร้างสัณยะผ่านโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” โดยอิงจากเหตุการณ์จริง ที่ได้เผยแพร่ข่าวสารในช่องทางต่าง ๆ และ 2) เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความหมายเชิงสัณยะกับการโฆษณาสินค้า ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหาโฆษณาตามกรอบทฤษฎีสัณยวิทยา (Semiology) ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ผลิตโฆษณาและนักวิชาการด้านสื่อสารการตลาดและสัณยวิทยาจำนวน 5 คน ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการผลิตครั้งนี้ โดยคำนึงถึงแนวคำถามที่สอดคล้อง

¹นิสิตวิชาเอกนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: 641011005@tsu.ac.th

²นิสิตวิชาเอกนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: 641011025@tsu.ac.th

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: tanapat@tsu.ac.th

¹Undergraduate Student, Bachelor of Faculty of Humanities and Social Sciences in Communication Arts, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, Email: 641011005@tsu.ac.th

²Undergraduate Student, Bachelor of Faculty of Humanities and Social Sciences in Communication Arts, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, Email: 641011025@tsu.ac.th

³Asst. Prof. Dr. Bachelor Degree in Communication Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, Email: tanapat@tsu.ac.th

*Corresponding author: E-mail Address: tanapat@tsu.ac.th

Received April 21, 2025 Revised: October 6, 2025 Accepted: November 4, 2025

วัตถุประสงค์การวิจัย จึงนำทฤษฎีสัญวิทยา เป็นกรอบการพิจารณาการตั้งคำถาม เพื่อสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการประกอบสร้างสัญญาณ ในโฆษณา ใช้กลยุทธ์การเปรียบเทียบเชิงขัดแย้งระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับประกันภัยรถยนต์ ผ่านสัญญาณทางวัฒนธรรมที่ผู้บริโภคคุ้นเคย โดยนำเสนอในลักษณะบุคคลาธิฐาน (Personification) ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีบทสนทนาและเคลมความดีความชอบ รวมทั้งใช้การเสียดสีพฤติกรรมสังคมและกระแส Gender Fluid เพื่อสร้างอารมณ์ขันและชวนคิด สารหลักถูกสรุปด้วยประโยค “สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองคน แล้วใครคุ้มครองรถ” เพื่อเน้นว่าประกันภัยเป็นผู้คุ้มครองความเสียหายของรถ ซึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่สามารถทำแทนได้ การเชื่อมโยงความหมายเชิงสัญญาณกับการโฆษณาสินค้า แสดงให้เห็นว่า การใช้สัญญาณความเชื่อทางวัฒนธรรมสามารถสร้างการรับรู้เชิงบวกและความจดจำต่อสินค้าได้ โดยผสานข้อเท็จจริงเรื่องความคุ้มครองของประกันภัยเข้ากับบริบทความเชื่อส่วนบุคคลอย่างลงตัว ทำให้ผู้บริโภคตระหนักถึงความสำคัญของการมีประกันภัยควบคู่กับการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

คำสำคัญ : สัญญาณ, การประกอบสร้าง, สื่อโฆษณา, สิ่งศักดิ์สิทธิ์

Abstract

This study aims 1) to examine the approaches used to construct semiotic meanings in the advertisement “Sacredly Good,” based on real-life events disseminated through various media channels, and 2) to investigate the connection between semiotic meanings and product advertising.

A qualitative research approach was employed, analyzing advertisement content within the framework of semiology. The study drew on relevant documents and conducted in-depth interviews with five participants, including advertising producers and scholars specializing in marketing communication and semiotics. The qualitative analysis focused on the participants involved in production, with interview questions designed to align with the research objectives. Semiotic theory provided the framework for formulating the interview questions.

The study revealed that the advertisement constructs semiotic meanings by employing a contrastive strategy between sacred entities and automobile insurance, using culturally familiar semiotic signs for consumers. The sacred figures were personified, engaging in dialogue and claiming moral merit, while social behavior satire and the Gender Fluid trend were employed to evoke humor and stimulate reflection. The core message was encapsulated in the phrase, “The sacred protects people, but who protects the car?” emphasizing that insurance, rather than sacred figures, safeguards the vehicle.

The connection between semiotic meaning and product advertising demonstrates that leveraging cultural belief-related semiotics can enhance positive perception and memorability of a product. By integrating factual information about insurance coverage with personal belief contexts, the advertisement effectively promotes consumer awareness of the importance of having insurance alongside reverence for sacred entities.

Keywords : Symbol, Construction, Advertising, Sacred Things

บทนำ

ปัจจุบันสื่อโฆษณามีบทบาทในการตัดสินใจซื้อและเข้าถึงของผู้บริโภค โดยเฉพาะการเผยแพร่โฆษณาบนแพลตฟอร์มออนไลน์เข้าถึงผู้บริโภคได้หลากหลาย โดยบางครั้งมีการสร้างสรรค์โดยใช้พฤติกรรมความใกล้ชิดของคนในสังคมไทย เป็นกลยุทธ์นำเสนอ ซึ่งเป็นศิลป์อีกแขนงหนึ่งที่ตระหนักถึงความถูกต้อง หรือเชื่อมโยงกับคุณค่าศีลธรรมและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมีการใช้ความรู้ด้านจิตวิทยา เป็นการศึกษา เรื่องการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายในการเปิดรับผลงานโฆษณาเป็นส่วนหนึ่งการสร้าง แนวคิดหลัก (Concept) เพื่อนำเสนอผลงานที่เน้นการสร้างความรู้สึกร่วมและการมีส่วนร่วมในการรับชมผลงานโฆษณา

ทั้งนี้จะต้องมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดหรือจิตใจของมนุษย์ จึงได้นำสื่อโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ที่แสดงให้เห็นถึงทัศนคติด้านความเชื่อของคนไทยที่หลากหลาย

แสดงให้เห็นความของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เมื่อประสบอุบัติเหตุ เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ปกป้องให้ปลอดภัยจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงความอ่อนใจ มีการขอบคุณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยไม่มีการกล่าวถึงนวัตกรรม โครงสร้างระบบรักษาความปลอดภัย ของรถ และมาไขข้อกระจ่างโดยวาทกรรมว่า “เคยสงสัยไหมครับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองคน แล้วใครคุ้มครองรถ” สร้างความฉงนใจของผู้บริโภค โดยใช้การรับรู้ร่วมกันของคน ในสังคมไทยส่วนใหญ่ ที่มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์จนกลายเป็นการเคารพบูชา ซึ่งได้ต่อยอดจากแนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใน สังคมไทย ที่ตอกย้ำกระบวนทัศน์หน้าที่นิยม สามารถควบคุมการดำเนินชีวิตของ ผู้คนได้ ไม่มีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มารองรับ แต่สามารถทำให้ผู้คนเข้าใจร่วมกันได้ ซึ่งได้นำประเด็นทางสังคมมาตีแผ่ ที่แสดงให้เห็นถึงด้านพฤติกรรมศาสตร์ เช่น การกราบไหว้ บูชา จึงแสดงให้เห็นว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏเป็น Paradigmatic ที่พยายามเชื่อมโยงรูปสัญลักษณ์และเหตุการณ์ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สามารถช่วยเหลือ ในสิ่งที่ต้องการได้ ทำให้โฆษณาได้รับความสนใจจากผู้บริโภคในแพลตฟอร์มออนไลน์ จากการรังสรรค์ไอเดียนี้ขึ้นมา เป็นปัจจัยในการประกอบสร้างโฆษณา พยายาม ใช้งานศิลปะเพื่อแสดงศักยภาพของสินค้าและบริการให้มากที่สุด เพื่อส่งเสริม ให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้ศักยภาพของสินค้าและบริการสร้างความปรารถนา ในตัวสินค้าหรือบริการ จึงใช้อิทธิพลการนำเสนอความเชื่อการประกอบสร้าง สื่อโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ซึ่งผลิตโดยบริษัท แชลม่อน เฮาส์ จำกัด ใช้ Concept การผลิตโฆษณาแบบ Sketch Comedy ตลกจบในตอนเดียว ที่เผยแพร่ บนแพลตฟอร์มออนไลน์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ถูกสร้างสรรค์ผ่าน Big Idea ของนักโฆษณาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคเป็นผลมาจาก ปัจจัยความใกล้ชิดความเชื่อเชื่อมโยงกับคุณค่าศีลธรรมเกิดวาทกรรมและมายาคติ ที่สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานและการรับรู้ร่วมกันของคนในสังคมเพียงเดียว เป็นเครื่องมือทางการตลาด โดยไม่ได้กล่าวถึงนวัตกรรมระบบรักษาของรถที่เป็นไป ตามบริบททางสังคมในเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อผ่านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในสื่อโฆษณา เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยส่งผลต่อการรับรู้สินค้าและตัดสินใจซื้อของบริโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวทางการประกอบสร้างโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ”
- 2) เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความหมายเชิงสัญลักษณ์กับการโฆษณาสินค้า

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขอบเขตในการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ด้านเนื้อหา อิทธิพลการนำเสนอการประกอบสร้างโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” โดยเกี่ยวข้องกับปัจจัยสภาวะที่สร้างความเชื่อทางวัฒนธรรม แนวคิดความเชื่อทางจิตวิทยาที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานด้านความปลอดภัยและความมั่นคงที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ มีกระบวนการนี้ในประเด็นที่มนุษย์บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ โดยมีความเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยแก้ไขปัญหา ซึ่งเชื่อว่าเป็นที่พึงพอใจที่ทำให้มนุษย์รู้สึกมั่นคงและปลอดภัย โดยเป็นส่วนหนึ่งทางการตลาดและเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

2) ด้านเวลา ผู้วิจัยศึกษาโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ที่เผยแพร่ในวันที่ 25 มีนาคม 2565

3) ด้านประชากร ในวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ผลิตโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” และนักวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ 1) ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการให้ความหมายจากโฆษณาเพื่อใช้เป็นกลยุทธ์การนำเสนอ 2) ศึกษาจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากสื่อโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ได้รับการเผยแพร่บนช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

Social Media	จำนวน การรับชม	จำนวน การถูกใจ	จำนวน ความคิดเห็น
YouTube : Salmon House	493,371 ครั้ง	14,000 ครั้ง	319 ความคิดเห็น
YouTube : ERGO Insurance Thailand	596,894 ครั้ง	9,600 ครั้ง	205 ความคิดเห็น
Facebook : ERGO Insurance Thailand	89,700 ครั้ง	234 ครั้ง	25 ความคิดเห็น

3) การให้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานประกอบสร้างโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึกมาสร้างข้อสรุปโดยเขียนเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) โดยการจำแนกแนวทางการโฆษณา ปัจจัยการสร้างสื่อโฆษณาและการให้ความหมายตามทฤษฎีสัญวิทยาที่ปรากฏบนสื่อโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ที่มีบทบาทต่อการรับรู้และเข้าถึงผู้บริโภค จาก Big Idea ของโฆษณา ให้เป็นไปตามบริบทของสังคมไทยซึ่งสร้างบทสรุปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนี้

กลุ่ม	จำนวน
ผู้ผลิตโฆษณา บริษัท แชลมอน เฮาส์ จำกัด 1. ผู้กำกับโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” 2. ครีเอทีฟโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” 3. โปรดิวเซอร์โฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ”	3 คน
นักวิชาการ 1. นักวิชาการความเชี่ยวชาญทางการสื่อสารการตลาด สื่อใหม่ สื่อการจัดการวัฒนธรรม 2. นักวิชาการความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาศาสตร์ มายาคติ สัญวิทยา	2 คน
รวม	5 คน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีสัญวิทยา

“สัญวิทยา” (Semiology) เป็นศาสตร์แนวใหม่ที่สนใจเรื่อง “สัญณะ” (Science of sign) โดยมี Ferdinand de Saussure (แฟร์ดิน็อง เดอ เซาซูร์) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส เป็นนักคิดคนสำคัญของแนวคิดนี้ “สัญณะ” ในทฤษฎีของ Saussure นั้นหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีความหมายมากไปกว่าตัวมันเอง ไม่ว่าจะเป็นตัวอักษร ภาพ วัตถุ สถานที่ อากัปกริยา ฯลฯ โดยนำเอาตัว บท (Text) มาวิเคราะห์

ความสัมพันธ์ระหว่างสัญณะมีด้วยกัน 2 แบบ คือ Paradigmatic และ Syntagmatic

1. Paradigmatic เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสัญณะชุดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้แทนกันได้โดยที่แม้ “รูปสัญณะ” หรือ “ตัวหมาย” (Signifier) จะเปลี่ยนแปลงไป แต่ทว่า “ความหมาย” หรือ “ตัวหมายถึง” (Signified) จะยังคงเหมือนเดิม เช่น บรรดา “สัญณะ” ที่ถูกนำมาใช้เป็น “ตัวช่วย” บรรดา “รูปสัญณะ” หรือ “ตัวหมาย” (Signifier) นั้นอาจจะปรับเปลี่ยนไปได้หลาย ๆ รูป แต่ทว่า “ความหมายของ การเป็นตัวช่วย” (Signified) นั้นจะยังคงเดิม ดังนั้น “สัญณะ” ที่อยู่ใน “ชุด” (Paradigm) เดียวกันนี้มีความสัมพันธ์แบบ “ใช้ทดแทนกันได้” โดยความหมายไม่เปลี่ยน

2. Syntagmatic เป็นความสัมพันธ์ของสัญณะในแง่ “ลำดับก่อน - หลัง” หากมีการสลับเปลี่ยนที่ก่อน-หลังของสัญณะตัวเดิม จะทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ชาร์ลส์ แซนเดอร์ส เพิร์ส มองว่าสัญณะที่ถูกแยกองค์ประกอบออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นตัวสัญณะ (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) ตามที่ไซซูร์กล่าวนั้น เพิร์สได้นำเอา ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองส่วนมาจัดเป็นประเภทของเครื่องหมาย โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. รูปเหมือน (Icon) เป็น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึง เป็นเรื่องของความเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่มันยังถึง เช่น ภาพถ่าย ภาพเหมือน ภาพยนตร์และแผนภาพ เป็นต้น

2. สัญลักษณ์ (Symbol) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึงที่แสดงถึงบางสิ่ง บางอย่างแต่ไม่ได้มีความคล้ายคลึงกับสิ่งที่สัญลักษณ์นั้นบ่งชี้เลย ตัวอย่าง เช่น ภาษา เครื่องหมายทางคณิตศาสตร์ หรือการสวมแหวนนํ้านางข้างซ้ายแสดงถึงการแต่งงาน เป็นต้น

2. แนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย (Anthropological Concepts and the Studies of Animistic Beliefs in Thai Society)

กระบวนทัศน์ในการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากการทบทวนการศึกษาทางมานุษยวิทยาในประเด็นความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของ Brian Morris (2006) พยายามศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

1. กระบวนทัศน์หน้าที่นิยม (Functionalist approach) Bronislaw Malinowski (1916) อธิบายว่า เวทมนต์คาถามีหน้าที่ทำให้มนุษย์ทำในสิ่งที่ต้องการ และสามารถควบคุมธรรมชาติได้ เป็นการใช้ไสยศาสตร์ตอบสนองการยังชีพของมนุษย์ ในขณะที่ Alfred Radcliffe-Brown (1939) มองว่า ความเชื่อไสยศาสตร์และศาสนาจะทำหน้าที่จัดระเบียบสังคม หลอมรวมสังคมให้เป็นเอกภาพ ฉะนั้นการทำหน้าที่อาจไม่นำไปสู่ผลลัพธ์แบบที่ต้องการเสมอไป

2. กระบวนทัศน์จิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Approach) Weston La Barre (1970) อธิบายว่า พฤติกรรมเชิงศาสนาและความเชื่อ สะท้อนบุคลิกภาพของมนุษย์ ทฤษฎีจิตวิทยาของ Sigmund Freud, Carl Jung และ William James อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมชนเผ่าที่นิยม กราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเครื่องราง – ของขลัง ซึ่งเชื่อว่ามีวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งรากฐานของความคิดนี้มาจาก David Hume (1757) ที่มองว่าความเชื่อทางศาสนาเกิดจากอารมณ์ของมนุษย์ที่ต้องการจัดและเอาชนะความวิตกกังวลที่ซ่อนอยู่ภายในใจ

3. กระบวนทัศน์สัญลักษณ์นิยม (Symbolic / Interpretive Approach)

Mircea Eliade (1949) Clifford Geertz (1960, 1966, 1973) และ Victor Turner (1967) อธิบายว่าวัตถุและการปฏิบัติทางศาสนา คือ “ระบบของสัญลักษณ์ที่มีความหมายแฝงอยู่ ฉะนั้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงเป็น “ประสบการณ์ เชิงสัญลักษณ์” Geertz (1973) อธิบายว่า สัญลักษณ์ทางศาสนายังช่วยมนุษย์รู้จักตั้งเป้าหมาย

และลงมือทำบางสิ่งบางอย่าง ในขณะที่ Turner (1967) มองว่าสัญลักษณ์ของความเชื่อจะปรากฏอยู่ในวัตถุสิ่งของในพิธีกรรมซึ่งถือเป็นช่วงเวลาพิเศษที่สมาชิกของสังคมจะออกมาทำท่ายหรือเชิดชูระเบียบกฎเกณฑ์และระบบคุณค่าต่าง ๆ

4. กระบวนทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรม (Cultural Ecology Approach)

Felicitas D. Goodman (1988) ตั้งข้อสังเกตว่าลักษณะร่วมกันของความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในที่ต่าง ๆ ของโลกจำเป็นต้องศึกษาเชิงเปรียบเทียบ หมายถึงมนุษย์แสดงออกในความเชื่อทางศาสนาผ่านความสัมพันธ์ที่มีต่อสภาพแวดล้อมและการดำรงชีพ

5. กระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้ (Power/Knowledge Approach) Nurit Bird-David (1999) อธิบายว่าโลกทัศน์ที่มนุษย์ใช้อธิบายการมีชีวิตร่วมกัน เป็นเรื่องของการสร้างความจริงที่แตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม เป็นโลกทัศน์ที่มนุษย์มองสิ่งต่าง ๆ ภาพสะท้อนของความรู้ที่สอนให้มนุษย์รู้จักระบบศีลธรรมผ่านการเคารพบูชา การให้เกียรติ ความรับผิดชอบ และการประมาณตน ซึ่ง Bird-David เรียกว่า “การแสวงหาความรู้เชิงสัมพันธ์” (Relational Epistemology)

3. แนวคิดเรื่องวางแผนและการผลิตสื่อโฆษณา

ความหมายและหลักการสร้างสรรค์สื่อโฆษณา

1. ความหมายของการสร้างสรรค์สื่อโฆษณา คำว่าสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่คิดค้นขึ้นใหม่หรือพัฒนาขึ้น

เกริ เอ สไตเนอร์ ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างสรรค์จากแง่มุมของการแก้ปัญหา โดยเฉพาะทางโฆษณาที่มักจะมองว่าโฆษณาเป็นการแก้ไขปัญหาทางการและการส่งเสริมการตลาดโดยใช้หลัก Aida Model ซึ่งจะทำให้เกิด ผลลัพธ์ 4 ประการดังนี้

1. Attention หรือ สะดุดใจ การโฆษณาที่ดีต้องสามารถดึงดูดความสนใจเป็นสิ่งแรกทำงานโฆษณาควรมี เป็นการวัดความรู้สึกรั้งแรกในการเห็นงานโฆษณา

2. Interest หรือ ความสนใจ โฆษณาต้องเน้นให้ผู้บริโภคเห็นถึงผลประโยชน์ ที่จะได้รับจากสินค้าหรือบริการ เพื่อทำให้เกิดความสนใจติดตามการเสนอ

3. Desire หรือ ความปรารถนา การเสนอจุดขายที่ชัดเจน แสดงให้เห็นความแตกต่างของการมีสินค้ากับการไม่มีสินค้า หรือความแตกต่างจากสินค้าประเภทเดียวกัน ทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการในสินค้าหรือบริการนั้น

4. Action หรือ การกรทำการโฆษณาต้องเชิญชวนให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเกิดพฤติกรรมตอบสนอง กระบวนการสร้างสรรค์และผลิตสื่อโฆษณา โดยการสร้างสรรค์งานโฆษณาต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐาน 2 ประการ คือ ข้อมูลทางการตลาด และข้อมูลทางพฤติกรรมศาสตร์ ทำให้ผู้บริโภคสามารถตีความข่าวสารนั้นได้ง่าย ๆ

เครื่องมือ / แบบเก็บข้อมูล

ทฤษฎี “สัญวิทยา” (Semiology) ของ เฟร์ดินันด์ เดอร์ โซซูร์ และชาร์ล เพิร์ซ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ 3 ชั้น ได้แก่

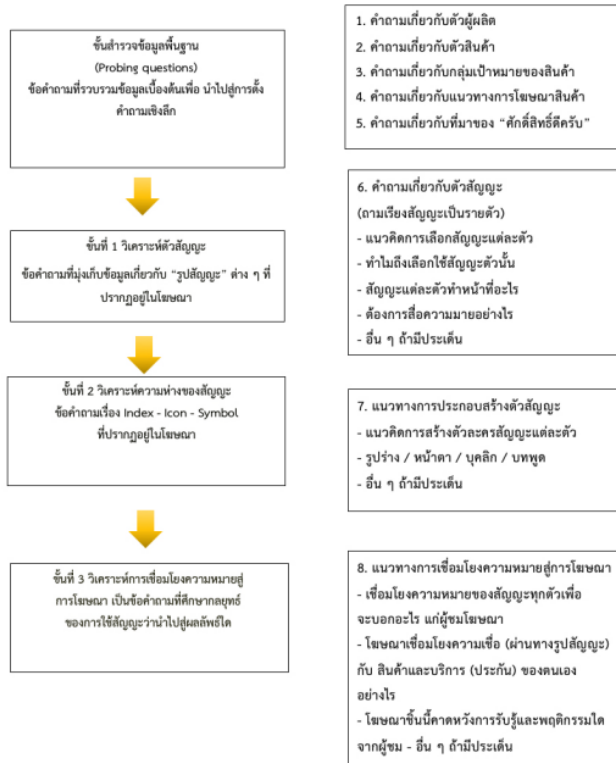
ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ตัวสัญลักษณ์ Sinifier - ตัวความหมายสัญลักษณ์ Signified

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความห่างของสัญลักษณ์ Index - Icon - Symbol

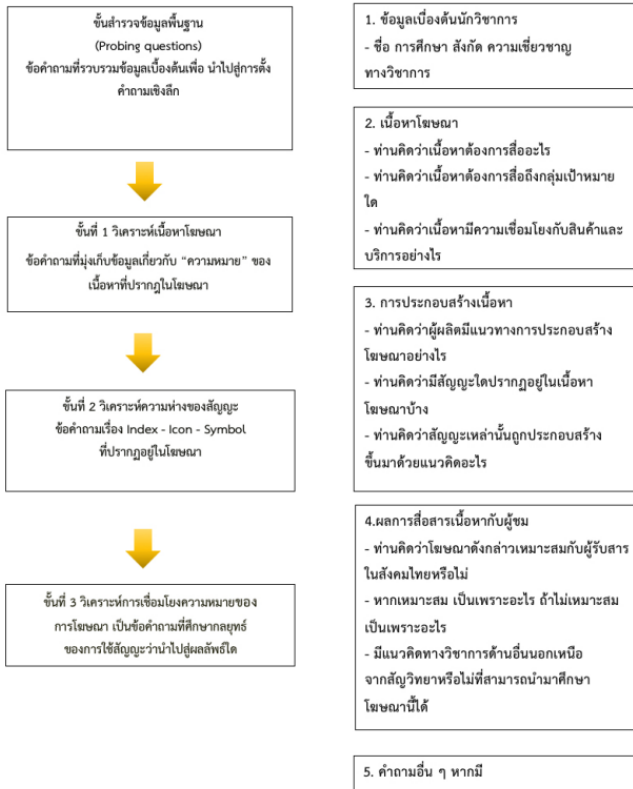
ขั้นที่ 3 วิเคราะห์การเชื่อมโยงความหมายสู่การโฆษณา Paradigmatic / Syntagmatic

โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ตารางที่ 1 แนวประเด็นคำถามจากโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีศรีรับ” โดยใช้ทฤษฎี “สัญวิทยา” (Semiology) ของ เฟอร์ดินันด์ เดอร์ ไชซูร์ และชาร์ล เพียร์ซ

ตารางที่ 1 ผู้ผลิตโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีศรีรับ”

ตารางที่ 2 นักวิชาการ

หมายเหตุ : ตารางข้างต้นได้ถูกนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วน โดยเป็นการพิจารณาเรื่องความเหมาะสมของข้อคำถามทั้งในด้านความเที่ยงและความตรง โดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านวัฒนธรรมศึกษาได้ตรวจพิจารณา

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยการประกอบสร้างโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ที่ผลิตโดย บริษัท แชลมอน เอ้าส์ จำกัด เพื่อสร้างการรับรู้ของประกันภัยรถยนต์ ของบริษัท นำสินประกันภัย ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลงานโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ที่ผลิตโดยบริษัท แชลมอน เอ้าส์ และส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยการประกอบสร้างโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ”

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ผลงานโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ที่ผลิตโดยบริษัท แชลมอน เอ้าส์ จำกัด

สื่อโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” เป็นการนำเสนอเนื้อหาโฆษณาแนว Sketch Comedy (โฆษณา แนวตลก เล่าเรื่องจบในตอน) เป็นเรื่องราวความเชื่อในบริบท สังคมไทย โดยเนื้อหาได้นำเสนอเหตุการณ์อุบัติเหตุระหว่างรถยนต์กับรถจักรยานยนต์ ซึ่งตัวเจ้าของรถยนต์ที่เกิดอุบัติเหตุขึ้นนั้นไม่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ดังกล่าว และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนบูชาอยู่นั้นจะมาปรากฏตัวให้เห็น พร้อมบอกเหตุผลว่า ที่เขารอดตายมาได้ก็เพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นคอยช่วยเหลือและคุ้มครองเขาอยู่ จนในภายหลังได้มีการตั้งคำถามว่า “เคยสงสัยไหมครับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองคน แล้วใครคุ้มครองรถ” เพื่อเป็นการอุกคิตให้กับผู้ชม ก่อนจะมีการนำเสนอเปรียบเทียบ ข้อแตกต่างระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์และประกันรถยนต์ว่า “การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถือเป็นเรื่องที่ดี เพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำให้อุ่นใจ แต่ประกันจะทำให้คุณวางใจ” แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของประกันรถยนต์ที่คอยคุ้มครองรถยนต์เช่นเดียวกับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยคุ้มครองคนคนปลอดภัย

ตารางที่ 2 โฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ”

7	 	1.36 – 2.05	- นิใครอีกครับเนี่ย - ก็ปลัดซึกใจเพื่อน - ทำไมปลัดซึกเป็นผุ้หญิงอะ - ยุคนี้มัน Gender Fluid เว้ย เป็นพวก toxic Masculinity เหรอ - ผม #เพศเท่าเทียม - หุย ขอบคุนมากครับที่ ปกป้องรักษาคุ้มครอง - อ้าวแล้ว เหล็กไหลผมไม่มาด้วยหรอ - เหล็กไหลของมึง ปลอม - นี่ไปซื้อถึงวรจักรเลยนะ - เขาบอกเนื้อแท้เกรเดอ	จากนั้น ปลัดซึกปรากฏตัวและมีการใช้ความเชื่อดั้งเดิมว่า ปลัดซึกคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพศชาย แต่ในโฆษณามีการใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวกับ Gender Fluid หรือความเท่าเทียมทางเพศ และมีการดักเตือนเรื่องผ้าเบรกไหม้ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ (ปลัดซึก = รูปแกะจำลองอวัยวะเพศชาย ใช้เป็นเครื่องรางของขลัง) และคนขับรถแจ้งมีการกล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกขึ้น นั่นคือ เหล็กไหล เพื่อเป็นการสะท้อนสังคมว่า ถึงแม้ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะมีอยู่จริง และบางชิ้นอาจเป็นของปลอม (เหล็กไหล = เป็นธาตุศักดิ์สิทธิ์ชนิดหนึ่งฝังตัวอยู่ในถ้ำมีลักษณะสีดำ สามารถปกป้องสิ่งชั่วร้ายได้)
8		2.15 – 2.34	- เคสนี้พวกเรารุทคนทำได้ดี - ลูกข้างของเรารุทคนทำได้ดี - Good Job! Excellent! - ขอขอบคุนสิ่งศักดิ์สิทธิ์	จากนั้น เป็นการรณรงค์เฉลิมฉลองเพื่อออกย้ำว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ เป็นตัวช่วยให้คนขับรถเก่งปลอดภัย และย้ำว่าพวกมาลัยไม่มีส่วนช่วยในครั้งนี
9	 	2.35 – 2.56	- เคยสงสัยไหมครับสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองคนแล้ว - ใครคุ้มครองรถ ประกันใจ - เพราะเมื่อยานาง ท่านจ่ายค่าซ่อมรถให้มนุษย์ไม่ได้นะ - ครับหรือเหล็กไหล ก็จ่ายค่ารักษาให้คู่กรณีไม่ได้เช่นกัน	ต่อมาเป็นการพูดในมุมมองของบริษัทประกัน เพื่อให้เกิดการถกเถียงเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองคน แต่ประกันคือสิ่งที่ช่วยคุ้มครองรถ ซึ่งหากมีแค่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพียงอย่างเดียว ก็ไม่สามารถที่จะจ่ายค่าซ่อมรถ ทั้งของเราและคู่กรณีได้ แต่ประกันสามารถช่วยจ่ายค่าซ่อมรถได้
10		2.57 – 3.11	- จะฤๅษีผัวยันต์หรือปลัดซึก - ท่านก็มาเคาะประตูข้างและทำสิริมงคลให้คุนไม่ได้	และมีการเปรียบเทียบภาพอีกฝั่งว่าคู่กรณีที่บาดเจ็บอยู่ ไม่มีทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์และประกัน ทำให้ต้องเจ็บตัวและต้องจ่ายค่าซ่อมรถเอง
11		3.12 – 3.38	- เราว่าคุนน่าถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี - เพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำให้คุนอุ่นใจ แต่ประกันจะทำให้คุนวางใจว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจะมีคนดูแลอย่างทั่วถึง สิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจจะอยู่ตรงหน้า แต่ประกันจะอยู่เคียงข้างคุนเสมอ	จากนั้นเป็นการกล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเชิงบวก โดยไม่เป็นการสร้างความขัดแย้งต่อความเชื่อของคนในสังคม ซึ่งมีการสอดแทรกการขายประกันควบคู่ไปกับการให้ข้อคิดเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จากนั้นเป็นการพูดศิ๊ยม์ เบลสเก ที่สำคัญของโฆษณา และไหน่อันว่ารถเก่งคันนี้มีตราสินค้าของบริษัทนำสินประกันภัย

Client	ERGO Insurance Thailand	Time 3.38 sec	Revised 00
Title	ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ	2023	Page 1

Cue	Visual	เวลา	Dialogue	วิเคราะห์ทฤษฎี
1		0.00 – 0.10		สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่บูชา หน้ารถ เพื่อให้แคล้วคลาดปลอดภัยคนขับรถเก่งให้ช่วยคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครอง
2		0.11 – 0.16	- กรอตามาได้โงะเนี่ย - สภาทฤ - ไม่น่ารอดกว่ามึงอีกเนี่ย	คนขับรถเก่งสงสัยในตัวตัวเองว่า รอดจากอุบัติเหตุครั้งนี้มาได้ยังไง คู่กรณีที่ไม่ได้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และไม่มีการป้องกัน
3		0.17 – 0.21	- เองรอดได้เพราะข้า	สิ่งศักดิ์สิทธิ์ปรากฏตัวออกมาบอกกล่าวว่าวีรรถชีวิตรมาได้เพราะท่านเป็นคนช่วย
4		0.22 – 0.59	- เฮ้ย ใครเนี่ย - อยู่นิ่งข้างมึงทุกวันมึงยังจำกูไม่ได้ - มึงบ้าหยั่น - นี้อ่านาง - มึงอย่าบ้าหยั่น - หยั่นพ่อ.. - แม่ย่านางโจร พิสูจน์ - โทษแม่ย่านางจริง - ศักดิ์สิทธิ์ครับ ศักดิ์สิทธิ์ ๆ - นี่ ทีหลังจะติดสติ๊กเกอร์อะไร นึกถึงกูด้วย	มีการสอบถามเพื่อพิสูจน์ความจริง โดยการให้ตัวเลขทะเบียนและสติ๊กเกอร์หลังรถ และพิสูจน์ได้ว่ามีจริง คนขับรถเก่งจึงกราบไหว้แล้วพูดว่า ศักดิ์สิทธิ์ครับ ศักดิ์สิทธิ์ (แม่ย่านาง = เป็นผีที่ประจำรักษาเรือและพาหนะต่าง ๆ ในคติศาสนาเป็นผีและวิญญาณที่นิยมในประเทศไทย ประเทศกัมพูชา ประเทศลาว เป็นต้นโดยมีลักษณะแต่งชุดไทย หรือชุดพื้นเมืองของเขมรและลาว คติการนับถือแม่ย่านางมาจากการนับถือเทพญิงเป็นใหญ่)
5		1.00 – 1.20	- ไครอะ มาด้วยกันหรอ - ฤๅซึง ตัวจริงนะจ๊ะ - มึงเชิดกู กันชนหน้ามึงนะ - ยังอยู่ที่ขาของกูอยู่เลยเนี่ย - หุย ออกรับแล้วที่เข้าเขามา ทือ ศักดิ์สิทธิ์ครับ	ต่อมาฤๅซึงปรากฏตัวว่าเป็นคนช่วยชีวิตด้วยเช่นกัน จึงมีการพิสูจน์ด้วยกันชนรถ และพิสูจน์ได้ว่ามีความจริง จึงมีการกราบไหว้อีกครั้ง (ฤๅซึง = มีความเชื่อว่าจะแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งปวง)
6		1.21 – 1.35	- เฮ้ย ผ้ายันต์จริง ๆ ด้วย - ถ้าไม่มีภูนะ ประตุ - หน้าต่าง กระฉอมองข้าง - กระทะลือ หมอน้ำมึงเนี่ย - แยกกว่านี้	ต่อมาผ้ายันต์ปรากฏตัวและได้พูดว่า ถ้าไม่มีท่านชิ้นส่วนของรถจะเสียหายมากกว่านี้ จึงมีการกราบไหว้อีกครั้ง (ผ้ายันต์ = เชื่อกันว่าช่วยเสริมมงคล และความแคล้วคลาดเดินทางปลอดภัย)

ที่มา : โฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ผู้ผลิต บริษัท แชลมอน เฮลส์ จำกัด

จาก <https://youtu.be/8i6CSCeDi8k?si=rhxWVoliRhNM7Tzo>

ส่วนที่ 1.1 สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” ที่ผลิตโดย บริษัท แชลมอน เอ็นส์ จำกัด

เนื้อหาโฆษณามีการบอกเล่าถึงชายหนุ่มที่ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ แต่สามารถรอดชีวิตมาได้ และทำให้เห็นว่าคู่กรณีได้รับอาการบาดเจ็บ แสดงให้เห็นว่าสามารถรอดมาได้เป็นเพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แสดงให้เห็นผ่าน Signifier รูปสัญลักษณ์ที่มีการบูชาไว้หน้ารถ ต่อมามีการปรากฏตัวของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นรูปธรรม ผ่าน Paradigmatic โดยมีแม่ย่านางปรากฏตัวมาคนแรก เพื่อตอกย้ำว่าที่รอดมาได้เพราะตนช่วย โดยสามารถให้ Signified ความหมายสัญลักษณ์ได้ว่าเป็นผีที่ประจำรักษาเรือ และพาหนะต่าง ๆ คติการนับถือแม่ย่านางมาจากการนับถือเพชฌัญเป็นใหญ่ ต่อมาฤๅษีปรากฏตัวให้เห็นทั้งรูปสัญลักษณ์ และ Paradigmatic โดยสามารถให้ Signified ความหมายสัญลักษณ์ได้ว่า ผู้ที่บูชาฤๅษี มีความเชื่อว่าจะแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งปวง ต่อมาคือ ผ้ายันต์ ปรากฏตัวให้เห็นทั้งรูปสัญลักษณ์ และ Paradigmatic ช่วย โดยสามารถให้ Signified ความหมายสัญลักษณ์ได้ว่าเชื่อกันว่าช่วยเรื่องความแคล้วคลาดเดินทางปลอดภัยเช่นกัน แต่ต่อมามีการใช้ปลัดขิกผู้หญิงเป็นตัวแสดง ถือเป็นการใช้สัญลักษณ์คู่ตรงข้ามจากความเชื่อเดิมของคนในสังคมให้อิงกับกระแสของยุคใหม่โดยใช้รูปสัญลักษณ์ของตัวบพว้า

“ยุคนี้มัน Gender Fluid เว้ย เป็นพวก toxic Masculinity เหรอ” และสุดท้ายมีการถามหาวัตถุมงคลที่เป็นหลักไหล แต่มีการตอบกลับไปว่าปลอม สามารถบอกได้ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์บางอย่างที่พบเห็นในท้องตลาดหรือที่ไหนก็ตามแต่บางครั้งก็มีทั้งจริง รวมถึงพวงมาลัยถึงแม้จะนำมาสร้างสีสันแต่ก็สามารถบอกได้ว่าสิ่งนั้นเป็นเพียงเครื่องที่เคารพบูชา สุดท้ายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกอย่างมารวมตัวกันแล้วบอกว่าชายหนุ่มรอดได้เพราะพวกเขา โดยที่ผ่านมาสักดี แต่ละอย่างพยายามบอกเสมอว่ารอดได้เพราะตน และรดล้อมสภาพอะไรบ้าง ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุในครั้งถัดไป บริบทเหล่านั้นผู้ผลิตต้องการแสดงให้เห็นหลักพฤติกรรมศาสตร์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในการเคลมความดีความชอบกัน แต่สุดท้ายแล้วโฆษณาชิ้นนี้มีการพูดว่า “เคยสงสัยไหมครับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองคนแล้วใครคุ้มครองรถ” เพื่อจะบอกข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ นำสินประกันภัยสามารถคุ้มครองรถจ่ายค่าซ่อมให้คุณได้ และทิ้งท้ายเพื่อไม่ให้มีการ Concern กันในภายหลังว่า

“เรารู้ว่าคุณนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีนะครับ เพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำให้คุณอุ่นใจ แต่ประกันจะทำให้คุณวางใจ ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น จะมีคนดูแลอย่างทั่วถึง สิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจจะอยู่ตรงหน้า แต่ประกันจะอยู่เคียงข้างคุณเสมอ” แต่อีกมุมหนึ่ง ก็เป็นการเสียดสีพฤติกรรมของในสังคม เพื่อให้คนในสังคมกระตุกคิดโดยไม่ปล้ำเส้น ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของตราสินค้า

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการประกอบสร้างโฆษณา

แนวประเด็นคำถามจากโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ” จากผู้ผลิตบริษัท แชลมอน เฮาส์ จำกัด เพื่อสร้างการรับรู้ประกันรถยนต์ของบริษัท นำสิน ประกันภัย และเก็บข้อมูลเชิง In-depth Interview โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. ผู้ผลิตโฆษณา บริษัท แชลมอน เฮาส์ จำกัด จำนวน 3 คน และ 2. นักวิชาการ จำนวน 2 คน

สรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการประกอบสร้างโฆษณา “ศักดิ์สิทธิ์ดีครับ”

ในเคสของนำสิน เขาบอกว่า Objective จะใช้คำว่าสร้าง Awareness ทำให้คนรู้จักเขามากขึ้นทำให้คนอยากซื้อประกันแล้วนึกถึงนำสิน เขาทั้งมาว่าเขาอยากได้ Sketch เมื่อได้รับบริพมาก็จะเข้าสู่ Session Brainstorm วิธีการทำงานก็คือหาข้อมูลต่าง ๆ ว่าจะมีข้อมูลหรือ Inside อะไรบ้างที่สามารถเอามาทำเป็นเนื้อเรื่องของสิ่งนี้ได้ โดยนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากข่าวในสังคมไทยมาใช้เป็น concept ในกระบวนการคิดโฆษณาชิ้นนี้เพื่อที่จะให้ rile กับคนดู และเข้าใจง่าย ซึ่งในหนึ่งโฆษณาเรื่องนี้ไม่ได้ซ่อนสัญลักษณ์อะไรไว้มากเลย เพราะมันค่อนข้างตรงไปตรงมา อย่างตัวพระเอกที่พูดว่า “ศักดิ์สิทธิ์ครับศักดิ์สิทธิ์” ก็คือมองหน้ามิดตามัวไปกับการเห็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งตัวละครที่เผล่ออกมาเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เลยเราแค่จินตนาการว่าถ้าเขาเผล่อมาจริง ๆ แต่พอเกิดกรณีอุบัติเหตุขึ้นมา เพื่อหลีกเลี่ยงประเด็นเซนซิทีฟเราจะไม่ได้บอกว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ได้ช่วยอะไรคุณเลยระบบเซฟตี้ของรถต่างหากที่ช่วยคุณไว้มันเลยไม่ได้ออกมาแบบนั้นเพราะเราไม่ได้กำลังจะพูดถึงว่ารถที่ดีเป็นยังไงเรากำลังจะพูดถึงว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุณมี เขาก็ช่วยคุณแหละแต่เรื่องที่คุณไม่สนใจมันขึ้นโรงพักขึ้นศาลสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ได้ไปช่วยคุณแล้ว สัญลักษณ์ในโฆษณาตัวนี้ค่อนข้างตรงไปตรงมามาก ๆ

ทีมผู้ผลิต

กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเลยก็คือคนรุ่นใหม่เป็นยุคที่เปลี่ยนผ่านจากชนบทรอบนอกมาแล้วก็มาใช้วิถีแบบใหม่มันจึงส่งผลต่อความคิดต่อทัศนคติพฤติกรรมของคน ๆ นั้น โดยเนื้อหาของสินค้าหลัก ๆ พูดถึงการ เคลมรถ กับเคลมเรื่องผู้เสียหายซึ่ง keep the point และตรงจุดในการ create ในงานวิจัยนี้ถ้านำสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วทำให้คนเชื่อนำไปสู่การบริโภค ไม่ใช่การนำสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้คนเชื่อแล้วนำไปสู่การซื้อ แต่เหมือนเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาขยั่นแย้งว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคุณไม่ได้แต่สิ่งที่คุณได้ คือ ประกัน ถ้าใน Symbolic ด้านความปลอดภัยจะขึ้นอยู่กับตัวบุคคล เราเล่นอยู่กับความคิดความเชื่อของคนในสังคมที่ถูกผลิตซ้ำเรื่อยมา เพราะตราใบที่สังคมไม่มั่นคง อ่อนแอ เรื่องแบบนี้ก็จะถูกผลิตซ้ำไปถึงอนาคตเพราะฉะนั้นการสร้างสื่อแบบนี้ต่อไปก็จะสร้างไปเรื่อย ๆ ทำให้ตระหนักการใช้ชีวิตการอยู่ร่วมกับคนอื่น เตือนสติ ทำให้ไม่หลงมกเข้าไปกับสิ่งที่เป็นความเชื่อต่าง ๆ แต่ควรให้ความสำคัญกับคนที่อยู่ใกล้ตัวมากขึ้นทำให้ไม่ประมาทในการใช้ชีวิต เกิดความต้องการซื้อประกันรถยนต์

นักวิชาการ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษานี้แบ่งแนวทางการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรก คือการศึกษาการประกอบสร้างเนื้อหาโฆษณาด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบและความหมายของชิ้นงานโฆษณา พบว่า โฆษณานี้ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยแนวคิดการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์เพื่อจุดมุ่งหมายในการเผยแพร่ข้อมูล และส่งเสริมเกี่ยวกับธุรกิจการขายประกันรถยนต์ ผู้สร้างโฆษณาได้รวบรวมความเชื่อเกี่ยวกับการเดินทางในวัฒนธรรมไทยและนำเสนอออกมาในรูปสัญลักษณ์จำนวน 6 อย่าง ที่สามารถกล่าวถึงการศึกษาคุณค่า และแรงจูงใจต่อความเชื่อของวัตถุมงคลทางพุทธศาสนิกชนของ สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณค่าและแรงจูงใจต่อความเชื่อวัตถุมงคลของพุทธศาสนิกชน (พระครูวิสาลาสรนาท, 2564) ที่พบว่า มีการใช้วัตถุมงคลที่ช่วยสร้างแรงจูงใจต่อความเชื่อ ความศรัทธา โดยได้แปลงรูปสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม

เพื่อสื่อให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีต่อการคุ้มครองมนุษย์ผู้ซบซมมีองค์ประกอบของการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับคนในสังคมไทย

ในส่วนของการสัมภาษณ์ผู้ผลิต และนักวิจัย พบว่า มีความเห็นที่แตกต่างกันในหลายประเด็น โดยส่วนของนักวิชาการ พบว่า เนื้อหาของการสื่อสารมุ่งเป้าหมายไปที่วิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่ยังคงมีความเชื่อ และพฤติกรรมที่ถูกประกอบสร้างจากระบบความเชื่อมาายาคติในสังคมไทยที่ได้รับการปลูกฝังมา จึงส่งผลด้านความคิดต่อทัศนคติพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการวางแผนและการผลิตสื่อโฆษณาที่ต้องนำมาปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมมาพิจารณาร่วมกัน (อินตา และประภัสสรา, 2558) โดยในมุมหนึ่งโฆษณารับขึ้นถือเป็นการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมที่อาจเป็นการลงให้ผู้รับสารหลงคิดไปว่าความเชื่อหรือค่านิยมที่เรายึดถืออยู่นั้นเป็นเรื่องปกติการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยความเชื่อว่าจะสามารถช่วยเหลือตนเองจากอุบัติเหตุได้จึงทำให้ผู้รับสารเกิดความต้องการซื้อประกันรถยนต์ ซึ่งในเรื่องนี้สอดคล้องกับการตีความสัญลักษณ์ใน 2 ระดับ โดยระดับแรก คือ การสื่อผ่านความหมายโดยอรรถนั่นคือ ตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในโฆษณา และระดับที่สอง คือ ความหมายโดยนัย นั่นคือ ความคุ้มครองในด้านต่าง ๆ ที่ตัวละครศักดิ์สิทธิ์แต่ละตัวสามารถคุ้มครองรถได้

โดยการศึกษา พบว่า โฆษณารับขึ้นนี้ได้นำเสนอภาพชายหนุ่มที่ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์แต่ตนเองสามารถรอดชีวิตมาได้ในขณะที่คู่กรณีได้รับอาการบาดเจ็บ โดยมีประโยคสำคัญกล่าวว่า “เคยสงสัยไหมครับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองคน แล้วใครคุ้มครองรถ” ซึ่งสื่อให้เห็นว่าการที่คนสามารถรอดมาได้เป็นเพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในขณะที่ตัวรถไม่มีสิ่งใดคุ้มครอง โดยในส่วนของการคุ้มครองด้วยสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นแสดงให้เห็นผ่าน Signifier รูปสัญลักษณ์ที่มีการบูชาไว้หน้ารถ ซึ่งต่อมากมีการปรากฏตัวของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นรูปธรรมผ่าน Paradigmatic โดยมีเมย์นางปรารถนาตัวมาคนแรก เพื่อตอบย้ำว่าที่รอดมาได้เพราะตนช่วย โดยสามารถให้ Signified ความหมายสัญลักษณ์ได้ว่า เป็นผีที่ประจำรักษาเรือและพาหนะต่าง ๆ ต่อมาฤษีปรากฏตัวให้เห็นทั้งรูปสัญลักษณ์และ Paradigmatic ช่วย โดยสามารถให้ Signified

ความหมายสัญลักษณ์ได้ว่า ผู้ที่บูชาปฐุณี มีความเชื่อว่าจะแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งปวง รวมถึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลาย ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงความเชื่อเรื่องนี้อยู่น้อย ต่อมาคือการปรากฏตัวของฝ่ายอันต์ มีการปรากฏตัวให้เห็นทั้งรูปสัญลักษณ์ และ Paradigmatic ที่สามารถให้ Signified ความหมายสัญลักษณ์ได้ว่าเชื่อกันว่าช่วยเสริมสิริมงคล ความแคล้วคลาดปลอดภัยในการเดินทาง ต่อมาได้เป็นการปรากฏตัวของปลัดขิกโดยใช้ผู้หญิงเป็นตัวแสดง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ย่อยตัวหนึ่งที่มีมาเทียบเคียงกับความเชื่อดั้งเดิมที่เชื่อว่าปลัดขิกต้องเป็นเพศชายเท่านั้น โดยอาศัยการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงข้ามที่สอดคล้องกับทฤษฎีสัญญาวิทยาของทฤษฎีสัญญาวิทยาแนววิพากษ์ (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2551) แต่กระนั้นโฆษณาได้มีการนำเสนอโดยอิงกับกระแสของคนยุคใหม่โดยใช้รูปสัญลักษณ์ของตัวบทว่า “ยุคนี้มัน Gender Fluid เว้ย เป็นพวก toxic Masculinity เหรอ” สุดท้ายมีการถามหาวัตถุมงคลที่เป็นเหล็กไหลแต่มีการตอบกลับไปว่าปลอมไม่สามารถช่วยเหลือได้ในส่วนนี้สามารถบอกได้ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์บางอย่างที่พบเห็นในท้องตลาดหรือที่ไหนก็ตามแต่บางครั้งก็มีทั้งจริง และไม่จริงปะปนกันอยู่ รวมถึงพวงมาลัยถึงแม้จะนำมาสร้างสีสันแต่ก็สามารถบอกได้ว่าสิ่งนั้นเป็นเพียงเครื่องที่เคารพบูชาสุดท้ายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกอย่างมารวมตัวกันแล้วบอกว่าชายหนุ่มรอดได้เพราะพวกเขา ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ตัวโฆษณาได้สร้างปมขัดแย้งที่สำคัญเอาไว้ นั่นคือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ไม่สามารถคุ้มครองความเสียหายที่เกิดจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ได้ตามหลักสัญลักษณ์คู่ตรงข้าม จึงนำไปสู่การสร้างการรับรู้ของตราสินค้า นั่นคือ การนำเสนอบริการของบริษัทประกันภัยแก่รถยนต์ ซึ่งถือเป็นแนวทางการประกอบสร้างเนื้อหาโฆษณาที่สอดคล้องกับคำอธิบายของทฤษฎีสัญญาวิทยา เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการสินค้า และทำให้ถึงคุณประโยชน์ของบริษัทประกันภัยรถยนต์ สร้างการตอบย้ำสังคม โดยใช้สนามแห่งประสบการณ์ตามหลักสัญญาวิทยาทั้งตัวบทที่ต้องการสื่อสาร รูปสัญลักษณ์ Signifier เป็นรูปธรรมที่แสดงให้เห็นอย่างตรงไปตรงมาผ่านสื่อโฆษณา และให้ความหมายของสัญลักษณ์ Signified ที่สังคมสามารถรับรู้ความหมายได้ด้วยตัวมันเอง ถึงแม้จะต้องการเสียดสีสังคม แต่ก็ไม่เกิดการขัดแย้งกัน เพราะที่ผลิตไม่ได้ไปล้ำเส้นเพียงแค่เลือกความเชื่อมาประกอบกับการผลิตโฆษณาในแนว Sketch Comedy เลยพยายามดัดให้บทมันมาเล่าทางนี้ว่า

ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองคนได้จริง ๆ เลยแต่ใครคุ้มครองรถก็ต้องประกันสิ เพราะทำประกันก็เลยมีการคุ้มครองรถ นอกจากนี้ การทบทวนผลการวิจัยด้วยแนวทางทางมานุษยวิทยาในประเด็นที่เกี่ยวกับความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นก็พบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2560) ที่พบว่า มีการใช้กลยุทธ์ในการสื่อสารตามกระบวนการทศน์หน้าที่นิยม ที่มนุษย์ได้นำสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่คาดเดาไม่ได้ในชีวิต รวมถึงการศึกษาเพิ่มเติมด้วยทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ (Urbinner, 2564) พบว่า มีการใช้องค์ประกอบตามหลักจิตวิทยาที่กระตุ้นให้ถูกเติมเต็มความต้องการพื้นฐานด้านความมั่นคงปลอดภัย หรือความต้องการทางกายภาพ เพื่อให้ผู้รับสารมีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวสินค้า สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นพฤติกรรมของลูกค้าให้มีความสัมพันธ์กับตราสินค้า

ในส่วนของการสัมภาษณ์ผู้ผลิตที่พบว่าแนวทางการผลิตโฆษณาเป็นแบบ sketch comedy ที่สอดคล้องกับการศึกษาโฆษณาที่เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นเครื่องมือทางการตลาดและการผลิตสื่อโฆษณา (อินตา และประภัสสรา, 2558) ที่มุ่งสื่อสารเรื่องราวหรือความคิดที่ซับซ้อนผ่านทางการเล่าเรื่องแบบง่าย ๆ ตอนเดียวจบ และยังมีการสอดแทรกการเสียดสีความเชื่อของคนไทยในเรื่องของการเชื่อโชคลางและสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากกว่าการใช้เหตุผลเพื่อพิจารณาถึงความเสี่ยง และความเสียหายที่จะได้รับจากอุบัติเหตุ โดยไม่ล้ำเส้นแบ่งทางวัฒนธรรมที่เข้าใจเริ่มต้นจากข่าวที่น่าเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากสังคมไทยที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ และการมุ่งนำเสนอในรูปแบบของ sketch comedy ซึ่งเป็นไปเพื่อที่จะสร้างการดึงดูดใจแก่คนรุ่นใหม่ให้หันมาจดจำและเกิดขึ้นตอน Interest ที่สร้างความสนใจเห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึงสร้างความรู้สึกรู้สึกนึกคิดให้กับผู้บริโภค ส่งผลให้เกิดพิจารณาตัดสินใจซื้อประกันรถยนต์จากบริษัท และผลสุดท้ายการประกอบสร้างโฆษณาที่ใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมจริง ๆ ก็สามารถตอบสนองความต้องการ ดังเช่นบทสัมภาษณ์จากทีมผู้ผลิตที่กล่าวว่า

“จากที่ได้ยินมาก็รู้สึกว่าได้รับกระแสบวกมาก คนแชร์เยอะ ก็คิดว่าน่าจะถึงถูกใจกลุ่ม Target เขาประมาณนี้ เพราะตัวที่เห็นผลคือเพราะว่าหลังจากตัวโฆษณาตัวนี้เขาก็กลับมาเราอีกตัวหนึ่ง ซึ่งโดยปกติแล้วถ้าลูกค้ารู้สึกโอเคกับเราหรือว่าตัวเก่าได้

รับผลบวกสิ่งที่สะท้อนคือเขาจะกลับมาหาเราด้วยโฆษณาตัวที่สองพอตัวแรกประสบความสำเร็จซึ่งคนก็ดูเยอะ” โดยโฆษณาตัวที่สองที่กล่าวถึงคือ “ศึกแม่ย่านาง” ที่ยังคงใช้สัญลักษณ์ด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการประกอบสร้างโฆษณาขึ้นมาอีก คนในสังคมไทยก็ยังให้ความสนใจในเรื่องนี้ไม่ได้เปลี่ยนผ่านตามยุคสมัย เพียงแต่ปรับตัวบท ไม่ให้ไปก้าวล้ำความเชื่อของเจนเนอเรชั่นก่อน และสร้างความตกชบขันให้กับคนเจนเนอเรชั่นใหม่เช่นกัน ทำให้คนห่างไกลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์น้อยลง แต่โฆษณาชิ้นนี้ก็ไม่สามารถเปลี่ยนความเชื่อคนในเรื่องของการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ คนก็จะเชื่อต่อไปว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองอยู่ดี ไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ จึงใช้มาเป็นสิ่งร่ำทางอารมณ์เพื่อตอบสนองความต้องการให้น่าสนใจเกี่ยวกับความปลอดภัยของการคุ้มครองผู้บริโภค มีการเทียบเคียงกันของสินค้าที่เป็นประกันรถยนต์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นแกนหลักในการนำเสนอ ใช้วาทกรรมความเชื่อเดิมมาผลิตสมัยใหม่โดยไม่ได้อธิบายโครงสร้างเดิม คือ ไม่ได้กล่าวว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่สามารถคุ้มครองได้หรือบอกว่าสิ่งที่คุ้มครองได้คือนวัตกรรมความปลอดภัยที่วิศวกรสร้างขึ้นมาเพื่อลดความเสียหายจากอุบัติเหตุ ยังคงตอกย้ำและเติมเต็มความเชื่อเดิมว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏมาเป็นตัวละครสามารถช่วยชีวิตคุณจากอุบัติเหตุในครั้งนี้ แต่ภายหลังที่คุณรอดแล้วประการจะช่วยดูแลของคุณเอง นั่นคือการกล่าววาทกรรมเดิม และผู้คนยังให้ความสนใจเช่นเดิม โดยนักวิชาการกล่าวว่า “คนเรามีความกลัว สิ่งศักดิ์สิทธิ์เขาทำให้ตกลงแล้วแต่ประกันยังดูน่าเชื่อถือ แล้วเวลาพูดจะพูดแบบเทศนาโวหาร ลึก ๆ กระบวนการนี้มันมีภาคปฏิบัติการที่ซ่อนอยู่ของระบบทุนนิยมไม่ใช่ว่าเขาให้ค่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เราเล่นอยู่กับความคิดความเชื่อของคนในสังคมที่ถูกผลิตซ้ำเรื่อยมา เพราะตราบดีที่สังคมไม่มั่นคง อ่อนแอ ไร้เสถียรภาพทั้งในเชิงเศรษฐกิจและในเชิงตัวตน เรื่องแบบนี้ก็จะถูกผลิตซ้ำไปถึงอนาคตเพราะฉะนั้นในมุมมองของนักวรรณกรรมการสร้างสื่อแบบนี้ต่อไปก็จะสร้างไปเรื่อย ๆ แล้วก็จะไม่เบื่อด้วย” จึงสามารถบอกได้ว่าปัจจัยการประกอบสร้างโฆษณาชิ้นนี้ทำเอาความเชื่อจากเหตุการณ์เกิดขึ้นในสังคมไทยมาสร้างให้เป็นตัวละครที่สามารถจับต้องได้ยังคงถูกผลิตซ้ำต่อไป เพราะผู้คนในสังคมยังให้ความสนใจและเกิดเหตุการณ์ที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือยังคงเกิดขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกัน เพียงแต่ปรับให้ตรงกับบริบท

สินค้านั้น ไม่ก้าวล่วงความเชื่อเดิมที่จะทำให้สังคมตั้งคำถามและถูกกระแสตีกลับ ผู้คนก็จะยังให้ความสนใจและสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ได้อัตโนมัติโดยไม่ต้องอธิบายแค่อาศัยประสบการณ์ที่รับรู้ร่วมกันก็เพียงพอต่อการเข้าใจเนื้อหาโฆษณาแล้ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งหวังจะศึกษาปัจจัยการประกอบสร้างสื่อโฆษณาที่น่าเสนอเรื่องความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในสังคมไทยที่เป็นประเด็นหลัก คือ การแสดงให้เห็นถึงรูปสัญลักษณ์ที่ช่วยให้ผู้ขับขีปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สามารถรับรู้ได้ทันทีจากสนามประสบการณ์ที่มีร่วมกันจากสังคมไทย ได้กระแสนตอบรับไปในทิศทางที่ดี ซึ่งมียอดรับชมทั้งสองช่องทางที่กล่าวข้างต้นรวม 1,179,965 ครั้ง โดยประมาณ แต่ทว่าการใช้ปัจจัยนี้ในการนำเสนอ ปัจจุบันยังมีอีกหลากหลายเหตุการณ์ที่เป็น Case study ใช้องค์ประกอบของ Inside ที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับผลวิจัยครั้งนี้ว่ามีทิศทางเดียวกันหรือไม่ ศึกษาผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นเพื่อเปรียบเทียบด้านความเชื่อและพฤติกรรม ว่าโฆษณาดังกล่าวสามารถสื่อสารให้ถูกกับกลุ่มเป้าหมายได้ หรือกลุ่มเป้าหมายจริง ๆ แล้วเป็นใคร เช่น ประกันรถยนต์ที่ใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นตัวบอกเล่า ศึกษากลุ่มเป้าหมายว่าคือผู้คนที่ใช้รถยนต์ทั่วไปที่ต้องการความปลอดภัยจาก Benefits ประกันรถยนต์ หรือผู้ที่เชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดความสนใจในโฆษณาดังกล่าว เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้ตรงกับศักยภาพสินค้า

การศึกษาศาสตร์ความสัญญา จากการแปลงรูปสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม โดยสามารถแยกระดับของสัญญาได้ว่าสิ่งใดคือ ระดับแรก หรือ ความหมายโดยอรรถ ที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปรากฏตัวให้เป็นคนเพื่อที่ให้ผู้บริโภคเข้าใจและได้เห็นภาพตรงกันถึงรูปลักษณ์ต่าง ๆ ที่แสดงออกมา และระดับสอง หรือ ความหมายโดยนัย ของการตีความสัญญาด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการปรากฏนโฆษณาดังกล่าวอธิบายคุณสมบัติของสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่ละคนที่ออกมาได้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกับบรรทัดฐานที่สังคมวางไว้ เช่น แม่ย่านาง ที่บอกว่าตนเป็นคนช่วยปกป้องอุบัติเหตุในครั้งนี้ ตรงกับความหมาย

ของคนในสังคมที่เห็นว่า แม่ย่านาง เป็นเพศหญิง ที่ช่วยคุ้มครองยานพาหนะ มีการกราบไหว้ก่อนเดินทางเพื่อขจัดภัยอันตราย เป็นต้น และยังมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์อื่น ๆ ที่ต้องตีความต่อไป แต่ต้องสร้างความเข้าใจตรงกันให้กับผู้บริโภค ไม่ได้ใช้แนวคิดเพื่อลงให้เชื่อแต่อย่างเดียว แต่หากสร้างสัญลักษณ์ในรูปแบบของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต้องคำนึงถึงหลักความเป็นจริงและให้ข้อมูลของสินค้าอย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. (2551). **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- คมลักษณ์ ไชยยะ. (2562). พื้นฐานแนวคิดสัณยวิทยาของโรลลิงด์ บาร์ตส, **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 7(2), 28-61.
- นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ. (2560). **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระครูวิศาลสุนาท (อุดม อติโปล). (2564). **การศึกษาคุณค่าและแรงจูงใจต่อความเชื่อวัตถุมงคลของพุทธศาสนิกชน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อินตา ประภัสสร. (2558). **การดำเนินงานธุรกิจโฆษณาในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- Urbinner. (2564). **ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์**. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2564, จาก <https://www.urbinner.com/post/maslow-hierarchy-of-needs>.

การพัฒนาการจัดการศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราติม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา Development of Nora Teum Win Wad Museum Learning Center Management at Khu Tao Subdistrict, Hat Yai District, Songkhla Province

นิตธิกิตติกานต์ เหมสุวรรณ^{1*} (Nithikittikarn Hemsuwan)^{1*}

พาฝัน รัตนะ² (Phafan Rattana)²

วารภรณ์ อ่องเซ่ง³ (Varaporn Ongseng)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ การมีส่วนร่วม และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราติม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และเสนอแนวทางการพัฒนา โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ก่อตั้งเจ้าหน้าที่ ปราชญ์ และผู้มีส่วนได้เสีย 10 ราย และแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชาชน 400 คน รวมถึงการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กับ

¹อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการผลิตและการจัดการอีเว้นท์ คณะการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพมหานคร 10400, อีเมล: Nithikittikarn_hem@utcc.ac.th

²อาจารย์ สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, อีเมล: phafan@hu.ac.th

³ผู้ก่อตั้งและผู้จัดการ ศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราติม วิน วาด จังหวัดสงขลา 90110, อีเมล: phafan@hu.ac.th

¹Lecturer, Dr., School of Tourism and Services, University of the Thai Chamber Commerce, Bangkok 10400, Thailand, Email: Nithikittikarn_hem@utcc.ac.th

²Business Information Systems , Hatyai Business School, Hatyai University, Songkhla, 90110, Thailand, Email: phafan@hu.ac.th

³Founder and Manager, Nora Teum win wad museum, Learning center, Songkhla, 90110, Thailand, Email: phafan@hu.ac.th

*Corresponding author : E-mail address : Nithikittikarn_hem@utcc.ac.th

Received June 19, 2025 Revised: August 10, 2025 Accepted: September 8, 2025

ผู้เกี่ยวข้อง 15 คน ผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิน วาด เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญในการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะโนรา ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภาคใต้ อย่างไรก็ตาม การรับรู้ของประชาชนในพื้นที่ยังจำกัด โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ ด้านความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านสถานที่และอาคาร (ค่าเฉลี่ย 4.3) และวัตถุสิ่งของจัดแสดง (ค่าเฉลี่ย 4.2) แต่ด้านการประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.6) ข้อเสนอแนะในการพัฒนา ได้แก่ การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก และพัฒนาการจัดแสดงให้มีความน่าสนใจและอินเทอร์แอคทีฟ นอกจากนี้ ควรเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเยาวชน รวมถึงการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนา, รูปแบบ, การจัดการ, ศูนย์เรียนรู้, พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิน วาด

Abstract

This research study was to examine public perceptions, participation, and opinions about the Nora Teum Win Wad Museum Learning Center in Khu Tao Subdistrict, Hat Yai District, Songkhla Province and to suggest development guidelines. Ten important people, including the founder, employees, local experts, and stakeholders, were interviewed in-depth as part of a mixed-method research strategy. A focus group discussion was held with 15 pertinent participants, and a questionnaire was given to a sample group of 400 individuals. According to the study's conclusions, the Nora Teum Win Wad Museum is an essential educational resource for conserving and promoting Nora art, a part of Southern Thailand's cultural legacy. However, there is still a lack of public awareness in the field, especially with relation to internet promotion and information availability. Views were generally positive, particularly with regard to the displays (average of 4.2) and the building and facility

(average of 4.3). Public relations, on the other hand, had the lowest average score (average of 3.6). Enhancing public relations channels to reach a larger target population, upgrading facilities, and creating more interesting and interactive shows are some of the development recommendations. In order to maintain the museum's viability as a learning hub and its beneficial effects on society, there should also be additional initiatives that encourage youth and community involvement as well as links to the creative economy.

Keywords : Development, Model, Management, Learning Center, Nora Teum Win Wad Museum

บทนำ

วัฒนธรรมคือรากฐานสำคัญที่หล่อหลอมพฤติกรรมและค่านิยมของผู้คน ซึ่งในอดีตได้ถูกสืบทอดและพัฒนาอย่างยาวนาน โดยครอบคลุมทั้งด้านภาษา ศิลปะ และภูมิปัญญาต่าง ๆ (วงษ์ศิริ เรืองศรี, 2563) แต่ในปัจจุบัน กระแสโลกาภิวัตน์ และระบบทุนนิยมทำให้อิทธิพลของวัฒนธรรมดั้งเดิมลดน้อยลงและกำลังเลือนหายไป พิพิธภัณฑสถานจึงมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เช่น ในรา การแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจาก UNESCO ให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ดังนั้น การศึกษาแนวทางการจัดการพิพิธภัณฑสถานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างยั่งยืน

นาฏศิลป์พื้นบ้านภาคใต้ เป็นสิ่งหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความสวยงาม และความหลากหลาย ที่ส่งผลมาจากอิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ความเชื่อ สังคม และความสัมพันธ์กับชีวิตของชาวภาคใต้ที่มีการผสมผสานมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ มโนรา หรือโนรา หนังตะลุง ลิเกป่า เพลงบอก เพลงนา เพลงเรือ ร้องเงี้ยว ขำแปง มะโย่ง ลิเกฮูลู หรือ ดิเกฮูลู เป็นต้น (ชวน เพชรแก้ว, 2559) จนเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่เมื่อเอ่ยถึงก็จะนึกถึงภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มโนรา หรือ โนรา ถือได้ว่าเป็นมรดกด้านภูมิปัญญาศิลปะวัฒนธรรม

เป็นทั้งมหรสพ นาฏศิลป์ และการละเล่นพื้นบ้าน ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ในบรรดาศิลปะการแสดงของภาคใต้ มีความยั่งยืนมานับเป็นเวลาหลายร้อยปี เป็นแหล่งรวมของศิลปะหลากหลายแขนง สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาวิถีชีวิตผู้คน อีกทั้งมโนราเป็นมหรสพพื้นบ้านทางภาคใต้ ที่ยังคงดำรงอยู่คู่กับคนภาคใต้มานาน และยังมีการเล่นอยู่ในปัจจุบัน แม้อาจไม่ค่อยนิยมเท่ากับในอดีต นอกจากบทบาทหน้าที่ของการเป็นมหรสพศิลปะวัฒนธรรม มหรสพ นาฏศิลป์ และการละเล่นพื้นบ้าน มโนรา หรือโนรา ยังเปรียบเสมือนสื่อพื้นบ้านประเภทหนึ่งในภาคใต้จากอดีต จนถึงปัจจุบัน ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อสารข้อมูลให้กับท้องถิ่น ทำหน้าที่รายงานเรื่องราว ข่าวสาร รักษาบรรทัดฐานของสังคม สร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคน เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง ทางสังคมที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง, 2567; ชูริพร จำสอน, 2556; วราภรณ์ นุ่นแก้ว, 2549)

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ได้ให้ความสนใจและกระหน่ำถึงความสำคัญในการรักษามิปัญญาที่มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมในท้องถิ่น ทั้งทางด้านดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ต่างๆ ของภาคใต้ ศูนย์เรียนรู้ พิพิธภัณฑสถานโนราเดิม วิน วาด ตั้งอยู่ที่ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นพิพิธภัณฑสถานจัดทำขึ้นโดยคุณวราภรณ์ อ่องเซ่ง ทายาทของโนราเดิม เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของสายตระกูลโนราเดิม โนราหนูวิน โนราหนูวาด สองศรีภริยาของโนราเดิม โนราเดิมหรือที่คนใต้เรียกว่าโนราเดิม เมืองตรัง เป็นผู้มิพรสวรรค์ ในการขับกลอนมูตโตหรือกลอนสด ภายในพิพิธภัณฑสถานจัดแสดงภาพถ่าย วัตถุสิ่งของ ที่โนราเดิมใช้แสดงโนรา เทร็ดอายุกว่า 100 ปี ชุดสากลชุดโปรดของโนราเดิม ชุดโนราหนูวิน โนราหนูวาด อันเป็นเอกลักษณ์ของสายตระกูลโนราเดิม วัน วาด ตลอดจนผลงานเสียงที่โนราเดิมได้ขับไว้หลายวาระที่ล้วนมีคุณค่าในด้านการใช้ ภาษาถิ่นใต้ได้อย่างงดงาม นอกจากนี้ ศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑสถานโนราเดิม วิน วาด ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้และการอนุรักษ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมการแสดงมโนรา การฝึกอบรม การถ่ายทอดการแสดงมโนราแก่เยาวชนที่มีความสนใจ รวมถึงเป็นศูนย์กลางในการให้บริการทั้งทางด้านข้อมูลทางการศึกษา การส่งเสริม และ เผยแพร่ และ ประชาชน และนักท่องเที่ยว

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาวิจัยที่ตอบสนองการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ทั้งทางด้านดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ต่าง ๆ ของภาคใต้ และเป็น การศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเดิม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในการเป็นศูนย์เรียนรู้และการอนุรักษ์ทางด้าน ศิลปวัฒนธรรมการแสดงมโนรา และการให้บริการทางการศึกษา ส่งเสริม และ เผยแพร่ แก่เยาวชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ส่งเสริมสนับสนุนเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้กับนักศึกษาและประชาชนทั่วไป ให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่า เกิดความรัก ห่วงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ที่สื่อถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมภาคใต้ของไทย ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานปัจจุบันของศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเดิม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเดิม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
3. เพื่อหาแนวทางรูปแบบการพัฒนาศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเดิม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม และข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพแบบเจาะจง และคำนวณกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณตามสูตรของ Yamane (1973) รวมทั้ง การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งนี้ ลดรายละเอียด ขั้นตอนย่อยเพื่อเน้นพื้นที่นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview - IDI) จนทราบถึงข้อมูลสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานของ ศูนย์เรียนรู้ พิพิธภัณฑสถานในราเตม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ คุณวรภรณ์ อ่องเซ่ง ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑสถานในราเตม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ (วิทยากรประจำศูนย์เรียนรู้) และผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 10 ราย

ขั้นที่ 2 ทำการสำรวจความคิดเห็นการรับรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และสำรวจองค์ประกอบที่มีต่อความคิดเห็น เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑสถานในราเตม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน ประชากรในจังหวัดสงขลา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,431,959 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา, 2567) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สูตรของทาโรยามะเน (Yamane, 1973:727-728) ใช้หลักความน่าจะเป็น คำนวณได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มาถอดบทเรียนหาแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑสถานในราเตม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion - FGD) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมกับชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ รวมทั้งสิ้น 15 คน และนำข้อมูลที่ได้สังเคราะห์การวิจัยเชิงบรรยายด้วย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญดังนี้ ศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัย จัดหมวดหมู่ของงานวิจัยที่มีเป้าหมายวิเคราะห์เนื้อหาในรายงานวิจัยแต่ละเรื่อง วิเคราะห์ความเหมือนหรือต่างของสาระในงานวิจัย สังเคราะห์ผลการวิจัย เน้นวิธีการที่ใช้ในการพัฒนา และเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น ถอดบทเรียนไปเผยแพร่ในศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑสถานในราเตม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) เครื่องมือเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการของศูนย์เรียนรู้พืชรักกันอินราเดิม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของศูนย์การดำเนินงานของศูนย์ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน แนวทางในการทำให้ศูนย์เรียนรู้พืชรักกันอินราเดิม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- 2) เครื่องมือเชิงปริมาณ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อสอบถามการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้พืชรักกันอินราเดิม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาจำนวน 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเกี่ยวกับการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของศูนย์เรียนรู้พืชรักกันอินราเดิม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แบบสอบถามฉบับร่างส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (สุวิมล ติรกานันท์, 2548) โดยการหาค่า IOC เลือกเฉพาะข้อที่ได้ค่า IOC มากกว่า 0.5 มาเป็นข้อคำถามแก้ไขคำถามตามคำแนะนำและ นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้นำไปทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) (สุวิมล ติรกานันท์, 2548) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ลงพื้นที่สังเกตสัมภาษณ์เชิงลึก บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตมิ วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เจ้าหน้าที่ ปราชญ์ผู้ให้ความรู้ (วิทยากรประจำศูนย์เรียนรู้) และผู้มีส่วนได้เสีย ของศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตมิ วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2) ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบของศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตมิ วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากผู้เกี่ยวข้องกับศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตมิ วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และประชาชนในพื้นที่ 3) จัดสนทนากลุ่ม สะท้อนข้อมูล ระดมความคิดเห็นและร่วมกัน สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตมิ วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งตามกระบวนการศึกษาวิจัย ดังนี้

การศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์โนราเตมิ วิน วาด พิพิธภัณฑ์โนราเตมิ วิน วาด ตั้งอยู่ที่ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ศูนย์การเรียนรู้ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสืบสาน อนุรักษ์ และเผยแพร่ศิลปะการแสดงโนรา ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของภาคใต้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ เจ้าหน้าที่ ปราชญ์ผู้ให้ความรู้ และผู้มีส่วนได้เสีย ทำให้สามารถสรุปสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ โดยพิพิธภัณฑ์ที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ผลงานและบอกเล่าเรื่องราวของสายตระกูลโนราเตมิ โนราหนูวิน โนราหนูวาด สองศรีภริยาของโนราเตมิ อีกทั้งจากแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์ศิลปะโนรา เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เข้าใจถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมนี้ โดยแนวทางการดำเนินงาน มีแนวทางหลัก

คือการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์โนรา ควบคู่ไปกับกิจกรรมเวิร์กช็อป การแสดงสด และการสอนโนราให้กับเยาวชนในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการทำงานร่วมกับชุมชนและปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโนราในเชิงลึก ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์มีบทบาทสำคัญในการจัดการนิทรรศการ ดูแลวัตถุจัดแสดง และต้อนรับผู้เข้าชม ขณะเดียวกัน วิทยากรหรือปราชญ์ผู้ให้ความรู้ก็มีบทบาทในการถ่ายทอดศิลปะโนราผ่านการบรรยายและการสาธิตการแสดง เพื่อให้ผู้ชมได้สัมผัสและเข้าใจโนราอย่างแท้จริง นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์ยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่สนใจได้ลงฝึกทำทางเบื้องต้นของการแสดงโนรา ในด้านความท้าทายในการดำเนินงาน หนึ่งในความท้าทายหลักของพิพิธภัณฑ์คือการดึงดูดผู้เข้าชมให้มาเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการบำรุงรักษาวัตถุจัดแสดงให้คงอยู่ในสภาพดี นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เยาวชนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับโนราเป็นอีกประเด็นสำคัญที่พิพิธภัณฑ์พยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสียจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย พบว่า พิพิธภัณฑ์มีบทบาทสำคัญในชุมชน ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะให้พิพิธภัณฑ์เพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดผู้เข้าชมจากภายนอกชุมชน และจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้คนทุกวัยสามารถเข้าร่วมได้ อาจกล่าวโดยสรุป พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิโน วาด เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมของภาคใต้ แม้จะเผชิญกับความท้าทายด้านการดึงดูดผู้เข้าชมและการรักษาความต่อเนื่องของกิจกรรม แต่ด้วยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ วิทยากร และชุมชน พิพิธภัณฑ์ยังคงสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น และพัฒนาโครงการที่สามารถดึงดูดเยาวชนให้มามีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อให้พิพิธภัณฑ์เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

การศึกษาการรับรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และสำรวจองค์ประกอบที่มีต่อความคิดเห็น เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิโน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย โดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิโน วาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง

จำนวน 220 ราย คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 180 ราย คิดเป็นร้อยละ 45 มีอายุเฉลี่ย 31 - 45 ปี จำนวน 160 ราย คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา 18 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ เป็นพนักงานเอกชน จำนวน 140 ราย คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาเป็นนักเรียน นักศึกษา จำนวน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 25 ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา จำนวน 220 ราย คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมา เป็นจังหวัดพัทลุงและจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนเท่ากัน โดยมีจำนวน 40 ราย คิดเป็นร้อยละ 10 ในด้านการรับรู้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เคยได้ยินชื่อ และรู้จักพิพิธภัณฑ์ จำนวน 240 ราย คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา เคยได้ยินชื่อ แต่ไม่รู้รายละเอียด จำนวน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 25 และไม่เคยได้ยินชื่อ ไม่เคยทราบรายละเอียด จำนวน 60 ราย คิดเป็นร้อยละ 15 ด้านข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ รู้จัก และทราบรายละเอียด จากสื่อสังคม ออนไลน์ จำนวน 200 ราย คิดเป็น ร้อยละ 50 รองลงมา ทราบข้อมูล จากเพื่อน ญาติ และบุคคลในครอบครัว จำนวน 120 ราย คิดเป็นร้อยละ 30 และทราบข้อมูลจากสื่อมวลชน เช่น วิทูร โทททัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 60 ราย คิดเป็นร้อยละ 15 ตามลำดับ ด้านการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ ไม่เคยเข้าชม จำนวน 260 ราย คิดเป็นร้อยละ 65 และเคยเข้าชม จำนวน 140 รายคิดเป็นร้อยละ 35 โดยส่วนใหญ่ เข้าชมเพียง 1 ครั้ง จำนวน 98 ราย คิดเป็นร้อยละ 70 สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมที่พิพิธภัณฑ์จัดขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ ไม่เคยเข้าร่วม จำนวน 300 ราย คิดเป็นร้อยละ 75 สำหรับผู้ต้อง ไปสอบถามที่เคยเข้าร่วม จำนวน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 25

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้และการมีส่วนร่วมของ ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเดิม วิน วาด พบว่า ผู้เข้าชมมีระดับความคิดเห็นต่อในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 4.2 และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.8 สำหรับ ด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านสถานที่และ อาคาร ค่าเฉลี่ย 4.3 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7 รองลงมา คือ ด้านวัตถุสิ่งของ มีค่าเฉลี่ย 4.2 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.8 และด้านที่มีระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย 3.6 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0

โดยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเดิม วิน วาด พบว่าผู้เข้าชมสามารถจำแนกเป็นรายด้าน

ด้านสถานที่และอาคาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นสูงสุดต่อความสะอาดและความเป็นระเบียบของสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.5 รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวก ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.8 และมีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ความสะดวกในการเข้าถึง ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.5

ด้านวัตถุสิ่งของที่จัดแสดง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นสูงสุดต่อการอนุรักษ์วัตถุสิ่งของ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.3 รองลงมาคือ ความครบถ้วนของวัตถุจัดแสดง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.1 และมีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ความเป็นหมวดหมู่ของวัตถุจัดแสดง ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.8

ด้านการจัดแสดงและนิทรรศการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นสูงสุดต่อ ความน่าสนใจของนิทรรศการ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.2 รองลงมาคือ ความชัดเจนของข้อมูล ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.0 และมีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ การจัดเรียงและการนำเสนอ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.6

ด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นสูงสุดต่อการเข้าถึงข้อมูลทางออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.7 รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์ในชุมชน ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.5 และมีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ข้อมูลสื่อสาธารณะ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.4

ด้านการบริการและกิจกรรม ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นสูงสุดต่อ ความเป็นมิตรของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.4 รองลงมาคือ ความน่าสนใจของกิจกรรม ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.1 และมีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ความหลากหลายของกิจกรรม ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.0 นอกจากนี้ในส่วน ข้อเสนอแนะ สามารถจำแนกได้ 3 ประเด็น คือ

1) ควรเพิ่มแนวทางการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น เช่น การใช้สื่อออนไลน์หรือจัดกิจกรรมชุมชน เป็นต้น

2) ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและความสะดวกในการเดินทางเพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ผู้เข้าชม และ

3) พัฒนาการจัดนิทรรศการและการนำเสนอให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้มีการเข้าชมซ้ำ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาถอบทเรียนหาแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิโน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) เพื่อตรวจสอบการรับรู้ การมีส่วนร่วม และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิโน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กลุ่มผู้เข้าร่วมประกอบด้วยตัวแทนจากภาคประชาชน เจ้าหน้าที่ศูนย์เรียนรู้ นักวิชาการด้านวัฒนธรรม และผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีการอภิปรายในประเด็นหลัก 5 ด้าน ได้แก่

1) การรับรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาเห็นพ้องต้องกันว่า พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิโน วาด เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของภาคใต้ โดยเฉพาะศิลปะการแสดงโนรา อย่างไรก็ตาม พบว่า การรับรู้ของประชาชนในพื้นที่ยังคงค่อนข้างจำกัด ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลเชิงสถิติที่ระบุว่าประชากรในจังหวัดสงขลาที่ไม่เคยรับรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 40 โดยมีปัจจัยหลักที่ทำให้การรับรู้ต่ำ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสื่อสารภายในชุมชน ภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ที่ยังถูกมองว่าเป็นพื้นที่ปิด ไม่ดึงดูดให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม และ การขาดความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่นในการผลักดันให้พิพิธภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการสร้างแคมเปญทางการตลาดและการบูรณาการพิพิธภัณฑ์เข้ากับแผนพัฒนาของท้องถิ่น อาจช่วยเพิ่มการรับรู้และการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

2) บทบาทของพิพิธภัณฑ์ต่อชุมชน พิพิธภัณฑ์มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเป็นศูนย์กลางอนุรักษ์ศิลปะโนรา โดยรวบรวมองค์ความรู้และจัดแสดงวัตถุที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโนรา การเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชนผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การบรรยาย และการสาธิตการแสดง การเป็นศูนย์รวมของเครือข่ายศิลปินพื้นบ้าน ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างปราชญ์ชุมชนและคนรุ่นใหม่อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา

มองว่าพิพิธภัณฑ์ยังสามารถพัฒนาให้มีบทบาทเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น เช่น การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนโดยรอบ

3) ความคิดเห็นในด้านการบริการ พบว่าความคิดเห็นของประชาชนมีระดับที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน ได้แก่ด้านสถานที่และอาคาร ผู้เข้าร่วมให้ความคิดเห็นว่าพิพิธภัณฑ์มีสภาพแวดล้อมที่ดีและสะอาด แต่ การเข้าถึงยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุหรือผู้ที่เดินทางโดยระบบขนส่งสาธารณะ ด้านวัตถุจัดแสดงได้รับคะแนนความคิดเห็นสูงสุด เนื่องจากมีความหลากหลายและอยู่ในสภาพสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ควรมีคำอธิบายและป้ายข้อมูลที่ชัดเจนกว่านี้ ด้านการจัดนิทรรศการ มีข้อเสนอแนะว่าควรมีรูปแบบที่ อินเทอร์แอคทีฟ (Interactive) มากขึ้น เพื่อดึงดูดกลุ่มเยาวชน ด้านการประชาสัมพันธ์ แม้จะมีการใช้ช่องทางออนไลน์ แต่ ยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ ด้านกิจกรรมและการบริการ ได้รับคำชมเชยในเรื่องของความเป็นมิตรของเจ้าหน้าที่ แต่มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่ช่วยให้ผู้เข้าชมสามารถมีส่วนร่วมได้มากขึ้น

4) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูล หากประชาชนได้รับข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับกิจกรรมและประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์ การเข้าร่วมกิจกรรมจะเพิ่มขึ้น แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ หากพิพิธภัณฑ์สามารถสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน เช่น การเป็นตลาดงานฝีมือพื้นเมือง หรือแหล่งส่งเสริมการท่องเที่ยว จะกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ความสอดคล้องกับบริบททางสังคม กิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ควรสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่

5) แนวทางการพัฒนาในอนาคต จากข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมการสนทนาสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้ พัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น โดยเน้นการตลาดเชิงดิจิทัลและการสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งปรับปรุงการจัดแสดงให้มีความทันสมัยและอินเทอร์แอคทีฟมากขึ้น เช่น การใช้เทคโนโลยี AR (Augmented Reality) หรือ VR (Virtual Reality)

เพื่อให้ผู้เข้าชมได้รับประสบการณ์ที่น่าสนใจ รวมถึงการเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดอบรมด้านศิลปวัฒนธรรม หรือการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้พิการหรือผู้สูงอายุ

การศึกษาผ่านการสนทนากลุ่มครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิน วาด มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างในการพัฒนาเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนและทำให้พิพิธภัณฑ์มีบทบาทในเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น นักวิจัยเสนอว่า การปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาเนื้อหาการจัดแสดง และการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ จะช่วยให้พิพิธภัณฑ์สามารถเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการรับรู้ การมีส่วนร่วม และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผ่านการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับความคิดเห็นของประชาชนและแนวทางพัฒนาศูนย์ให้สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น ในด้านการรับรู้และบทบาทของศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิน วาด จากผลการสำรวจ พบว่า ประชาชนในพื้นที่มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ยังมีประชาชนจำนวนมากที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Smith et al. (2018) ที่ระบุว่า พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่นมักประสบปัญหาการเข้าถึงของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ทั่วถึงและขาดการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมของชุมชน นอกจากนี้การศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นว่า พิพิธภัณฑ์มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของภาคใต้ โดยเฉพาะในฐานะแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับโนรา ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก (UNESCO, 2021) งานวิจัยของ

Tan et al. (2019) ยังสนับสนุนว่าการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑ์จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ในด้านระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อพิพิธภัณฑ์ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยสามารถจำแนกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ ด้านสถานที่และอาคาร ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความคิดเห็นในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านความสะอาดและการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้รองรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Falk & Dierking (2016) ที่ระบุว่า การออกแบบพิพิธภัณฑ์ควรคำนึงถึงความสะดวกสบายและการเข้าถึงของทุกกลุ่มประชากร ด้านวัตถุสิ่งของจัดแสดงประชาชนมีความคิดเห็นต่อความครบถ้วนและการอนุรักษ์วัตถุจัดแสดง อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มคำอธิบายและข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุให้มีความเข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Hooper-Greenhill (2018) ที่ระบุว่า การให้ข้อมูลที่ชัดเจนและน่าสนใจเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสบการณ์ของผู้เยี่ยมชม ด้านการจัดแสดงและนิทรรศการได้รับคะแนนในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเทคโนโลยีอินเทอร์แอคทีฟ เช่น Augmented Reality (AR) และ Virtual Reality (VR) เพื่อทำให้การจัดแสดงมีความน่าสนใจมากขึ้น ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ Kelly (2020) ที่ระบุว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในพิพิธภัณฑ์สามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมของเยาวชนและนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ได้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ได้รับคะแนนต่ำสุด โดยมีปัจจัยหลักคือการขาดการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ นักวิจัยเสนอว่าควรเพิ่มการใช้ Social Media Marketing และทำงานร่วมกับ Influencers ด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อกระตุ้นการรับรู้ของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Huang et al. (2021) ที่พบว่า พิพิธภัณฑ์ที่ใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลสามารถเพิ่มจำนวนผู้เยี่ยมชมได้ถึง 30% ภายในระยะเวลา 2 ปี ด้านการบริการและกิจกรรม มีระดับความคิดเห็นสูงสุดในด้านความเป็นมิตรของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.4) แต่มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มกิจกรรมที่ดึงดูดเยาวชนมากขึ้น เช่น Workshop ด้านศิลปะและการแสดงดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Silverman (2019) ที่ระบุว่า กิจกรรมเชิงปฏิบัติการสามารถสร้างความผูกพันและส่งเสริมการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้หากพิพิธภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และ ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม ในส่วนงานกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ต้องสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Trant (2018) ที่เสนอว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในพิพิธภัณฑ์ขึ้นอยู่กับ ความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑ์และชุมชน รวมถึงโอกาสที่ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้สามารถพัฒนาผลนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์โนราเตม วิโน วาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ดังนี้ 1) พัฒนากลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก 2) เพิ่มเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อการจัดแสดง เช่น AR/VR เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ 3) ส่งเสริมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม และ 4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการเข้าถึงของกลุ่มเป้าหมายทุกวัย การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าพิพิธภัณฑ์โนราเตม วิโน วาด เป็นศูนย์กลางสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายด้านการประชาสัมพันธ์ การออกแบบการจัดแสดง และการดึงดูดประชาชนให้มีส่วนร่วม นักวิจัยเสนอว่า การพัฒนากลยุทธ์ดิจิทัลและการบูรณาการพิพิธภัณฑ์เข้ากับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จะเป็นแนวทางที่ช่วยให้พิพิธภัณฑ์สามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เสนอแนะให้เพิ่มเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อการจัดแสดง เช่น AR (Augmented Reality) หรือ VR (Virtual Reality) ในการจัดแสดงเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ ตามแนวคิดของ Kelly (2020) ที่ชี้ว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AR/VR สามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เยี่ยมชม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน และสนับสนุนงานของ Silverman (2010) ที่กล่าวถึงบทบาทกิจกรรมเชิงปฏิบัติการในพิพิธภัณฑ์ และส่งผลต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เข้าชม ดังนั้น ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินประสิทธิผลของการนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้จริง ว่าสามารถดึงดูดผู้เข้าชมโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนได้มากน้อยเพียงใด

งานวิจัยจะกล่าวถึงความท้าทายในการดึงดูดเยาวชนให้สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับโนรา แต่ยังขาดการวิเคราะห์เชิงลึกถึงปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นการสำรวจทัศนคติ ความสนใจ และอุปสรรคที่ทำให้เยาวชนไม่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรม และกลยุทธ์ที่ตรงกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยนี้เสนอแนะให้พิพิธภัณฑ์พัฒนาบทบาทเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น เช่น การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจหรือกรณีศึกษาเพื่อศึกษาโมเดลธุรกิจที่เหมาะสม และแนวทางการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางวัฒนธรรมที่สามารถสร้างรายได้และส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน

การวิจัยพบว่าการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง ควรมีการวิจัยเพื่อออกแบบและประเมินกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่หลากหลาย เช่น การใช้ Social Media Marketing การทำงานร่วมกับ Influencers ด้านศิลปวัฒนธรรม หรือการสร้างแคมเปญทางการตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อวัดผลการเข้าถึง การรับรู้ และการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้น

การวิจัยชี้ให้เห็นถึงการขาดความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่นในการผลักดันให้พิพิธภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการวิจัยเพื่อสำรวจบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้อง ว่าสามารถสนับสนุนและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาและยั่งยืนได้อย่างไร

บรรณานุกรม

ชวน เพชรแก้ว. (2559). โนรา : การอนุรักษ์และพัฒนา, สารอาศรมวัฒนธรรม
วลัยลักษณ์. 16(1), 1-27.

สุวิพร จำสอน.(2567). มโนราห์ วัฒนธรรมปักษ์ใต้. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567,
จาก <https://sites.google.com/site/aungang16/>.

- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2567). **ศิลปะการแห่งโนราห์**. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2567, จาก [https:// www.m-culture.go.th/phatthalung](https://www.m-culture.go.th/phatthalung).
- วราภรณ์ นุ่นแก้ว. (2549). **โนราเดิม เมืองตรัง**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- เรืองศรี วงษ์ศิริ. (2563). “มโนราห์” บนฐานการจัดการวัฒนธรรมร่วม : โนราเดิม เมืองตรัง, **วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติสามัญ วัดสระเรียง**. 4(2), 12–27.
- Yamane, T.(1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- Falk, J. H.,& Dierking, L. D. (2016). **The museum experience revisited**. Walnut Creek, CA: Left Coast Press.
- Hooper-Greenhill, E. (2000). **Museums and the interpretation of visual culture**. London: Routledge.
- Silverman, L. H. (2010). **The social work of museums**. London : Routledge.
- Trant, J. (2009). **Emerging convergence? Thoughts on museums**, archives, libraries and professional training, *Museum Management and Curatorship*. 24(4), 369–387.
- UNESCO. (2015). **Recommendation concerning the protection and promotion of museums and collections**, their diversity and their role in society. Retrieved July 28, 2024, from <https://www.unesco.org/en/articles/new-global-recommendation-museums-and-collections-adopted-0>.

วจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน
ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา : กรณีศึกษา
กิตติกรรมประกาศในวิทยานิพนธ์ที่เขียนเป็นภาษาไทย
An Interlanguage Pragmatic Study of Speech Acts of
Gratitude by Chinese Learners of Thai : A Case Study
of Acknowledgments in Thai Theses¹

หว่านซิน ล้าย^{2*} (Wanxin Lai)^{2*}

ดีอานา คาศา³ (Deeana kasa)³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา โดยเก็บข้อมูลจากกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์จำนวนทั้งสิ้น 230 เรื่อง แบ่งออกเป็นจากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจำนวน 62 เรื่อง ผู้เขียนภาษาไทยจำนวน 100 เรื่อง และผู้เขียนภาษาจีนกลางจำนวน 68 เรื่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หากลวิธีทางภาษาและเปรียบเทียบกันโดยใช้วิธีการสถิติไค-สแควร์ พร้อมทั้งอธิบายแนวโน้มการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ทั้งสามกลุ่มใช้กลวิธีการขอบคุณ

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิทยานิพนธ์เรื่อง วจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษากิตติกรรมประกาศในวิทยานิพนธ์ที่เขียนเป็นภาษาไทย

²นิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900, อีเมล: wanxin.l@ku.th

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900, อีเมล: deeana.k@ku.th

¹This article is part of a thesis titled: An Interlanguage Pragmatic Study of Speech Acts of Gratitude by Chinese Learners of Thai: A Case Study of Acknowledgments in Thai Theses

²Graduate Student, Department of Thai, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand, E-mail: wanxin.l@ku.th

³Assistant Professor, Department of Thai, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand, E-mail: deeana.k@ku.th

*Corresponding author : E-mail address : wanxin.l@ku.th

Received July 22, 2025 Revised: July 24, 2025 Accepted: July 29, 2025

แบบตรงไปตรงมามากกว่ากลวิธีการขอบคุณแบบอ้อมและกลวิธีเสริม เมื่อเปรียบเทียบความถี่พบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมาน้อยกว่าผู้เขียนภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ใช้ใกล้เคียงกับผู้เขียนภาษาจีนกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการขอบคุณแบบอ้อมมากกว่าผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลางอย่างมีนัยสำคัญ และใช้กลวิธีเสริมมากกว่าผู้เขียนภาษาไทยแต่ใช้น้อยกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นผลมาจากภาษาระหว่างกลางที่ผู้เรียนนำมาใช้ในภาษาเป้าหมาย ผลการศึกษานี้ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถทางวัจนปฏิบัติของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

คำสำคัญ : วัจนกรรมกรขอบคุณ, วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา, ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน, กิตติกรรมประกาศ

Abstract

This study investigates the speech acts of gratitude produced by Chinese learners of Thai within the framework of interlanguage pragmatics. Data were collected from 230 thesis acknowledgments, comprising 62 from Chinese learners of Thai, 100 from native Thai writers, and 68 from native Mandarin Chinese writers. The data were analyzed to identify linguistic strategies and compared using the chi-square statistical method, with an explanation of pragmatic transfer trends. The findings revealed that all three groups predominantly used direct gratitude strategies over indirect and supportive strategies. In terms of frequency, Chinese learners of Thai employed direct gratitude strategies significantly less often than native Thai writers but similarly to native Mandarin Chinese writers, indicating pragmatic transfer. However, Chinese learners of Thai employed indirect gratitude strategies significantly more than both native Thai and native Mandarin Chinese writers. They also employed

supportive strategies more frequently than native Thai writers but significantly less often than native Mandarin Chinese writers, reflecting the influence of their interlanguage in the target language. These findings enhance understanding of the linguistic behavior of Chinese learners of Thai and provide practical implications for language instruction to improve their pragmatic competence in Thai.

Keywords : Speech Acts of Gratitude, Interlanguage Pragmatics, Chinese learners of Thai, Acknowledgments

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้โลกกลายเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันอย่างแน่นแฟ้นซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลจากสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างสามารถปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้มากยิ่งขึ้น ภาษาในฐานะเครื่องมือสื่อสาร จึงมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลจากบริบทวัฒนธรรมที่หลากหลาย แม้ว่าภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาสากลที่ใช้แพร่หลายที่สุดในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม แต่ในบางกรณีภาษาไทยก็สามารถทำหน้าที่เป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างบุคคลจากวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน เช่น ยางวอน ฮยอน (2560) ได้ศึกษาชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางสื่อสารกับชาวไทย รดาร์ตน์ ศรีพันธุ์วรกุล (2562) ได้ศึกษาชาวจีนใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางสื่อสารกับชาวไทย ดือนา คาซา (2564) ได้ศึกษาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางสื่อสารกับชาวไทย

ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มผู้เรียนชาวจีน ตามข้อมูลสถิติจำนวนนักศึกษาต่างชาติ ปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 ของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (มติชนออนไลน์, 2566) เผยให้เห็นว่า นักศึกษาจีนจัดอยู่ในอันดับที่หนึ่งในจำนวนชาวต่างชาติเข้ามาเรียนที่ประเทศไทย ดังนี้

“จำนวนนักศึกษาต่างชาติ ปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 1 มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติ 3.6 หมื่นกว่าคน อันดับ 1-10 นักศึกษาต่างชาตินิยมเรียนในสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่ 1) จีนจำนวน 21906 คน 2) เมียนมาจำนวน 4046 คน 3) กัมพูชาจำนวน 1528 คน 4) บุคคลไร้สัญชาติจำนวน 868 คน 5) เวียดนามจำนวน 647 คน 6) ลาวจำนวน 610 คน 7) อินโดนีเซียจำนวน 543 คน 8) ฟิลิปปินส์จำนวน 541 คน 9) อินเดียจำนวน 413 คน และ 10) ภูฏานจำนวน 276 คน”

จากข้อมูลข้างต้น จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนชาวจีนจึงถือเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและได้รับความสนใจจากนักวิจัยจำนวนมาก อีกทั้งความนิยมในการศึกษาภาษาไทยของผู้เรียนชาวต่างชาติยังส่งผลให้การศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยปฏิบัติการศาสตร์ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนยังคงมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยปฏิบัติการศาสตร์ของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน โดยใช้แนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics หรือ ILP) หมายถึง การศึกษาความเข้าใจและการผลิตอันตรภาษาของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบข้อมูลภาษาแม่กับภาษาที่สองของผู้เรียนตามแนวทางการศึกษา ที่เสนอโดย Selinker (1972) ซึ่งเป็นสาขาที่ศึกษาการรับรู้และการใช้ภาษาที่สองในเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (Kasper & Blum-Kulka, 1993 : 3)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนภาษาไทยชาวต่างประเทศตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา พบว่า งานที่เกี่ยวข้องมุ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านการผลิตวจนกรรม (speech act) ของผู้เรียน ซึ่งหมายถึงการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อเจตนาในบริบทต่าง ๆ (Searle, 1969) โดยวจนกรรมถือเป็นหน่วยพื้นฐานในการสื่อสารสามารถสะท้อนให้เห็นความสามารถในการใช้ภาษาที่สองของผู้เรียนภาษาไทยชาวต่างประเทศ

แม้ว่างานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวจนกรรมแสดงความรู้สึกรับได้รับความสนใจจากนักวิจัยไทยอย่างต่อเนื่อง เช่น วจนกรรมการแสดงความไม่พอใจ (รุ่งอรุณ ใจชื่อ, 2549; สุธาสิณี พลอยขาว, 2551; ชาญวิทย์ เขาวฤทธา, 2561; รดาร์ตน์ ศรีพันธุ์วรศกุล, 2565) วจนกรรมการขอโทษ (ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา, 2541; ประไพพรรณ ฟิ่งฉิม, 2559) วจนกรรมการทักทาย (อิทธิพงษ์ เพ็ชรเกิด, 2556; Kasa, 2021) และวจนกร

รมแสดงความผิดหวัง (อรวี บุญนาค, 2550) แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวกับวัจนกรรม การขอบคุณในบริบทของภาษาไทย ทั้งที่วัจนกรรมการขอบคุณจัดอยู่ในกลุ่มวัจนกรรม แสดงความรู้สึก ซึ่งเป็นหนึ่งในห้าประเภทของวัจนกรรมที่ Searle (1969) เสนอไว้

ความรู้สึกซาบซึ้งขอบคุณมีผลทางบวกทั้งต่อความเป็นบุคคลและสะท้อนถึงสัมพันธภาพของความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย กิตติกรรมประกาศเป็นบทที่เจ้าของงานแสดงความรู้สึกขอบคุณต่อผู้ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นลักษณะการใช้กลวิธีบางประการในการขอบคุณ โดยเฉพาะภาษาเขียนที่เป็นทางการ จึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจ

ทั้งนี้ วัจนกรรมการขอบคุณเป็นวัจนกรรมที่น่าสนใจ เนื่องจากในแต่ละวัฒนธรรม อาจมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์ของผู้ที่มาจากต่างสังคมวัฒนธรรมกันก็มีลักษณะเฉพาะของตน ตัวอย่างดังนี้

ขอให้สุขภาพแข็งแรง พบแต่ความสุข ราบรื่นในการเรียนหรือการทำงาน (ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน)

สุดท้ายนี้ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยจงปกป้องคุ้มครองท่านผู้มีพระคุณทุกท่าน ให้มีความสุขความเจริญตลอดชั่วกาลนานเทอญ (ผู้เขียนภาษาไทย)

祝你们身体健康，平安喜乐

ขอให้พวกคุณสุขภาพแข็งแรง ปลอดภัยและมีความสุข
(ผู้เขียนภาษาจีนกลาง)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทั้งสามใช้กลวิธีการอวยพรเช่นเดียวกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ภาษาพบว่า การอวยพรของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เขียนภาษาจีนกลางมีลักษณะการใช้ภาษาที่คล้ายคลึงกัน ในขณะที่แตกต่างกับผู้เขียนภาษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสังคมวัฒนธรรม ทั้งนี้ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้ อาจเป็นผลมาจากการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา เพื่อแสดงให้เห็นกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทย

ชาวจีนใช้ในการขอบคุณแตกต่างกับผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลางหรือไม่ อย่างไร พร้อมทั้งอธิบายปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่าง เช่น การถ่ายโอนทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เขียนภาษาไทย และผู้เขียนภาษาจีนกลางตามแนววัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ วัฒนธรรมการขอบคุณ และวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

1. วัฒนธรรมการขอบคุณ

วัจนกรรม (speech act) เป็นทฤษฎีที่สำคัญในการศึกษาการใช้ถ้อยคำสื่อเจตนาในบริบทต่าง ๆ โดยมีนักปรัชญาภาษาสองท่านมีบทบาทสำคัญในแนวคิดนี้ได้แก่ จอห์น ออสติน (John Austin) ผู้บุกเบิกทฤษฎีวัจนกรรม และจอห์น เซิร์ล (John Searle) ซึ่งเป็นผู้พัฒนาแนวคิดนี้ให้แพร่หลายมากขึ้น Austin (1962) ได้เสนอว่าเมื่อเรากล่าวถ้อยคำแต่ละครั้ง จะมีการกระทำเกิดขึ้น 3 อย่าง ได้แก่ การสื่อเนื้อหาหรือความหมายตามรูปภาษา (locutionary act) การสื่อเจตนาหรือวัจนกรรม (illocutionary act) และการสื่อผลหรือวัจนผล (perlocutionary act) ส่วน Searle (1969) ซึ่งเห็นว่าวัจนกรรมเป็นหน่วยพื้นฐานในการสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนเนื้อหาความ (propositional content) และส่วนการสื่อเจตนา (illocutionary act) นอกจากนี้ Searle (1969) ได้จำแนกประเภทวัจนกรรมเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัจนกรรมบอกกล่าว หมายถึง ผู้ก่อดนเองกับความเป็นจริงของถ้อยคำที่กล่าว เช่น การบอกเล่า การสรุป การตำหนิ กลุ่มวัจนกรรมชี้แนะ หมายถึง ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การสั่ง การขอรับรอง การถาม กลุ่มวัจนกรรมผูกมัด หมายถึง ผู้พูดผูกมัดตนเองว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต เช่น การสัญญา การขู่ว่า การเสนอให้ กลุ่มวัจนกรรม

แสดงความรู้สึก หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจอารมณ์ ความรู้สึก เช่น การขอบคุณ การขอโทษ การทักทาย การแสดงความยินดี และกลุ่มวัจนกรรม ประกาศ หมายถึง เมื่อประกาศไปแล้วจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทันที มักเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคม และสถานการณ์ที่เป็นทางการ เช่น การประกาศสงคราม การประกาศการสมรส การไล่่ออก อย่างไรก็ตาม Searle (1969 : 67) ยังเสนอว่า ถ้อยคำหนึ่ง ๆ จะจัดเป็นวัจนกรรมใดก็ต่อเมื่อมีเงื่อนไขวัจนกรรมครบตามเงื่อนไขวัจนกรรมนั้น ๆ ประกอบด้วย 4 เงื่อนไข โดยวัจนกรรมที่จะเป็นการขอบคุณได้นั้น ต้องมีเงื่อนไข ได้แก่ 1) เงื่อนไขเนื้อหาความ (propositional condition) คือ การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และผู้ฟังเป็นผู้กระทำ 2) เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory condition) คือ การกระทำมีประโยชน์ต่อผู้พูดและผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นมีประโยชน์ต่อผู้พูดด้วย 3) เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition) คือ ผู้พูดอยากขอบคุณหรืออยากชื่นชมการกระทำของผู้ฟัง และ 4) เงื่อนไขจำเป็น (essential condition) คือ จัดเป็นการแสดงการขอบคุณหรือการชื่นชม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการขอบคุณ พบว่างานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมการขอบคุณในภาษาไทยยังไม่พบ แต่วัจนกรรมการขอบคุณในภาษาจีนพบ 2 เรื่อง ได้แก่ The Speech Act of Thanking in Chinese (Wang, 2007) A Corpus-based Study on Thanking Speech Act in Chinese (Kuang, 2013) งานของ Wang (2007) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างของถ้อยคำกล่าวขอบคุณ กลวิธีในการแสดงการขอบคุณ หน้าที่ของถ้อยคำกล่าวขอบคุณ ผลการวิจัยพบว่า การขอบคุณเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน โดยมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ 3 ระดับ และกลวิธีในการขอบคุณมีทั้งกลวิธีตรง และกลวิธีอ้อม ส่วนงานของ Kuang (2013) ศึกษากลวิธีในการแสดงการขอบคุณ ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีในการขอบคุณได้แบ่งออกเป็นกลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมากับกลวิธีการขอบคุณแบบอ้อม อย่างไรก็ตาม ผลการเปรียบเทียบความถี่ของการใช้กลวิธีแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมามากกว่ากลวิธีการขอบคุณแบบอ้อม เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2. วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

คำว่า “Interlanguage” ในภาษาไทยจะใช้คำว่า “อันตรภาษา” หรือ “ภาษาระหว่างกลาง” (ราชบัณฑิตยสภา, 2560 : 231) Larry Selinker (1972) นักวิชาการด้านการศึกษารับรู้ภาษาที่สอง (second language acquisition) เป็นคนแรกที่เสนอคำว่า Interlanguage และอธิบายว่า Interlanguage หมายถึง ขั้นที่อยู่ระหว่างกลางของภาษาแม่และภาษาเป้าหมาย (target language) ส่วนวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (ILP) คือการศึกษาความเข้าใจและการผลิตอันตรภาษาในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียน เช่น การสื่อเจตนาในบริบทต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลภาษาแม่และภาษาที่สองของผู้เรียนตามแนวทางการศึกษาอันตรภาษา (interlanguage studies) ที่เสนอโดย Selinker (1972) เพื่อชี้ให้เห็นว่าความสามารถทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้เรียนต่างจากภาษาเป้าหมายอย่างไร พร้อมทั้งชี้ให้เห็นพฤติกรรมการใช้อันตรภาษาบางประการของผู้เรียนที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ (Kasper & Blum-Kulka, 1993 : 12) และ Boxer (2002) ให้นิยามไว้ว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นไปที่ภาษาที่ผู้เรียนใช้ โดยทั่วไปงานวิจัยตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบการผลิตภาษาของเจ้าของภาษาและผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (Culpeper et al., 2018 : 14)

Kasper & Blum-Kulka (1993 : 4-13) ได้แบ่งขอบเขตของวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ความเข้าใจด้านวัจนปฏิบัติ (pragmatics comprehension) การผลิตการกระทำทางภาษา (production of linguistic action) พัฒนาการของสามัคติยะวัจนปฏิบัติ (development of pragmatic competence) การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติ (pragmatic transfer) และผลการสื่อสาร (communicative effect) ทั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการผลิตการกระทำทางภาษาของผู้เรียนภาษาไทย ชาวจีน พร้อมทั้งอธิบายการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติ

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาของ Kasper & Blum-Kulka (1993) เป็นแนวคิดหลักในการศึกษาวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน โดยศึกษาในขอบเขตการผลิตการกระทำทางภาษาและการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติ

วิธีการวิจัย

1. การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมและการคัดเลือกข้อมูล

2.1 การเก็บข้อมูลจากกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์

1) กลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้วิจัยจะเลือกกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลกลุ่มมหาวิทยาลัยกลุ่มแรกที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมกำหนด คือกลุ่มพัฒนาการวิจัยระดับแนวหน้าของโลก (จำนวน 16 แห่ง) โดยเลือกวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาที่เป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย และกำหนดว่าวิทยานิพนธ์ที่เก็บมาต้องเป็นวิทยานิพนธ์ที่เขียนเป็นภาษาไทยและผู้เขียนเป็นชาวจีน ได้ทั้งหมด 62 เรื่อง

2) กลุ่มผู้เขียนภาษาไทย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 1 ดังกล่าวข้างต้น จากนั้น เลือกวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาที่เป็นสาขาภาษาไทย และกำหนดว่าผู้เขียนต้องเป็นชาวไทย ได้ทั้งหมดจำนวน 2625 เรื่อง

3) กลุ่มผู้เขียนภาษาจีนกลาง ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูล China National Knowledge Infrastructure (CNKI) โดยใช้คำว่า “泰语” (ภาษาไทย) เป็นคำสำคัญในการค้นหา แล้วเลือกสาขาวิชาวรรณคดีภาษาเอเชียและแอฟริกา และสาขาภาษาศาสตร์ภาษาต่างประเทศและภาษาศาสตร์ประยุกต์ พบบานสาขาวิชาวรรณคดีภาษาเอเชียและแอฟริกาและสาขาภาษาศาสตร์ภาษาต่างประเทศและภาษาศาสตร์ประยุกต์ทั้งหมด 128 เรื่อง จากนั้น ตัดวิทยานิพนธ์ที่เขียนโดยชาวต่างชาติ และวิทยานิพนธ์ที่ไม่มีกิตติกรรมประกาศและงานแปลเอกสารออก ได้ทั้งหมด 68 เรื่อง

2.2 การคัดเลือกข้อมูลกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์

ในการคัดเลือกข้อมูลกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์ กลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน จะเลือกทั้งหมดที่ได้มา เนื่องจากวิทยานิพนธ์ที่เขียนเป็นภาษาไทยของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนที่เผยแพร่ออกมามีเพียง 62 เรื่อง ในกลุ่มผู้เขียน

ภาษาไทย ผู้วิจัยคัดเลือก 100 เรื่องจาก 2625 เรื่องด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ส่วนกลุ่มผู้เขียนภาษาจีนกลาง ผู้วิจัยคัดเลือกวิทยานิพนธ์ทั้งหมดที่ได้มารวม 68 เรื่อง ดังนั้น กิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งหมด 230 เรื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูลกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์

1) นำเนื้อหาในกิตติกรรมประกาศของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เขียนภาษาไทย และผู้เขียนภาษาจีนกลางมาแบ่งเป็นถ้อยคำตามนิยามของ Hurford & Heasley (1983 : 16) ที่ว่า “ถ้อยคำหมายถึงช่วงของการพูดที่ค้นด้วยความเงียบ โดยผู้พูดคนเดียวคนหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ” ดังนั้น ผู้วิจัยใช้การเว้นวรรคและการจบความเป็นเกณฑ์ในการแบ่งถ้อยคำ

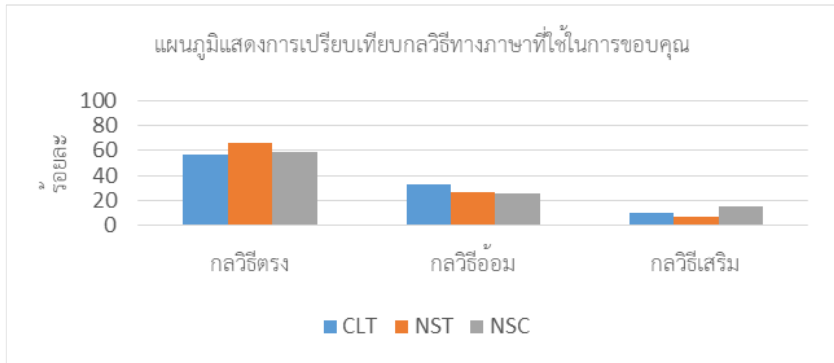
2) นำถ้อยคำที่แบ่งออกมาจำแนกเป็นกลวิธีทางภาษาตามความรู้ทางวาทปฏิบัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นกลวิธีตรง กลวิธีอ้อม และกลวิธีเสริม โดยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้เขียน

3) นับความถี่ของกลวิธีต่าง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มเลือกใช้ในการขอขอบคุณวิเคราะห์การถ้อยคำทางวาทปฏิบัติ โดยใช้วิธีการทางสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการขอขอบคุณแตกต่างจากผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลางอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

ผลการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบวาทกรรมการขอขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้เขียนภาษาไทย ตามแนววาทปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ประกอบด้วย การเปรียบเทียบกลวิธีการขอขอบคุณ พร้อมอธิบายการถ้อยคำทางวาทปฏิบัติ ทั้งนี้ การนำกลุ่มผู้เขียนภาษาจีนกลางมาประกอบการเปรียบเทียบกลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและกลุ่มผู้เขียนภาษาไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาแม่ที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน (CLT) ผู้เขียนภาษาไทย (NST) และผู้เขียนภาษาจีนกลาง (NSC) ใช้ในการขอขอบคุณแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมการขอขอบคุณของกลุ่มข้อมูลทั้งสามกลุ่มมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกัน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการขอขอบคุณ
ที่มา : หวานชิน ล้าย (ออกแบบเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2567)

จากแผนภูมิข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทั้งสามกลุ่มต่างใช้การขอขอบคุณที่ทั้งใกล้เคียงกันและแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงแบ่งการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เขียนภาษาไทยใช้ออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการขอขอบคุณ กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และกลวิธีทางภาษาที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

1. ภาพรวมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการขอขอบคุณ ผลการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เขียนภาษาไทยใช้ในการขอขอบคุณสามารถสรุปได้เป็นประเด็นต่อไปนี้

1) กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการขอขอบคุณของทั้งสามกลุ่มมีทั้งกลวิธีตรง กลวิธีอ้อม และกลวิธีเสริม โดยกลวิธีตรง หมายถึงถ้อยคำที่แสดงว่าผู้เขียนกล่าวขอบคุณผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้ และกลวิธีอ้อม หมายถึงถ้อยคำที่แสดงว่าผู้เขียนกล่าวขอบคุณผู้อื่นโดยไม่มีคำว่า “ขอบคุณ” ปรากฏ แต่ใช้กลวิธีอื่นที่ต้องการอาศัยการตีความเพื่อให้เข้าใจการแสดง

เจตนาขอบคุณ ส่วนกลวิธีเสริม หมายถึงถ้อยคำที่ไม่ได้แสดงว่าผู้เขียนต้องการกล่าวขอบคุณผู้อื่นเมื่อปรากฏเดียว แต่นำมาใช้เสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการแสดงเจตนาขอบคุณเพื่อเน้นความรู้สึกขอบคุณให้มีน้ำหนักและแสดงความเคารพหรือใส่ใจว่าผู้เขียนไม่ได้มองข้ามความเมตตาที่ผู้อื่นมีให้

ในกลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน พบกลวิธีตรง 1 กลวิธี คือการขอบคุณแบบตรงไปตรงมา และใช้กลวิธีอ้อมทั้งหมด 8 กลวิธี ได้แก่ การชื่นชมยกย่อง การยกย่องความดีความชอบให้แก่ผู้อื่น การแสดงความรู้สึกซาบซึ้ง การแสดงความรู้คุณ การอุทิศ การแสดงความรู้สึกมีความสุข การกล่าวถึงความสัมพันธ์ และการแสดงความรู้สึกโชคดี ส่วนกลวิธีเสริมพบ 4 กลวิธี ได้แก่ การเน้นความรู้สึกขอบคุณ การแสดงความหวัง การอวยพร และการถ่อมตน

ในกลุ่มผู้เรียนภาษาไทย พบกลวิธีตรง 1 กลวิธี คือการขอบคุณแบบตรงไปตรงมา และพบกลวิธีอ้อมทั้งหมด 8 กลวิธี ได้แก่ การยกย่องความดีความชอบให้แก่ผู้อื่น การชื่นชมยกย่อง การแสดงความรู้สึกซาบซึ้ง การอุทิศ การแสดงความรู้คุณ การแสดงความรู้สึกโชคดี การแสดงความรู้สึกภูมิใจ และการแสดงความรู้สึกมีความสุข ส่วนกลวิธีเสริมพบ 5 กลวิธี ได้แก่ การเน้นความรู้สึกขอบคุณ การให้คำมั่นสัญญา การแสดงความหวัง การอวยพร และการถ่อมตน

ในกลุ่มผู้เรียนภาษาจีนกลาง พบกลวิธีตรง 1 กลวิธี คือการขอบคุณแบบตรงไปตรงมา และพบกลวิธีอ้อมทั้งหมด 12 กลวิธี ได้แก่ การชื่นชมยกย่อง การยกย่องความดีความชอบให้แก่ผู้อื่น การแสดงความรู้สึกซาบซึ้ง การแสดงความรู้สึกโชคดี การแสดงความรู้คุณ การตอบรับความคาดหวัง การแสดงความรู้สึกมีความสุข การกล่าวถึงความสัมพันธ์ การแสดงความรู้สึกอบอุ่นใจ การแสดงความรู้สึกสบายใจ การแสดงความรู้สึกดีใจ และการยกย่องความดีความชอบให้แก่ตนเอง ส่วนกลวิธีเสริมพบ 5 กลวิธี ได้แก่ การเน้นความรู้สึกขอบคุณ การให้คำมั่นสัญญา การแสดงความหวัง การอวยพร และการถ่อมตน

ทั้งนี้ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมา มากกว่ากลวิธีการขอบคุณแบบอ้อมเช่นเดียวกับผู้เรียนภาษาไทยและผู้เรียนภาษาจีนกลาง อาจเป็นผลมาจากมาตรฐานของรูปแบบการเขียนกิตติกรรมประกาศ

2) ในส่วนของกลวิธีตรง ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมาในความถี่น้อยกว่าผู้เขียนภาษาไทยและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=56.87\% < NST=66.28\%$; $X^2=16.291$, $p\text{-value}<0.01$) ทั้งนี้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนก็ใช้กลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมาน้อยกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางแต่ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=56.87\% < NSC=59.34\%$; $X^2=0.962$, $p\text{-value}=0.327$) สันนิษฐานได้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัฒนธรรม

3) ในส่วนของกลวิธีอ้อม พบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีการเลือกใช้กลวิธีทั้งที่เหมือนกัน และแตกต่างกัน กับผู้เขียนภาษาไทย โดยกลวิธีที่ปรากฏในทั้งสองกลุ่มมีทั้งหมด 6 กลวิธี ได้แก่ การชื่นชมยกย่อง การยกย่องความดีความชอบให้แก่ผู้อื่น การแสดงความรู้สึกซาบซึ้ง การอุทิศ การแสดงความรู้สึกมีความสุข การแสดงความรู้สึกโชคดี อย่างไรก็ตาม กลวิธีการขอบคุณแบบอ้อมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้ทั้งหมดเป็นกลวิธีที่เน้นผู้อื่น ซึ่งแตกต่างกับผู้เขียนภาษาไทยมีการเลือกใช้กลวิธีที่เน้นตนเอง ทั้งนี้ กลวิธีการขอบคุณแบบอ้อมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้มากที่สุด คือการชื่นชมยกย่อง เช่นเดียวกับผู้เขียนภาษาจีนกลาง ในขณะที่ผู้เขียนภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีการยกย่องความดีความชอบให้แก่ผู้อื่นมากที่สุด เมื่อพิจารณาในด้านความถี่พบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีอ้อมมากกว่าผู้เขียนภาษาไทยและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=33.28\% > NST=26.78\%$; $X^2=8.803$, $p\text{-value}=0.003$) ในขณะเดียวกัน ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนก็ใช้กลวิธีอ้อมมากกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=33.28\% > NSC=25.14\%$; $X^2=12.353$, $p\text{-value}<0.01$) ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากภาษาระหว่างกลางที่ผู้เรียนนำมาใช้แทนภาษาเป้าหมาย

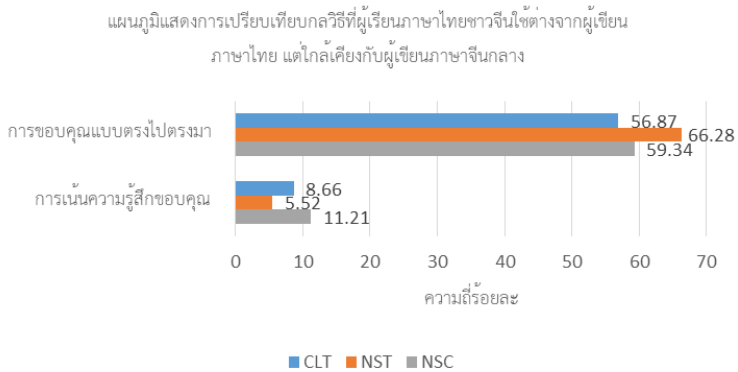
4) ในส่วนของกลวิธีเสริม ผู้วิจัยพบว่า ความหลากหลายของกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้คล้ายคลึงกับผู้เขียนภาษาไทยเช่นกัน โดยกลวิธีเสริมที่พบในข้อมูลทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ การเน้นความรู้สึกขอบคุณ การแสดงความหวัง การอวยพร การถ่อมตน และผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เขียนภาษาไทยเลือกใช้มากที่สุด คือการเน้นความรู้สึกขอบคุณ เมื่อพิจารณาความถี่ในการใช้กลวิธีเสริมพบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีเสริมมากกว่าผู้เขียนภาษาไทยและแตกต่าง

อย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=9.85\% > NST=6.95\%$; $X^2=4.929$, $p\text{-value}=0.026$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีเสริมน้อยกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=9.85\% < NSC=15.52\%$; $X^2=10.757$, $p\text{-value}=0.001$) อาจสันนิษฐานได้ว่า พฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้ไม่ได้เป็นผลมากจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติ แต่เป็นผลมาจากข้อจำกัดของความสามารถทางวัจนปฏิบัติของผู้เรียน กล่าวคือ เนื่องจากความสามารถทางวัจนปฏิบัติของผู้เรียนยังไม่พัฒนาอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผู้เรียนเลือกใช้กลวิธีเสริมมากขึ้นในการขอบคุณ ในขณะที่ผู้เขียนภาษาไทยมีความรู้ความเข้าใจทางวัจนปฏิบัติในการใช้ภาษาและวัฒนธรรมไทย จึงใช้กลวิธีเสริมอย่างระมัดระวังและหลีกเลี่ยงการใช้มากเกินไป

2. กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จากการเปรียบเทียบความถี่ที่ปรากฏของกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลางใช้ ผู้วิจัยได้จำแนกกลวิธีที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยแต่ใกล้เคียงกับผู้เขียนภาษาจีน และกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลาง

2.1 กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยแต่ใกล้เคียงกับผู้เขียนภาษาจีนกลาง

กลวิธีการขอบคุณที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยแต่ใกล้เคียงกับผู้เขียนภาษาจีนกลางมี 2 กลวิธี ได้แก่ การขอบคุณแบบตรงไปตรงมา การเน้นความรู้สึกขอบคุณ ผลการเปรียบเทียบ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้เขียนภาษาไทย แต่ใกล้เคียงกับผู้เขียนภาษาจีนกลาง
ที่มา : หว่านซิน ล่าย (ออกแบบเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2567)

จากแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การขอบคุณแบบตรงไปตรงมาเป็นกลวิธีตรงที่ทั้งสามกลุ่มใช้ในความถี่สูง และการเน้นความรู้สึกขอบคุณที่เป็นกลวิธีเสริมที่ใช้ในความถี่น้อยลง ดังนี้

กลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมา หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้เขียนกล่าวขอบคุณผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้ และมักจะมีความว่า “ขอบคุณ” หรือคำที่สื่อความหมายเดียวกันกับ “ขอบคุณ” ปรากฏด้วย เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ รวมทั้งญาติพี่น้องทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยอยู่เสมอ

จากตัวอย่างที่ 1 เป็นวัจนกรรมกรการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เขียนต้องการขอบคุณคุณพ่อคุณแม่ และสมาชิกต่าง ๆ ในครอบครัวที่ส่งกำลังใจให้โดยตลอด เป็นการขอบคุณแบบตรงไปตรงมาเช่นกัน เห็นได้จากถ้อยคำ “ขอกราบขอบพระคุณ”

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมาน้อยกว่าผู้เขียนภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=56.87\% < NST=66.28\%$; $X^2=16.291$, $p\text{-value}<0.01$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เขียนภาษาจีนกลางใช้กลวิธีนี้ในความถี่ที่ใกล้เคียงกัน

(CLT=56.87%<NSC=59.34%; $\chi^2=0.962$, p-value=0.327) ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้จากภาษาจีน ทั้งนี้ผู้เรียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลางใช้กลวิธีการขอขอบคุณแบบตรงไปตรงมาน้อยกว่าผู้เขียนภาษาไทย อาจเป็นผลมาจากหลักการความสุภาพของ Leech (1983) ที่กล่าวว่าชาวจีนให้ความสำคัญกับหลักความถ่อมตน (modesty Maxim) และหลักกลวิธี (tact Maxim) จึงมักหลีกเลี่ยงการขอขอบคุณแบบตรงไปตรงมา เพราะอาจถูกมองว่าเป็นการแสดงความรู้สึกของตนมากเกินไป และหันมาใช้กลวิธีอ้อมหรือกลวิธีเสริมแทน ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยที่มองว่าการขอขอบคุณเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ฟังมากกว่าการคุกคามหน้า ดังที่ Brown & Levinson (1987) กล่าวว่า การขอขอบคุณแบบตรงไปตรงมาอาจคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด ในขณะที่ชาวไทยมองว่าเป็นการ “ให้หน้า” และแสดงความจริงใจ

การเน้นความรู้สึกขอขอบคุณ หมายถึง การใช้คำขยายและมูลบทเพื่อยกระดับและเน้นย้ำความรู้สึกขอขอบคุณ ของผู้เขียน เมื่อปรากฏเดี่ยวไม่ได้สื่อเจตนาขอขอบคุณ จึงต้องปรากฏกับกลวิธีหลักเพื่อแสดงเจตนาการขอขอบคุณ เช่น

ตัวอย่างที่ 2 ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณประเทศไทยอีกครั้งที่ได้ให้ที่อยู่อย่างอบอุ่นเอื้อเฟื้อต่อผู้วิจัยมานานหลายปี

จากตัวอย่างที่ 2 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน การที่กล่าวขอบคุณอย่างเดี่ยวไม่สามารถแสดงความรู้สึกขอบคุณอย่างเพียงพอ จำเป็นต้องใช้คำสื้อมูลบท “อีกครั้ง” เพื่อกล่าวขอบคุณซ้ำและเน้นความรู้สึกขอบคุณ

ตัวอย่างที่ 3 ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่เป็นอย่างสูง

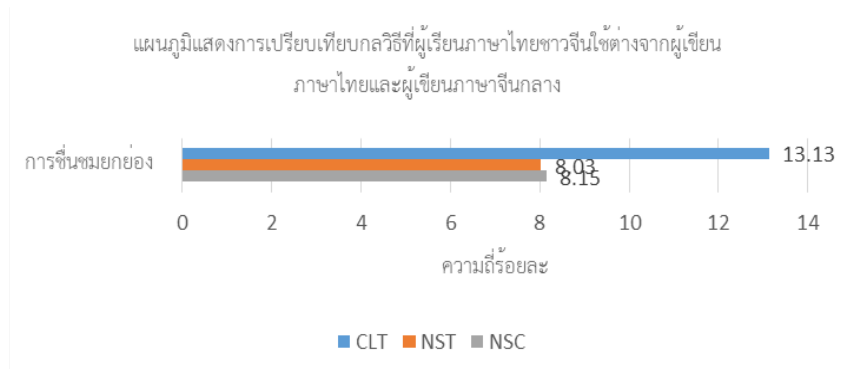
จากตัวอย่างที่ 3 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เขียนภาษาไทย ผู้เขียนใช้รูปภาษา “เป็นอย่างสูง” ในเน้นความรู้สึกขอขอบคุณ โดยปรากฏร่วมกับกลวิธีการขอขอบคุณแบบตรงไปตรงมา

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการเน้นความรู้สึกขอบคุณมากกว่าผู้เขียนภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (CLT=8.66%>NST=5.52%; $\chi^2=6.792$, p-value=0.009) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทย

ชาวจีนใช้กลวิธีนี้ในความถี่ที่ใกล้เคียงกัน ($CLT=8.66\% < NSC=11.21\%$; $\chi^2=2.737$, $p\text{-value}=0.098$) จึงสันนิษฐานว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้ถ่ายโอนจากภาษาจีนเช่นกัน ทั้งนี้ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เขียนภาษาจีนกลางเลือกใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้เขียนภาษาไทยเนื่องจากในวัฒนธรรมจีน เจ้าของภาษานิยมนำกลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมาประกอบกับกลวิธีการเน้นความรู้สึกขอบคุณเพื่อเสริมความรู้สึกซาบซึ้งขอบคุณที่มีต่อผู้ให้ความช่วยเหลือ และมักจะใช้พจนานุกรมบางประการในการขอบคุณ เช่น “衷心感谢” (ขอบคุณอย่างจริงใจ) จึงส่งผลให้ความถี่ของผู้เขียนภาษาจีนสูงกว่า อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของภาษาแม่ยังส่งผลให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนถ่ายโอนพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้มาใช้ในภาษาไทย ในขณะที่ผู้เขียนภาษาไทยมีรูปภาพที่มากพอในการแสดงความรู้สึกซาบซึ้งขอบคุณโดยไม่จำเป็นต้องใช้กลวิธีนี้มาเสริมความรู้สึก

2.2 กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลาง

กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลาง พบเพียงกลวิธีเดียว คือ กลวิธีการชื่นชมยกย่อง ผลการเปรียบเทียบความถี่ที่ปรากฏของกลวิธีตามแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลาง
ที่มา : หว่านซิน ล่าย (ออกแบบเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2567)

จากแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การชื่นชมยกย่องเป็นกลวิธีอ้อมที่ใช้ในความถี่สูงในการขอบคุณแบบอ้อม โดยการชื่นชมยกย่อง หมายถึงผู้เขียนกล่าวขอบคุณโดยชื่นชมยกย่องความประพฤติดีของผู้ให้ความช่วยเหลือ หรือการแสดงการยอมรับความช่วยเหลือที่ได้จากผู้อื่น เช่น

ตัวอย่างที่ 4 คนไทยเป็นคนใจดี มีความเป็นมิตร ชอบช่วยเหลือผู้คน มีสัมมาคารวะ และมีรอยยิ้มที่จริงใจ

จากตัวอย่างที่ 4 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เขียนชื่นชมว่า “คนไทยเป็นคนใจดี มีความเป็นมิตร ชอบช่วยเหลือผู้คน มีสัมมาคารวะ และมีรอยยิ้มที่จริงใจ” เพื่อกล่าวขอบคุณ

ตัวอย่างที่ 5 ผู้เป็นอากาศ เป็นแสงสว่างที่ไม่มีวันดับ และรักลูกโดยปราศจากเงื่อนไข

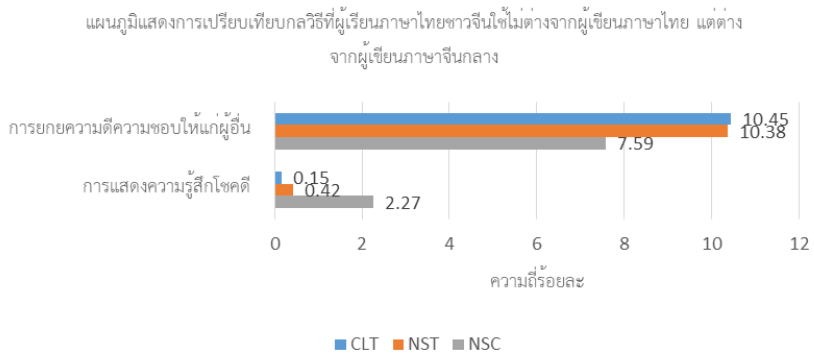
จากตัวอย่างที่ 5 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทย ผู้เขียนชื่นชมยกย่องแม่เป็น “ผู้เป็นอากาศ เป็นแสงสว่างที่ไม่มีวันดับ รักลูกโดยปราศจากเงื่อนไข” เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการขอบคุณคุณแม่

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า การชื่นชมยกย่องเป็นกลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในความถี่มากกว่าผู้เขียนภาษาไทยและต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=13.13\% > NST=8.03\%$; $\chi^2=12.561$, $p\text{-value}<0.001$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($CLT=13.13\% > NSC=8.15\%$; $\chi^2=10.225$, $p\text{-value}=0.001$) ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากข้อจำกัดของความสามารถทางวัฒนธรรมของนักเรียน กล่าวคือ ผู้เรียนในการรับรู้ภาษาที่สอง อาจเลือกใช้กลวิธีที่ถ่ายโอนจากภาษาแม่มากเกินไป

3. กลวิธีทางภาษาที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ กลวิธีทางภาษาที่ไม่แตกต่างกันมีทั้งหมด 8 กลวิธี ได้แก่ การยกย่องความดีความชอบให้แก่ผู้อื่น การแสดงความรู้สึกซาบซึ้ง การแสดงความรู้คุณ การแสดงความรู้สึกมีความสุข การแสดงความรู้สึกโชคดี การแสดงความหวัง การอวยพร การถ่อมตน ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบความถี่ที่ปรากฏ ผู้วิจัยได้จำแนกกลวิธีเหล่านี้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลวิธีที่ใช้ไม่แตกต่างจากผู้เขียนภาษาไทย แต่ต่างจากผู้เขียนภาษาจีนกลาง และกลวิธีที่ใช้ไม่แตกต่างจากผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลาง

3.1 กลวิธีที่ใช้ไม่แตกต่างจากผู้เขียนภาษาไทย แต่ต่างจากผู้เขียนภาษาจีนกลาง

กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ไม่ต่างจากผู้เขียนภาษาไทย แต่ต่างจากผู้เขียนภาษาจีนกลาง มี 2 กลวิธี ได้แก่ การยกความดีความชอบให้แก่ผู้อื่น การแสดงความรู้สึกโชคดี ผลการเปรียบเทียบความถี่ที่ปรากฏ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ไม่ต่างจากผู้เขียนภาษาไทย แต่ต่างจากผู้เขียนภาษาจีนกลาง
ที่มา : หว่านซิน ล่าย (ออกแบบเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2567)

จากแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การยกความดีความชอบให้แก่ผู้อื่น และการแสดงความรู้สึกโชคดีเป็นกลวิธีอ้อมที่ใช้ไม่ต่างจากผู้เขียนภาษาไทย แต่ต่างจากผู้เขียนภาษาจีนกลาง ดังนี้

การยกความดีความชอบให้แก่ผู้อื่น หมายถึงผู้เขียนกล่าวขอบคุณ โดยยกความสำเร็จที่ได้ให้เป็นความสำเร็จที่มาจากผู้อื่น กลวิธีนี้แสดงให้เห็นว่า ที่การเขียนวิทยานิพนธ์สำเร็จได้นั้นเป็นเพราะผู้อื่น เช่น

ตัวอย่างที่ 6 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากมิได้รับความกรุณาจากหลายฝ่าย

จากตัวอย่างที่ 6 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เขียนใช้ถ้อยคำ “วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากมิได้รับความกรุณาจากหลายฝ่าย” กล่าวเพราะความกรุณาจากหลายฝ่าย วิทยานิพนธ์นี้จึงสำเร็จ

ตัวอย่างที่ 7 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (ต่อไป ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์...เพื่อละชื่อเฉพาะตลอดทั้งงานวิจัยนี้)

จากตัวอย่างที่ 7 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เขียนภาษาไทย ผู้เขียนใช้ถ้อยคำ “วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ...อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์” เพื่อบอกว่า เพราะได้รับความเมตตาจากและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นี้จึงสำเร็จ

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า การยกความดีความชอบให้แก่ผู้อื่นเป็นกลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาไทยใช้ในความถี่ใกล้เคียงกัน และไม่ได้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=10.45\% > NST=10.38\%$; $\chi^2=0.002$, $p\text{-value}=0.961$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้ต่างจากผู้เขียนภาษาจีนกลางอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=10.45\% > NSC=7.59\%$; $\chi^2=3.874$, $p\text{-value}=0.049$) อาจสันนิษฐานได้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้เนื่องจากพัฒนาการของความสามารถทางวัจนปฏิบัติของผู้เรียน กล่าวคือ ในการรับรู้ภาษาที่สอง ผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากหลักการทางวัจนปฏิบัติของภาษาเป้าหมาย ซึ่งส่งผลให้ความถี่ที่ปรากฏของกลวิธีนี้ใกล้เคียงกับผู้เขียนภาษาไทย อย่างไรก็ตาม กลวิธีการยกความดีความชอบให้แก่ผู้อื่นเป็นกลวิธีที่พบบ่อยในการเขียนแบบทางการทั้งภาษาไทยและภาษาจีน จึงมีพจนานุกรมที่มีลักษณะการใช้ภาษาที่คล้ายคลึงกัน เช่น วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมเลือกใช้กลวิธีนี้ในความถี่สูงกว่า

การแสดงความรู้สึกโชคดี หมายถึงการขอบคุณโดยใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึกโชคดีของตน เช่น

ตัวอย่างที่ 8 ผู้วิจัยรู้สึกเป็นเกียรติ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ด้วยความเคารพ รัก และซาบซึ้งใจอย่างยิ่ง

จากตัวอย่างที่ 8 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เขียนเลือกกล่าวขอบคุณโดยผ่านการแสดงความรู้สึกโชคดีของตน เห็นได้จากถ้อยคำ “ผู้วิจัยรู้สึกเป็นเกียรติ”

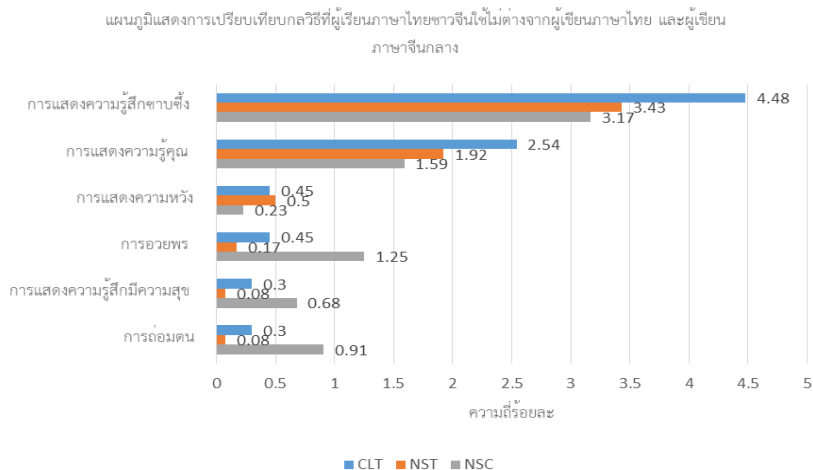
ตัวอย่างที่ 9 ผู้วิจัยโชคดีมากที่ได้มาเป็นลูกศิษย์ครู

จากตัวอย่างที่ 9 เป็นวันกรรมการขอบคุณของผู้เขียนภาษาไทย ผู้เขียนใช้ถ้อยคำ “ผู้วิจัยโชคดีมากที่ได้มาเป็นลูกศิษย์ครู” เพื่อบอกว่าขอบคุณอาจารย์ที่รับผู้เขียนเป็นลูกศิษย์

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า การแสดงความรู้สึกโชคดีเป็นกลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนภาษาไทยใช้น้อยกว่าผู้เขียนภาษาไทยแต่ไม่ได้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.15\% < NST=0.42\%$; $X^2=0.970$, $p\text{-value}=0.325$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้แตกต่างจากผู้เขียนภาษาจีนกลางอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.15\% < NSC=2.27\%$; $X^2=12.784$, $p\text{-value}<0.001$) สันนิษฐานได้ว่าเป็นผลมาจากการพัฒนาการของความสามารถทางวจนปฏิบัติของผู้เรียน กล่าวคือผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภาษาเป้าหมาย และได้สะสมประสบการณ์การเขียนทางวิชาการในภาษาไทย เลยทำให้ความสามารถทางวจนปฏิบัติได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ผู้เรียนภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีแสดงความรู้สึกโชคดีน้อยลง

3.2 กลวิธีที่ใช้ไม่แตกต่างจากผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลาง

กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ไม่ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลางมีทั้งหมด 6 กลวิธี ได้แก่ การแสดงความรู้สึกซาบซึ้ง การแสดงความรู้คุณค่า การแสดงความหวัง การอวยพร การแสดงความรู้สึกมีความสุข การถ่อมตน ผลการเปรียบเทียบความถี่ที่ปรากฏดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 5 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ไม่ต่างจากผู้เขียนภาษาไทย และผู้เขียนภาษาจีนกลาง

ที่มา : หวานชิน ล้าย (ออกแบบเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2567)

จากแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ไม่ต่างจากผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลางมีทั้งกลวิธีอ่อนและกลวิธีเสริม ทั้งนี้ กลวิธีอ่อนประกอบด้วย การแสดงความรู้สึกซาบซึ้ง การแสดงความรู้คุณ การแสดงความรู้สึกมีความสุข ส่วนกลวิธีเสริม ได้แก่ การแสดงความรู้สึกหวัง การอวยพร และการถ่อมตน

การแสดงความรู้สึกซาบซึ้ง หมายถึงการกล่าวขอบคุณโดยแสดงความรู้สึกซาบซึ้งของตน เช่น ตัวอย่างที่ 10 ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

จากตัวอย่างที่ 10 เป็นวัจนกรรมกรขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนผู้เขียนในข้อถ้อยคำ “ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง” เพื่อแสดงความรู้สึกซาบซึ้ง สามารถตีความได้ว่าผู้เขียนขอบคุณอาจารย์ที่ให้ความกรุณา

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า การแสดงความรู้สึกซาบซึ้งเป็นกลวิธีอ่อนที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในความถี่ใกล้เคียงกับผู้เขียนภาษาไทยและไม่ได้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=4.48\% > NST=3.43\%$; $X^2=1.284$, $p\text{-value}=0.257$) ในขณะเดียวกัน ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้ใกล้เคียงกับผู้เขียนภาษาจีนกลาง

และไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($CLT=4.48\% > NSC=3.17\%$; $X^2=1.809$, $p\text{-value}=0.179$) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เขียนภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีนี้เนื่องจากมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การแสดงความรู้สึกราบรื่นซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญทั้งในวัฒนธรรมไทยและจีน

การแสดงความรู้คุณ หมายถึง การกล่าวขอบคุณโดยแสดงว่าตนเองทราบและซาบซึ้งในพระคุณที่ผู้อื่นมอบให้ มักปรากฏคำ “ระลึก” เช่น

ตัวอย่างที่ 11 ขอน้อมระลึกถึงพระคุณบิดา-มารดา ที่เป็นทั้งชีวิตของผู้เขียน

จากตัวอย่างที่ 11 เป็นวัจนกรรมกรขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เขียนใช้ถ้อยคำ “ขอน้อมระลึกถึงพระคุณบิดา-มารดา” เพื่อบอกว่าตนเองทราบและซาบซึ้งในพระคุณที่ได้จากบิดามารดาเป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า การแสดงความรู้คุณเป็นกลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในความถี่มากกว่าผู้เขียนภาษาไทยเล็กน้อยแต่ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=2.54\% > NST=1.92\%$; $X^2=0.768$, $p\text{-value}=0.381$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางแต่ไม่ได้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($CLT=2.54\% > NSC=1.59\%$; $X^2=1.764$, $p\text{-value}=0.184$) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าปรากฏการณ์เช่นนี้เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากการเรียนข้ามวัฒนธรรม กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนในการรับรู้ภาษาที่สองได้สัมผัสภาษาและวัฒนธรรมไทย ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับรู้กลวิธีการขอบคุณในภาษาไทย ในขณะเดียวกัน ผู้เขียนภาษาจีนกลางได้เลือกใช้กลวิธีนี้เนื่องจากในวัฒนธรรมจีนมีการใช้กลวิธีการขอบคุณนี้เช่นกัน ดังนั้น ทั้งสามกลุ่มได้เลือกใช้กลวิธีการขอบคุณนี้ในความถี่ที่ใกล้เคียงกันและไม่ได้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

การแสดงความหวัง หมายถึง การกล่าวขอบคุณโดยแสดงความคาดหวังของผู้เขียนที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในระยะยาว มักมีรูปแบบภาษา “หวังว่า” ปรากฏด้วย เช่น

ตัวอย่างที่ 12 ประโยชน์และคุณค่าอันเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอน้อมบูชาพระคุณบิดา-มารดา ครูอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอน ปลูกฝังให้ผู้วิจัยมีความมานะพากเพียรในการศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จ ท้ายที่สุดนี้ หากมีความบกพร่องหรือผิดพลาด

ประการใด ผู้วิจัยขอภัยเป็นอย่างสูงในข้อบกพร่องและความผิดพลาดนั้น และผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้คงมีประโยชน์บ้างไม่มากนักน้อยสำหรับผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยต่อไป

จากตัวอย่างที่ 12 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เขียนใช้รูปภาษา “หวังว่า” บอกสิ่งที่คาดหวังคือ “วิทยานิพนธ์นี้คงมีประโยชน์บ้างไม่มากนักน้อยสำหรับผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยต่อไป” โดยใช้ร่วมกับกลวิธีการอุทิศ “ขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอน ปลุกฝังให้ผู้วิจัยมีความมานะพากเพียรในการศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จ” เพื่อสื่อเจตนาขอบคุณ

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า การแสดงความหวังเป็นกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้น้อยกว่าผู้เรียนภาษาไทยเล็กน้อยอย่างแต่ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.45\% < NST=0.5\%$; $X^2=0.026$, $p\text{-value}=0.871$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้มากกว่าผู้เรียนภาษาจีนกลางแต่ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.45\% > NSC=0.23\%$; $X^2=0.581$, $p\text{-value}=0.446$) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากความคล้ายคลึงกันระหว่างวัฒนธรรม กล่าวคือ การแสดงความหวังเป็นพฤติกรรมที่สุภาพและเหมาะสมในวัฒนธรรมไทยและจีน และพฤติกรรมเช่นนี้ถูกมองว่าเป็นการกระทำที่จำเป็นและพบบ่อยในมุมมองชาวไทยและชาวจีน จึงทำให้ทั้งสามกลุ่มมีความถี่ในการใช้กลวิธีนี้ใกล้เคียงกันและไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

การอวยพร หมายถึง การกล่าวขอบคุณโดยใช้ถ้อยคำที่แสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ช่วยให้ผู้ที่ได้รับการขอบคุณรู้สึกได้รับสิ่งดี ๆ กลับมา มักมีคำ “ขอให้” ปรากฏด้วย เช่น

ตัวอย่างที่ 13 ขอให้สุขภาพแข็งแรง พบแต่ความสุข ราบรื่นในการเรียนหรือการทำงาน

ตัวอย่างที่ 14 ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยจงปกป้องคุ้มครองท่านผู้มีพระคุณทุกท่าน ให้มีความสุขความเจริญตลอด ชั่วกาลนานเทอญ

ตัวอย่างที่ 13 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ส่วนตัวอย่างที่ 14 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทย แม้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เรียนภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีการอวยพรเช่นเดียวกัน แต่ลักษณะการใช้ภาษาแตกต่างกัน เนื่องจากสังคมวัฒนธรรมต่างกัน

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า การอวยพรเป็นกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มากกว่าผู้เขียนภาษาไทยแต่ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.45\% > NST=0.17\%$; $\chi^2=1.262$, $p\text{-value}=0.261$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางแต่ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($CLT=0.45\% < NSC=1.25\%$; $\chi^2=2.715$, $p\text{-value}=0.099$) จึงสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากความคล้ายคลึงกันในลักษณะทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ในวัฒนธรรมไทยและจีน ถ้อยคำกล่าวอวยพรมักใช้ในการแสดงความปรารถนาดี ความเคารพต่อผู้อื่น โดยเฉพาะในกิตติกรรมประกาศ การอวยพรกลายเป็นประเพณีทางสังคม วัฒนธรรมที่ใช้แสดงความเคารพและขอบคุณผู้ให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น ถึงแม้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เขียนภาษาไทยมีภูมิหลังทางสังคมวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่การใช้กลวิธีการอวยพรเพื่อแสดงเจตนาขอบคุณในกิตติกรรมประกาศเป็นสิ่งที่มีความสอดคล้องกันในหลาย ๆ วัฒนธรรม ทำให้ทั้งสามกลุ่มมีความถี่ในการใช้กลวิธีนี้ใกล้เคียงกัน

การแสดงความรู้สึกมีความสุข หมายถึง การกล่าวขอบคุณโดยใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึกมีความสุข เช่น

ตัวอย่างที่ 15 ผู้วิจัยรู้สึกมีความสุขที่มีเพื่อน ๆ อยู่เคียงข้างกัน

จากตัวอย่างที่ 15 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนผู้เรียนแสดงความรู้สึกมีความสุข โดยใช้ถ้อยคำ “ผู้วิจัยรู้สึกมีความสุขที่มีเพื่อน ๆ อยู่เคียงข้างกัน” เพื่อขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ อยู่ข้างกัน

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า การแสดงความรู้สึกมีความสุขเป็นกลวิธีอ้อมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มากกว่าผู้เขียนภาษาไทยแต่ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.3\% > NST=0.08\%$; $\chi^2=1.234$, $p\text{-value}=0.267$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางแต่ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($CLT=0.3\% < NSC=0.68\%$; $\chi^2=1.079$, $p\text{-value}=0.299$) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากความคล้ายคลึงกันด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ วัฒนธรรมไทยและจีนมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในด้านมารยาทในการเขียนทางวิชาการ การแสดงอารมณ์ความรู้สึกเป็นกลวิธีการขอบคุณที่พบบ่อยทั้งในวัฒนธรรมไทยและจีน

ซึ่งทำให้ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและผู้เขียนภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีในความคิดที่ใกล้เคียงอย่างไม่ได้มีนัยสำคัญ

การถ่อมตน หมายถึง การกล่าวขอบคุณโดยใช้ถ้อยคำที่ผู้เขียนลดคุณค่าของตนเองหรือยอมรับข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในวิทยานิพนธ์ เช่น

ตัวอย่างที่ 16 ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีบุญคุณแก่ผู้เขียน หากมีสิ่งขาดบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูงในข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดนั้น

จากตัวอย่างที่ 16 เป็นวัจนกรรมการขอบคุณของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้เรียนใช้ถ้อยคำ “ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูงในข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดนั้น” ปรากฏร่วมกับกลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมา “ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีบุญคุณแก่ผู้เขียน” เพื่อแสดงเจตนาขอบคุณ

เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏพบว่า การถ่อมตนเป็นกลวิธีเสริมที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้มากกว่าผู้เขียนภาษาไทยแต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($CLT=0.3\% > NST=0.08\%$; $\chi^2=1.234$, $p\text{-value}=0.267$) ในขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีนี้น้อยกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางแต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($CLT=0.3\% < NSC=0.91\%$; $\chi^2=2.197$, $p\text{-value}=0.138$) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากลักษณะทางวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ วัฒนธรรมไทยและจีนให้ความสำคัญกับความอ่อนน้อมถ่อมตน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เป็นทางการหรือการเขียนทางวิชาการ การถ่อมตนในวัฒนธรรมไทยและจีนมักแสดงออกผ่านการหลีกเลี่ยงการโอ้อวดและการเน้นย้ำถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น ลักษณะทางวัฒนธรรมเช่นนี้ทำให้ผู้เขียนได้เลือกใช้กลวิธีนี้ในความคิดที่ใกล้เคียงกันและไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยการยอมรับของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนว
วจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาสามารถสรุปตามประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. ในภาพรวมของกลวิธีการขอขอบคุณพบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้
กลวิธีการขอขอบคุณ แบบตรงไปตรงมามากกว่ากลวิธีการขอขอบคุณแบบอ้อมเช่นเดียวกับ
ผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานว่าทั้งสามกลุ่ม
นิยมใช้กลวิธีการขอขอบคุณแบบตรงไปตรงมามากกว่ากลวิธีการขอขอบคุณแบบอ้อม
ส่วนความหลากหลายในการใช้กลวิธีพบว่ากลวิธีที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนและ
ผู้เขียนภาษาไทยใช้ในการขอขอบคุณมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่น้อยกว่าผู้เขียน
ภาษาจีนกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการ
ขอขอบคุณที่มีความหลากหลายมากกว่าผู้เขียนภาษาไทย เนื่องจากได้รับอิทธิพล
จากรูปแบบการเขียนทางวิชาการ กล่าวคือ ในสภาพแวดล้อมทางวิชาการที่มีความ
เป็นสากล การเขียนกิตติกรรมประกาศในวิทยานิพนธ์มักมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน
โดยเฉพาะผู้เรียนใช้ภาษาที่สองในการเขียน มักจะอ้างอิงรูปแบบการขอขอบคุณแบบ
ตรงไปตรงมาจากแนวปฏิบัติในระดับสากล ซึ่งมักเน้นการใช้ภาษาที่กระชับและชัดเจน
ดังนั้น ในวงการวิชาการทั้งจีนและไทย การใช้กลวิธีการขอขอบคุณแบบตรงไปตรงมา
ในส่วนของการขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนร่วมงาน สถาบัน หรือผู้สนับสนุน
จึงเป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับ เนื่องจากช่วยให้การสื่อสารในเชิงวิชาการมี
ความชัดเจนและเป็นทางการ

2. ผลทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการขอขอบคุณ
แบบตรงไปตรงมาน้อยกว่าผู้เขียนภาษาไทยและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่
ใช้กลวิธีนี้ใกล้เคียงกับผู้เขียนภาษาจีนกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทาง
วจนปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้กลวิธีการขอขอบคุณแบบอ้อมมากกว่า
ผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลางอย่างมีนัยสำคัญ และใช้กลวิธีเสริมมากกว่า
ผู้เขียนภาษาไทยแต่น้อยกว่าผู้เขียนภาษาจีนกลางอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นผล
มาจากภาษาระหว่างกลางที่ผู้เรียนนำมาใช้ในภาษาเป้าหมาย โดยเฉพาะการใช้
กลวิธีมากเกินไปจนความจำเป็น (overuse) อาจเกิดจากปัจจัยที่หลากหลาย ได้แก่
การสร้างกฎของตนเอง ความไม่มั่นใจทางวจนปฏิบัติ หรือคลังคำศัพท์ที่จำกัด

3. ในด้านแนวโน้มการถ่ายโอนพบว่า การถ่ายโอนมีทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งการถ่ายโอนทางบวก หมายถึงการที่พฤติกรรมทางวัฒนธรรมทางปฏิบัติศาสตร์และความรู้ อื่น ๆ ในภาษาแม่และภาษาที่สองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการถ่ายโอนทางลบ หมายถึง การที่อิทธิพลของความสามารถทางวัฒนธรรมปฏิบัติในภาษาแม่ซึ่งแตกต่างจาก ภาษาที่สองส่งผลต่อการรับรู้และการใช้ภาษาที่สองของผู้พูด การถ่ายโอนทางบวก ประกอบด้วย การถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัฒนธรรมปฏิบัติและการถ่ายโอนทาง วัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์สังคม เช่น ในกลวิธีการขอขอบคุณแบบตรงไปตรงมา ผู้เรียนภาษาไทย ชาวจีนมักใช้รูปแบบ “ขอขอบพระคุณ+ผู้ให้ความช่วยเหลือ+เหตุผลที่ต้องการขอบคุณ” ในขณะที่ผู้เขียนภาษาจีนกลางใช้รูปแบบ “ขอบคุณ+ผู้ให้ความช่วยเหลือ+เหตุผล ที่ต้องการขอบคุณ” เช่นกัน และรูปแบบการขอบคุณเช่นนี้ไม่แตกต่างกับพฤติกรรม การใช้ภาษาของผู้เขียนภาษาไทย จึงเป็นการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัฒนธรรมปฏิบัติ ส่วนการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์สังคม เช่น การใช้กลวิธีการขอขอบคุณแบบ ตรงไปตรงมาโดยคำนึงถึงสถานภาพของผู้ให้ความช่วยเหลือ และการเรียงลำดับ ผู้ให้ความช่วยเหลือตามระดับฐานะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องอำนาจ และระยะห่างทางสังคมของวัฒนธรรมไทย อย่างไรก็ตาม การถ่ายโอนทางลบมีเพียง การถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัฒนธรรมปฏิบัติ เช่น ในกลวิธีการขอขอบคุณแบบตรงไป ตรงมา ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้รูปแบบ “ขอแสดงความขอบคุณ” ซึ่งมีลักษณะ การใช้ภาษาล้ำยุคคลึงกับการใช้รูปแบบ “致以感谢” (ขอแสดงความขอบคุณ) ของผู้เขียนภาษาจีนกลาง และรูปแบบนี้ไม่ได้ปรากฏในผู้เขียนภาษาไทย จึงจัด เป็นการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัฒนธรรมปฏิบัติ

4. จากการวิเคราะห์การใช้กลวิธีที่เน้นผู้อื่นกับกลวิธีที่เน้นตนเอง พบว่า ผู้เขียนภาษาไทยและผู้เขียนภาษาจีนกลางแม้จะเน้นการขอบคุณผู้อื่นเป็นหลัก แต่ยังปรากฏการใช้กลวิธีที่เน้นตนเองเช่นกัน ขณะที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้เฉพาะกลวิธีที่เน้นผู้อื่นเท่านั้น ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมภาษาในการขอบคุณของชาวไทยและชาวจีนนั้นต่างมีวัฒนธรรมแม่เป็นเหตุผลเบื้องหลัง โดยทั้งสังคมไทยและสังคมจีนให้ความสำคัญกับความเป็นกลุ่ม (collectivism) ซึ่งให้ความสำคัญกับความสามัคคี ความสัมพันธ์ และหน้าที่ต่อส่วนรวม (Hofstede, 1984; Triandis, 1995) อีกทั้งยังมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพากัน (interdependent view

of self) ที่เน้นบทบาทในกลุ่มและความเชื่อมโยงระหว่างบุคคล (Markus & Kitayama, 1991) แต่ด้วยอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคปัจจุบัน ความเป็นปัจเจก (individualism) จึงเริ่มมีบทบาทมากขึ้น

5. ผู้เขียนภาษาไทยนิยมใช้ถ้อยคำกล่าวขอบคุณที่สะท้อนแนวคิดทางพุทธศาสนา เช่น การอุทิศผลบุญ หรือการขอพรจากพระรัตนตรัย ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของศาสนาที่หยั่งรากลึกในระบอบคุณค่าไทย (Keyes, 1971; Komin, 1990) พฤติกรรมทางภาษานี้สะท้อนค่านิยมด้านศาสนาที่แทรกซึมอยู่ในวิถีคิดและการแสดงความกตัญญูของชาวไทย ในทางกลับกัน ผู้เขียนภาษาจีนกลางกลับไม่มีการใช้ถ้อยคำขอบคุณเชิงศาสนาอย่างชัดเจน แต่เน้นถ้อยคำที่สะท้อนบทบาทหน้าที่ทางสังคมและคุณค่าด้านจริยธรรมตามลัทธิขงจื้อและเต๋า (Tu, 1998) ทั้งนี้สะท้อนแนวโน้มของสังคมจีนยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับโลกิยนิยมและวิทยาศาสตร์มากขึ้น (Yang, 2011) อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มผู้เขียนภาษาไทยชาวจีน พบการใช้กลวิธีที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนาในบางกรณี เช่น การอุทิศ ซึ่งอาจเป็นผลจากการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยผ่านการศึกษาในสถาบันไทย หรือการเดินทางแบบต้นฉบับจากเจ้าของภาษา สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้และปรับใช้ความรู้ด้านวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์สังคมให้เหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมเป้าหมายในระดับหนึ่ง (Kasper & Rose, 2002)

6. แม้ว่าผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนมีพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ใช้แตกต่างกับผู้เขียนภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่อาจเกิดปัญหาในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและผลการศึกษาช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถทางวัฒนธรรมปฏิบัติของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน

7. เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการขอบคุณของนักวิจัยผู้อื่น พบว่า Wang (2007) และ Kuang (2013) ล้วนชี้ให้เห็นว่า กลวิธีทางภาษาในการขอบคุณสามารถจำแนกได้เป็นกลวิธีตรงกับกลวิธีอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่พบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ทั้งสองกลวิธีเช่นกัน แต่สิ่งที่เพิ่มเติมคือการใช้กลวิธีเสริม เช่น การเน้นความรู้สึกขอบคุณ การแสดงความหวัง การอวยพร การถ่อมตน เป็นกลวิธีเสริมที่พบทั้งในกลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน และผู้เขียนภาษาไทย

เมื่อเปรียบเทียบความถี่ที่ปรากฏของกลวิธี พบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนนิยมใช้กลวิธีการขอบคุณแบบตรงไปตรงมามากกว่ากลวิธีการขอบคุณแบบอ้อมเช่นเดียวกับกลุ่มผู้เรียนภาษาไทยและกลุ่มผู้เขียนภาษาจีนกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kuang (2013) กล่าวคือ ชาวจีนนิยมใช้กลวิธีตรงมากกว่ากลวิธีอ้อมในการขอบคุณ โดยเฉพาะในบริบทการเขียนทางวิชาการ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ข้อเสนอแนะในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง

1) ควรจัดกิจกรรมเปรียบเทียบทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเปรียบเทียบการใช้รูปแบบและกลวิธีการขอบคุณในภาษาแม่กับภาษาไทย เช่น การเปรียบเทียบรูปแบบ “致以感谢” (ขอแสดงความขอบคุณ) กับ “ขอกราบขอบพระคุณ” เพื่อสร้างความตระหนักรู้ด้านพลังวัจนปฏิบัติและระดับความสุภาพ 2) ควรบูรณาการการฝึกเขียนวัจนกรรมในบริบทจริง เช่น การฝึกเขียนกิตติกรรมประกาศโดยให้ความสำคัญกับลำดับผู้ที่ต้องการขอบคุณ การเลือกกลวิธี และการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมไทย 3) ควรส่งเสริมความรู้ด้านวัฒนธรรม ควบคู่กับการเรียนภาษาที่สอง เช่น การอธิบายบทบาทของศาสนาในคำอวยพร การใช้คำสุภาพที่มีความแตกต่างทางบริบทสังคม และการกล่าวถึงความสัมพันธ์ในบริบทของการขอบคุณ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1) ควรศึกษาวัจนกรรมการขอบคุณที่เป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการขอบคุณที่ปรากฏในบริบทการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม เช่น วัจนกรรมการขอบคุณที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนใช้ในบริบทการกล่าวคำเมื่อสำเร็จการศึกษา 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มผู้เรียนภาษาไทยที่มาจากวัฒนธรรมอื่น เช่น ผู้เรียนชาวญี่ปุ่น ชาวเวียดนาม หรือชาวอังกฤษ เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติในมิติวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน 3) ควรศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาหรือแรงจูงใจของผู้เรียนภาษาที่ส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษา เช่น ความรู้สึกกลัวการใช้ภาษาผิด หรือความรู้สึกเป็นเจ้าของวัฒนธรรมเป้าหมาย ซึ่งอาจส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ภาษาในระดับลึกซึ้ง

บรรณานุกรม

- ชาญวิทย์ เขียวฤทธา. (2561). วัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจของนักศึกษา
ต่อผู้ปกครองและปัจจัยที่ผู้พูดคำนึงถึง, **วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์** มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 12(2), 96-126.
- ไดอานา คาซา. (2564). การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็น
ภาษาที่สองกับชาวไทย : การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตร
ภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2541). วัจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพพรรณ พิงฉิม. (2559). เมื่อนักการเมืองไทยขอโทษ : การวิเคราะห์
วัจนกรรมการขอโทษผ่านสื่อสาธารณะตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์,
วารสารอักษรศาสตร์. 45(2), 305-350.
- มติชน. (2566). **จีน ครองแชมป์ น.ศ.ต่างชาติ มาเรียนมหา'ลัยไทยมากที่สุด
พบอยู่ ม.เอกชนกว่า 15,000 คน**. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2568, จาก
https://www.matichon.co.th/education/news_4297743.
- ยาววอน ฮยอน. (2559). การศึกษากลวิธีแสดงความเห็นแย้งของนักศึกษาเกาหลี
ที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ในการสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น
ในภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา, **วารสารภาษา
และภาษาศาสตร์**. 34(2), 1-19.
- ยาววอน ฮยอน. (2560). การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและ
ชาวไทยในปริบทธุรกิจ : การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์
อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล. (2562). **การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา : กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑล ยูนนานและกวางสี.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล. (2565). การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาระหว่างกลาง: กรณีศึกษาผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน, **วารสารภาษาและภาษาศาสตร์**. 40(2), 89-114.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2560). **พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์** (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งอรุณ ใจชื่อ. (2549). **วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นไม่พอใจในภาษาไทย : กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธาสินี พลอยขาว. (2551). **วัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นไม่พอใจในกระดานสนทนาทางอินเทอร์เน็ต.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อธิพงษ์ เพ็ชรเกิด. (2556). วัจนกรรมการทักทายของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** มหาวิทยาลัยพะเยา. 1(1), 2-10.
- อรวิ บุญนาค. (2550). **กลวิธีการใช้ภาษาแสดงความผิดหวังต่อผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกันในประเทศไทย: กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Austin, J. L. (1962). **How to do things with words** (Vol. 75). Oxford : Clarendon Press.
- Boxer, D. (2002). Discourse issues in cross-cultural pragmatics, **Annual review of applied linguistics**. 22, 150–167.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). **Politeness: Some universals in language usage**. Cambridge : Cambridge University Press.

- Culpeper, J., Mackey, A., & Taguchi, N. (2018). **Second language pragmatics: From theory to research**. New York: Routledge.
- Hofstede, G. (1984). **Culture's consequences: International differences in work-related values** (Vol. 5). Beverly Hills, CA: Sage.
- Kasa, D. (2021). **Greetings of thai speakers: Content and linguistic strategies**, *Kasetsart Journal of Social Sciences*. 42(4), 953-959.
- Kasper, G., & Blum-Kulka, S. (1993). **Interlanguage pragmatics**. Oxford: Oxford University Press.
- Kasper, G., & Rose, K. R. (2002). **Pragmatic development in a second language**. Oxford: Blackwell Publishing, Inc.
- Keyes, C. F. (1971). **Buddhism and national integration in Thailand**, *The Journal of Asian Studies*. 30(3), 551-567.
- Komin, S. (1990). Culture and work-related values in Thai organizations, *International journal of psychology*. 25(3-6), 681-704.
- Kuang, C. (2013). **A Corpus-based Study on Thanking Speech Act in Chinese**. (Master's thesis). Sichuan: University of Electronic Science and Technology of China.
- Leech, G. N. (1983). **Principles of Pragmatics**. London: Longman.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). **Culture and the self: implications for cognitions, emotion, and motivation**, *Psychological review*. 98(2), 224-253.
- Searle, J. R. (1969). **Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Selinker, L. (1972). **Interlanguage**, *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 10(1-4), 209-232.

- Triandis, H. C. (1995). **Individualism and Collectivism**. Boulder, CO : Westview Press.
- Tu, W. M. (1998). **Confucius and Confucianism**. In W. H. Slote & G. A. De Vos (Eds.), *Confucianism and the family*. Albany, NY: State University of New York Press.
- Wang, L. (2007). **The Speech Act of Thanking in Chinese**. (Master's thesis). Guangxi: Guangxi Normal University.
- Yang, F. (2011). **Religion in China: Survival and revival under communist rule**. Oxford: Oxford University Press.

“ระเบียบ ความเชื่อ และการต่อต้าน” : การสร้างอำนาจผ่านสถานศึกษา ในนวนิยายวายเรื่อง คาร ของปราปต์ Regulation Belief and Resistance : Politics of Power in School Setting of BL Novel Kath by Prapt

ณัฐวุฒิ สำลี¹ (Nattawut Sumlee)¹

พัชลินจ์ จินนุ่น^{2*} (Phatchalin Jeennoon)^{2*}

สมิทธิ์ชาติ พุมมา³ (Samitcha Pumma)³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างอำนาจผ่านสถานศึกษาในนวนิยายวายเรื่อง คาร ของปราปต์ นำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายวายเรื่อง คาร ของปราปต์ กล่าวถึงที่มาของการใช้อำนาจใน 3 ลักษณะ คือ 1) ตัวบุคคล 2) กฎระเบียบ และ 3) สิ่งเหนือธรรมชาติ ส่วนกระบวนการใช้อำนาจมี 3 ลักษณะ คือ 1) กลุ่มผู้ใช้และผู้ถูกใช้อำนาจ ได้แก่ การใช้อำนาจในกลุ่มผู้บังคับบัญชาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา การใช้อำนาจในกลุ่มอาจารย์ต่อนักเรียน และการใช้อำนาจของรัฐต่อโรงเรียน 2) พื้นที่ในการใช้อำนาจ ได้แก่ พื้นที่โรงเรียน และพื้นที่

¹นิสิตสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: Nattawutsl2810@gmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: phatchalinj@hotmail.com*

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: samitchapumma@yahoo.com

¹Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla Province, 90000, Thailand, E-mail: Nattawutsl2810@gmail.com

²Associate Professor Dr., Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla Province, 90000, Thailand, E-mail: phatchalinj@hotmail.com

³Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla Province, 90000, Thailand, E-mail: samitchapumma@yahoo.com

*Corresponding author : E-mail address : phatchalinj@hotmail.com

Received April 12, 2025 Revised: September 22, 2025 Accepted: September 26, 2025

สาธารณะ (พื้นที่ชุมนุมหรือสื่อออนไลน์) และ 3) ลักษณะของการใช้อำนาจ ได้แก่ การใช้อำนาจผ่านคำพูด การใช้อำนาจผ่านน้ำเสียง และการใช้อำนาจผ่านการกระทำ ผลของการใช้อำนาจ มีดังนี้ 1) การแบ่งฝ่าย 2) ความไม่เท่าเทียม 3) ความขัดแย้ง 4) การต่อต้าน/ขัดขืน 5) ความสัมพันธ์ถดถอย 6) การหลีกเลี่ยง 7) การถูกกดขี่ และ 8) ความหวาดกลัว การศึกษาในครั้งนี้ทำให้เห็นกลไกของอำนาจไหลเวียนอยู่ในสถานศึกษาอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : อำนาจ , นวนิยายวาย , สถานศึกษา

Abstract

This article aims to examine the exercise of power through educational institutions in the BL novel *Kath* by Prapat, employing descriptive and analytical methods. The findings reveal that *Kath* by Prapat discusses the sources of power in three forms: 1) individuals, 2) regulations, and 3) supernatural forces. Regarding the process of power exercise, it encompasses three dimensions: 1) groups of power users and those subjected to power, including power exercised by superiors over subordinates, teachers over students, and the state over schools; 2) spaces for power exercise, such as school settings and public areas (gatherings or online platforms), and 3) forms of power exercise, namely verbal power, vocal power, and action-based power. The outcomes of power exercise manifest as follows: 1) factionalization, 2) inequality, 3) conflict, 4) resistance/defiance, 5) deteriorating relationships, 6) avoidance, 7) diminished agency, and 8) fear. This study clearly elucidates the mechanisms of power circulation within educational institutions.

Keywords : Power, educational institutions, BL novel

บทนำ

การนำเสนอประเด็นปัญหาสังคมในวรรณกรรมปัจจุบันมีการขยายขอบเขตและรูปแบบอย่างหลากหลาย หนึ่งในแนววรรณกรรมที่ได้รับความนิยม คือ “นวนิยายวาย” ที่มีจุดเด่นในการถ่ายทอดเรื่องราวความรักระหว่างตัวละครชาย นัทรนัย ประสานนาม (2562:17-18) กล่าวว่า นวนิยายวายเป็นวรรณกรรมที่นำเสนอความรักระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน นักเขียนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมยาโยอิ (Yaoi) ของญี่ปุ่น วัฒนธรรมนี้เกิดขึ้นจากงานเขียนแนวประชานิยมที่มุ่งนำเสนอความรักระหว่างเด็กหนุ่มหรือชายหนุ่ม โดยผู้ผลิตและผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง เมื่อสังคมเริ่มเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศมากขึ้น นวนิยายวายก็ได้รับความนิยมและเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว นักเขียนนวนิยายวายมีทั้งชายและหญิง แต่กลุ่มนักเขียนหญิงจะมีจำนวนมากเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม นักเขียนชายที่สร้างผลงานโดดเด่นก็มีไม่น้อย หนึ่งในนั้นคือ ปราปต์ หรือ ชัยรัตน์ พิพิธพัฒนาปราปต์ ผู้สร้างสรรค์นวนิยายวายที่สะท้อนประเด็นทางสังคมอย่างลึกซึ้ง

ผลงานของปราปต์ มีลักษณะเด่นในแง่วิธีการนำเสนอ โดยใช้โครงเรื่องที่มิปริศนาและความซับซ้อน ผสมผสานวรรณกรรมแนวสืบสวน ดราม่า และสังคมวิพากษ์ สอดแทรกประเด็นทางสังคม เช่น อำนาจ สิทธิเสรีภาพ และความหลากหลายทางเพศ ใช้ตัวละครเป็นตัวแทนของกลุ่มความคิดต่าง ๆ เพื่อสะท้อนความขัดแย้งในสังคม ผลงานเด่นที่จัดอยู่ในกลุ่มนวนิยายวายของปราปต์ ได้แก่ “คุณหมิปาฏิหาริย์” ซึ่งนำเสนอปัญหาของชายรักชายในครอบครัว ผ่านการเล่าเรื่องที่ผสมผสานความแฟนตาซี กับดราม่าสังคม และ “คาร” (2564) ซึ่งมีเนื้อหาวาดด้วยอำนาจในสังคม โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างคนรุ่นใหม่กับผู้มีอำนาจในบริบทต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม สิทธิเสรีภาพ และการแสดงออกของกลุ่ม LGBTQ+

คาร เล่าเรื่องราวความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในโรงเรียนชายล้วนเอกชนชื่อศุภพโล อันมีที่มาจากคำสาปของตระกูลผู้ก่อตั้งโรงเรียนที่มักจะเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงในช่วงที่เกิด “สริยุคราส” ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ คือ อุบัติเหตุกระถางต้นไม้ตกใส่คน อุบัติเหตุรถชนคน ของสำคัญขโมยอย่างไร้ร่องรอย และไฟไหม้ เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เริ่มเกิดขึ้นตามลำดับเวลา อีกทั้ง สารวัตรนักเรียนผู้ที่มีอุดมการณ์ ยึดมั่นในกฎระเบียบ พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อรักษาชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ท่ามกลางกระแสการต่อต้าน

ของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน ที่เป็นผลมาจากการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ และความสั่นคลอนของตำแหน่งสารวัตรนักเรียน อีกทั้งเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายปกครองให้มีอำนาจในการควบคุมนักเรียนร่วมกับเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน

นวนิยาย “คาร” ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเล่าเรื่องความรักระหว่างชายกับชาย เพื่อส่งเสริมการยอมรับทางเพศ แต่ยังขยายไปถึงประเด็นทางอำนาจ เช่น การประทุงของเยาวชน การเรียกร้องสิทธิของนักเรียน และการใช้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อแสดงจุดยืนทางการเมือง ผู้เขียนใช้บริบทโรงเรียนเป็นฉากหลัก ซึ่งเปรียบเสมือนสังคมจำลองที่สะท้อนกลไกอำนาจในมิติที่หลากหลาย นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงการควบคุมอัตลักษณ์ของกลุ่ม LGBTQ+ ผ่านกฎระเบียบ วาทกรรม และภาพลักษณ์ที่ถูกกำหนดโดยผู้มีอำนาจ อันนำไปสู่ความกดดันและผลกระทบที่ตามมา การกดทับนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบเพียงบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เหล่านั้น แต่ยังส่งผลไปถึงโครงสร้างของสังคมโดยรวม ซึ่งนำไปสู่คำถามเกี่ยวกับความชอบธรรมของอำนาจ ความเป็นธรรมในโครงสร้างทางสังคม และสิทธิในการแสดงออกของบุคคล ความขัดแย้งเหล่านี้ปรากฏให้เห็นผ่านตัวละครและสถานการณ์ต่าง ๆ ในเรื่อง ที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของอำนาจในสังคมไทยร่วมสมัย ผู้เขียนนำเสนอการใช้อำนาจอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ที่มาของอำนาจ วิธีการใช้อำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้และผู้ถูกใช้อำนาจ ตลอดจนผลกระทบของอำนาจในสังคม ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากอำนาจเป็นปัจจัยสำคัญที่แฝงอยู่ในทุกระดับของความสัมพันธ์ทางสังคม ประมวล รุนจนเสรี (2547:15) กล่าวว่า อำนาจเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม ขณะที่รัตนดา ไตสกุล (2548:1-2) อธิบายว่าอำนาจเป็นความสัมพันธ์ที่แทรกซึมอยู่ในทุกแง่มุมของชีวิต ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่มีการศึกษาประเด็นการสร้างอำนาจในนวนิยาย “คาร” อย่างชัดเจน งานวิจัยก่อนหน้านี้มักเน้นไปที่ประเด็นอื่น เช่น วรรณะ หนูหมื่น (2551:35-74) ศึกษาปัญหาและคุณค่าของมนุษย์ในนวนิยาย รักร่วมเพศ บงกชกร ทองสุก (2560:15-39) วิเคราะห์อัตลักษณ์ทางเพศในนวนิยาย สะท้อนสังคมเพศที่สาม วรางคณา สุขม่วง (2560:1-10) ศึกษาภาพสะท้อนคนรัก

เพศเดียวกันในสังคมผ่านภาพยนตร์ไทย และนันทชัย ชูวรรณรัตน์ (2564) วิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมวัยในการนำเสนอปัญหาความสัมพันธ์ ที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาประเด็นการใช้อำนาจในนวนิยายวัย โดยเฉพาะในสถานศึกษาด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสร้างอำนาจผ่านสถานศึกษาในนวนิยายวัยเรื่อง “คาร” ของปรাপต์ เพื่อขยายขอบเขตองค์ความรู้นวนิยายต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาประเด็น “อำนาจ” ผ่านนวนิยายวัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา โดยวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง คาร ในแง่ของ อำนาจระหว่างตัวละครหลัก อำนาจทางโครงสร้างสังคมที่สะท้อนในเรื่อง อำนาจที่แฝงอยู่ในภาษาที่ใช้ในการเล่าเรื่องใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากตัวบทนวนิยายและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่รวบรวมจะถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อศึกษาการสร้างอำนาจผ่านสถานศึกษาในนวนิยายเรื่อง คาร

การทบทวนวรรณกรรม

อำนาจ หมายถึง ความสามารถในการสร้างผลกระทบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยประมวล รุจนเสรี (2547:15-17) กล่าวถึงความหมายของ “อำนาจ” ว่า ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่า “อำนาจ” เกิดขึ้นในโลกนี้ตั้งแต่เมื่อใดมีที่มาจากแห่งใด แต่ก็ยอมรับกันว่าอำนาจเป็นตัวแทรก เป็นตัวดลบันดาลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวถึงระดับประเทศถึงระดับโลก อำนาจจะแทรกซ้อนอยู่กับความสัมพันธ์ คำว่า “อำนาจ” ตรงกับภาษาอังกฤษ “POWER” มีความหมายว่า สภาพทางการครอบครองคุณภาพของจิตใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ซึ่งตรงกับภาษาไทยว่า “กำลังใจ” สภาวะที่มีกำลังเพียงพอที่จะมีอิทธิพลเหนือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั่วโลก และการมีอำนาจบริหารจัดการหรือมีอิทธิพลหรือมีอำนาจหน้าที่ อำนาจก็มีผลต่อการควบคุมสังคม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ด้วยความเรียบร้อย ตามความต้องการของผู้มีอำนาจ ดังที่ สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์ (2519:32) กล่าวถึง แนวคิดเรื่อง อำนาจและการควบคุมในสังคมสมัยใหม่ที่

เปลี่ยนแปลงจากภาพของการควบคุมในแบบเดิมที่เคยมองว่าการควบคุม สุธรรม ยังได้กล่าวถึง Michel Foucault ผู้ที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับเรื่องของอำนาจและเรื่องเพศของสังคมสมัยใหม่ พูโกต์มองว่า วาทกรรม (discourse) เป็นกลไกสำคัญในการสร้างและคงไว้ซึ่งอำนาจ โดยอำนาจไม่ได้อยู่ที่บุคคลหรือสถาบันใดเพียงแห่งเดียว แต่กระจายอยู่ในเครือข่ายความรู้ คำพูด และการปฏิบัติทางสังคม

กล่าวโดยสรุป อำนาจ คือ ความสามารถของบุคคลในการสร้างผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดขึ้นในโลกหรือกับสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่ล้อมรอบตัวเรา โดยมีจุดประสงค์ในการควบคุมพฤติกรรมของคนอื่นทั้งทางตรงโดยการบังคับและทางอ้อมโดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สังคมเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ซึ่งสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างอำนาจก็คือวาทกรรม

ผลการศึกษการสร้างอำนาจผ่านสถานศึกษาในนวนิยายวายเรื่อง คาร ของปราปต์

นวนิยายวายเรื่อง คาร ของปราปต์ นำเสนอการสร้างอำนาจผ่านสถานศึกษาในนวนิยายวายเรื่อง คาร ของปราปต์ ที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของโรงเรียนและสังคม โดยให้ “ระเบียบ ความเชื่อ และการต่อต้าน” เป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่พยายามใช้อำนาจเพื่อรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของตนหรือองค์กร กับกลุ่มที่พยายามปลดแอกจากกฎระเบียบที่ไม่มีความเป็นธรรม และสร้างพื้นที่เสรีให้กับตนเอง สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันที่มีการพูดถึง “สิทธิเสรีภาพ” กันในวงกว้าง อีกทั้งยังนำเสนอแนวคิดเรื่องอำนาจที่มีความสัมพันธ์กับมิติทางเพศ เช่น เพศชายต้องดีกว่าเพศหญิง เพศที่สามหรือเพศทางเลือก คือ กลุ่มที่น่ารังเกียจ เป็นต้น

ตัวแทนนำเสนอการสร้างอำนาจในบริบทของสถานศึกษา ผ่าน อักก์ และ อายัน (อาย) ซึ่งเผชิญกับกฎระเบียบที่เข้มงวดในโรงเรียน เรื่องราวเริ่มต้นจากเหตุการณ์แปลกประหลาดที่ทำให้นักเรียนเชื่อว่าเป็น “คำสาป” แท้จริงแล้วเป็นแผนของ อักก์ เพื่อรักษากฎระเบียบเดิมไว้ อักก์ต้องการให้โรงเรียนคงอำนาจผ่านวาทกรรม “นักเรียนที่ดี” และ “ครูที่ดี” ขณะที่ อายัน พยายามเปิดโปงความจริงและต่อต้านกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นธรรม ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนกับฝ่ายปกครองทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนนำไปสู่การเปิดเผยว่า อักก์เป็นผู้สร้างสถานการณ์คำสาป และอำนาจใน

การควบคุมนักเรียนควรได้รับการตั้งคำถาม ในท้ายที่สุด อีกทั้งถูกพักการเรียน ทำให้เขาเข้าใจครอบครัวและตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมมากขึ้น

นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าอำนาจที่แทรกซึมอยู่ในทุกระดับของสังคม สามารถสร้างทั้งการควบคุมและการเปลี่ยนแปลงได้ ผู้เขียนได้นำเสนอการสร้างอำนาจในพื้นที่สถานศึกษาที่ความสัมพันธ์กับกฎระเบียบและการใช้อำนาจในการควบคุมคน การใช้อำนาจสร้างผลกระทบให้เกิดขึ้นในวงกว้าง โดยผู้ใช้มีจุดประสงค์ในการควบคุมพฤติกรรมของคนอื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วย

1. ที่มาของอำนาจ อำนาจสามารถสร้างผลกระทบ ครอบงำ หรือบังคับให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการใช้อำนาจในบริบทต่าง ๆ พบว่า ที่มาของอำนาจมาจาก 3 แหล่ง ดังนี้

1.1 ตัวบุคคล ตัวบุคคลสร้างผลกระทบ ครอบงำหรือบังคับให้คนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมปฏิบัติตามความต้องการของบุคคลนั้น ๆ หรือกระทำการบางอย่างเพื่อให้ผู้อื่นรู้สึกเกรงกลัวในพลังอำนาจ บุคคลเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้การส่งพลังอำนาจนั้นประสบความสำเร็จ ดังนวนิยายวายเรื่องคาร

“ใช่” พ่อใหม่เล่าต่อไปว่าผู้ปกครองของพวกสาวตราบนักเรียนใหญ่โตทั้งนั้น ช่วยกันลอบบีจนลูก ๆ พันผิดแล้วกลับเรื่อง จนใครต่อใครเชื่อว่าอุบัติเหตุครั้งนั้นเกิดจากอาถรรพณ์คำสาป โรงเรียนส่งพลังอำนาจเป็นฝ่ายชนะ ฝ่ายต่อต้านคือแพะบูชายัญที่ใคร ๆ ก็สมน้ำหน้า (คาร:410)

“ผู้ปกครองของพวกสาวตราบนักเรียนใหญ่โตทั้งนั้น” ประโยคนี้ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจในการกระทำการบางอย่างต่อสังคมได้อย่างง่ายดายและเปิดเผย แม้ว่าจะขัดต่อกฎระเบียบบางประการ คือการทำให้คนที่ผิดเป็นถูก เกิดความชอบธรรม ด้วยลักษณะของบุคคลที่คนในสังคมให้ความเคารพเกรงใจ จึงกลายเป็นพลังอำนาจหรืออาจเรียกอย่างได้ว่า “บารมี” ที่ทำให้สามารถกระทำการดังกล่าวได้ สิ่งที่ตอกย้ำถึงพลังอำนาจที่มาจากบุคคล คือ การที่เรียกฝ่ายกระทำว่า “ฝ่ายอำนาจ” ซึ่งมีนัยว่าเป็นฝ่ายที่จะเป็นผู้ตัดสินชี้ทางว่าถูกหรือผิดอย่างไร แตกต่างจากอีกฝ่ายที่มีแต่คนสมน้ำหน้า เพราะไม่ได้มีอำนาจหรือบารมีเท่ากับบุคคลจากอีกฝ่าย

1.2 กฎระเบียบ เป็นองค์ประกอบที่ทำให้พลังอำนาจนั้นเกิดความชอบธรรม มักมาในรูปแบบของการวาง “กฎ” ที่ได้รับการยอมรับ เป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในสังคม เพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความยุติธรรม และเป็นกรอบปฏิบัติให้แก่คนในสังคม ดังการตั้งสรวัตรนักเรียนที่มีผลมาจากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เพื่อทำหน้าที่คอยสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนนักศึกษา ที่ยังคงมีมาถึงปัจจุบัน เป็นการสร้างอำนาจที่มีที่มาจากกฎระเบียบที่ได้มีการประกาศไว้ ดังนี้

ในหลายโรงเรียนก็ยังคงตำแหน่งนี้ ถือว่าเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พี่เมธ แฟนหนุ่มของพี่สาวอ๊ก ก็ได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษา และในชั้นต้นอ๊กก็ได้รับการอบรมจากรายนั้นอีกที มันเป็นเวลาอันแสนสุขเมื่อครั้งยังอยู่ใต้ปีกคนที่เขาเห็น เป็นแบบอย่าง คอยช่วยเหลืองานจัดระเบียบความเป็นไปในโรงเรียน เขารู้สึกว่าตัวเองมีค่า และถึงแม้ในวัยที่ยังไม่มีปลอกสรวัตรนักเรียนได้บ้าง ทุกสายตาดูต่างก็มองมาด้วยความยำเกรงชื่นชม (คาร:84-85)

สรวัตรนักเรียนเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจมาก คอยจัดระเบียบความเป็นไปในโรงเรียน ซึ่งเกิดจากระเบียบของโรงเรียนที่มอบอำนาจหน้าที่เหล่านี้ให้แก่กลุ่มสรวัตรนักเรียน จึงทำให้สรวัตรนักเรียนมีสิทธิที่จะกระทำการใด ๆ ก็ได้ตามกฎระเบียบ มีอำนาจในการสอบสวน ตรวจการ ควบคุม เพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงและความเป็นระเบียบของโรงเรียน ตำแหน่งดังกล่าวยังได้ถูกยอมรับจากนักเรียนในโรงเรียน เพราะเป็นบุคคลต้นแบบ น่าเกรงขาม ต้องให้ความเคารพ นั้นทำให้เห็นถึงอำนาจของสรวัตรนักเรียน

1.3 สิ่งเหนือธรรมชาติ การสร้างพลังอำนาจโดยใช้สิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น ความเชื่อ คาถาอาคม คำสาป ตำนาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ หรือวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมความเป็นระเบียบในสังคม ดังตัวอย่าง

โรงเรียนสำหรับบุรุษถูกวางแผนก่อตั้งขึ้นด้วยทรัพย์สินสมบัติส่วนหนึ่งของตระกูล แม้เมื่อลูกหลานคิดทุจริตหรือหักพาดินสูลูกอื่น แต่ละรายก็ประสบเคราะห์กรรมนานาน่าพรั่นพรึง ท้ายสุดมีคนค้นพบแผ่นหนังแปลก ๆ ในกำปั้นเก่าใต้ถุนคฤหาสน์ บนแผ่นหนังจารเลขยันต์และอักขระโบราณด้วยโลหิต ลงวันเวลา

ขณะที่มีมติตะวันตก สืบแข่งใครก็ตามที่เกาะเกี่ยวกับศุภผลโทษว่าขบถต่อเจตนารมณ์
บรรพบุรุษและคิดคดมาตุภูมิ (คาธ:16)

ลักษณะของอำนาจที่มาจากสิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายนั้น คือ “คำสาป”
ที่เกิดจากความไม่พอใจ โกรธแค้นในตัวผู้อื่น คนที่ทำไม่ดีก็เลยกลัวอาถรรพ์ คำสาปแข่ง
ในแง่นี้มีความเกี่ยวข้องกับการ ลงโทษ จึงทำให้คนในสังคมที่มีการนับถือผีกลัวต่อ
คำสาป และ คำสาปที่ว่่านั้นจะให้ร้ายต่อผู้ที่คิดทุจริตฉ้อโกงต่อการบริหารจัดการ
ในโรงเรียน ดังการใช้ คาถาอาคมจารอักขระโบราณลงบนแผ่นหนังเพื่อการสาปแข่ง
โดยทำในวันที่เกิดสุริยคราสเพื่อให้เกิดความน่ากลัวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ภัณฑิร
วงษ์จันทร์เพ็ญ (2562:23) ได้กล่าวถึง สุริยคราส หรือสุริยุปราคาว่า เป็นปรากฏการณ์
ธรรมชาติ โดยทั่วไปตามแนวทางโหราศาสตร์และความเชื่อ การที่คราสพาดผ่าน
ประเทศใด โดยเฉพาะที่สามารถมองเห็นคราสนั้นได้ มักจะมีแนวโน้มใน
การเกิดเหตุการณ์ร้าย ๆ

คำสาปที่ปรากฏในนวนิยายใช้ควบคุมความประพฤติของนักเรียน ทำให้
นักเรียนเกิดความเกรงกลัวต่อคำสาป ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่าง
เคร่งครัด และต้องระวังตัวไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทาง เพราะเกรงกลัวต่อคำสาป
ดังเหตุการณ์ที่ถั่วพู พยายามพูดให้อยันเครพและทำตามกฎระเบียบของโรงเรียน
โดยหยิบยกเรื่องคำสาปมาเป็นเครื่องเตือนใจ แสดงให้เห็นถึงการที่คนในสังคม
(โรงเรียน) พยายามใช้ตำนานหรือคำสาปเป็นเครื่องมือให้นักเรียนรู้สึกเกรงกลัว
ไม่กล้าที่จะกระทำผิด ด้วยบริบทของสังคมที่มีการนับถือผีมาก่อนที่จะมีศาสนา
เข้ามา ทำให้ความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติยังคงฝังรากอยู่ในชุดความคิด
ของผู้คน สิ่งเหนือธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่ทำให้คนรู้สึกเชื่อโดยปราศจากเหตุผล
การใช้ตำนานเรื่องเล่า จึงเป็นการผลิตซ้ำ เพื่อในการควบคุมพฤติกรรมของคนในโรงเรียน
ที่มาของอำนาจทั้ง 3 ประเภท เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกระบวนการใช้อำนาจ
โดยการนำพลังอำนาจที่ได้เหล่านี้ไปใช้ในการสร้างผลกระทบ ครอบงำ หรือบังคับ
ให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการ ทั้งนี้ แม้อำนาจทั้ง 3 ประเภทจะมีลักษณะ
แตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์กันคือมักเกิดขึ้นจากกลุ่มผู้นำหรือผู้มีอำนาจสูงสุดใน
สังคมที่มีอำนาจในการควบคุม เป็นผู้ออกกฎ เป็นผู้สร้างวาทกรรม และเป็นผู้ที่
สร้างเรื่องราวที่เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อให้อำนาจและกระบวนการใช้ควบคุมคน
มีความชอบธรรม

2. กระบวนการใช้อำนาจ คือ กระบวนการที่ผู้มีอำนาจใช้ในการสร้างผลกระทบครอบงำ หรือบังคับให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการ โดยสามารถจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ใช้อำนาจและกลุ่มผู้ถูกใช้อำนาจ คือ กลุ่มผู้มีอำนาจที่ใช้พลังอำนาจเพื่อเกิดผลกระทบ การครอบงำ หรือบังคับให้สิ่งแวดล้อมหรืออีกฝ่ายให้เป็นไปตามความต้องการ ซึ่งทั้งสองกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะตรงกันข้ามและเป็นผู้ ๆ จำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1.1 การใช้อำนาจในกลุ่มผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา มักอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียน โดยตัวละครผู้บังคับบัญชาจะทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลกฎระเบียบ ความประพฤติของครูและนักเรียน และคอยตัดสินคดีความต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียนหรือนักเรียนด้วยกันเอง ด้วยการขู่กีดกัน ทำทัณฑ์ หรือลงโทษด้วยวิธีอื่น ๆ ซึ่งทำให้อีกฝ่าย คือ ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา เกิดความรู้สึกอึดอัด และยำเกรง ถือว่าเป็นการใช้อำนาจต่ออีกฝ่ายด้วยหน้าที่การงาน ดังเหตุการณ์ที่ปรากฏต่อไปนี้

ชาดก-บุลดีดก ไม่มีใครอยากเห็นบุลดีดกยิ้มหรือหัวเราะ เพราะได้ริมฝีปากหนาเยอะคือเขียวแหลมทั้งสิ้น นี่เป็นสาเหตุที่คนไม่ชอบนั่งอยู่ในห้องปกครอง เมื่อต้องนั่งอยู่ เธอก็จะพยายามหางานมาทำร่วนวายเพื่อลืมนึกถึงคนอื่นข้าง ๆ แม้ได้จะอยู่ในระนาบเดียวกันคนเป็นอาจารย์ใหม่ก็อดรู้สึกไม่ได้ คนข้าง ๆ มักถอยเก้าอี้ห่างไปเบื้องหลัง ใช้สายตาดูตนได้แว่นกลมหนา สังเกตการณ์เธอตลอดเวลา เป็นอาจารย์ฝ่ายปกครองที่คอยจับตาอาจารย์ฝ่ายปกครองอีกที (คาร:123)

การใช้อำนาจนั้นมักมาในรูปแบบของการ “ขอความช่วยเหลือ” ซึ่งมีนัยของการบังคับ ดังที่ครูผู้สอนทุกคนต้องทำตามคำสั่งที่มาจากอาจารย์ชาดก ซึ่งเมื่อพิจารณาตามลักษณะของกลุ่มผู้ใช้อำนาจและกลุ่มผู้ถูกใช้อำนาจ อาจารย์ฝ่ายปกครองก็จะมีสถานะเป็นหัวหน้า ที่สั่งการอาจารย์คนอื่น ๆ ที่เหมือนเป็นลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา การใช้อำนาจในการขอความช่วยเหลือจากครูคนอื่น ๆ ไม่ได้เป็นเพียงการขอลอย ๆ เพื่อให้ดูเหมือนการสร้างอิทธิพลในหน้าที่

กรงานและการควบคุมความประพฤติเท่านั้น แต่ยังมีการติดตามและรายงานพฤติกรรมของครูที่ได้รับมอบหมาย โดยสารวัตรนักเรียนคือ อักก์ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนผู้สั่งการ คอยสอดส่องดูแลอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งคอยนับคำถามที่ครูถามอายัน อย่างไรก็ตาม อักก์เองก็ถือเป็นคนที่อยู่ในกลุ่มของผู้ที่ถูกใช้อำนาจด้วย เนื่องจากเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของอาจารย์ขาดก แม้ว่าจะเป็นหน้าที่โดยชอบธรรม แต่ก็ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของความต้องการของอาจารย์ผู้สั่งการ ซึ่งถือเป็นผู้ถูกรับบงำให้เป็นไปตามความต้องการ การใช้อำนาจในลักษณะนี้ ทำให้เห็นกลุ่มผู้มีอำนาจสูงสุดแค่เพียงกลุ่มเดียวหรือบุคคลเดียวที่ส่งอำนาจถึงกลุ่มอื่น ๆ ในขณะเดียวกันในแต่ละกลุ่มก็ยังมี การใช้อำนาจต่อกันด้วย เช่น ครูมีอำนาจที่ใช้กับนักเรียน ส่วนนักเรียนก็พยายามสร้างอำนาจในการต่อรองกับครู ซึ่งเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เห็นว่ากลุ่มผู้มีอำนาจในสังคมหรือমনบริบทต่าง ๆ จะเป็นผู้ที่ควบคุมความเป็นสังคม คือการอยู่ร่วมกัน อาจจะเป็นรูปแบบบทบาท หน้าที่ อาชีพ เป็นต้น ซึ่งในกลุ่มนี้ก็จะมีการใช้อำนาจต่อไปเป็นทอด ๆ จนถึงผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจล่างสุด

2.1.2 การใช้อำนาจในกลุ่มอาจารย์กับนักเรียน บริบทสังคมได้ให้ความสำคัญกับครูหรืออาจารย์เป็นอย่างมาก สังเกตได้จากการที่มีพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับครู เพื่อแสดงถึงความระลึกถึงบุญคุณของครูต่อนักเรียน โดยลักษณะความสัมพันธ์นี้จึงทำให้อาจารย์มีอำนาจต่อนักเรียนโดยปริยาย คือ เมื่อนักเรียนยกย่อง เชิดชู ให้เกียรติ ให้ความเคารพต่อครู ก็ย่อมมีความเกรงใจและยอมอยู่ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ การใช้อำนาจของอาจารย์จะปรากฏทั้งในห้องเรียนและพื้นที่อื่น ๆ เพื่อทำให้นักเรียนมีความเกรงกลัว เมื่อเห็นอาจารย์ที่ดุหรืออาจารย์ที่ตัวเองกลัวก็จะแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อาจารย์ขาดกไม่มีตาดภาชนะใช้แล้วอยู่ในมือ แสดงว่าที่เดินมาตรงนี้ก็เพราะจะสู้ฉมกับอาจารย์ศนิ โดยเฉพาะ สายตาหลังแว่นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบน ๆ มีอำนาจคล้ายจะส่งกระแสไฟฟ้าชอร์ตตรงมาได้ การวางตัวของคนข้างเด็กหนุ่มเปลี่ยนไปทันที รอยยิ้มกว้างหุบลงเป็นสีหน้าเรียบ แม้มุมปากยกอยู่แต่ดูจำใจแถมประดักประเดิดเสียงที่ใช้ก็สุภาพห่างเหิน “ถ้ามีอะไรให้ครูช่วย กับบอกแล้วกันนะ” (คารุ:339)

ผู้แต่งสื่อให้เห็นการใช้อำนาจของอาจารย์ยุคใหม่อย่างน่าสนใจว่า ไม่เน้นการบังคับขู่เข็ญลงโทษนักเรียนหรือใช้กำลัง แต่ออกกฎระเบียบในโรงเรียน เมื่อผู้อำนาจออกกฎและใช้กฎเป็นเครื่องมือในการควบคุม การใช้อำนาจจะเกิดความชอบธรรม แม้หลายคนมองเห็นถึงความไม่ยุติธรรม แต่ก็ต้องยอมรับ ผู้แต่งได้นำเสนอการต่อต้านกฎของนักเรียนหลายครั้ง ครั้นผู้คุมกฎคือครูใช้อำนาจอ้างกฎระเบียบขึ้นมา อีกฝ่ายก็ต้องจำยอมทันที และอาจารย์เองก็พยายามใช้สิ่งเหล่านี้ในการควบคุมทั้งความคิด ความชอบและการกระทำของนักเรียน เช่น เรื่องการใช้โทรศัพท์มือถือ การลัก หรือการให้ความเคารพอาจารย์

อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มของอาจารย์ด้วยกันอาจมีการตั้งคำถามว่า กฎหรือข้อบังคับนั้นมีความสมเหตุสมผลเข้ากับยุคสมัยหรือไม่ แต่การตั้งคำถามไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังที่อาจารย์คนตั้งคำถามเรื่องนี้ขึ้นมาแต่ก็ต้องทำตามกฎระเบียบที่วางไว้ ต่อมาก็กลับเป็นผู้ที่ใช้กฎนั้นในการควบคุมนักเรียนของตัวเองให้เป็นไปตามคาดหวังตามผู้ออกกฎหรือผู้บังคับบัญชาวางไว้ น่าสนใจว่าการใช้อำนาจของอาจารย์กับนักเรียน ไม่ได้เป็นเพียงการใช้อำนาจเพื่อบังคับตามความพึงพอใจเท่านั้น แต่ยังเป็นการบังคับโดยอ้างว่าเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข หรือเพื่อความสะดวกในการเรียนเรียนการสอน ถึงแม้ว่าความเป็นครูจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่การใช้อำนาจจะหวางครูกับนักเรียนก็ยังคงอยู่

2.1.3 การใช้อำนาจของรัฐต่อโรงเรียน อำนาจรัฐ (State power) เป็นอำนาจสูงสุดที่ใช้ปกครองประเทศหรือรัฐ เป็นอำนาจเด็ดขาด แต่บางครั้งเมื่อใช้เกินขอบเขตก็ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ดังการใช้อำนาจของรัฐผ่านตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวกับโรงเรียน เช่น การจัดระเบียบโรงเรียน การแต่งตั้งสรวัดรณักเรียน การลงโทษนักเรียน การใช้อำนาจของรัฐที่เกินขอบเขตส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ การชุมนุมของนักเรียนและกลุ่มเยาวชน ที่ออกมาเรียกร้องสิทธิ และต้องการแก้ไขกฎระเบียบในโรงเรียน แทนที่รัฐจะออกมาไกล่เกลี่ย กลับพยายามใช้อำนาจในการจัดการความวุ่นวายที่เกิดขึ้นด้วยการส่งตำรวจไปสอดส่องความเรียบร้อยของโรงเรียน โดยไม่ขออนุญาตจากโรงเรียนและอ้างว่ามีความชอบธรรมเพราะแสดงถึงความมั่นคงของรัฐ ดังตัวอย่าง

“เขาเอาไปโยงเรื่องมือบิการเมือง”

ผู้เป็นใหญ่ให้คำตอบ คนเคยได้รู้เหมือนกันว่าเด็กหัวรุนแรง กลุ่มที่จัดชุมนุมต่อต้านอาจารย์ในโรงเรียน เป็นกลุ่มเดียวกับที่ประท้วงรัฐบาลและผู้มีอำนาจในประเทศ ระยะหลังทางการพยายามจัดการเด็กพวกนี้ แต่ไม่ง่ายสถานการณ์บ้านเมืองกำลังถูกจับตา อีกอย่าง มัชฌิมพระรถไม่ใช่โรงเรียนรัฐที่จะสอดมือเข้าไปทำอะไรได้ง่าย ๆ การที่ตำรวจเดินเข้าไปได้ง่าย ๆ นี่เองคงเป็นเรื่องที่ทำให้ทุกคนกังขา (คาธ:225)

รัฐกำหนดให้บุคคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนก็จะมีบทลงโทษที่ชัดเจน ผ่านตัวบทกฎหมาย ซึ่งหากเป็นกฎระเบียบของโรงเรียน ครูจะคำนึงถึงเรื่องอื่น ๆ ทั้งความรุนแรง ความเหมาะสม แต่ถ้าหากเป็นกฎของรัฐ การอนุโลมหรือลดหย่อนกระทำไต่ยาก โดยเฉพาะ เรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคง ที่รัฐสามารถกระทำได้อย่างเด็ดขาด ผู้เขียนนำเสนออำนาจของรัฐผ่านระบบการดำเนินงานในโรงเรียน ด้วยการหยิบยกประเด็น “สรวัตรนักเรียน” มาเล่า กลุ่มสรวัตรนักเรียนเป็นหน่วยที่ตั้งจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร เมื่อ พ.ศ. 2515 เมื่อรัฐออกกฎหรือข้อบังคับทำให้ “สรวัตรนักเรียน” เป็นผู้มีอำนาจในการดูแล ควบคุมความประพฤติของนักเรียน นักศึกษา แม้ว่าปัจจุบันสรวัตรนักเรียนจะถูกยกเลิกไปแล้ว ในปัจจุบันบางโรงเรียนยังคงใช้สรวัตรนักเรียนช่วยแบ่งเบาภาระของครูอาจารย์ในการควบคุมความเรียบร้อย เมื่อรัฐออกกฎระเบียบหรือข้อบังคับทางสังคม การกระทำดังกล่าวถึงถือว่าเป็นความชอบธรรมและเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

มีข้อสังเกตว่า การใช้อำนาจของรัฐผ่านสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับอำนาจ 2 ลักษณะ คือ จะเป็นทั้งต้นตอของอำนาจและตัวควบคุมอำนาจ เป็นตัวที่กำหนดว่าใครมีอำนาจทำอะไร และทำได้แค่ไหน ซึ่งไม่มีใครฝ่าฝืนได้ หากฝ่าฝืนต้องรับโทษตามที่วางไว้ กฎระเบียบหรือข้อบังคับทางสังคมที่ออกโดยรัฐมักเป็นลายลักษณ์อักษร อาจเป็นการบัญญัติโดยผู้นำ ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือการทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งได้รับการยอมรับจากคนในสังคม การที่ผู้มีอำนาจกระทำการใด ๆ โดยยึดตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับทางสังคม ก็จะเกิดความชอบธรรมด้วย การนำเสนอ

เรื่องอำนาจของรัฐกับนักเรียนและครูในโรงเรียนจึงเป็นภาพแทนของพลเมืองที่อยู่ภายใต้กฎหมาย แม้ว่าเด็กจะมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดอย่างไร แต่ก็ต้องถูกรวบงำโดยอำนาจที่เหนือกว่าอยู่ดี รวมถึง กลุ่มผู้ใช้อำนาจอื่น ๆ ดังที่กล่าวมา

2.2 พื้นที่ในการใช้อำนาจ พื้นที่เป็นอาณาบริเวณที่ผู้มีอำนาจใช้ในการสร้างผลกระทบ ครอบงำ หรือบังคับให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการ โดยสามารถจำแนกจากพื้นที่ที่เล็กที่สุดไปจนถึงพื้นที่ใหญ่

2.2.1 การใช้อำนาจในโรงเรียน สถานที่สำหรับฝึกสอนนักเรียน ภายใต้การดูแลของครูหรืออาจารย์ ถือเป็นสังคมแรกที่เด็กรู้จักหลังจากครอบครัว ลักษณะการใช้อำนาจในโรงเรียน คือ การใช้อำนาจของครูหรืออาจารย์ต่อนักเรียน ซึ่งนำไปสู่ปัญหาระหว่างเด็ก โรงเรียน ครู และผู้ปกครอง เช่น การละเมิดสิทธิของนักเรียน การลงโทษนักเรียนเกินสมควร การใช้ความรุนแรงทั้งทางกายและวาจา เป็นต้น โดยโรงเรียนถือเป็นพื้นที่แห่งอำนาจนิยม เพราะเน้นการเชิดชูอำนาจ และอาศัยคำสั่งของครู (ผู้ใหญ่) เป็นเครื่องมือชี้ขาด เป็นพื้นที่ที่ควบคุมความประพฤติของคน ทั้งการแต่งกาย ทรงผม อุปกรณ์เครื่องใช้ ที่ต้องเป็นแบบแผน บางที่อาจมีกฎระเบียบควบคุมไปถึงกิริยาท่าทาง เช่น การให้ความเคารพต่อครู การปฏิบัติต่อครู เป็นต้น สิ่งทีกล่าวนี้อาจนับว่าเป็นผลมาจากค่านิยม และความเป็นครูในสังคมเปลี่ยนไปจากเดิม ผู้แต่งยังได้ชี้ให้เห็นพฤติกรรมของครูที่ทำธุรกิจส่วนตัว โดยใช้อำนาจของความเป็นครูแสวงหารายได้ในโรงเรียน โดยใช้เด็กเป็นเครื่องมือ เกิดจากพื้นที่โรงเรียนเอื้อต่อการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอำนาจ ดังนี้

“อาก็ก่เปิดดูช่วงที่พวกนั้นขึ้นพูดเหมือนกัน มันเป็นเรื่องจริง ทั้งนั้นแหละ อำนาจนิยมในโรงเรียน หลักสูตรประสาท ๆ การทิดเด็ก ไม่เท่าเทียม แล้วยังเงินรายได้ของโรงเรียนที่ไม่รู้เอาไปใช้ทำอะไรอีก ตั้งเยอะเยอะทั้งที่ควรนำมาลงทุนกับเด็ก ๆ “ (คาร:360)

นอกจากโรงเรียนจะเป็นสถานที่แห่งอำนาจนิยม สิ่งที่คุณเขียนนำเสนอ ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ของโรงเรียนกับผู้มีอำนาจ ในการส่งเสริมภาพลักษณ์นั้นเพื่อเชิดชูโรงเรียน องค์การหรือต่อตัวบุคคลนั้น ๆ ซึ่งอาจพบเจอจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังที่โรงเรียนศุภพโล

พยายามสร้างภาพลักษณ์ของโรงเรียนที่เป็นผู้นำด้านมารยาทและวิชาการ เมื่อมีการรับรู้ถึงภาพดังกล่าว จะทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติขึ้น ใครที่มีผลงานจะกลายเป็นผู้มีอำนาจ โรงเรียนจึงเอื้อให้กลุ่มผู้ที่มีอำนาจกระทำการใด ๆ ก็ได้ตามใจโดยไม่ต้องคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน ดังเหตุการณ์ที่อาจารย์วารี ที่มีนิสัยโง่เงา ชอบทำร้ายความรู้สึกเด็ก ยึดมั่นว่าตัวเองถูกเสมอ แม้จะมีการร้องเรียนแต่ก็ไม่มีผลอะไร เพราะอาจารย์วารีคือคนที่สร้างผลงานให้แก่โรงเรียนมาโดยตลอด หากผู้มีอำนาจในโรงเรียนมีส่วนสร้างวัฒนธรรมความเกรงใจต่อผู้ที่มีผลงาน เป็นที่เชิดชูตายด้วยแล้ว บุคคลเหล่านี้ก็จะสามารถทำอะไรได้ตามใจชอบ และไม่เกรงกลัวต่อกฎระเบียบขององค์กร

2.2.3 การใช้อำนาจในพื้นที่สาธารณะ (พื้นที่ชุมนุมหรือสื่อออนไลน์) เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกัน มีวิถีการดำเนินชีวิตในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน มีความรู้สึกนึกคิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ในนวนิยายวายเรื่อง คารุ ผู้แต่งได้นำเสนอเหตุการณ์ที่ตำรวจเข้าไปตรวจสอบพื้นที่ชุมนุมทางการเมือง หรือที่อึกก็ออกอุบายให้คนรู้เรื่องคำสาปที่มีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ร้ายแรง ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนคนอื่นหลงเชื่อและคิดเห็นตามเขา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เด็กหนุ่มรีบเดินเกมต่อด้วยการเป่าหูไอ้คน มันพูดมากและมีฟอลโลเวอร์ในโซเชียลแพลตฟอร์มต่าง ๆ มากพอจะเป็นลำโพงให้เขาได้ และในที่สุดก็สำเร็จ เพียงข้ามคืน เรื่องลึกลับกับพฤติกรรมฉาวของพวกจ่านรรจ์แพร่ไกลด้วยความสนุกปากของผู้คน อึกก็อึ้งใจด้วยซ้ำเมื่อพบว่าพวกนั้นเริ่มหวั่นไหว (คารุ:365)

อึกก็เลือกใช้วิธีการกระจาย “ข่าวลือ” ผ่านคน ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ มีผู้ติดตามในโซเชียลมีเดียจำนวนมาก เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และสร้างพื้นที่การกระจายข่าวให้กว้างขึ้น เมื่อข่าวแพร่ออกไปก็ทำให้คนคล้อยตามได้ส่งอาจส่งผลให้ผู้ที่เป็นผู้ต้องสงสัยรอดพ้นจากความสงสัยนั้น นอกจากนี้ คนที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันก็สามารถเลือกบุคคลขึ้นไปเป็นชนชั้นปกครองหรือผู้มีอำนาจในเวลาต่อมาได้ ดังเหตุการณ์การเลือกหัวหน้าห้องของห้อง ม.4/1 ที่ได้ตัวพู่มาเป็นหัวหน้า ทำให้เห็นอำนาจของคนเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกผู้ปกครอง ทำให้เห็นว่า พื้นที่ที่ปรากฏในนวนิยายวาเรื่องคารุ เป็นพื้นที่ที่ทำให้เห็นถึงอำนาจนิยม กระทั่ง

การเชิดชูเผด็จการ โดยพื้นที่ของอำนาจมีเรื่องของค่านิยม ธรรมเนียม และวัฒนธรรมของคนในสังคมมาเกี่ยวข้อง ดังในแต่ละพื้นที่จะปรากฏเรื่องความเกรงใจ ต้องเคารพผู้ใหญ่ เชื้อพ้องผู้ใหญ่ จึงทำให้เกิดการใช้อำนาจในลักษณะต่าง ๆ ได้

2.3 ลักษณะของการใช้อำนาจ

การศึกษาลักษณะของการใช้อำนาจจำแนกตามกระบวนการที่ก่อให้เกิดอำนาจ คือ สร้างผลกระทบ ครอบงำ หรือบังคับให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการใช้อำนาจในบริบทต่าง ๆ ซึ่งสังเกตจากพฤติกรรมของตัวละคร ที่แสดงออกหรือกระทำกับอีกฝ่าย สำหรับลักษณะของการใช้อำนาจมีดังนี้

1) การใช้อำนาจผ่านคำพูด คือ การที่ตัวละครใช้คำพูดเพื่อไปสร้างผลกระทบ ครอบงำ หรือบังคับให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการ ซึ่งคำพูดที่ใช้จะมีนัยเชิงบังคับหรือการแสดงอำนาจของตัวเอง มีลักษณะเป็น “คำสั่ง” เมื่อผู้พูดพูดออกไป อีกฝ่ายก็จะมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม การใช้อำนาจในลักษณะนี้ ผู้พูดจะต้องมีวาทีศิลป์ในเรื่องของการเลือกใช้คำ และพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อโน้มน้าวให้อีกฝ่ายคล้อยตาม ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นบุคคลที่เป็นหัวหน้า อย่างเช่น ถั่วพู ซึ่งเป็นหัวหน้าห้องที่มักจะใช้คำพูดเพียงไม่กี่คำในการควบคุมหรือเตือนอีกฝ่าย จนต้องยอมจำยอม นอกจากถั่วพูใช้คำพูดในการแสดงออกเชิงอำนาจแล้ว ถั่วพวยังใช้ชั้นเชิงในการพูดโดยให้ผู้ฟังคือครรลอง รู้สึกเกรงใจทั้งต่อตัวเองและตัวอีกก็ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทด้วย การใช้อำนาจลักษณะนี้จะเป็นการประนีประนอม คือ ไม่ได้ทำให้ผู้อยู่ใต้อำนาจรู้สึกอึดอัดหรือรู้สึกว่าตนกำลังตกอยู่ภายใต้อำนาจ แต่เป็นการให้รู้สึกว่าได้เห็นได้ว่าควรทำหรือไม่ควรทำอะไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“มึงห้ามกูทำ!” ถึงอย่างไร ครรลองก็ยอมลดเสียงเหลือแค่ได้ยินกันสองคน

“สรุปนะไฉ่ห่านั่นมันงใจหาเรื่อง เพราะผู้หญิงที่มันตามจีบอยู่ตั้งนานเลิกเล่นมาหากูแทน” “แกเป็นสาววัดรนักเรียนนะ”

“แล้วทำ ---!” ไม่ปล่อยยให้เขาเถียงมันว่า “ต่อไม่เห็นกับตำแหน่งก็เห็นกับอากั๊กมันเหอะ”

นั่นเองครรลองจึงชะงักและเย็นลงได้ (คาร:56)

คำพูดที่แสดงอำนาจนอกจากจะเป็นคำสั่งแล้ว ยังมีการใช้คำพูดที่แสดงอำนาจโดยตรง นั่นคือการใช้คำพูดของผู้มีอำนาจเพื่อชี้ขาด ซึ่งมีผลในด้านการควบคุมโดยตรงด้วย คือทำให้ผู้ฟังนั้นยอมจำนนต่อสารที่ได้รับ และยอมปฏิบัติตามอย่างไร้เงื่อนไข ดังที่อ๊กก็ซึ่งเป็นสาววัยรุ่นนักเรียนยื่นข้อเสนอให้โนทำตามความต้องการของตน เมื่อ โนไม่เชื่อและยอมทำตามโดยทันที อ๊กก็ก็ต้องแสดงอำนาจโดยอ้างอำนาจที่ตนมีอยู่ คือ “คำพูดของกูคือระเบียบ!” ซึ่งเป็นผลให้โนเปลี่ยนท่าทีและยอมทำตามข้อเสนอในทันที กระบวนการใช้อำนาจผ่านคำพูดนั้น เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด คือ สามารถกระทำโดยไม่ต้องอาศัยกำลัง แต่ต้องใช้ชั้นเชิงทางวาทศิลป์มาช่วย ทั้งนี้ผู้ฟังหรือผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจเองก็ต้องมีความเกรงกลัวหรือเกรงใจในตัวผู้มีอำนาจด้วย จึงจะทำให้กระบวนการใช้อำนาจนี้ประสบความสำเร็จ

2) การใช้อำนาจผ่านน้ำเสียง เป็นสิ่งที่ผู้พูดใช้แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตน ซึ่งทำให้คู่สนทนาเข้าใจสารที่ต้องการสื่อออกไปมากขึ้น ผู้แต่งได้นำเสนอการใช้อำนาจผ่านใช้ “น้ำเสียง” เพื่อเน้นให้ผู้อ่านเห็นถึงเจตนารมณ์ในการใช้อำนาจของผู้พูดกับคู่สนทนา โดย ผู้พูดที่ต้องการใช้คำพูดเพื่อแสดงอำนาจในการควบคุม ครอบงำ หรือให้คนตรงข้ามมีท่าที พฤติกรรม หรือความคิดให้เป็นไปตามความต้องการมักจะใช้น้ำเสียงที่ดุดัน เสียงดัง มีความเด็ดขาด เพื่อให้บุคคลเป็นไปตามความต้องการ ดังเหตุการณ์ที่อ๊กก็จะใช้คำสั่งการต่าง ๆ หรือใช้อำนาจสาววัยรุ่นนักเรียนเข้าปราบนักเรียนที่กระทำผิดกฎ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไอโรงเรียนท่านก็ไม่เลิกให้ใส่ยูนิฟอร์มซะที ต้องใส่ชุดแบบเดียวกับมึง ขายชี้หน้าเขาฉิบหาย! “พอ! อีกกระซอกปิกรุ่นน้องร่างเล็กกว่าเขาลอยห่างจากที่ กำลังจะโจนเข้าหาคุกรณี “ปล่อย!” คนถูกลากยังอึดอัด คำพูดไม่ชัดนักเพราะผลจากคุกรณีทำให้แก้มเริ่มบวม

“อยู่นิ่ง ๆ กูเป็นสาววัยรุ่นนักเรียนนะโว้ย!” เด็กหนุ่มตะคอก แล้วออกกำลังลากปิกเจ้าตัว คนอึดอัดยิ่งเซห่างมา ถึงกระนั้นก็ยังสะบัดหน้ามาแยกเขี้ยวได้

“สาววัยรุ่นแล้วโวะ!” เขาชะงัก หน้าชาไปแวบหนึ่ง เชีย! เสือกจริงของมัน! (คาร:11)

การใช้น้ำเสียงที่ดูดนของอาก์เป็นการขอให้อีกฝ่ายรู้สึกเกรงกลัว และเห็นถึงอำนาจของตน ทำให้ครอบงำคู่สนทนาได้ง่ายขึ้น มีข้อสังเกตว่า การใช้น้ำเสียงเป็นส่วนที่ทำให้ความหมายของคำนั้นชัดขึ้น เช่น ถ้าผู้พูดพูดคำว่า เข้ามา โดยเสียงที่ราบเรียบ ก็จะทำให้เข้าใจว่าชักชวนมากระทำบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน แต่ถ้าหากผู้พูดใช้น้ำเสียงแข็งกระด้าง ก็จะทำให้ผู้ว่าเข้าใจว่าผู้พูดกำลังทำเกินควรหรือพูดแค้น เพราะความไม่พอใจ

3) การใช้อำนาจผ่านการกระทำ การที่ผู้มีอำนาจใช้กำลังทางกายภาพในการเข้าไปสร้างผลกระทบ ครอบงำ หรือบังคับให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการ เช่น ใช้ความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย การใช้อำนาจในลักษณะนี้เป็นการใช้อำนาจแบบเด็ดขาด เพื่อให้ผู้ถูกกระทำปฏิบัติตามคำสั่งทันที ดังเหตุการณ์ภาพการใช้กำลังเพื่อให้นักกลุ่มผู้ชุมนุมเลิกสร้างความวุ่นวายโกลาหลหน้าโรงเรียน เพราะเห็นว่าใช้คำสั่งเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ดังนี้

ความร้อนพุ่งออกหู มือที่ขยำท่อนแขนอีกฝ่ายอยู่ยับแน่น หากมองทะลุลงได้แขนเสื้อได้คงเห็นกล้ามเนื้อของเขาเกร็งขึ้นเป็นลูก และมีเส้นเลือดตึงกระดูก

“นั่นมึงก็รักษาชื่อโรงเรียนหน่อย คนข้างนอกมันมองเข้ามา เห็นพวกมึงตีกันอยู่หน้าประตูโรงเรียนนี่นะเห็นมัย!” รุ่นน้องไม่ทันคำนะอะไร ไม่ใช่เพราะพวกมันเห็นจริงว่าในความคลาคล่ำของยามเช้า (คาร.น.12)

การใช้กำลังเป็นตัวเลือกสุดท้ายที่ผู้มีอำนาจใช้ในการควบคุมสร้างผลกระทบ ครอบงำ อย่างไรก็ตาม บริบทในเรื่องเป็นโรงเรียนที่ต้องคำนึงถึงกฎหมาย สิทธิของนักเรียน กฎระเบียบต่าง ๆ การใช้ความรุนแรงจึงต้องทำด้วยความระมัดระวัง ทั้งนี้ นวนิยายวายเรื่องคาซ ยังได้นำเสนอเรื่องของลักษณะของการใช้อำนาจระดับต่าง ๆ โดยเริ่มจากวิธีการที่ประณีประนอมที่สุด นั่นก็คือการใช้คำพูด ต่อมาจึงเพิ่มระดับความรุนแรงในการใช้อำนาจ นั่นก็คือการใช้น้ำเสียง ที่สามารถสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของผู้พูดได้ดีกว่า แต่ถ้าหากสองลักษณะนี้ใช้ไม่ได้ผล ผู้มีอำนาจจะเลือกลักษณะที่สามคือการใช้กำลัง

3. ผลของการใช้อำนาจ สามารถจำแนกตามลักษณะผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการที่ก่อให้เกิดอำนาจ คือ สร้างผลกระทบ ครอบงำ หรือบังคับให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการ ผลของการใช้อำนาจไว้แบ่งออกเป็น 9 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การแบ่งฝ่าย เกิดจากเจตนาของคนที่ต้องการแบ่งออกจากกัน เมื่อเกิดเป็นกลุ่มต่าง ๆ ก็เกิดความเป็นเขาและความความเรา ที่ไม่อาจทำให้เป็นส่วนเดียวกันได้ ผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นการแบ่งฝ่าย ที่มีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนโรงเรียน และฝ่ายที่ต่อต้าน จะกลายเป็นข้อตรงข้ามทันที ซึ่งผู้เห็นต่างมักจะถูกกำจัด เพราะด้วยบริบทที่เป็นโรงเรียน นักเรียนต้องทำตามกฎระเบียบและครู ดังนี้

หากว่าศุภพลเอง ก็ผลักดันนักเรียนเห็นต่างให้เป็นฝ่ายตรงข้ามเช่นกัน แล้วการจงใจปล่อยปละให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า แท้จริงก็ไม่ต่างจากยืมมือคนร้ายก่อความรุนแรงเพื่อปิดปากเด็กที่ทางโรงเรียนไม่พึงใจ บังอาจขัดขวางการแข่งวิ่งวัฒนธรรมเผด็จการของศุภพล (คาร:348)

การแบ่งฝ่ายดังกล่าวไม่ได้เป็นการยึดเยียดจากผู้มีอำนาจ เพราะอีกฝ่ายก็เต็มใจในการแบ่งแยกตัวเองออกจากกลุ่มที่เชิดชูเผด็จการ ด้วยอุดมการณ์ที่ยึดมั่นต่างกัน การต่อสู้เพื่อตนเองจึงเกิดขึ้น หากแต่การต่อสู้นั้นไม่ถูกใจผู้มีอำนาจ จึงทำให้เกิดสถานการณ์ต่าง ๆ ดังการใช้อำนาจของศุภพลที่ทำให้นักเรียนเกิดการแบ่งแยก

3.2 ความไม่เท่าเทียม มาจากการที่คนบางกลุ่มในสังคมไม่มีโอกาสเข้าถึงโอกาสเหมือนคนอีกกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะในพื้นที่โรงเรียนที่กลุ่มผู้มีอำนาจจะมีอภิสิทธิ์ในการเข้าถึงทรัพยากรของโรงเรียนมากกว่าคนอื่น ดังที่อาก์และกลุ่มสรวัดรนักเรียนมีอำนาจและสิทธิในการกระทำการใด ๆ เหนือนักเรียนคนอื่น การเลือกปฏิบัติระหว่างคนธรรมดาทั่วไปกับกลุ่มที่ได้รับการสถาปนาจากผู้มีอำนาจให้เป็นคนที่มีอภิสิทธิ์ เป็นต้นตอนำไปสู่การผู้มีอิทธิพลและอภิสิทธิ์ชนเหนือคนอื่น ดังนี้

“นักเรียนเยียวไม่ได้ แล้วมึงเข้ามาในนี้ทำไม” วรคดีหนึ่ง
 พลังเล็กคิ้วข้างหนึ่งขึ้น ...

อยากจะวิ่งออกไป แต่คนอย่างเขาฉลาดพอจะรู้อยู่
 ไม่ใช่เด็กหนุ่มกระตักปากหยันกระแทกเท้าเข้าไปหยุดที่โถข้างกัน
 เอียงคอเล็กจากนั้นปลดเข็มขัดและกระดุมกางเกงลงก่อเสียงบ้างคือ
 เป็นเชิง

“นี่ไงคำตอบกูเป็นสารวัตรสารวัตรใช้ห้องนี้ได้เพราะอยู่คนละ
 ระดับ” (คาร:30)

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของผลประโยชน์ในธุรกิจและหน้าที่การงาน
 มาเกี่ยวข้อง เห็นได้จากแม่ของวสุวัฒน์ที่พยายามผลักดันให้ลูกเข้าสังคมเพื่อได้มี
 “คอนเนกชัน” (Connection) หรือเส้นสายที่จะสามารถเป็นช่องทางให้เขาสามารถ
 ทำกิจการใด ๆ ได้สะดวก ในเหตุการณ์นี้ได้ชี้ให้เห็นถึงมุมมองของสังคมในระบบ
 อุปถัมภ์ ระบบนี้ทำให้คนที่มีความสามารถ แต่ขาดคอนเนกชันสามารถเติบโตได้ยาก
 ในขณะที่ กลุ่มที่ได้เติบโตมีหน้ามีตาในสังคมก็ยังเป็นกลุ่มเดิม ๆ ซึ่งเกิดจากการใช้
 อำนาจ อิทธิพลในกลุ่มเดียวกันนั่นเอง โดยการใช้อำนาจที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ
 และความไม่เท่าเทียมมีปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย โครงสร้างสังคม การบริหาร
 จัดการของผู้มีอำนาจ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และค่านิยม จนก่อให้เกิด
 ความไม่เท่าเทียมกันขึ้น

3.3 ความขัดแย้ง อาจมาจากความคิด ทำทาง หรือการใช้วาจาที่
 ส่งผลกระทบต่ออีกฝ่าย ดังเหตุการณ์ที่มีการโต้เถียงในห้องปกครองเกี่ยวกับ
 กฎระเบียบที่คุุภพโลใช้ควบคุมนักเรียน ทั้งเรื่องทรงผม การใช้โทรศัพท์ การปฏิบัติ
 ต่อครูอาจารย์ ระหว่างผู้ที่รักษากฎคืออาจารย์และสารวัตรนักเรียนกับผู้ที่อยู่ภายใต้
 กฎคือนักเรียนทั่วไป จนเกิดความขัดแย้งขึ้น ดังนี้

“อาจารย์ไม่รู้สิว่า นี่คือการสร้างวัฒนธรรมของความกลัว
 โดยเกลี้ยกล่อมให้เด็กเซนเซอร์ตัวเองหรือจงใจสอนให้เด็กทั้งสิทธิและ
 เสรีภาพของตัวเองเอง เพียงเพื่อโรงเรียนจะไม่ต้องเสี่ยงถูกติฉินนินทา
 เวลาที่ตัดสินเด็กในเรื่องไม่เป็นเรื่องหรือครับ” (คาร:240)

การโต้เถียงดังกล่าว ทำให้เห็นถึงความขัดแย้งอย่างชัดเจน อาจเกิดจากการรับรู้ในเป้าหมายที่แตกต่างกัน มีความต้องการที่แตกต่างกันหรือแย้งกันในสิ่งเดียวกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในโรงเรียน ผู้มีอำนาจพยายามยุติความขัดแย้งด้วยการใช้กฎระเบียบต่อไป ทั้งนี้ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2540:11) กล่าวถึงการจัดการความขัดแย้งในองค์กรว่า ความขัดแย้งอาจจะมีประโยชน์หรืออาจมีโทษ ขึ้นอยู่กับวิธีการบริหารในองค์การที่ดีที่สุด ความขัดแย้งอาจช่วยกระตุ้นแรงจูงใจให้คนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งในองค์การช่วยกระตุ้นให้คนพยายามหาทางแก้ปัญหาซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่ส่งผลต่อการทำงานของคน ดังนั้น ผู้มีอำนาจจึงต้องสามารถในการควบคุมความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไปในทิศทางที่ดีเพื่อให้สังคมดำรงต่อไปได้

3.4 การต่อต้านขัดขึ้น ดังเหตุการณ์ที่นักเรียนมาชุมนุมเพื่อคัดค้านนโยบายของโรงเรียน เนื่องจากไม่ยอมรับอำนาจและผู้มีอำนาจในโรงเรียน เมื่อหลายคนไม่พอใจต่อการกระทำดังกล่าวจึงรวมตัวกันเพื่อแสดงจุดยืนและบอกความต้องการของตนให้โรงเรียนทราบการรวมกลุ่มกันต่อต้านหรือขัดขึ้นนี้ไม่ได้เป็นเพียงการรวมกลุ่มเฉพาะเด็กในโรงเรียนเดียวกันเท่านั้น แต่ยังมีกรรวมกลุ่มของสมาชิกจากกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความรู้สึกเดียวกันร่วมด้วย ดังนี้

พวกนั้นเคยโหมกระแสด่าว่าบาตรอาจารย์ คัดค้านนโยบายโรงเรียน ทำตัวเกรียนใส่รุ่นพี่ฝ่ายปกครอง ปวดหัวเพราะรับมียากขึ้นทุกที ทุกวันนี้โลกหมุนเปลี่ยนทิศขึ้น ทำอะไรผิดพลาดโรงเรียน อาจถูกพวกเด็กเหลือขอประจานไปทั่วประเทศหรือทั้งโลกอุ่นในโรงเรียนไม่พอได้ยีนว่าวันนี้พวกมันตั้งใจจะไปชุมนุมแถวแหลมแท่นร่วมกับเด็กโรงเรียนคู่อริที่มีอาจารย์กลั่นแกล้งนักเรียน แถมยังอัดคลิปแพร่ไปทั่วอินเทอร์เน็ต (คาระ:7)

เห็นได้ว่า การใช้อำนาจทำให้คนไม่พอใจ จนเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อต้าน ฝ่ายผู้มีอำนาจก็หาทางยุติความไม่พอใจดังกล่าว จนทำให้เกิดเหตุการณ์บานปลาย มีข้อสังเกตว่า ผู้เขียนได้นำเสนอการรวมกลุ่มกันต่อต้านแบบสมัยใหม่ คือ การใช้สื่อโซเชียลมีเดียเป็นสื่อในการกระจายข่าว และเป็นพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นของตน เมื่อมีเรื่องของสื่อมาเกี่ยวข้อง จะกลายเป็นกระแสโด่งดังทันทีส่งผลให้คนในกลุ่มมีจำนวนมากขึ้นด้วย

3.5 ความสัมพันธ์ถดถอย การทำให้ความสัมพันธ์ที่เคยดีต่อกันถดถอย เกิดช่องว่างระหว่างกัน โดยอาจเกิดกับผู้มีอำนาจกับผู้อยู่ใต้อำนาจ หรือผู้ที่อยู่ใต้ อำนาจด้วยตนเอง ดังเหตุการณ์ที่คนไม่ชอบอยู่ใกล้เพื่อนอย่างถั่วพู อีกต่อไปเพราะ ถูกอาจารย์ใช้อำนาจในห้องบังคับให้นั่งและทำงานคู่กัน ซึ่งทำให้เขารู้สึกอึดอัด

จุดอ่อนของไอค์นคือผู้ชายที่ตัวเล็กกว่ามันเกือบครึ่งผิวนวล ๆ หัวกลม ๆ และดวงตาก็ยิ่งโตเพราะแฉ่นกลม ๆ ที่เจ้าตัวสวมอยู่ ชื่อจริงถั่วพู แต่ใช้วัฒนธรรมตั้งสมญาให้ลับหลังว่า “คุณถั่วพูตาถึง” คำที่เป็นคนนิ่ง ๆ แต่มีความคิดเฉียบขาดและการตัดสินใจก็มักเด็ดเสมอ จนกลายเป็นสาเหตุให้คนตัวเล็ก ๆ นิ่ง ๆ คนนี้ได้รับเลือกเป็นหัวหน้า ห้องมาสามปีก่อน เปลา่ ไอค์นไม่ได้กลัว เพราะความเฉียบขาดหรือ เด็ดขาดนั้น มันกลัวเพราะถูกบังคับให้ต้องใกล้ชิดถั่วพูทุกบอย อย่างที่ พวกเด็กหัวแข็งชอบยกมาพูดเด็กควรมีสิทธิ์อย่างนั้นอย่างนี้ หนึ่งใน อย่างนั้นอย่างนี้ ก็คือการจับคู่หรือเลือกกลุ่มทำงานตามความสมัคร ใจตัวเอง (คาร:47)

นอกจากนี้ ผู้แต่งได้นำเสนอความสัมพันธ์ที่ถดถอยของผู้มีอำนาจ กับและผู้อยู่ใต้อำนาจ คือ อักกัที่รังเกียจพฤติกรรมของอาจารย์สอนพละ ที่แสดง พฤติกรรมที่หยาบคาย ใช้อำนาจสั่งให้นักเรียนกระทำการใด ๆ ตามใจตนเอง คุณคาม นักเรียนด้วยคำพูด และกิริยาท่าที่ต่าง ๆ ทำให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ถดถอยปรากฏ ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ เกิดความรู้สึกอึดอัดใจอย่างค้นและถั่วพูกับเกิดความรู้สึกรังเกียจ อย่างอักกักับครูพละ ช่องว่างดังกล่าวเป็นช่องว่างที่เกิดจากความรู้สึก ซึ่งถ้าหาก รุนแรงไปก็อาจจะเชื่อมต่อกันได้ยาก

3.6 การหลีกหนี เป็นการเลี่ยงจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ด้วยวิธีการบางประการ เพื่อให้ตนเองนั้นหลุดพ้นจากความกดดันหรือ ความยากลำบาก การหลีกหนีมักเกิดขึ้นกับผู้ได้รับความกดดันจากบุคคลรอบข้าง เป็นเวลานาน ส่งผลให้เขาไม่เป็นตัวของตัวเอง จึงต้องเลือกหลีกหนีจาก สถานการณ์ตรงนั้น ดังเหตุการณ์ที่อาจารย์ฎีการู้สึกกดดันเพราะเขานั้น รักกับอาจารย์ขาดก แต่ต้องทำตัวหลบซ่อนเพราะกฎระเบียบห้ามคนในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางชู้สาว โดยเฉพาะ ในเพศเดียวกัน เขาทั้งสองเองก็เป็นอาจารย์

ฝ่ายปกครอง เป็นผู้ต้องรักษาภาวะเบี่ยง ต้องเป็นตัวอย่างให้แก่อาจารย์และนักเรียน ครั้นเมื่อเขาทำผิดกฎเสียเอง ความกดดันที่ได้รับทำให้อาจารย์ฎีกาต้องลาออกไปทำงานที่อื่น และเลือกจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตายในที่สุด ดังนี้

“อาจารย์ขาดคนน่าจะ ... คบหากับอาจารย์ฎีการะยะหนึ่งก่อน
จะมีเหตุให้แยกทางกัน” ...

ปลายเสียงทอดหาย กลายเป็นอึกที่เย็นอยู่ข้างเขาพิมพ์ขึ้น
แทนดวงตาของมังกรกวาดลานอย่างพยายามค้นหลักฐานในความทรง
จำ พยายามปะติดปะต่อ “อาจารย์ฎีกาก็เลยลาออกไป

“ใช่” ในที่สุดถ้อยของผู้ร่ำไห้ก็หลุดลอดพร้อมสะอื้น

“มันไม่ควรจะเป็นอย่างนั้นถ้าเราไม่ได้อยู่กันก็อาจไม่ตาย”

(คาร:445)

นอกจากนี้ ผู้แต่งได้นำเสนอให้วสุวัฒน์มีวิธีการหลีกเลี่ยงอีกแบบ คือ การนำตัวเองไปทำกิจกรรมที่ตนชื่นชอบ นั่นก็คือการดูหนัง การดูหนังเป็นการทำให้ วสุวัฒน์ได้อยู่กับตัวเอง และหนีความกดดันจากครอบครัว ทั้งเรื่องปัญหาระหว่าง พ่อกับแม่ การถูกมองว่าเป็นลูกคุณหนู การต้องปั้นหน้าเข้าสังคม หนึ่งเป็นศิลปะ ที่ทำให้เขาได้เสพแล้วสบายใจ การหลีกเลี่ยงจากความกดดันของอาจารย์ฎีกาและ วสุวัฒน์ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน อาจารย์ฎีกาเมื่อลาออกแล้วก็ยังต้อง วนเวียนกับปัญหา ทางออกสุดท้ายจึงเป็นการจบชีวิต ในขณะที่ วสุวัฒน์เลือกวิธีการ หลีกเลี่ยงที่ทำให้ตัวเองนั้นดีขึ้น มีทัศนคติและมุมมองที่มีต่อโลกกว้างขึ้นจากการดูหนัง เมื่อได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว อาจารย์และเพื่อน เขาจึงใช้หนังในการสร้าง พื้นที่ให้กับตัวเองในสังคม ด้วยการประกวดหนังสั้น คือการเอาสิ่งที่ชอบมาทำให้เกิด ประโยชน์ เมื่อคนได้รับความกดดันจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้การตัดสินใจ ในการเลือกดำเนินชีวิตต่อต่างกันด้วย อำนาจเข้ามามีผลทำให้คนตัวเล็กต้องเผชิญ กับความยากลำบาก การหลีกเลี่ยงจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ปัญหาผ่านพ้นไปได้

3.7 การถูกลดทอน อาจจะเป็นเรื่องของบทบาทหน้าที่ การมีอำนาจ ค่านิยม หรือการให้ความสำคัญ การลดทอนมักจะเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ได้รับความกดดัน จนทำให้เกิดการเปื้อนนายต่อระบบอำนาจ จนนำไปสู่การลดทอนคุณค่าในที่สุด

ดังเหตุการณ์ที่ทีมสารวัตรนักเรียนต้องลอบทบทลง เนื่องจากความกดดันที่โดนสังคมวิจารณ์เรื่องการทำโทษเด็ก การใช้อำนาจในการปกครองในโรงเรียนที่เป็นเผด็จการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แต่หลัง ๆ มาเมื่อบทบาทของฝ่ายปกครองเริ่มลดแล้ว คนที่จับตามองนักเรียนมีอำนาจเหนือเด็กคนอื่น ๆ ด้วยสายตาขุนช้าง ขึ้นทุกที งานสารวัตรจึงพลอยถูกกำหนดให้ “หลวม” ลง ถ้าไม่ใช่กรณี ผิดกฎโทษพยายามอย่าไปยุ่งเกี่ยว หรือแม้เมื่อเจอก็อาศัยตักเตือน ก่อนแจ้งอาจารย์ ไม่ลงมือผล็ลตามเก่า ไป ๆ มา ๆ พวกเขา จึงเหลืองานน้อยลง (คาร.น.358)

จากที่ต้องมีการประชุมทุกสัปดาห์เพื่อติดตามการดำเนินงาน และความประพฤติของนักเรียน ก็แทบจะไม่มีการประชุมเลย บ่งบอกว่า การปกครองในโรงเรียนเริ่มสั่นคลอน ซึ่งทำให้การใช้อำนาจนั้นหันกลับมาทำร้ายตัวผู้ใช้เอง

3.8 ความหวาดกลัว ศุภโลได้รับการยกย่องว่าเป็นโรงเรียนที่เคร่งครัด ในกฎระเบียบ นักเรียนมีกิริยาสุภาพเรียบร้อย ความเข้มงวดดังกล่าวจึงเป็นงานหนักของอาจารย์ในการควบคุมนักเรียนให้อยู่ในกรอบ และด้วยผู้ปกครองของนักเรียน ศุภโล ส่วนใหญ่คือคนที่มั่งฐานะ มีหน้ามีตาและอิทธิพลในสังคม การเขาดัดสันใจของเขาตึงสร้าง ความหวาดกลัวให้เขาไม่น้อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การรับมือเด็กบ้านรวยหรือผู้ปกครองมีอำนาจเต็มมือนั้น เป็นเรื่องน่าหนักใจ ไม่มีใครรู้ว่าหากดัดสันโทษเด็กเหล่านั้นไป ชีวิตและอนาคตของเธอยังปลอดภัยดีหรือเปล่า ต่อให้อาจารย์ส่วนมากจะบอก “ศุภโลมีชื่อเสียงเรื่องความเข้มงวด ซึ่งเป็นสิ่งควรควรเด็กจะต้องยอมรับได้ตั้งแต่เข้ามาสมัครเรียนแล้ว” กระนั้นนับวันเด็กรุ่นใหม่ ๆ ก็รังแต่จะยิ่งปกครองลำบาก (คาร.220)

การใช้อำนาจผ่านสถานศึกษาในนวนิยายวายเรื่อง คาร ของปราชต์ ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนตามกฎระเบียบของโรงเรียนเท่านั้น หากแต่ยังเผยให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เชื่อมโยงกับค่านิยมเรื่องเพศในสังคม โดยเฉพาะในโรงเรียนชายล้วนอย่าง “ศุภโล” ซึ่งใช้ระเบียบข้อห้ามเป็นเครื่องมือ

ในการกดทับความหลากหลายทางเพศ เช่น การห้ามนักเรียนมีความสัมพันธ์กัน หรือ การจัดวางบทบาทของเพศในลักษณะชายเป็นใหญ่ ขณะเดียวกัน ครอบครัวของตัวละครอีกก็สะท้อนอำนาจแบบปิตาธิปไตย ที่กดทับให้เขาต้องปฏิบัติตามกรอบของ “ความเป็นชายที่สมบูรณ์” และมองว่าเพศหญิงเป็นฝ่ายรองเสมอ

กลไกการสร้างอำนาจในนวนิยายจึงดำเนินผ่านระเบียบ วาทกรรม และความเชื่อทางสังคม ซึ่งผู้มีอำนาจใช้ควบคุมทั้งในระดับพฤติกรรม ความคิด และอัตลักษณ์ของบุคคล โดยเลือกใช้วิธีการที่หลากหลาย ตั้งแต่คำพูด น้ำเสียง การกระทำ ตลอดจนการอ้างอิงต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น คำสาปของโรงเรียน เพื่อทำให้อำนาจที่ใช้นั้นดูมีความชอบธรรม

ท้ายที่สุด สิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่ากลไกอำนาจเหล่านี้ดำเนินการอย่างได้ผลหรือไม่ ก็คือ “ผลของการใช้อำนาจ” ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมในเรื่อง ทั้งการแบ่งฝ่าย ความขัดแย้ง ความไม่เท่าเทียม ความหวาดกลัว หรือแม้กระทั่งการลุกขึ้นมาต่อต้านของกลุ่มนักเรียนผู้เห็นต่าง ซึ่งกลายเป็นแรงกระเพื่อมสำคัญที่ตั้งคำถามต่อระเบียบแบบแผนเดิม และทำให้สถานศึกษากลายเป็นเวทีแห่งการต่อรองทางอำนาจอย่างเข้มข้น

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาการสร้างอำนาจผ่านสถานศึกษาในนวนิยายวายเรื่อง คารุ ของ ปราบต์ พบว่า ที่มาของอำนาจมี 3 ลักษณะ คือ อำนาจที่มีที่มาจากบุคคล อำนาจที่มีที่มาจากกฎระเบียบ และอำนาจที่มีที่มาจากสิ่งเหนือธรรมชาติ สำหรับกระบวนการใช้อำนาจพบความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ใช้อำนาจและกลุ่มผู้ถูกใช้อำนาจ 3 ลักษณะ คือ การใช้อำนาจในกลุ่มผู้บังคับบัญชาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา การใช้อำนาจในกลุ่มอาจารย์ต่อนักเรียน และการใช้อำนาจของรัฐต่อโรงเรียน ในส่วนของพื้นที่ในการใช้อำนาจพบ 2 ลักษณะ คือ การใช้อำนาจในพื้นที่โรงเรียน และการใช้อำนาจในพื้นที่สาธารณะ สำหรับลักษณะของการใช้อำนาจพบ 3 ลักษณะ คือ การใช้อำนาจผ่านคำพูด การใช้อำนาจผ่านน้ำเสียง และการใช้อำนาจผ่านการกระทำ ในด้านของผลของการใช้อำนาจพบ 8 ลักษณะ คือ การแบ่งฝ่าย ความไม่เท่าเทียม ความขัดแย้ง การต่อต้าน/ขัดขืน ความสัมพันธ์ถดถอย การหลีกเลี่ยง การลดทอน และความหวาดกลัว

นวนิยายวายเรื่องคาร แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจภายใต้กฎระเบียบของโรงเรียนและสังคมท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเพื่อรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของกลุ่มหรือองค์กรกับกลุ่มที่พยายามปลดแอกจากกฎระเบียบที่ไม่มีความเป็นธรรม เพื่อสร้างพื้นที่เสรีให้แก่ตนเองบนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพในสังคม โดยสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับกฎระเบียบและการใช้อำนาจ กระบวนของอำนาจได้สร้างผลกระทบ ครอบครัว หรือบังคับให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มคนที่มีอำนาจในการควบคุมสังคม และยังเป็นคนผลิตตำนานหรือเรื่องเล่าอำนาจมักเกิดขึ้นจากคนที่เป็นผู้นำหรือผู้มีอำนาจในสังคมที่เข้ามาควบคุม ออกกฎสร้างวาทกรรม หรือสร้างเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้อำนาจและกระบวนการใช้อำนาจมีความชอบธรรม

น่าสนใจว่า นำเสนอเรื่องการใช้อำนาจในพื้นที่โรงเรียนเป็นหลัก นัยหนึ่งคือการจำลองการใช้อำนาจในสังคมด้วย คือ การสร้างเหตุการณ์ให้เห็นถึงลักษณะของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ที่มีทั้งกฎระเบียบ ชนชั้น ความไม่เท่าเทียม อาจเพื่อเสียดสีและตีแผ่ภาพสังคมปัจจุบันก็ได้ ผ่านพฤติกรรมของตัวละครที่โหดร้ายภายในเรื่อง ทั้งนี้พบว่า ในการใช้อำนาจ ผู้ใช้มักมีขั้นตอนและขั้นตอนเชิงในการเลือกใช้หากต้องการให้การใช้อำนาจสัมฤทธิ์ผลเร็วขึ้น ผู้ใช้จะต้องคิดปะในการเลือกสรรวิธีการสื่อสาร เพื่อให้อีกฝ่ายจำยอม จะด้วยคำพูด น้ำเสียง หรือการกระทำที่ดี ซึ่งมีทั้งขั้นประนีประนอม ไปจนถึงขั้นที่ต้องใช้ความรุนแรง คือ การใช้กำลังแต่ควรเป็นตัวเลือกสุดท้าย เนื่องจากเป็นวิธีการที่เอาผิดได้ง่าย

ทั้งนี้ กระบวนการใช้อำนาจมักมีความสัมพันธ์กับต้นตอของอำนาจที่มาเป็น ตัวควบคุมอำนาจ คือ กำหนดว่าใครมีอำนาจทำอะไร และทำได้แค่ไหน ซึ่งหากใครฝ่าฝืนก็ต้องรับโทษ กฎระเบียบหรือข้อบังคับทางสังคมมักออกโดยรัฐ หรือบัญญัติโดยผู้นำ รวมถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำข้อตกลงร่วมกัน และกฎต่าง ๆ ก็มักได้รับการยอมรับจากคนในสังคม การที่ผู้มีอำนาจกระทำการใด ๆ โดยยึดตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับทางสังคม ก็จะเกิดความชอบธรรม และจะเกิดผลต่าง ๆ ตามมา ปรากฏข้อค้นพบผลของการใช้อำนาจว่า เกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ เกิดกับผู้ที่อยู่ใต้อำนาจ เช่น การแบ่งฝ่าย ความไม่เท่าเทียม ความขัดแย้ง การต่อต้านขัดขืน ความสัมพันธ์ดุดอย และการหลีกหนี และเกิดกับผู้ที่มีอำนาจเอง เช่น ความหวาดกลัว การถูกกดทอน สำหรับผลของการใช้อำนาจที่เด่นชัด คือ การต่อต้านขัดขืน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้เห็นว่า การใช้อำนาจของผู้มีอำนาจ ย่อมสร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สิ่งที่สามารถวัดได้ว่าบุคคลนั้นมีอำนาจหรือไม่ ดูจากผลของการใช้อำนาจ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ กระบวนการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจมองว่า จะช่วยให้เกิดความเรียบร้อยเป็นไปตามกฎระเบียบและกรอบของสังคม อย่างไรก็ตาม หากใช้อำนาจมากเกินไปหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็อาจยิ่งแย่งลงเท่านั้น หรือในบางสถานการณ์ผู้ที่มีอำนาจก็ตกเป็นผู้ที่อยู่ใต้อำนาจเอง จึงอาจต้องหาพื้นที่ตรงกลาง เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ สร้างข้อตกลงของการอยู่ร่วมกัน อันจะส่งผลให้เกิดความสงบสุขมากยิ่งขึ้น

ข้อค้นพบอีกประการที่น่าสนใจ นวนิยายวายเรื่องคาร ช่อนปรากฏการณ์ทางสังคมไว้อย่างแยบยล การดำเนินเรื่องจะเห็นบางบริบทที่อิงกับกระแสทางสังคม เช่น เหตุการณ์การประท้วงรัฐบาลของกลุ่มเยาวชน การเรียกร้องสิทธิในการแต่งกาย และทรงผมของนักเรียน การใช้พานไหว้ครูเป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออกทางความคิดของนักเรียน หรือการต่อสู้ทางความคิดระหว่างกลุ่มผู้ใหญ่กับเด็กรุ่นใหม่ บริบทเหล่านี้ช่วยเน้นย้ำการสร้างอำนาจที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ ยังเห็นวาทกรรมบางอย่าง ที่ไหลเวียนอยู่ในสังคม ซึ่งเป็นเครื่องมือเสริมอำนาจของโรงเรียน เช่น วาทกรรม “การเป็นเด็กดี” “ครูที่ดี” และการสร้างภาพลักษณ์ “โรงเรียนแห่งกฎระเบียบ โรงเรียนที่นักเรียนมีมารยาทดีเด่น” ทำให้อาจารย์ มีสิทธิในการควบคุมความประพฤติของนักเรียน จนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา จากการลงโทษเด็กจนเกินเหตุ การเกิดความบาดหมางระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ วาทกรรมเหล่านี้ยังสร้างความหมายและชี้นำให้คนสังคมเป็นไปตามแบบแผน หากมีใครสักคนตั้งคำถาม ผู้นั้นก็จะกลายเป็นตัวประหลาด หรือผู้ที่มีความคิดผิดแผก ซึ่งเป็นกลไกที่จำกัดความคิดของคนสังคม

มีข้อสังเกตว่า กระบวนการสร้างอำนาจในโรงเรียน สู่ถึงการสร้างอำนาจในสังคมโดยเฉพาะเรื่องเพศ ผู้มีอำนาจที่ไม่ยอมรับความรักในเพศเดียวกัน การกดขี่กลุ่มเพศทางเลือก เป็นภาพสะท้อนที่ทำให้เห็นถึงการใช้อำนาจ เลือกปฏิบัติกับเพศใดเพศหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้แต่งก็พยายามสร้างพื้นที่ในการแสดงอำนาจให้แก่ผู้หญิงและเพศที่สาม หรือกลุ่มคนชายขอบอย่างชัดเจน ด้วยการให้ตัวละครหญิงเป็นครูฝ่ายปกครอง นักการภารโรง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นงานของผู้ชาย ตัวละครเพศ

ที่สามมีหลายลักษณะ เช่น เด็กที่เรียบร้อยอย่างถั่วพู หรือเด็กที่มีความมั่นใจ พุดจา โผงผางแบบจ่านรรจ์ แต่ตัวละครในกลุ่มนี้จะได้รับเลือกให้เป็นผู้นำอยู่เสมอ ถั่วพู เป็นหัวหน้าห้อง ส่วนจ่านรรจ์และเพื่อน ๆ เป็นแกนนำในการประท้วง หรือแม้กระทั่งอากี ที่เป็นหัวหน้าสาววิตรนักเรียน โดยภูมิหลังของตัวละครแต่ละตัวมักจะถูกคุกคาม กดขี่ เนื่องจากไม่มีความเป็น “ชาย” จริงหรือ “หญิง” แท้ แต่ก็แสดงให้เห็นถึง ความสามารถและบทบาทของคนในกลุ่ม LGBTQ+ ที่สามารถเป็นผู้นำและทำหน้าที่ ได้เหมือนกับทุกคน ซึ่งสื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับเพศด้วย งานวิจัย นี้แสดงให้เห็นว่า คารุ ของ ปราบปราม ไม่ใช่เพียงนวนิยายวายธรรมดา แต่เป็นเรื่องที่ สะท้อนโครงสร้างอำนาจและการต่อสู้ทางสังคมได้อย่างแยบยล โดยเฉพาะประเด็น เกี่ยวกับอำนาจในโรงเรียน อำนาจที่สัมพันธ์กับเพศ และการใช้อำนาจเป็นเครื่องมือ ควบคุมผู้คนในสังคม

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้วิเคราะห์ที่มา กระบวนการ และผลกระทบของอำนาจ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่สามารถพัฒนาและขยายผลต่อไปได้ ดังนี้

1. ขยายการวิเคราะห์การสร้างอำนาจในพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจาก การใช้อำนาจในโรงเรียน ควรพิจารณารูปแบบอำนาจที่ซับซ้อนขึ้น เช่น อำนาจ ทางเศรษฐกิจ อำนาจเชิงวัฒนธรรม หรืออำนาจผ่านเทคโนโลยี เพื่อให้การศึกษามีมิติที่หลากหลายขึ้น

2. เปรียบเทียบกับนวนิยายวายเรื่องอื่นที่มีบริบทคล้ายกัน เพื่อให้เห็น แนวโน้มของการนำเสนออำนาจในนวนิยายวายร่วมสมัย และศึกษาว่าแต่ละเรื่อง สะท้อนอำนาจในสังคมอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย เรื่อง แนวคิดเรื่องอำนาจในนวนิยายวายเรื่อง คาร ของ ปราปต์

บรรณานุกรม

นัทนัย ประสานนาม. (2562). นวนิยายยาโออิของไทย : การศึกษาเชิงวิเคราะห์, **วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ**. 7(2), 16-34.

นนทชัย ชูวรรณรัตน์. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมวาย **ในการนำเสนอปัญหาความรักจากวรรณกรรมเรื่องคุณหมีปาฏิหาริย์** (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บงกชกร ทองสุก. (2560). มุมมองภาพสะท้อนจากตัวละครในนวนิยายสะท้อนสังคมเพศที่สาม พ.ศ. 2516-2557, **วารสารอินทนิลทักษิณสาร**. 12(2) , 35-57.

ประมวล รุณจนเสรี. (2547). **การใช้อำนาจ : เป็นธรรมชาติของมนุษย์**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาพลังแผ่นดิน.

ปราปต์. (2564). **คาร**. ปทุมธานี : Deep.

ภณธิกร วงษ์จันทร์เพ็ญ. (2562). **ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์สากล และยูเรเนียนแห่งประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.matichonweekly.com>.

รัตนา โตสกุล. (2548). **มโนทัศน์เรื่องอำนาจ** (The Concept of Power). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

วรางคณา สุขม่วง. (2560). **ภาพสะท้อนคนรักเพศเดียวกันในสังคมผ่านภาพยนตร์ไทย** (วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- วรรณนะ หนูหมื่น. (2551). นวนิยายรักร่วมเพศ : ปัญหาและคุณค่าของมนุษย์,
วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 4(2), 35-73.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2540). **ความขัดแย้ง การบริหารเพื่อสร้างสรรค์**
 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี.
- สุธรรม ธรรมวงศ์วิทย์. (2519). **อำนาจและการขัดขืน : ชายรักชายในสังคม**
ที่ความสัมพันธ์ต่างเพศเป็นใหญ่ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต).
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

THE DEVELOPMENT OF PROBLEM-SOLVING ABILITY IN MANAGERIAL ECONOMICS THROUGH PROBLEM-BASED LEARNING

~~~~~
รุ่งนภา อริยะพลปัญญา^{1*} (Rungnapa Ariyaphonpanya)^{1*}

Abstract

This research examines the effectiveness of problem-based learning (PBL) in developing problem-solving abilities among undergraduate business students enrolled in a *Managerial Economics for Business* course. The study pursued three primary objectives: 1) to compare academic achievement before and after implementing PBL, 2) to assess problem-solving abilities developed through PBL, and 3) to evaluate student opinions regarding PBL as a teaching methodology. The sample consisted of 27 second-year management students enrolled in a Managerial Economics for Business course during the first semester of the 2023 academic year. The research instruments included a problem-based learning plan focused on demand, supply, and market equilibrium; pre- and post-achievement tests; a problem-solving ability assessment form; and a student opinion questionnaire on the PBL approach.

The results demonstrated that academic achievement scores after PBL implementation were significantly higher than pre-intervention scores at the .05 level of significance. Problem-solving abilities developed through PBL were rated at a good level. Additionally, students expressed highly positive opinions

---

¹อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ภูเก็ต 83000. อีเมล: rungnapa.a@pkru.ac.th

¹Lecturer, Dr., Program in Human Resource Administration, Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University, Phuket, 93000, Thailand, E-mail: rungnapa.a@pkru.ac.th

*Corresponding author : E-mail address : rungnapa.a@pkru.ac.th

Received June 2,2025 Revised: October 20,2025 Accepted: October 24,2025

toward the PBL approach across all measured dimensions, including learning activities, classroom atmosphere, and perceived learning benefits. In summary, the findings confirm that problem-based learning (PBL) effectively enhances students' practical problem-solving skills and deep learning, while fostering a classroom environment conducive to active participation. It is therefore recommended that instructors of Managerial Economics adopt PBL as a core pedagogical approach and design learning activities that are closely connected to real-world business contexts.

Keywords : Problem-Based Learning, Cognitive Skills, Active Learning, Learning Achievement

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการสำหรับธุรกิจ มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ PBL 2) เพื่อประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาที่พัฒนาผ่าน PBL และ 3) เพื่อประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับ PBL ในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 จำนวน 27 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการสำหรับธุรกิจ ในภาคเรียนแรกของปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่เน้นอุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพของตลาด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลอง แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหา และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับแนวทาง PBL ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ PBL สูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการแก้ปัญหาที่พัฒนาผ่าน PBL ได้รับการประเมินอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ นักศึกษายังแสดงความคิดเห็นเชิงบวกอย่างมากเกี่ยวกับ

แนวทาง PBL ในทุกมิติที่วัดได้ ซึ่งรวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยายภาคในห้องเรียน และประโยชน์ที่รับรู้ โดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ช่วยเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติและการเรียนรู้เชิงลึกของนักศึกษา ทั้งยังส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียน จึงควรส่งเสริมให้ผู้สอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในภาคธุรกิจต่อไป

คำสำคัญ : การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ทักษะทางปัญญา, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Introduction

The Higher Education Commission has established the Guidelines for Implementing Higher Education Standards 2018, which provides a framework for higher education institutions to develop curricula that ensure graduates attain learning outcomes specified in qualification standards. According to the Ministry of Education, specifically aspect 1 concerning student outcomes, learners are required to develop comprehensive knowledge, skills, and expertise necessary for establishing successful careers while ensuring security and quality of life for themselves and society through lifelong learning capabilities. These standards emphasize the development of individuals with moral integrity, perseverance, and professional ethics who demonstrate innovation capabilities, 21st-century skills, interdisciplinary integration abilities, and entrepreneurial qualities. The standards further articulate that graduates should possess awareness of societal and global changes, contribute value to their communities, exhibit moral courage, preserve cultural identity, and participate in sustainable development initiatives at multiple societal levels (Ministry of Education, 2018).

Consequently, educational management must prioritize the acquisition of knowledge and skills aligned with established learning standards across various

domains, including ethics, intellectual capabilities, interpersonal competencies, and analytical skills in conjunction with communication, technological proficiency, and innovation within the 21st-century skills framework. This comprehensive approach enables students to navigate increasingly complex and rapidly evolving environments. For students in Bachelor of Business Administration programs, foundational knowledge in finance, business economics, and entrepreneurship is particularly critical as it provides an essential framework for interdisciplinary learning management (Wanasian, n.d.). Managerial Economics for Business constitutes a core requirement within the Bachelor of Business Administration curriculum. The course encompasses fundamental economic principles related to market equilibrium, elasticity concepts, demand estimation, production theory, cost analysis, market structures, pricing strategies, international trade, and governmental policy implications for business decision-making processes (Phuket Rajabhat University, 2022). The course enables students to apply theoretical knowledge to address business challenges in dynamic contexts.

However, in practice, many students perceive Managerial Economics as abstract and heavily formula-driven, focusing on mathematical computation rather than conceptual understanding or practical application. Such an approach often results in limited engagement, surface level learning, and difficulty in connecting economic principles with real-world business decision-making. Consequently, traditional lecture-based teaching methods may not sufficiently foster higher order thinking, analytical reasoning, or problem-solving skills that align with 21st-century workforce demands.

Although numerous studies have confirmed the effectiveness of Problem Based Learning (PBL) in enhancing learners' critical thinking, analytical reasoning, and problem-solving skills. Limited empirical studies have investigated its application within business and economics education, particularly in the Thai higher education context. Consequently, there is insufficient evidence

demonstrating how PBL can be systematically applied to economics-related courses such as Managerial Economics for Business to bridge the gap between theoretical understanding and real world business application. Addressing this research gap, the present study aims to evaluate the effectiveness of PBL in improving students' problem-solving ability and learning satisfaction within Managerial Economics for Business.

Given that economics examines resource allocation behavior to maximize utility under constraints, comprehension of managerial economics equips students with analytical reasoning capabilities for addressing economic and business problems. The development of problem-solving abilities in management economics education can be facilitated through problem-based learning (PBL) methodologies, which structure classroom activities to foster new knowledge creation through engagement with authentic problems while developing analytical thinking and problem-solving competencies. This learner-centered approach enhances student motivation, critical thinking, communication skills, information retention, adaptability, collaborative capabilities, self-directed learning, and lifelong learning orientations.

Consequently, this research examines whether problem-based learning implementation in Managerial Economics for Business, specifically addressing demand, supply, and market equilibrium concepts, can effectively enhance students' economic problem-solving capabilities and to what extent, while additionally assessing student satisfaction with the pedagogical approach. The research benefits include the development of economic problem-solving competencies among the study participants and the establishment of instructional guidelines for Business Economics educators.

Objective of the research

The research encompasses three primary objectives:

- 1) To conduct a comparative analysis of academic achievement in Managerial Economics for Business, specifically focusing on demand, supply, and market equilibrium concepts, before and after the implementation of problem-based learning methodology;
- 2) To investigate the development of problem-solving capabilities in Managerial Economics for Business regarding demand, supply, and market equilibrium through the application of problem-based learning approaches; and
- 3) To evaluate student perceptions and attitudes toward problem-based learning as an instructional methodology.

Review of Literature

Theoretical Framework and Literature Review on Problem-Based Learning

Khammanee (2018 : 137–138) defines problem-based learning (PBL) as a student-centered approach that uses real or simulated problems as the primary vehicle for achieving learning objectives. Through collaborative inquiry and solution development, learners deepen conceptual understanding, broaden perspectives, and enhance analytical and problem-solving abilities.

The Office of the Secretary-General of the Education Council, Ministry of Education (2007 : 3–4) emphasizes that the effectiveness of PBL relies on well-constructed problems that trigger inquiry and engagement. Effective problems are authentic, relevant, open-ended, and sufficiently complex to stimulate curiosity and reflection. They encourage investigation, challenge prior assumptions, allow multiple solution pathways, and align with curricular

goals. PBL is particularly suitable for disciplines such as science, social studies, cultural and vocational education, and technology—fields that require learners to apply theory to real-world contexts and think creatively (Office of the Secretary-General of the Education Council, 2007 : 13–14).

Implementation typically follows six phases: (1) problem definition, (2) problem comprehension, (3) research execution, (4) knowledge synthesis, (5) solution evaluation, and (6) presentation and assessment (Office of the Secretary-General of the Education Council, 2007 : 2–3).

Meanwhile, Allen et al. (1996, p. 47) suggest that well-designed problems should (1) connect theory and practice through meaningful contexts, (2) remain open-ended and justify reasoning, (3) provoke debate and multiple perspectives, and (4) maintain a level of complexity appropriate to learners' cognitive capacities.

Research Methodology

This investigation into the development of problem-solving capabilities in managerial economics for business through problem-based learning implementation, with specific focus on supply, demand, and market equilibrium concepts, employed a systematic methodological approach comprising three essential procedural elements:

1. Population Parameters and Sampling Protocol

The research established precise criteria for population definition and implemented a rigorous sample selection process to ensure appropriate representation and methodological validity.

2. Research Design Construction

The investigation utilized a carefully structured research design to facilitate systematic data collection and analysis, enabling meaningful assessment of the relationships between the independent and dependent variables.

3. Instrumentation Development

Multiple research instruments were developed and validated to measure the variables under investigation, ensuring comprehensive data collection and reliable assessment of problem-based learning outcomes.

Population Definition and Sample Selection

Population Parameters

The study population comprised second-year undergraduate students enrolled in the Business Administration Program with Management specialization who were undertaking the Managerial Economics for Business course during the first semester of the 2023 academic year. This population consisted of two distinct cohorts (BA.656 and BA.657), with a cumulative enrollment of 55 students.

Sampling Methodology

The research employed cluster random sampling methodology, with intact classrooms serving as the sampling units. Through random selection via lottery procedure, one classroom (BA.657) was identified for participation, yielding a sample of 27 second-year Management students concurrently enrolled in the Managerial Economics for Business course during the specified academic period. This sampling approach-maintained group integrity while providing a representative subset of the target population for investigation.

Research Design

The research methodology employed in this study utilized a One-Group Pretest-Posttest Design, which facilitated the measurement of participant outcomes before and after the intervention, thereby enabling the assessment of potential changes attributable to the experimental treatment. This quasi-experimental approach allowed for within-subject comparisons while acknowledging the inherent limitations regarding internal validity due to the absence of a control group.

Table 1 Research design

Group	Pre-intervention assessment	Test	Post-intervention assessment
E	T ₁	X	T ₂

Source : Adapted from Phonsri, P. (2010: 93)

The representation of the experimental design employs the following symbolic notation:

E = Experimental group

X = Problem-based learning intervention

T₁ = Pre-intervention assessment

T₂ = Post-intervention assessment

This symbolic framework delineates the quasi-experimental methodology, wherein a single cohort (E) was subjected to baseline measurement (T₁), followed by exposure to the problem-based learning intervention (X), and subsequently evaluated (T₂) to determine intervention effects. Such notation adheres to standard conventions in educational research methodology literature.

Problem-Based Learning (PBL) Intervention

The problem-based learning (PBL) intervention was implemented within the Managerial Economics for Business course, focusing on three central topics: demand, supply, and market equilibrium. Real-world business contexts were employed to situate each topic in authentic economic situations, such as analyzing rising chicken prices and evaluating production decisions of small-scale manufacturers.

The PBL process implemented in this study consisted of six sequential steps:

Define the problem: Students were introduced to real-life situations related to the course content to stimulate curiosity and motivation.

Understand the problem: Students collaboratively identified learning objectives, analyzed key variables, and planned their research approach. The instructor provided guiding questions and recommended relevant data sources.

Conduct research: Students gathered additional information through textbooks, online resources, and data collection to deepen their understanding.

Synthesize knowledge: Groups exchanged research findings and synthesized them into coherent explanations of the problem.

Summarize and evaluate answers: Each group summarized their findings and assessed the adequacy and validity of their proposed solutions.

Present and evaluate: Students presented their solutions, engaged in peer evaluation, and reflected on their learning outcomes.

Throughout the process, the instructor acted as a facilitator, encouraging analytical reasoning and collaborative problem-solving rather than direct instruction. The activities were designed to align with the course learning outcomes (CLOs), emphasizing analytical reasoning, teamwork, and practical problem-solving skills.

Instrumentation for Research Implementation

The empirical investigation utilized multiple measurement and instructional instruments designed to facilitate implementation and assessment:

1. Problem-based learning instructional protocol, specifically developed for Business Management Economics curriculum focusing on demand, supply, and market equilibrium conceptual frameworks.

2. Achievement assessment instrument measuring cognitive comprehension and application of Business Management Economics principles, with particular emphasis on demand, supply, and market equilibrium constructs.

3. Performance-based assessment protocol evaluating participants' problem-solving capabilities within the domain of management economics, specifically examining competencies related to demand, supply, and market equilibrium analytical scenarios.

4. Attitudinal measurement instrument employing Likert-scale responses to evaluate participants' perceptions regarding the problem-based learning pedagogical approach as implemented in the demand, supply, and market equilibrium instructional modules.

Results and Discussion

1. Results

Comparative Analysis of Academic Achievement in Managerial Economics for Business: Demand, Supply and Market Equilibrium

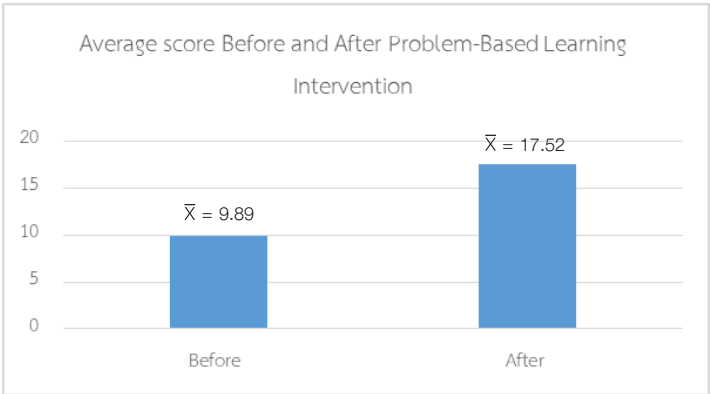
A pre-post intervention analysis was conducted to examine the differential effects of problem-based learning methodology on student achievement in Managerial Economics for Business, specifically focusing on demand, supply, and market equilibrium concepts. The sample comprised 27 second-year undergraduate students enrolled in the Bachelor of Business Administration program (Management concentration, cohort DGM.657).

Table 2 Comparative Analysis of Academic Achievement in Managerial Economics for Business: Demand, Supply, and Market Equilibrium Before and After Problem-Based Learning Intervention

Score	Number of students	Full score	Average score ($\bar{X}$)	Standard deviation (S.D.)	t	P
Before study	27	20	9.89	2.22	18.59*	.000*
After study	27	20	17.52	1.91		

Note. Statistical significance established at $\alpha = .05$

The data presented in Table 2 demonstrate a statistically significant differential in academic achievement between pre-intervention and post-intervention assessment phases ($p < .05$). Post-intervention achievement scores ($\bar{X}= 17.52$, S.D. = 1.91) were substantially higher than pre-intervention achievement scores ($\bar{X}= 9.89$, S.D. = 2.22), suggesting a significant positive effect of the problem-based learning intervention on students’ conceptual understanding and application of demand, supply, and market equilibrium principles. This improvement represents a substantial gain in subject mastery following exposure to the problem-based learning pedagogical approach. As shown in Figure 1

Figure 1 Average score Before and After Problem-Based Learning Intervention

Assessment of problem-solving abilities in Managerial Economics for Business, specifically focusing on demand, supply, and market equilibrium through problem-based learning approaches

An empirical analysis was conducted to evaluate students' problem-solving abilities in management economics, specifically examining competencies related to demand, supply, and market equilibrium constructs. This assessment followed the implementation of a problem-based learning intervention with undergraduate business administration students ($n = 27$) specializing in management (cohort DGM.657, second year).

Table 3 Problem-Solving Competency Assessment in Managerial Economics for Business: Demand, Supply, and Market Equilibrium Domains Following Problem-Based Learning Intervention

List of assessed behaviors	Full score	Average score ($\bar{X}$)	Standard deviation (S.D.)	Percentage of average score	meaning
Situation 1					
1. Problem definition	3	2.19	0.40	73.00	good
2. Understanding the problem	3	2.37	0.49	79.00	good
3. Conducting research studies	3	2.52	0.51	84.00	good
4. Knowledge synthesis	3	2.37	0.49	79.00	good
5. Summarizing and evaluating answers	3	2.37	0.49	79.00	good
6. Presentation and evaluation	3	2.81	0.40	93.67	good
Total situation 1	18	14.63	2.34	81.28	good
Situation 2					
1. Problem definition	3	2.19	0.40	73.00	good
2. Understanding the problem	3	2.19	0.40	73.00	good
3. Conducting research studies	3	2.37	0.49	79.00	good

List of assessed behaviors	Full score	Average score ($\bar{X}$)	Standard deviation (S.D.)	Percentage of average score	meaning
4. Knowledge synthesis	3	2.19	0.40	73.00	good
5. Summarizing and evaluating answers	3	2.19	0.40	73.00	good
6. Presentation and evaluation	3	2.81	0.40	93.67	good
Total situation 2	18	13.93	1.77	77.39	good
Together	36	28.56	4.08	79.33	good

The analysis of data presented in Table 3 indicates that participants demonstrated substantial problem-solving proficiency in management economics concepts following exposure to the problem-based learning intervention. The aggregate performance across both assessment scenarios revealed a high level of competency ($\bar{X}$ = 28.56, S.D. = 4.08), with participants achieving 79.33% of the maximum possible score.

Disaggregated analysis by assessment scenario yielded additional insights. In the first scenario, participants exhibited notably strong problem-solving capabilities ($\bar{X}$ = 14.63, S.D. = 2.34), attaining 81.28% of the maximum possible score. The second scenario assessment similarly demonstrated robust problem-solving competencies ($\bar{X}$ = 13.93, S.D. = 1.77), with participants achieving 77.39% of the maximum possible score.

These findings suggest that the problem-based learning methodology effectively facilitated the development of advanced problem-solving skills within the specific domain of management economics, particularly regarding concepts of demand, supply, and market equilibrium.

Results of the evaluation of students' opinions of problem-based learning as an instructional methodology

An assessment of students' opinions of the problem-based learning pedagogical approach was conducted following the intervention. All participants (n = 27) from the second-year Bachelor of Business Administration program (Management concentration, cohort DGM.657) completed the attitudinal measurement instrument.

Table 4 Results of evaluation of student participants' opinions on problem-based learning as an instructional methodology.

Evaluation list	Average score ($\bar{X}$)	Standard deviation (S.D.)	Opinion level
In terms of organizing learning activities			
1. Problem-based learning management has clear steps and helps to create effective learning.	4.48	0.58	High
2. Problem-based learning management Help students develop the ability to solve management economic problems for business, such as demand , supply and market equilibrium.	4.19	0.68	High
3. Problem-based learning helps students develop group work skills.	4.56	0.75	Very High
4. Problem-based learning helps promote student participation in learning.	4.33	0.78	High
5. Problem-based learning helps students to find additional information.	4.11	0.32	High
Overview of learning activities	4.33	0.66	High
In terms of learning atmosphere			
6. Problem-based learning helps to promote a good environment, making students enthusiastic about learning.	4.30	0.82	High

Evaluation list	Average score ($\bar{X}$)	Standard deviation (S.D.)	Opinion level
7. Problem-based learning allows students to exchange knowledge with teachers and group members.	4.22	0.80	High
8. Problem-based learning helps to promote good relationships among group members.	4.15	0.66	High
9. Problem-based learning helps students enjoy learning activities.	4.11	0.32	High
10. Problem-based learning provides students with an opportunity to do activities freely.	4.81	0.48	Very High
Overview of learning atmosphere	4.32	0.69	High
In terms of benefits received			
11. Problem-based learning helps students understand the content more easily.	4.15	0.36	High
12. Problem-based learning helps students apply their knowledge and problem-solving methods to their daily lives.	4.22	0.58	High
13. Problem-based learning helps students to have a sequential thinking process.	4.33	0.62	High
14. Problem-based learning helps students to ask questions and seek answers by themselves.	4.44	0.85	High
15. Problem-based learning helps students to be more courageous in presenting their problem-solving skills.	4.11	0.32	High
Overview of benefits received	4.25	0.58	High
Overview	4.30	0.64	High

The data analysis presented in Table 4 reveals that participants expressed predominantly favorable perceptions toward the problem-based learning methodology ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.64). Among the evaluated dimensions,

instructional organization received the highest composite rating ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.66), followed closely by learning atmosphere ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.69), with perceived benefits rated marginally lower though still substantially positive ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.58).

Within the instructional organization dimension, participants particularly valued the methodology's efficacy in developing collaborative competencies ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.75). The structured procedural framework ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.58) and facilitation of active engagement ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.78) were also highly regarded.

Analysis of the learning atmosphere dimension revealed that intellectual autonomy received the highest individual item rating across all dimensions ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.48). Additionally, participants positively evaluated the methodology's capacity to foster an engaging learning environment ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.82) and facilitate knowledge exchange ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.80).

Regarding perceived benefits, participants most strongly endorsed the methodology's capacity to promote self-directed inquiry ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.85). Sequential cognitive development ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.62) and knowledge transfer to extracurricular contexts ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.58) were also positively evaluated.

These findings suggest that the implementation effectively embodied the theoretical foundations of problem-based learning, particularly regarding the balance between structured guidance and intellectual autonomy within a collaborative framework.

2. Discussion

Research on the Development of Managerial Economics Problem-Solving Ability Through Problem-Based Learning: Supply, Demand, and Market Equilibrium The results of this research can be discussed as follows:

1. Learning Achievement

The learning achievement in Managerial Economics for Business, specifically on the topics of demand, supply, and market equilibrium, after implementing Problem-Based Learning (PBL) was significantly higher than before instruction at the 0.05 level of significance. This improvement can be attributed to the structured and learner-centered nature of PBL, which enhanced students' active participation, motivation, and engagement in economic reasoning. Through analyzing authentic business situations such as changes in market prices and production decisions students were able to connect theoretical concepts to real-world contexts, thereby strengthening both conceptual understanding and application skills.

Furthermore, PBL encouraged learners to take ownership of their learning process by identifying relevant problems, conducting independent research, synthesizing knowledge collaboratively, and presenting their findings for peer evaluation. This iterative learning cycle fostered deeper cognitive processing, self-reflection, and critical analysis, which contributed to sustained improvement in learning outcomes.

These findings align with Bureenok and Worapun (2023) research on the development of economics learning management using problem-based learning for Mathayom 4 students, which found that problem-solving ability improved significantly after learning, with statistical significance at the .01 level. Similarly, Khumkrong (2018: 67) studied the development of problem-based learning activities in economics for Mathayom 5 students and found that

learning management with problem-based learning activities yielded higher achievement than traditional teaching methods at a statistical significance level of .05. This improvement occurs because learners actively engage with problems in constructed situations, collaboratively search for solutions, and find answers independently in contexts that reflect real-life conditions.

2. Problem-Solving Ability

The ability to solve management economic problems related to demand, supply, and market equilibrium through problem-based learning was assessed at a good level. This positive outcome results from a learning process where students construct knowledge from interesting problems or situations through group work, research, understanding, and rational problem-solving processes. The problems are connected to real life and serve as the starting point for the learning process, with teachers primarily providing guidance and creating a supportive learning environment.

This approach aligns with the problem-based learning characteristics outlined by the Office of the Secretary of the Education Council, Ministry of Education (2007: 2-3), which emphasizes that problem situations should stimulate the learning process and reflect real-life scenarios that learners might encounter. Learners engage in self-directed learning by independently searching for knowledge and answers, planning their learning, managing their time, selecting learning methods and experiences, and evaluating their own learning outcomes. Furthermore, small-group learning benefits students by facilitating collaborative information gathering, developing communication skills, recognizing individual differences, and practicing self-organization to enhance teamwork capabilities.

3. Student Opinions

Students' opinions regarding problem-based learning management were highly positive overall. When examined by specific aspects learning activity organization, learning atmosphere, and benefits received the average opinion remained at a very high level of agreement. This positive reception stems from problem-based learning's ability to promote student engagement through a clear sequence of steps that facilitates effective learning, develops teamwork skills, and provides students with freedom to pursue activities independently.

These findings correspond with Khammanee's (2018: 137-138) description of problem-based learning as an arrangement of teaching and learning situations that utilize problems as tools to help learners achieve their goals. This approach encourages the practice of analytical processes and collaborative problem-solving, helps learners clearly understand problems, identifies various solution options and methods, fosters eagerness to learn, and develops thinking processes and problem-solving skills.

The results also align with Khumkrong's (2018: 67) research, which found that students expressed high satisfaction with problem-based learning activities. Students particularly appreciated the opportunities to work in groups, ask teachers questions when they didn't understand content, and engage in self-directed learning.

Conclusions and Recommendations

1. Conclusions

This study confirmed that applying Problem-Based Learning (PBL) in Managerial Economics for Business significantly strengthened students' ability to interpret and solve economic problems related to demand, supply, and market equilibrium. By engaging with authentic case scenario such as

local price fluctuations and production decision students practiced analytical reasoning, teamwork, and self-directed inquiry. The process encouraged them to connect abstract economic theories to practical business situations, thereby enhancing their conceptual understanding and application skills. Overall, PBL in this context demonstrated multidimensional learning gains encompassing cognitive comprehension, applied problem-solving, and positive learning attitudes consistent with the intended course outcomes.

2. Recommendations

General Recommendations

1) Strengthen Time Management within PBL Activities. Some student groups faced difficulty completing the problem-solving tasks within the designated time. Future instructional plans should provide clearer guidance on time allocation and incorporate progressive task scheduling to support equitable learning progress among groups.

2) Enhance Classroom Support and Participation. Instructors should cultivate a psychologically safe and interactive classroom climate that encourages students to express diverse viewpoints, engage in debate, and participate more actively in group and plenary discussions.

3) Scale Up PBL Implementation across Business Courses. Given the positive learning outcomes in Managerial Economics particularly in developing analytical reasoning and self-directed inquiry this instructional model should be expanded to other business and management subjects that emphasize applied decision-making and problem-solving competencies.

Recommendations for Further Research

1) Future studies should explore the effects of PBL implementation across other components of the Managerial Economics or Business Administration curriculum, such as cost analysis, market structure, or strategic pricing, to evaluate transferability and content-specific impacts.

2) Comparative research between PBL and other learner-centered methods (e.g., case-based learning, project-based learning, or simulation-based instruction) is recommended to identify the most effective approach for fostering analytical and problem-solving skills in economics education.

Acknowledgments

This research was successfully completed with the valuable assistance and guidance of Asst. Prof. Dr. Pajaree Tiwiesikharas, Dr. Pimpika Poolsawat, and Mr. Phanupong Ueng Suebchuea, who served as expert reviewers of the research instruments. Their insightful recommendations and corrections of methodological limitations were instrumental to this study's quality. The researcher expresses sincere gratitude for their contributions.

The researcher also acknowledges the Business Administration Program, specifically the Management major, for their support and encouragement of this research initiative. Special appreciation is extended to the students in group DGM.657 for their excellent cooperation during the data collection phase, which was essential to the successful completion of this study.

Furthermore, the researcher gratefully acknowledges Phuket Rajabhat University for providing the research funding that made this work possible. Finally, the researcher wishes to express profound gratitude to family and mentors whose guidance, knowledge, and encouragement were fundamental to achieving all research objectives.

References

- Allen, D. E., Duch, B. J., & Groh, S. E. (1996). **The power of problem-based learning in teaching introductory science courses.** San Francisco: Jossey-Bass.
- Bureenok, P., and Worapun, W. (2023). THE DEVELOPING OF PROBLEM-BASED LEARNING IN ECONOMICS OF STUDENTS IN MATHAYOMSUKSA 4, **Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus.** 12(2), 247–258.
- Khammanee, T. (2018). **Science of teaching: Cognitive processes in order to learn effectively** (22nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Khumkrong, N. (2018). **Development of problem-based learning activities in economics for Mathayom 5 students.** (Master's thesis). Maha Sarakham: Maha Sarakham University.
- Ministry of Education. (2018, August 17). Ministry of Education Announcement on Higher Education Standards B.E. 2561, **Royal Thai Government Gazette.** 135(Special Chapter Ngor 199), 19-21.
- Muangkiew, P. (2018). **Development of Economic Problem Solving Ability of Mathayom 6 Students Using Active Learning Process with KWL Plus Technique.** (Master's thesis). Nakhon Pathom: Silpakorn University.
- Office of the Secretary-General of the Education Council, Ministry of Education. (2007). **Student-Based Learning Management Approach: Problem-based learning management.** Bangkok: Agricultural Cooperative Federation of Thailand Printing House.

- Phonsri, P. (2010). **Creation and development of research tools.**
Bangkok: Darnsutha Press.
- Phuket Rajabhat University. (2022). **Bachelor of Business Administration Program, Business Administration Major (Revised Curriculum 2022).** Phuket: Faculty of Management Science.
- Srisa-ard, B. (2017). **Preliminary research** (10th ed.). Bangkok: Suviriyasan.
- Wanasian, D. (n.d.). **Teaching materials MACRO model: Learning management model for the 21st century.** Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University.

วารสาร อินทนิลทักษิณสาร

วารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ
INTHANINTHAKSIN JOURNAL Thaksin University

วารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ

การเตรียมต้นฉบับ (Article Preparation Guidelines)

1. ข้อกำหนดทั่วไป

- 1.1 เป็นบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
- 1.2 เว้นขอบด้านบน/ขอบด้านซ้าย 1.5 นิ้ว เว้นขอบด้านล่าง/ขอบด้านขวา 1 นิ้ว
- 1.3 ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาว ขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว ไล่เลขกำกับหน้าทุกหน้า พิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK รายละเอียดขนาดตัวอักษรดังตารางข้างล่าง

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	กลางหน้ากระดาษ	18	ตัวหนา B
ชื่อผู้แต่ง	ชิดขวา	14	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ	ชิดซ้าย	16	หัวข้อตัวหนา
- ภาษาไทย			เนื้อหาตัวปกติ
- ภาษาอังกฤษ			
หัวข้อแบ่งตอน	ชิดซ้าย	16	ตัวหนา B
หัวข้อย่อย	ใช้หมายเลข	16	ตัวปกติ
เนื้อหาบทความ	-	16	ตัวปกติ
การเน้นความในบทความ	-	16	ตัวปกติ
ข้อความในตาราง	-	14	ตัวปกติ
บรรณานุกรม	กลางหน้ากระดาษ	16	ตัวหนา B
ภาพประกอบ / คำอธิบาย ได้ภาพ	กลางหน้ากระดาษ	14	ปกติ

- 1.4 ถ้ามีภาพประกอบ ควรเป็นภาพถ่ายขาว-ดำ ที่ชัดเจน
- 1.5 ถ้าเป็นภาพวาดลายเส้น ให้วาดบนกระดาษขาวโดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด
- 1.6 ความยาวของเนื้อเรื่องภาพประกอบตารางและบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษรวมเอกสารอ้างอิงไม่ควรเกิน 20 หน้า

2. ชื่อบทความ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดให้ชื่อเรื่องหลักใช้ตัวอักษร ขนาด 18 ตัวหนา จัดวางไว้กลางหน้า และชื่อเรื่องหลักที่เป็นภาษาอังกฤษ กำหนดให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ที่ตัวอักษรแรกของคำนาม คำกริยา คำขยาย โดยเว้นบรรทัด 1 บรรทัดจากชื่อเรื่องหลัก * **ไม่ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาคหรือจุด (.) หลังชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ**

3. ชื่อผู้แต่ง สถาบัน และ อีเมล

3.1 กำหนดให้ชื่อผู้แต่ง สถาบัน และอีเมล อยู่ในตำแหน่งขีดขวาได้ชื่อบทความภาษาอังกฤษ โดยชื่อภาษาไทยให้ใช้ตัวอักษร ขนาด 14 ตัวธรรมดา และชื่อภาษาอังกฤษใส่ในวงเล็บตามหลังภาษาไทย

3.2 ขีดเส้นใต้ชื่อผู้เขียนที่รับผิดชอบบทความ (corresponding authors) และใส่ * หลังเลขเชิงอรรถทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3 ในกรณีบทความภาษาไทยใส่ชื่อผู้แต่ง สถาบัน และ ที่อยู่อีเมลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้านล่างหน้าแรกของบทความ

3.4 เชิงอรรถของผู้เขียน ซึ่งประกอบด้วย (1) ตำแหน่งทางวิชาการ (2) คุณวุฒิ (3) สาขาวิชา/ภาควิชา (4) คณะ (5) สถาบัน (6) เมืองและ (7) อีเมลตามลำดับ หากมีผู้เขียนหลายคนให้เรียงตามลำดับคนละบรรทัด (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ดังตัวอย่างข้างล่าง

3.5 บรรทัดล่างสุด เขียน *Corresponding author : E-mail address : และใส่ที่อยู่อีเมลของผู้เขียนหลัก

ตัวอย่างการเขียนตำแหน่งทางวิชาการและคุณวุฒิของผู้เขียน

เจ้าหน้าที่ (ใส่ชื่อตำแหน่งเป็นอังกฤษ) เช่น เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปนักวิชาการ ช่างศิลป์	General Administration, Art Academician,
นักศึกษาระดับปริญญาตรี	Undergraduate Student, Bachelor of (ใส่ชื่อคุณวุฒิปริญญา) in (ใส่ชื่อสาขาวิชา),
นักศึกษาระดับปริญญาโท	Graduate Student, Master of (ใส่ชื่อคุณวุฒิปริญญา) ปริญญา) in (ใส่ชื่อสาขาวิชา),
นักศึกษาระดับปริญญาเอก	Doctoral Student, Doctor of Philosophy Program in (ใส่ชื่อสาขาวิชา),
นักวิชาการอิสระ	Independent scholars,
อาจารย์	Lecturer,
อาจารย์ ดร.	Lecturer, Dr.,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	Asst. Prof.,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	Asst. Prof. Dr.,
รองศาสตราจารย์	Assoc. Prof.,
รองศาสตราจารย์ ดร.	Assoc. Prof. Dr.,
ศาสตราจารย์	Prof.,
ศาสตราจารย์ ดร.	Prof. Dr.,
บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ วิทยานิพนธ์เรื่อง (ใส่ชื่อวิทยานิพนธ์)	This article submitted in partial of the thesisentitled“ (ชื่อวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ)”
บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง (ใส่ชื่อวิทยานิพนธ์)	This article submitted in partial of the dissertation entitled “(ชื่อดุษฎีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ)”
บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง (ใส่ชื่อวิทยานิพนธ์)	This article submitted in partial of the research project entitled “(ชื่อโครงการวิจัยภาษาอังกฤษ)”

ตัวอย่าง

ชื่อไทย//นามสกุลไทย¹ (Name//Familyname)¹

ชื่อไทย//นามสกุลไทย² (Name//Familyname)²

ชื่อไทย//นามสกุลไทย³ (Name//Familyname)³

บทคัดย่อ

(เนื้อหา)

¹ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:

²ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:

³ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:

¹ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:

²ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:

³ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน อีเมล:

^{*}Corresponding author : E-mail address :

เช่น

หากจำเป็นต้องใส่ “บทความที่เป็นส่วนหนึ่งของ...” ก็ให้เป็นลำดับที่ ¹ และชื่อผู้เขียนเป็นลำดับที่ ^{2, 3, 4}

¹อาจารย์, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: xxx@xxx.com

²อาจารย์ ดร., สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: xxx@xxx.com

³รองศาสตราจารย์, สาขาวิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล: xxx@xxx.com

¹Lecturer, Communication Arts Section, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, E-mail: xxx@xxx.com

²Lecturer, Dr., Oriental Languages Section, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, E-mail: xxx@xxx.com

³Assoc. Prof., Western Languages Section, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand, E-mail: xxx@xxx.com

^{*}Corresponding author : E-mail address :xxx@xxx.com

จำเป็นต้องใส่

*บทความภาษาอังกฤษใช้ E-mail : บทความภาษาไทยใช้ อีเมล : (ไม่มีตัวการ์นต์)

4. บทคัดย่อ

4.1 หัวเรื่องของ บทคัดย่อ ให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา อยู่ในตำแหน่ง ซิดซ้ายและเนื้อหาของบทคัดย่อใช้อักษร ขนาด 16 ตัวปกติ ไม่ต้องเว้นบรรทัด ระหว่างหัวเรื่องและเนื้อหาบทคัดย่อ

4.2 บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทยและจำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

4.3 บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษและจำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

4.4 คำสำคัญท้ายบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) สำหรับ คำดัชนีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษไม่ควรเกิน 5 คำ โดยหัวเรื่องให้ใช้เป็นตัว อักษรขนาด 16 ตัวหนา แล้วตามด้วยคำสำคัญที่เป็นอักษรขนาด 16 ตัวปกติ และ มีจำนวนคำสำคัญ ไม่เกิน 5 คำ ระหว่างคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้อง ใส่เครื่องหมายจุลภาค (.) เว้นหลัง 1 ระยะ และไม่ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาคหรือ (.) หลังคำสำคัญคำสุดท้าย

ตัวอย่าง

อักษรขนาด 16 ตัวหนา

บทคัดย่อ
(เนื้อหา)

คำสำคัญ : คำสำคัญ1, คำสำคัญ2, คำสำคัญ3, คำสำคัญ4, คำสำคัญ5

อักษรขนาด 16 ตัวหนา

Abstract
(เนื้อหา)

Keywords : Keywords1, Keywords2, Keywords3, Keywords4, Keywords5

5. หัวเรื่อง มีข้อกำหนดดังนี้

5.1 หัวเรื่องแบ่งตอนหรือหัวข้อหลัก เช่น บทนำ บทสรุป บรรณานุกรม กำหนดให้ใช้ตัวอักษร ขนาด 16 ตัวหนา ชิดขอบซ้าย และไม่ต้องเว้นบรรทัดหลังจาก หัวเรื่อง ไม่ต้องมีเลขกำกับ

5.2 หัวเรื่องย่อย กำหนดให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา ชิดขอบซ้ายและ ไม่ต้องเว้นบรรทัดหลังจากหัวเรื่องแบ่งตอนใช้หมายเลขกำกับ

ตัวอย่าง

บทนำ

(เนื้อหา)

บทสรุป

1. หัวข้อย่อย

(เนื้อหา)

6. เนื้อเรื่อง

ที่อยู่ภายใต้หัวเรื่องทุกลำดับให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ ไม่ต้องเว้น บรรทัดระหว่างย่อหน้าในหัวเรื่องเดียวกัน แต่ต้องเว้นบรรทัดระหว่างหัวข้อหลัก

7. ภาพและตาราง

7.1 รูปภาพ รูปเขียน แบบ แผนที่ หรือไดอะแกรม ให้ใช้คำว่า “ภาพ” ทั้งหมด หัวเรื่องของภาพใช้คำว่า “**ภาพที่**” (หมายเลขภาพ) โดยใช้เลขเดียวตามด้วย ชื่อภาพ (ชื่อภาพไม่ต้องนำด้วยคำว่า “แสดง”) ด้วยตัวอักษรขนาด 14 ตัวเอียง ปกติตำแหน่งได้ภาพและเขียนที่มาของภาพด้วย “**ที่มา :** ชื่อผู้เขียน (ปีที่พิมพ์ : หน้าที่)” ด้วยตัวอักษรขนาด 14 ตัวเอียง ปกติได้ชื่อภาพ

ตัวอย่าง

ภาพที่ 1 .....

ที่มา : Johnson และ Smith (1980 : 25)

*หากหรือผู้เขียนบทความถ่ายภาพด้วยตนเอง อ้างอิงดังนี้ ที่มา : ฤกษ์ชะ ทองแก้ว (ถ่ายเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2559)

*ควรกำกับหมายเลขภาพและชื่อภาพใต้ภาพทุกภาพ หากผู้เขียนบทความจัดวางรูปภาพในแนวเดียวกันซ้ายและขวา ควรใส่หมายเลขภาพและชื่อภาพใต้ภาพทั้งด้านซ้ายและขวา

7.2 ตาราง เนื้อหาในตารางเป็นตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ และหัวเรื่องของตารางให้ใช้คำว่า “**ตารางที่ 1**” โดยให้ใช้ตัวเลขเดี่ยว ตามด้วยชื่อตาราง (ชื่อตารางไม่ต้องนำด้วยคำว่า “แสดง”) โดยให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวตรง ปกติ และมีความยาวมากที่สุดได้ไม่เกิน 2 บรรทัด ชื่อตารางให้อยู่เหนือตาราง และใส่ที่มาของตาราง/หมายเหตุ (ถ้ามี) ได้ตาราง “**ที่มา : ชื่อผู้เขียน (ปีที่พิมพ์ : หน้าที)**” เป็นตัวอักษรขนาด 14 ตัวเอียง ปกติ

ตัวอย่าง

ตารางที่ 1 .....

หมายเหตุ : (ถ้ามี) .....

ที่มา : จินตนา และคณะ (2015 : 25)

8. บทความวิจัย ต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- ชื่อเรื่อง (ไทย-อังกฤษ) หรือ (อังกฤษ-ไทย)
- บทคัดย่อ (ไทย-อังกฤษ) หรือ (อังกฤษ-ไทย)
- บทนำ (Introduction)
- การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review of Literature)
- วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือวิจัย และวิธีการศึกษา (Materials and Methods)
- ผลการศึกษาและอภิปรายผล (Results and Discussion)
- สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ (Conclusions)
- กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgments) *ถ้ามี
- เอกสารอ้างอิง (References)

9. บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ ต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- ชื่อเรื่อง (ไทย-อังกฤษ) หรือ (อังกฤษ-ไทย)
- บทคัดย่อ (ไทย-อังกฤษ) หรือ (อังกฤษ-ไทย)
- บทนำ (Introduction)
- เนื้อหา (Substance)
- บทสรุปหรือบทส่งท้าย (Conclusion)
- เอกสารอ้างอิง (References)

10. การอ้างอิง

10.1 การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยใส่วงเล็บชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิงเพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และระบุเลขหน้าเอกสารอ้างอิงในกรณียกข้อความมาทั้งหมดด้วยอักษรขนาด 16 ตัวปกติ

- 10.1.1 หนังสือที่มีผู้แต่ง 1 คน 1. ชื่อ/นามสกุล/(ปี/ : /เลขหน้า) เนื้อหา.....
2. เนื้อหา.... (ชื่อ/นามสกุล, // ปี/ : /เลขหน้า)
เช่น ชฎาพร ขุนทองเพชร (2550 : 58).....
.....(ชฎาพร ขุนทองเพชร, 2550 : 58)
- 10.1.2 หนังสือที่มีผู้แต่ง 2 คน 1. ชื่อ/นามสกุลและชื่อ/นามสกุล/(ปี/ : /เลขหน้า)
เนื้อหา....
2. เนื้อหา....(ชื่อ/นามสกุลและชื่อ/นามสกุล,
//ปี/ : /เลขหน้า)
เช่น ทิวา ศุภจรรยา และผ่องศรี วนาสิน (2524 : 3-5).....
.....(ทิวา ศุภจรรยา และผ่องศรี วนาสิน, 2524 : 3-5)
- 10.1.3 หนังสือที่มีผู้แต่ง 3-6 คน 1. ชื่อ/นามสกุล,ชื่อ/นามสกุลและชื่อ/นามสกุล/
(ปี/ : /เลขหน้า) เนื้อหา....
2. เนื้อหา.... (ชื่อ/นามสกุล,ชื่อ/นามสกุล/
และชื่อ/นามสกุล, //ปี/ : /เลขหน้า)
เช่น คุณัญญ์ สมชนะกิจ, ศิริจันทร์ญา เปียกลิ่น และพัชรภรณ์ นิลอุบล (2560 : 10-12)
.....(คุณัญญ์ สมชนะกิจ, ศิริจันทร์ญา เปียกลิ่น
และพัชรภรณ์ นิลอุบล, 2560 : 10-12)

*การอ้างอิงเลขหน้าแบบนามปี ไม่ต้องใส่ “หน้า” “น.” หรือ “p.” หน้าเลขหน้าในวงเล็บ

**การอ้างอิงเลขหน้าแบบนามปี ตามจำนวนหน้า

- อ้างอิงเพียงหน้าเดียว เช่น (..... : 1)

- อ้างอิงตั้งแต่ 2 หน้าขึ้นไปต่อเนื่องกัน เช่น (..... : 1-2) หรือ (..... : 1-5)

- อ้างอิงโดยที่หน้าไม่ต่อเนื่องกันใช้เครื่องหมาย (,) คั่นเช่น (..... : 1,3-5)

10.1.4 หนังสือที่มีผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

1. ชื่อ/นามสกุล/และอื่น ๆ/(ปี/;/เลขหน้า)
เนื้อหา....

2. เนื้อหา.... (ชื่อ/นามสกุล/และคณะ,
// ปี /;/เลขหน้า)

เช่น จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ และอื่น ๆ (2557) .....
 .....(จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ และคณะ, 2557.)

*แต่ในการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทจำเป็นจะต้องเขียนชื่อผู้แต่งทั้งหมด
 ไม่ใช่ “อื่น” หรือ “และคณะ”

10.1.5 การอ้างอิงเอกสารหลายเล่มในย่อหน้าเดียวกัน

แบ่งแยกแต่ละเอกสารไว้ด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

เช่น (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
 สยามบรมราชกุมารี, 2550 :

1 ; อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2548 : 85, 88 ; สุจิตรสุมภาพ, 2560 : 68)

10.1.6 อ้างอิงจากเอกสารวิทยุภูมิ

เช่น 村崎恭子 (2000 : 23, อ้างถึงในฉันทสิริราชทัณฑ์, 2557 : 72) กล่าวว่า....

(村崎恭子, 2000 : 23, อ้างถึงในฉันทสิริราชทัณฑ์, 2557 : 72)

10.1.7 การอ้างอิงคำพูดคำต่อคำ

ถ้าจำนวนคำน้อยกว่า 40 คำ ให้ใส่เครื่องหมายอัฒภาค “.....” และสามารถ
 รวมคำและประโยคไว้ในเนื้อหา

ในกรณีที่ข้อความมีจำนวนคำมากกว่า 40 คำขึ้นไปให้เริ่มต้นบรรทัดใหม่และ
 ย่อหน้าเข้าไปครึ่งนิ้วจากกันซ้าย

(Left-Margin) และหากมีย่อหน้าใหม่ในข้อความที่อ้างอิงให้เริ่มต้นบรรทัดใหม่
 บรรทัดแรกและย่อหน้าเข้าไป

ครั้งนั้นจากกันซ้ายเช่นเดียวกันและอ้างอิงในเนื้อเรื่องโดยใส่ผู้แต่งปีและ
ระบุเลขหน้าหรือเลขย่อหน้าเมื่อจบ

ประโยคหากระบุชื่อผู้แต่งไว้ต้นประโยคให้ใส่ปีและระบุเลขหน้าหรือ
เลขย่อหน้าไว้ในวงเล็บต่อจากชื่อผู้แต่ง

10.2 การอ้างอิงในเชิงอรรถ (footnote) ด้านล่างของหน้ากระดาษให้ใช้ตัวอักษร
ThaiSarabun PSK ตัวปกติขนาด 12 และให้โน้ตอยู่ด้านล่างในหน้าเดียว โดย
ความยาวของเชิงอรรถ ทั้งหมดต้องไม่เกิน 4 บรรทัด

11. เอกสารอ้างอิง การอ้างอิงส่วนท้ายเล่มโดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมด
ที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อ
ผู้แต่งภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทยหรือ “Reference”
สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American
Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

1. หนังสือ

1.1 ชื่อผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง/(ครั้งที่พิมพ์).//เมืองที่พิมพ์./:สำนักพิมพ์.

*ตัดคำว่าสำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัดบริษัทหรือคำว่า Publishers, Co., และ Inc.
แต่คงคำว่า โรงพิมพ์ Press หน้าหรือหลังชื่อสำนักพิมพ์

**ชื่อผู้แต่ง หากเป็นนามแฝงสามารถใช้ชื่อนามแฝงตามที่ปรากฏต่อด้วยปีที่พิมพ์
ได้เลย เช่น ทมยันตี. (2547).

ตัวอย่าง

โกวิท วงศ์วัฒน. (2550). การเมืองการปกครองรัสเซีย. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ จัตุราภรณ์. (2550). การออกแบบการวิจัย.
(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิชัย น้อยวัฒน. (2556). เมืองแม่กลองจังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ :
ด้านสุทธาการพิมพ์.

Wong, W. (2005). **Input enhancement from theory and research to the classroom.** New York : McGraw – Hill.

1.2 หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่องที่แปล/ [ชื่อต้นฉบับ(ถ้ามี)] (ชื่อผู้แปล, ผู้แปล และเรียบเรียง).// เมืองที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สหพันธ์แรงงานนานาชาติในกิจการเคมีภัณฑ์พลังงานเหมืองแร่และแรงงานทั่วไป (ICEM). (2554). **คู่มือฉบับพกพาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิคนงานในระบบจ้างเหมา** (เกรียงศักดิ์ ธีระ โกวิท ขจร และวรุดลย์ ตูลารักษ์, ผู้แปล และเรียบเรียง). กรุงเทพฯ : เลิศโกโปร.

2. บทความ / เรื่อง / ตอนในหนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ, ใน/ ชื่อผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ (ถ้ามี), ชื่อหนังสือ, เลขหน้าของบทความ.// // // // เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

อรทัย วาริสะอาด. (2537). **ความขัดแย้งระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง**, ในสุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ และพวพันธุ์ เมฆา (บรรณาธิการ), **บนถนนสายวิชาชีพ**, 127 – 130. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Arhuckle, J.L. (1996). “Full information estimation in the presence of incomplete data,” In G.a. Morcoulides and R.E. Schumaker (Eds), **Advanced structural equation modeling : Issues and techniques**, 243 -277. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum Associates.

3. บทความในวารสาร

3.1 วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ / (ปีที่พิมพ์)./ / ชื่อบทความ, / ชื่อวารสาร./ / ปีที่ (ฉบับที่)./ / เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วรสิรา พึ่งทองหล่อ. (2553). สมุนไพรไทยโอกาสอาหารเพื่อสุขภาพ, **วารสารส่งเสริมการลงทุน**. 21(2), 43 – 47.

กฤษณา อยู่พ่วง, เทิดศักดิ์ ไม่ไถ่ทอง และสมรรัชตรา แสนวา (2557). ความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้สวนลุมพินี, **วารสารบรรณศาสตร์**. 7(1), 24-38.

Mollet, J. A. (2007). Educational investment in conflict areas of Indonesia : The case of West Papua Province, **International Education Journal**. 2007, 8(2), 155-166.

Taylor, A. (2006). Factors associated with glossing : comments on ko, **Reading in a Foreign Language**. 18(1), 72 – 73.

*วารสารฉบับพิเศษใส่ [ฉบับพิเศษ] หลังชื่อวารสาร

3.2 วารสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้เขียนบทความ./ / (ปีที่พิมพ์)./ / ชื่อบทความ, / ชื่อวารสาร./ / ปีที่ (ฉบับที่)./ / เลขหน้า./ / สืบค้น วัน เดือน ปี, จาก <http://www.xxxxxxxxxx>

ตัวอย่าง

ณัฐริกา ทับทิม. (2017). การศึกษาการใช้รูป て・から・たあとで ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยในมหาวิทยาลัย 8 แห่ง, **วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา**. 7(1), 1-20. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2560, จาก <http://jsat.or.th/jsn-journal/jsn-vol-7-no-1-2017/>

4. บทความจากหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์./วันที่./เดือน).//ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้า.

ตัวอย่าง

กัมปนาท ชันตระกุล. (2555, 7 ธันวาคม). เสียงสะท้อน SME : วิสาหกิจชุมชนโคกขาม จังหวะก้าวที่รอการช่วยเหลือ, **คมชัดลึก**. 10.

พฤทธิ์ ศิริพรรณพิทักษ์. (2550, 2 กรกฎาคม). ครูต้องไฝ่รู้- พัฒนาตัวเอง, **ข่าวสด**. 11. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2554, จาก [http : / /www.moe.go.th/new_center/news--htm](http://www.moe.go.th/new_center/news--htm).

*หากไม่มีผู้แต่งให้นำด้วยชื่อบทความแทนชื่อผู้เขียนบทความ

ตัวอย่าง

Abdullah-Mahathir row FrustratedM'sian PM strikes back. (2006, October28). **The Nation**. 4A.

5. บทความจากนิตยสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปี, เดือน). //ชื่อเรื่อง./ชื่อนิตยสาร.//ปีที่ (ฉบับที่), / เลขหน้า-เลขหน้า.

ตัวอย่าง

จรรยา หยูทอง. (2549, มกราคม). รากเหง้าของปัญหาสังคมและวัฒนธรรมชุมชนภาคใต้, **ศิลปวัฒนธรรม**. 27(3). 160-169.

6. บทความวิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง นามสกุล.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อวิทยานิพนธ์** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาตรีหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต).//เมืองที่พิมพ์:/ชื่อสถานการศึกษา.

*หากเป็นการค้นคว้าอิสระ หลังชื่อเรื่องใส่ (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทหรือปริญญาตรี)

ตัวอย่าง

ชญาพรขุน ทองเพชร. (2550). การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาถ้ำภูผาเพชร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
ศิลปศาสตรบัณฑิต).
สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

สถิตย์พงศ์ ขุนทรง. (2553). พัฒนาการทางวัฒนธรรมของเมืองนครปฐมโบราณ
ในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
ศิลปศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพฯ
: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

7. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อเรื่อง** (รายงานผลการวิจัย).//เมืองที่พิมพ์.:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

นฤมล ขุนวิชัย และคณะ. (2558). การเคลื่อนย้ายและการปรับตัวของครัวเรือน
เพื่อแสวงหาที่ทำกินในเขตป่าอำเภอมะนังจังหวัดสตูล (รายงานผลการ
วิจัย). นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

นิตาการ ทองนอก. (2552). การเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่นและนัยต่อการ
**เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย : กรณีศึกษาการ
เรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคใต้**
(รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

8. เอกสารสืบเนื่องในที่ประชุมวิชาการ

8.1 จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง./ใน**ชื่อการประชุม**,/เลขหน้า.//วันที่/เดือน/ปี/
สถานที่ประชุม.//เมืองที่พิมพ์.:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

เตวิช เสวตไอยาราม. (2558). ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการเรียนภาษาญี่ปุ่น
ในประเทศไทย. ในการประชุมวิชาการระดับชาติเนื่องในโอกาสครบรอบ
ปีที่ 49 แห่งการสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 537-555.
วันที่ 1 เมษายน 2558 ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

9. บุคลานุกรม

การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง

ใส่วงเล็บ ( ) เช่น...เนื้อหา...(สายทิพย์ เครือแก้ว (ผู้ให้สัมภาษณ์). วิระเดช ทองคำ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกทราย อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2558.)

การอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์/(ผู้ให้สัมภาษณ์)//ชื่อผู้สัมภาษณ์/(ผู้สัมภาษณ์). สถานที่สัมภาษณ์./
 เมื่อวันเดือนปีที่สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

จำเนียร หนูชุม (ผู้ให้สัมภาษณ์). มานะ ชุนวิช่วย (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 134 หมู่ 9
 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2558.

จรี สังขนิญ (ผู้ให้สัมภาษณ์). ก้องกิดากร บุญช่วย และรัชนิย ศรีศักดิ์ (ผู้สัมภาษณ์).
 ที่ห้องสมุดประชาชนจังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. เมื่อวันที่
 18 เมษายน 2560.

10. บทความจากเว็บไซต์

10.1 บทความจากเว็บไซต์กรณีปรากฏชื่อผู้แต่ง

ชื่อผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./สืบค้นเมื่อวันเดือนปีที่สืบค้น./จากชื่อเว็บไซต์.

*หากไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ใส่ (ม.ป.ป.)

ตัวอย่าง

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (ม.ป.ป.). **เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
 เขาบรทัด**. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2558, จาก [http://web3.dnp.go.th/
 wildlifeweb/anim](http://web3.dnp.go.th/wildlifeweb/anim)

วานิช สุนทรนนท์. (2551). **ห้องสมุดเคลื่อนที่เทศบาลนครสงขลา**. สืบค้นเมื่อ
 1 มีนาคม 2560, จาก [https://www.oknation.Nationtv.tv/blog/print.
 php?id=331222](https://www.oknation.Nationtv.tv/blog/print.php?id=331222).

Ministry of Foreign Affairs. (2017). **MOFA's Overseas Travel Safety Information (Online)**. Retrieved February7, 2017, from http://www.anzen.mofa.go.jp/info/pcinfectionspothazardinfo_007.html#ad-image-0

Brooklyn public library. (2017). **Services for Older Adults**. Retrived March 1, 2017, from <https://www.bklynlibrary.org/outreach/older-adults> 2017.

10.2 บทความจากเว็บไซต์กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ชื่อบทความ./(ปีที่พิมพ์)./สืบค้นเมื่อวันเดือนปีที่สืบค้น./จากชื่อเว็บไซต์.

ตัวอย่าง

เทคนิคการสืบค้นข้อมูล. (2550). สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2550, จาก<http://www.gtoknow.org/blogs.com>.

Economic indicators and releases. (2013). Retrieved February 19, 2013, from <http://www.nber.org/releases/>.

11. เอกสารประกอบการสอนหรือเอกสารคำสอน

ชื่อผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./เมืองที่พิมพ์:/ชื่อสถานการศึกษา.

*ใส่รหัสรายวิชาหลังชื่อเรื่อง

ตัวอย่าง

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2558). **เอกสารคำสอนวชิรวิภาคและวากยสัมพันธ์ ภาษาศาสตร์ในแนวหน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา 209522**. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

12. การเรียงลำดับตัวอักษร สระภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ก ข ฃ ค ฅ ฆ ง จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ด ต ถ ท ธ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม
ย ร ฤ ฦ ล ฎ ฏ ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

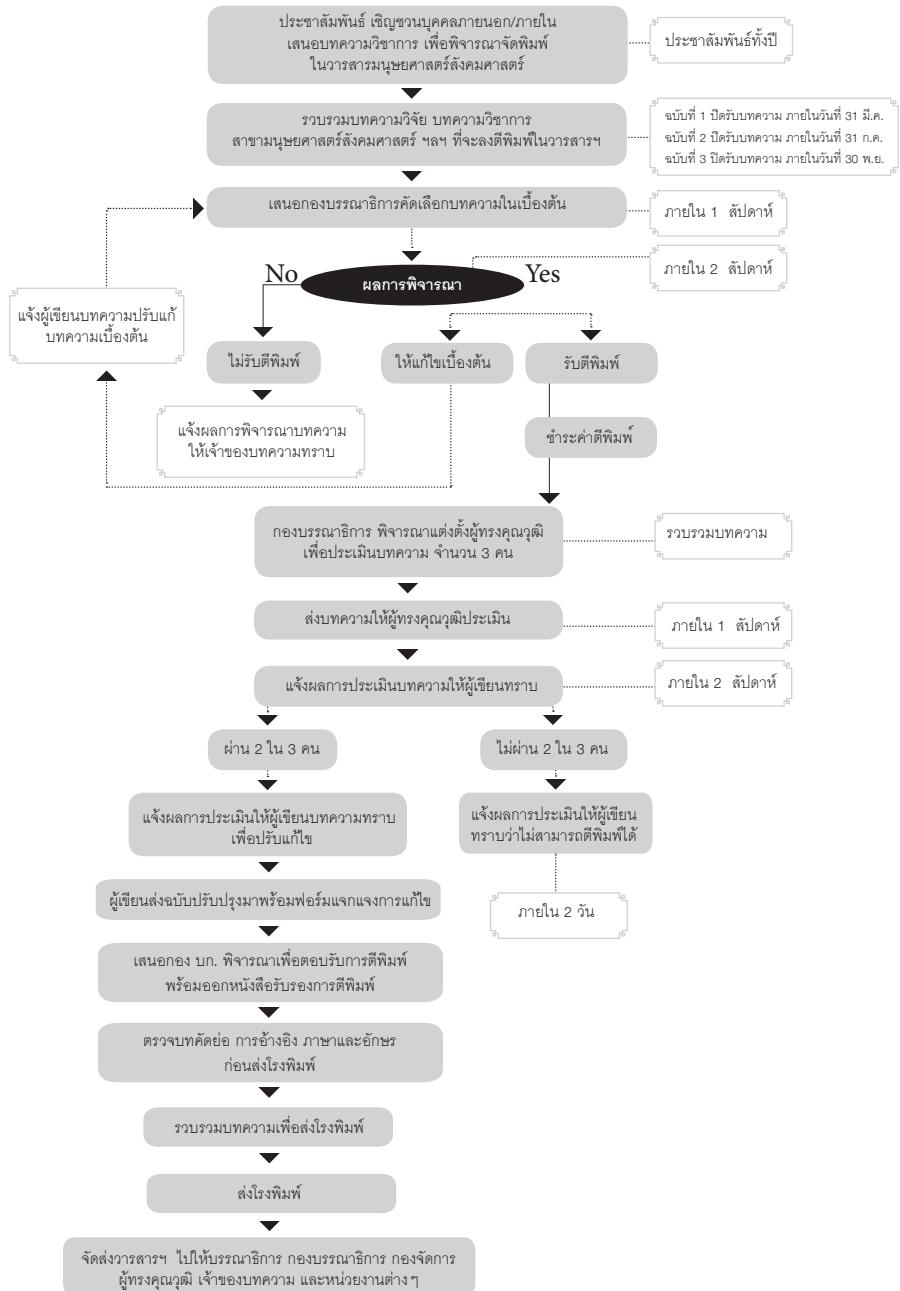
อะ อั อา อำ อี อื อึ อึ อู อู เอ แอ โอ โอ โอ (ลำดับวรรณยุกต์ : ไม้ไต่คู้, ไม้เอก, ไม้โท, ไม้ตรี, ไม้จัตวา, ท้นขมาต)

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

*****

ขั้นตอนระบบงาน (System Procedure)

งานวารสารอิเล็กทรอนิกส์กึ่งนิตยสาร มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Reader)

ต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารอินทนิลทักษิณสาร ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2568) ได้รับการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิตั้งรายนามต่อไปนี้

รศ.ดร.ชินีเพ็ญ มะลิสุวรรณ

คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

รศ.ดร.ชาคร ประพรหม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

รศ.ดร.เกรียงไกร วัฒนาวาสดี

วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.ยุพกา พุกชีมา

คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รศ.ดร.ชิตตะวัน ชนะกุล

คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผศ.ดร.กฤษณ์ท แสนทวี

วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผศ.ดร.อนุมาน จันทวงศ์

สำนักวิชาการบัญชีและการเงิน
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผศ.ดร.ประกายกาวิล ศรีจินดา

วิทยาลัยนเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.ดร.กัลญา แก้วประดิษฐ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผศ.ดร.อารียา หุตินทะ

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร.ธนิต พูนวงศ์ประเสริฐ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.ธนภัทร เต็มรัตนะกุล

ผศ.ดร.เมธาวี จำเนียร

ผศ.ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

ผศ.ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม

ผศ.ดร.หนึ่งหทัย ขอผลกลาง

ผศ.ดร.นภัทร อังกูรสินธนา

ผศ.ดร.อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบูลย์

ผศ.อัจฉรา ชูพล

ผศ.พิชามญช์ วรรณชาติ

อ.ดร.รัตนาวดี ปาแบ่ง

อ.ดร.รุจินันท์ เอื้อพิทักษ์สกุล

อ.ดร.อลิสรา คู่เมเคียม

อ.ดร.สุจิตรา ศิริพานิชย์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สำนักวิทยาศาสตร์และศิลป์ดิจิทัล
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

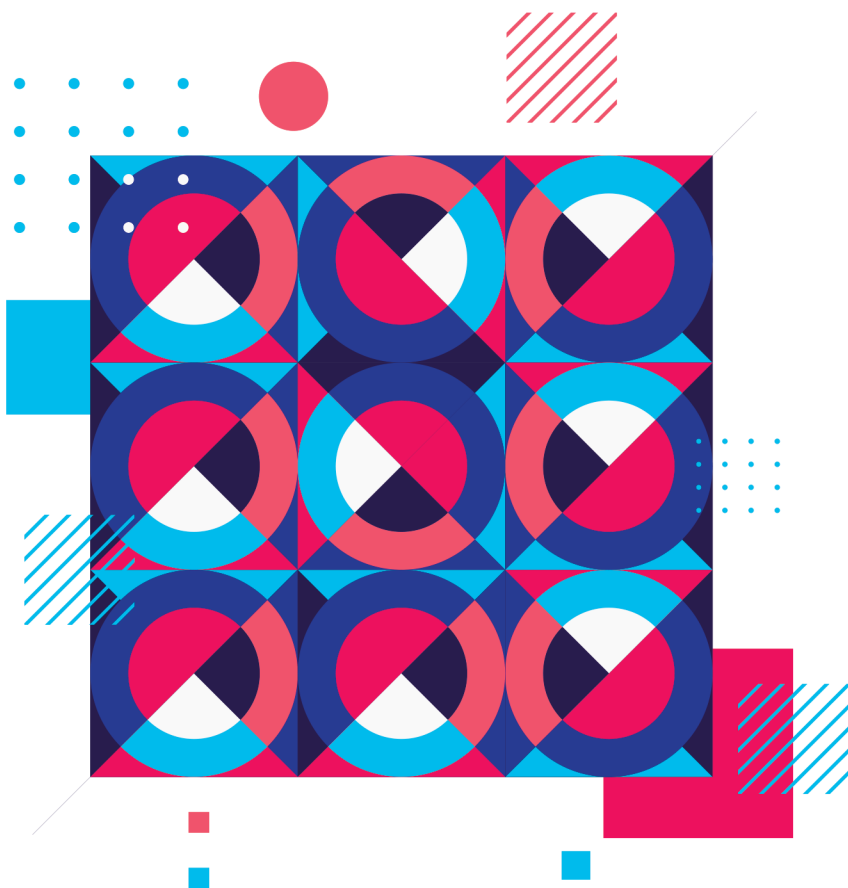
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วารสาร อินทนิลทักษิณสาร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
140 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเชือก อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
โทรศัพท์ 074-317607 โทรสาร 074-443970, 074-443972
อีเมล : sumalee@tsu.ac.th

